

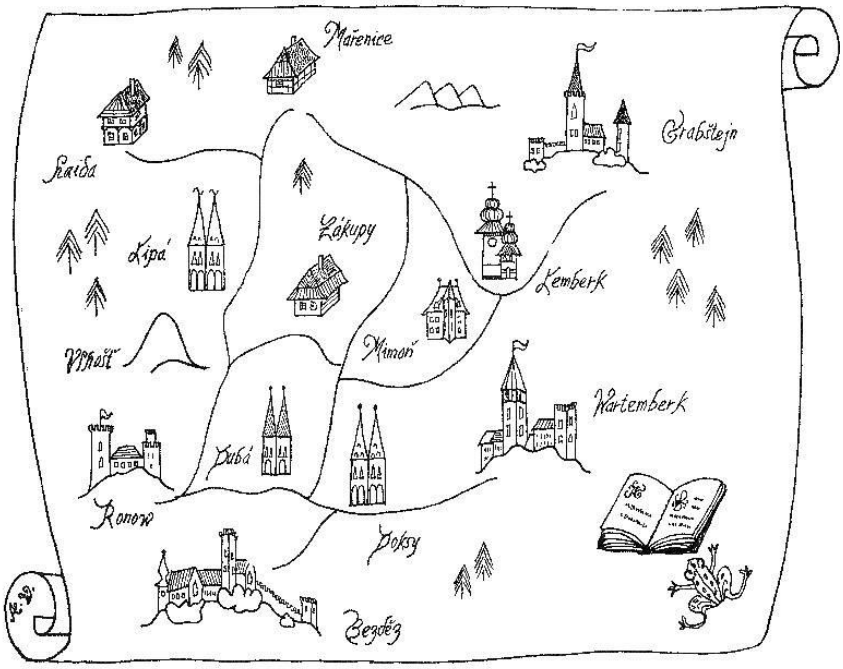
VLASTIMIL VONDRUŠKA

Román o růži

Hříšní lidé Království českého

MOBA

Mařenice
Grabštejn
Seifda
Lípa
Zákupy
Kemberk
Mimoň
Vrchoš
Hartemberk
Dubá
Ronow
Doksy
Bezděz

Tato kniha vznikla za podpory hejtmana Libereckého kraje Petra Skokana

Vlastimil Vondruška ROMÁN O RŮŽI
Hříšní lidé Království českého

Odpovědný redaktor Pavel Vlasatík Technická redaktorka Miroslava Zedníčková

DTP a grafická úprava Studio MOBA
Obálka Studio MOBA
Tisk Finidr, s r. o., Český Těšín

Vydala Moravská Bastei MOBA, s r. o., Brno
www.mobaknihy.cz.

© Vlastimil Vondruška, 2008
© Mapa Alena Vondrušková, 2008
© Moravská Bastei MOBA, s. r. o., Brno 2008

Vydání první

ISBN 978-80-243-3290-1

Cena včetně DPH 270 Kč

VLASTIMIL VONDRUŠKA

Román o růži

MOBA

Mé ženě Aleně

I. KAPITOLA

Emmeram z Greifswaldu stál u pulpitu v šeru kapitulního skriptoria a hubeným prstem si ukazoval v řádcích nádherně zdobeného rukopisu. Polohlasně si pro sebe opakoval jednotlivá slova a mračil se pořád víc a víc. Jindy by ho potěšil každý nový spis, který přibyl v bibliotéce vyšehradské kapituly, ale teď ne. Cítil úzkost. Byl zvyklý na různé knihy. Čítal spisy pohanských básníků, traktáty zbloudilých filozofů, podivné nauky arabských učenců i heretické úvahy kacířů. Ty všechny útočily na křesťanskou víru a jeho zbožnost si s nimi dokázala poradit. Jenže tahle kniha byla jiná. Nebezpečnější než všechny, které kdy v ruce držel. Přesto musel v četbě pokračovat.

Teprve když skončil, zavolal si bratra Cretiéna, který se narodil v daleké Akvitánii. To on rukopis nazvaný Román o růži přinesl. Sotva se hubený vytáhlý mladík objevil, spustil na něho zlostně, jak mohl něco takového vůbec koupit.

„Odpusťte, bratře bibliotékáři, ale já splnil jen to, co nařídil bratr probošt," vzdorně se hájil Cretién. Nohou rozpačitě kroužil po podlaze, ale dával si pozor, aby špička sandálu neopustila osmiúhelník dlaždice, na níž stál. „Navštívil jsem klášter v Cluny a v tamním proslulém skriptoriu jsem koupil pět rukopisů, které mi doporučil sám převor Bernard."

„Měl jsi koupit rukopisy, které mají nějaký význam…"

„Převor Bernard tvrdil, že tuhle knihu opisují jeho bratři nejčastěji. Je po ní veliká poptávka. Přísahal, že za Alpami ji určitě ještě nikdo nemá."

„Četl jsi ji?“

„Nahlédl jsem do ní…“

„Takže jsi ji nečetl,“ zarazil ho skoro nenávistně Emmeram z Greifswaldu. „Jak je možné, aby rukopisy opatřoval hlupák, jako jsi ty?“

„Narodil jsem se ve Francii. A na rozdíl od tebe, bratře, se tam domluvím,“ ušklíbl se Cretién jízlivě. „Co je v té knize tak strašného, že tě popudila? Bratři v Cluny tvrdili, že to je zábavné čtení.“

„Nevěřím… Tohle by žádný řeholník neřekl. Dokonce ani cisterciák ne… Tak poslouchej, co se v knize píše. Třeba tohle… Bůh prý stvořil člověka k volné lásce. Svátost manželská je jen svěrací kazajka!“

„To nemohu posoudit, jako řeholníku mi nebyly dopřány zkušenosti se stavem manželským,“ odpověděl ctnostně Cretién, ale bibliotékář přesto postřehl v jeho hlase posměch. Udeřil dlaní o desku pulpitu a rychle citoval z jiného místa: „A co tohle? Aby žena přitáhla pohled muže, má si barvit vlasy, zdobit se a… tohle se skoro zdráhám přečíst… měla by nosit zpevňovač poprsí!“

Cretién jen pokrčil rameny, ale v duchu litoval, že si tu knihu nepřečetl. Navíc i on byl názoru, že mnohé křesťanky by udělaly lépe, pokud by nedávaly na odiv tolik pokory a raději o sebe pečlivěji dbaly. Aby to nevypadalo, že jsou mu starosti kapitulního bibliotékáře lhostejné, nahlas řekl, že se diví, jak něco takového mohli opisovači v clunyjském skriptoriu napsat. Copak neumějí číst? A jak vůbec mohl nějaký prelát podobné úvahy přenést na pergamen.

Bibliotékář se pomalu uklidňoval. Zvedl hubený prst, jako by káral hloupého novice. Začal vysvětlovat, že tenhle spis nepochází z pera preláta, ale napsal ho asi před padesáti lety jakýsi Guillaum de Lorris. Knihu nedávno upravil Jean de Meung a doplnil ji o spoustu chlípností, které otravují duše křesťanů. Kdyby alespoň nepoužíval symboly všem věřícím svaté. I když vypráví o

tom, jak chce cudný mladík získat růži, není ta kniha ničím jiným než návodem k chlípnostem a necudnostem, jaké se provádějí se ženami zkažených mravů.

Bibliotékář horlil ještě dlouho a Cretién ho se zájmem poslouchal. Emmeram z Greifswaldu nakonec navrhl proboštovi vyšehradské kapituly, aby knihu neprodleně spálili.

„To by nebylo moudré, bratře bibliotékáři," vrtěl šedivou hlavou otylý prelát. „Už proto, že jsme za ni zaplatili spoustu stříbrňáků. Kdyby byla na světě jen jedna, pak by možná… Ale co tím křesťanstvo získá, pokud ji spálíme? Špatnost, která je v ní obsažena, stejně ze světa nezmizí a my utrpíme finanční ztrátu. Ne! Vím o jednom zámožném velmožovi, který ji od nás rád koupí."

„Ale to snad…"

„Jsme chudobní," zarazil ho přísně probošt a důstojně odešel z šeré komnaty na mši.

Ještě dříve, než spis s hanebným Románem o růži opustil bibliotéku, pokusil se pořídit opis jeden z kapitulních bratří, pracujících ve skriptoriu. Ale Emmeram z Greifswaldu to nedovolil. Přísně ho pokáral, že bibliotéka je určená jen pro knihy, které povznášejí mysl k Bohu.

Nejvyšší komoří Buzic z Oseka klečel před trůnem českého krále. Přemysl II. Otakar byl unavený. Byl večer a od rána řešil samé nepříjemné záležitosti. Zvedl číši s vínem a napil se. Pak otráveně poručil: „Tak mluv! Doufáme, že svého krále potěšíš. Alespoň někdo by nám měl přinést dobré zprávy!"

„Obávám se, můj pane, že já nebudu tím, kdo by Tvou vznešenou Milost potěšil," drmolil poděšeně komoří. Už způsob, jakým se omlouval, českého krále pobavil. Buzic z Oseka rozvinul pergamenovou listinu a důležitě se do ní zadíval. Věděl přesně, co má povědět, ale takhle se cítil jistěji.

Odhodlaně se nadechl a spustil: „Svatba Beneše z Dubé a Ludmily z Vartemberka se neuskutečnila…“

Protože se vzápětí odmlčel, Přemysl II. Otakar vyštěkl, aby nezdržoval. K tomu poznamenal: „Tu svatbu jsme povolili. Což znamená, že si ji přejeme. Bez ní by nebyl na severu našeho království mír. Vartemberkové válčili s pány z Dubé, proto jsme je museli přivést k rozumu. A svatba byla podmínkou míru. Kdo se opovážil porušit naše přání?“

„Těch mužů bylo víc. Je to totiž složitější, můj pane. Tak předně, ženich je mrtvý. Beneše z Dubé zabil v souboji váš prokurátor Oldřich z Chlumu.“

„Náš správce Bezdězu?“ přerušil ho nevěřícně český král. Oldřicha z Chlumu považoval za svého nejvěrnějšího služebníka na severu Čech. Bez důvodu by se určitě nepostavil proti jeho vůli.

„Ano, právě ten!“ žaloval nejvyšší komoří. „Totiž… Beneš z Dubé předtím zabil Markvarta, hlavu vartemberského rodu. Beneš si měl sice vzít za ženu jeho dceru Ludmilu, ale zhřešil s Markvartovou manželkou Klárou. Byla to Markvartova druhá žena a velice mladá. Klára je také mrtvá. On je přistihl, probodl ho a vyhodil z okna a…“

„Kdo? A koho?“ zarazil ho Přemysl II. Otakar znechuceně. „Pomalu ztrácíme v těch zabitých přehled. Mluv tak, abychom rozuměli!“

Nejvyšší komoří se uklonil a soustředěně vysvětloval: „Beneš z Dubé cizoložil v noci během své zásnubní hostiny v ložnici s paní Klárou. Její manžel a otec nevěsty Markvart z Vartemberka je přistihl, tasil a vrhl se na Beneše. Protože byl ale starší, podlehl. Mrtvé tělo vyhodili tajní milenci z okna, aby vše vypadalo jako neštěstí. Ale váš prokurátor Oldřich z Chlumu se ujal vyšetřování a Beneše usvědčil. Místo aby se rody dohodly na pokutě za prolitou krev, choval se Beneš z Dubé zpupně. Odmítl se podrobit výroku soudu konaného vaším jménem. Navrhl souboj, aby otázku viny

rozhodl boží soud. Den předtím totiž vyhrál turnaj a myslel, že s mečem v ruce zvítězí. Jenže Oldřich z Chlumu je skvělý rytíř, jak jistě víte, můj pane. Oldřich zabil Beneše a Klára vzápětí vyskočila z okna. Kdyby váš prokurátor, můj pane, nechal věci být, nemuselo to dopadnout takhle nešťastně, protože…“

„Kdyby Beneš z Dubé ctil zákony o pohostinství a necizoložil, mohl žít. Chyba je na straně pánů z Dubé. Ještě dnes napiš Hynku Berkovi, že mu ukládáme pokutu sto kop stříbrňáků. Jeho rod se provinil proti dávným zemským zákonům. Současně nařizujeme, aby zachoval mír, i když se svatba nekonala. Postavíme se s veškerou ozbrojenou mocí proti komukoli, kdo by chtěl rodové neshody živit. Co Oldřich z Chlumu?“

„Beneš ho zranil. Zůstal na Vartemberku a jeho uzdravení je v rukách božích,“ ukláněl se komoří Buzic z Oseka. Byl rád, že má tu nepříjemnost za sebou.

„Budeme se za zdraví našeho prokurátora modlit,“ oznámil Přemysl II. Otakar a propustil ho.

II. KAPITOLA

Přes noc sprchlo, ale ráno se obloha vyjasnila a dal se čekat další horký letní den. Na stromech se nepohnul ani lístek a bylo dusno, že člověka polil pot i po několika rychlejších krocích. Přesto bylo na nádvoří hradu Vartemberk živo. Čeledíni zapřahali do povozů voly a vojáci sedlali koně. Kolem stájí pobíhaly děvečky s vědry nadojeného mléka a v okovech nosily do kuchyně vodu. Žádná si však nezpívala a dokonce se ani neusmívala.

Všichni byli zamlklí. Zvláště muži v pláštích s erbem dvou zkřížených ostrví, kteří patřili k družině pána z Dubé, pracovali zarputile, jako by chtěli být co nejrychleji pryč. Přitom se pokradmu ohlíželi ke vchodu do paláce, kde byla na zemi ještě patrná skvrna zaschlé krve. A pod okny paláce druhá, sice menší, ale v očích většiny služebnictva o to hrůznější. Protože tahle krev patřila paní Kláře, která si sáhla na život. Podle hradního kaplana její duše propadla peklu. Ovšem ani krvavá skvrna u vchodu do paláce je nenechávala klidnými. Souboj mezi Benešem z Dubé a Oldřichem z Chlumu se sice odbyl podle zásad rytířské cti, jenže to nic neznamenalo. Opět hrozila válka.

Mezi služebníky šel hlas, že za všechno mohou ženy, neboť přinášejí křesťanskému světu jen neštěstí. Alespoň tak to tvrdil na ranní mši kaplan. Pramáti Eva spáchala v ráji prvotní hřích a tím uvalila prokletí na lidský rod. Urození rytíři to však tak jednoznačně neviděli. Svůj podíl na tragédii měl i královský prokurátor. Zvláště ti, kteří stranili pánům z Dubé, si šeptali, že za většinu neštěstí mohou spíše královští úředníci než ženy. I když

se o úřednících v bibli nemluvilo. Proč zasahují úřady do rodinných záležitostí velmožů? Nic na tom neměnila ani skutečnost, že svou krev prolil i Oldřich z Chlumu. Byl bolestivě zraněn a nyní odpočíval. Ale všechny spíše zajímalo, co se děje v jiné komnatě hradního paláce.

Od rána spolu jednali Hynek Berka z Dubé, jehož syn v souboji padl, a mladý Marek z Vartemberka, který se po smrti otce stal hlavou rodu. Oba ztratili své blízké, ale to je spíše stavělo proti sobě, než usmířilo. Všichni na hradě věděli, že jen na nich záleží, zda se bude opět válčit. Znali oba. Hynek Berka z Dubé byl menší podsaditý muž, který se podobal nerudnému medvědu. Marek z Vartemberka byl naopak štíhlý, s ostře řezanými rysy ve tváři, a když se podíval, připomínal orla. Oba byli pyšní a raději by padli, než ustoupili. Proto jen málo lidí bylo ochotno vsadit si na smír.

O to více je překvapilo, když před polednem vyšli z paláce bok po boku. Živě rozprávěli a Hynek Berka z Dubé rukou pokynul svému panošovi, aby přivedl koně. Pak se zastavil a přísně se rozhlédl. Dlaní si přejel po vousaté bradě a svého mladšího hostitele varoval: „Milý Marku, pamatuj na to, co jsme dojednali!“

I Marek z Vartemberka se tvářil vážně. Jeho uvolněný postoj se změnil a výhružně se ohradil: „Chceš mi vyhrožovat?“

Pán z Dubé zavrtěl hlavou a pokusil se usmát. Byl to muž mnoha tváří a právem ho ostatní považovali za vůdčí osobnost severočeské šlechty. Teď ale nedokázal zakrýt lítost. Dokonce se mu zaleskly v očích slzy. Zdvihl obočí a polohlasně poznamenal: „Byla to vůle boží… Ale Pán je spravedlivý a naše ztráty jsou téměř stejně veliké. Má možná ještě větší, neboť zdědíš hrad a celé panství, a až budeš mít syny, můžeš jim majetek odkázat. Já jsem o syna přišel…“

Oldřich z Chlumu odpočíval na lůžku. Cítil horkost, rána se zanítila a nepříjemně bolela. Od rána se potil a měl sucho v ústech. Věděl, že s tím nenadělá vůbec nic. Bylo lepší, když vše špatné odešlo z těla spolu s potem a hnisem, než aby se proměnilo v jed a otrávilo mu krev. Bolest byla vždycky cestou k uzdravení. Jako všechno v životě. Pokud se chtěl člověk občas radovat, musel jindy trpět. Nic nebylo zadarmo. Povzdechl si a pokusil se otočit na druhý bok.

Ale vrzly panty a dveře se začaly otevírat. Opřel se o loket a zadíval se tím směrem. Jenže vzápětí pocítil nepatrné zklamání. Místo zlatovlasé Ludmily vešel Ota ze Zástřizlí, jeho panoš. Oldřich se bez zvláštního nadšení zeptal: „Vítej, co mi neseš?“

„Dohodli se,“ oznámil mu Ota prostě. Došel k lůžku a posadil se na nízkou stolici. Přitom si trochu rozmarně upravoval plášť, který mu sklouzl z ramen. Ota ze Zástřizlí měl rád hezké věci a ještě raději krásné dívky. To mu ke spokojenosti stačilo. Byl rytíř a nemusel by sloužit jen jako panoš, ale život po boku královského prokurátora mu vyhovoval.

I když o něm mnozí tvrdili, že je nezodpovědný, nebyla to pravda a Oldřich z Chlumu to věděl. Na nikoho se nemohl spolehnout tak jako na něj. Snad proto se časem mezi nimi vytvořil zvláštní vztah a Oldřich považoval Otu spíše za mladšího přítele než za služebníka. Po smrti Oldřichovy ženy to byl jediný člověk, kterého královský prokurátor považoval za svou rodinu. Protože jinak neměl nikoho.

„Chvála Bohu,“ oddechl si Oldřich z Chlumu a ani se nesnažil skrýt úlevu. I on věděl, že mu všichni na hradě vyčítají vítězství v souboji s Benešem. Nic jiného ostatně ani čekat nemohl. Zámožný velmož měl v očích šlechty větší cenu než královský úředník. Bezděčně se usmál, protože věděl, že Ludmila z Vartemberka si to nemyslí. Hned ale zvážněl a se starostlivým výrazem pokračoval: „Je ovšem otázka, jak se dohodli. Protože každý, kdo se

přidá na stranu pánů z Dubé, musí se současně postavit více či méně proti zájmům našeho krále.“

„Nevšiml jsem si, že by Markvart z Vartemberka nějak horlivě hájil královské zájmy v době, kdy ještě s Hynkem Berkou bojoval,“ namítl panoš Ota. „Před chvílí jsem potkal jeho syna Marka. Podíval se na mě, jako by ani nevěděl, kdo jsem.“

„Majetek a moc zatemní rozum většiny lidí. Zvláště pokud jsou ještě mladí… Je vlastně štěstí, že nám dvěma to nehrozí.“

Panoš Ota se zasmál: „Smím se optat proč? V mém případě to chápu, protože já opravdu pozemskými statky neoplývám a nikdy oplývat nebudu. Ale vy? Copak nezastupujete krále? Jste mocný muž. Leda by na vás platila druhá část vaší úvahy, že už nejste nejmladší. Pak bych tomu rozuměl…“

„Jsi lotr, který si pozemské statky nezaslouží,“ napomenul ho Oldřich z Chlumu pobaveně. „Chtěl jsem jen upozornit, že ne každý má dostatek rozumu, aby unesl odpovědnost, pokud mu ji Bůh dá. Jak je vidět, platí to nejen o Markovi.“

„Pokud bych měl dostat hrad, jako je Vartemberk, klidně o rozum přijdu,“ bezstarostně se smál panoš Ota. „Ale ať už je to jakkoli, válčit se nebude. Alespoň zatím.“

„Podej mi vodu,“ požádal Oldřich z Chlumu. I ten krátký rozhovor ho vyčerpal. Přemýšlel, kde může být Ludmila. Když se po souboji probral z bezvědomí, ošetřovala ho.

V noci se skoro nehnula od jeho lůžka. Dávala mu obklady a vyprávěla o svém životě v klášteře, kde byla mnoho let zavřená. Ale od oběda tu ještě nebyla. Sám nevěděl, proč ho to tak rozladilo. Možná proto, že mu s ní bylo hezky.

Panoš Ota došel ke stolu a zvedl hnědě glazovaný džbán. Byl prázdný. Otevřel dveře a křikl do chodby, aby někdo donesl čerstvou vodu. Skoro vzápětí se objevila jedna z hradních služebných. Byla rozcuchaná a na Otu

svůdně mrkla. Na zásnubní hostině se s ním líbala, ale pak z toho nic nebylo, protože zabili purkrabího Jošta a Ota musel odjet z hradu.

Přinesla čerstvou vodu oslazenou medem a Oldřich z Chlumu se napil. Ale když chtěla dívka odejít, zastavil ji: „Potřeboval bych obvázat ránu. Řekni panně Ludmile, zda by mohla přijít…“

„Udělám to sama,“ nabídla se služebná ochotně. „Umím to.“

„Raději bych, kdyby…“

„Nepřijde!“ ozval se ode dveří Marek z Vartemberka a vstoupil. Musel trochu sklonit hlavu, aby prošel nízkým vchodem. „Nehodí se, aby svobodná urozená dívka trávila čas v komnatě s mužem.“

Oldřich z Chlumu přikývl. Na to nebylo co odpovědět.

Lipský děkan Benediktus byl dobrý jezdec. Na koni trávil spoustu času, ostatně jako většina hradních kaplanů. Doprovázel svého pána Hynka Berku z Dubé na jeho výpravách, ale také navštěvoval Prahu, protože byl současně oltářníkem kostela svatého Martina ve zdi.

Nyní se proplétal skalním bludištěm u Mšena. Měl tuhle cestu raději než pohodlnější, ale delší kolem Bezdězu. Vždy se zvláštní úctou obdivoval boží dílo. Bizarní skály vypadaly jako obrovské sochy. Jako by tu stály zkamenělé postavy lidí a zvířat.

Svítilo slunce a ráno se dobře najedl. Co víc si mohl zbožný křesťan přát? Měl však dobrou náladu ještě z jiného důvodu. Bezděčně sáhl rukou na koženou brašnu u sedla, jako by si chtěl ověřit, že tam je. Měl v ní v hedvábné látce pečlivě zabalený Román o růži. Věděl, že pořídil dobře. Za tuhle knihu ho pochválí více, než kdyby přivezl žaltář nebo spisek o životě svatých.

U Dubé ho čekal kaplan velmože, pro něhož knihy opatřoval. Děkan Benediktus mu podal brašnu s Románem o růži a pergamenovou listinu, na níž byla

sepsaná dohoda o ceně, kterou měla vyšehradská kapitula za knihu obdržet.

„Až dostanu svou odměnu, polovina je jako obvykle tvoje," potvrdil hubenému, žlučovitě se tvářícímu kaplanovi. Děkan Benediktus ho neměl rád, ale potřeboval ho.

„O čem je? Má takový divný název… Růže symbolizuje Pannu Marii," přísně ho vyslýchal kaplan a pečlivě koženým řemenem přivazoval brašnu s drahocennou knihou k sedlu svého koně.

„Není to zbožná kniha. Právě naopak, je o lidských hanebnostech," neodpustil si lipský děkan pobaveně.

„Jistě i o tom, jak hanebnost Bůh potrestá…," otázal se kaplan s nadějí v hlase.

„Nikoli, bratře. Tahle kniha je o skutečném světě. V něm obvykle hanebnost nikdo netrestá. Spíše ji křesťané obdivují a snaží se ji napodobovat. Bůh nechť provází tvé kroky!"

Černovlasá služebná rychle utáhla čistý obvaz na těle královského prokurátora. Pak zvedla vědro, v němž ležely zakrvácené smotky plátna. Přitočila se k panošovi a škádlivě ho upozornila, že pokud ji bude chtít večer zase líbat, nebude mít nic proti tomu, jestliže se ovšem pořádně oholí. Pak se smíchem odběhla.

Panoš Ota si s nelibostí uvědomil, že má pravdu. Události posledních dnů se řítily příliš rychle, takže na sebe vůbec nedbal. Víc o tom nepřemýšlel, protože z chodby se ozvaly rázné kroky. Položil pro jistotu ruku na jílec meče. Byli na cizím hradě. I když je chránila autorita českého krále Přemysla II. Otakara, s mečem v ruce se cítil jistější.

Do komnaty vrazil zadýchaný Diviš. Urostlý voják měl na tváři jizvu, kvůli níž nevypadal jako počestný člověk. Ve skutečnosti to byl dobrák a skvělý voják, proto velel družině královského prokurátora. Rozmrzele hlásil: „Někdo zavraždil našeho purkrabího!"

„Jindřicha?“ vyhrkl překvapeně Oldřich z Chlumu a prudce se posadil. Vzápětí ucítil v rameni bodavou bolest, až zkřivil tvář. Když Bezděz od krále přebíral, purkrabí Jindřich tam už sloužil. Byl to schopný hospodář, i když trochu nerudný, a bylo těžké poznat, co si ve skutečnosti myslí.

Diviš přikývl a dodal, že víc neví, ale právě dorazil posel a ten poví víc. Za jeho zády se objevil širokolící voják v plášti, na němž byl erb českého krále. Jmenoval se Přech a Oldřichovi z Chlumu byl ze všech mužů jeho družiny nejméně sympatický. Přech mnoho mluvil, před vrchností se horlivě klaněl, ale na hradní čeleď a poddané se rozkřikoval, jako by byl pánem on. Jediné, co se mu nedalo vytknout, byla pečlivost. Proto ho Oldřich z Chlumu na Bezdězu strpěl, i když teď na něj neměl náladu. Jenže věděl, že Bůh zkouší věřící neustále a trestá je kromě jiného lidmi, jako byl Přech. Anebo Hynek Berka z Dubé.

„Tak mluv,“ řekl unaveně. Ani se nesnažil tvářit jako vrchnost, přesto se Přech hluboce uklonil a začal vykládat, že už slyšel o včerejším souboji a je hrdý, že může sloužit tak statečnému rytíři, o němž… Dál se nedostal, protože Diviš mu dal prudkou herdu do zad, div se Přech nesvalil na zem. Přitom ho zjizvený velitel zlostně napomenul, aby mluvil k věci, nebo si to s ním osobně vyřídí.

„Přijel jsem z Bezdězu, jak nejrychleji to šlo,“ změnil voják téma a nenápadně poodstoupil od Diviše o krok dál. Měl s ním své zkušenosti. „Dneska ráno našli kameníci tělo purkrabího Jindřicha. Venku v křoví na cestě od brány. Byl už studený. Vrah ho musel zabít v noci. Něčím těžkým mu rozbil hlavu a oloupil ho.“

„Přímo před hradem?“ přerušil ho nedůvěřivě Oldřich z Chlumu. Opřel se zády o stěnu a s potěšením cítil, jak jsou kamenné kvádry příjemně chladné.

„Všem z hradní posádky to také připadlo divné,“ přikývl voják snaživě.

„A určitě nejvíc ze všech tobě," ušklíbl se Diviš a vzápětí se nepatrně uklonil Oldřichovi z Chlumu, jako by se chtěl omluvit, že zasahuje do jednání. Všiml si pobaveného výrazu v očích svého pána. Kdykoli ho dokázal něčím pobavit, měl z toho radost.

Přech zaváhal, neboť si nebyl jistý, jak to velitel myslí, ale pak to přešel bez povšimnutí. Mluvil ostatně s panem Oldřichem: „Pan purkrabí se večer před smrtí zúčastnil ještě mše. Pak prý odešel z hradu…"

„Prý?" podivil se Oldřich z Chlumu a nepatrně přimhouřil oči. Uměl si představit, jak to na Bezděz vypadalo, když tam nebyl on a posádce nevelel Diviš.

„Ten den se vozily na hrad kamenné kvádry… Byly určené pro rozestavěný palác manů a na zadní nádvoří se musely odnášet na nosítkách, s vozem tam nezajedete. Všude byl zmatek. Několik vesničanů se zpozdilo, protože jednomu povozu se zlomila osa a musela se vyměnit. Přijeli až skoro za soumraku. Dva kameníci se opili a nikdo pořádně nevěděl, kam s těmi kameny. Navíc chytl stoh slámy, ale rychle jsme ho uhasili, ovšem…"

„Štěstí, že neshořel celý Bezděz," zlobil se královský prokurátor a zdravou rukou si uhlazoval vousy na bradě. „Vrať se k purkrabímu. Co ještě víš o jeho smrti?"

„Nikdo nic neviděl!" prohlásil rezolutně Přech, aby bylo zřejmé, že není jeho vina, pokud víc neví.

Oldřich z Chlumu přikývl a propustil ho. Tak to bylo při každém vyšetřování. Zpočátku nikdy nikdo nic neviděl. Ne proto, že by lidé chtěli lhát, ale neuměli se dívat. Drobné denní události připadaly všem samozřejmé a nikoho nenapadlo, že právě v nich se skrývaly odpovědi. Musel rychle vyslechnout hradní posádku i německé kameníky, kteří stavěli z příkazu krále Bezděz. Čím později budou vypovídat, tím více důležitých drobností zapomenou. Obával se však, že v nejbližších dnech nedokáže vstát a jet na koni. Mohl by se nechat dopravit v nosítkách jako urozená žena, ale to mu připadalo ponižující a tušil, kolik posměchu v kraji by to

mezi rytíři vyvolalo. Nebylo zbytí, musel místo sebe poslat panoše.

Přikázal, aby se na Bezděz vrátil i Diviš a udělal tam pořádek. Pokud Ota odhalí něco důležitého, ať přijede zpátky. Jinak může počkat na jeho návrat. Oldřich z Chlumu se rozhodl ponechat si na Vartemberku k ochraně své vojáky, kteří ho sem doprovázeli na neuskutečněnou svatbu.

„Bez družiny je rytíř skoro stejně nahý, jako kdyby neměl brnění," souhlasil Diviš, který by královského prokurátora nenechal na cizím hradě samotného ani za nic.

„Ale Přecha si vezměte s sebou," nařídil ještě Oldřich z Chlumu. Pak si lehl a zavřel oči. Cítil se unavený a potřeboval si zdřímnout. Rána začala nepříjemně pálit. Naštěstí už nekrvácela.

III. KAPITOLA

Byla už hluboká noc a posádka na Vartemberku spala, když tiše vrzly dveře komnaty, kde ležel Oldřich z Chlumu. Nespal, na čele se mu perlil pot a měl vysokou teplotu. Vedle lůžka stál na nízké trojnožce džbán s ovocnou šťávou, ale od klekání ho stihl skoro celý vypít. Zrovna přemýšlel, jak to zařídit, aby mu ho někdo doplnil.

„Tiše," špitla Ludmila a opatrně za sebou zavřela. Po špičkách došla k lůžku, džbán postavila na zem a sedla si. I když jizbu osvětlovala jen malá lampička, zaregistrovala okamžitě, že Oldřichovi z Chlumu není dobře. Zamračila se, jako by to byla její chyba. Pak vstala a doběhla k oknu, kde byla měděná mísa s vodou. Z hlavy sundala šlojíř a namočila ho. Po špičkách se vrátila k lůžku a něžně začala otírat Oldřichovu tvář.

Chtěl se bránit její péči, která byla podle něj trochu přehnaná, jenže to bylo tak příjemné, že mlčel. Jsem pokrytec, vytýkal si v duchu. Vždyť Ludmila byla nejméně o deset let mladší než on. Poznal ji, když byla ještě děvčátko. Poprvé ji potkal na honu. Zabloudila a náhodou ji našel, jak se krčí pod vzrostlým bukem. I když se určitě musela bát, chovala se už tehdy jako vznešená dáma. S dětskou přísností mu oznámila, že ho jako rytíře přijímá do svých služeb a dovolí mu, aby ji dovedl zpět k otci. Dlouho pak seděli na břehu rybníka, házeli do vody kamínky a bláznivě se smáli všemu, jako by Oldřich byl malý kluk a ne dospělý rytíř. Záhy poté se Oldřich oženil a Ludmilu odvezl otec Markvart do kláštera, aby se jí dostalo řádného vychování. Pak ji mnoho let neviděl.

Potkal již až před několika dny, když přijel na Vartemberk, aby zastupoval českého krále na svatbě dětí nejmocnějších severočeských rodů. Hned při prvním setkání ho Ludmila se slzami v očích prosila, aby sňatku se synem Hynka Berky zabránil. Jenže královské úřady neměly právo mluvit do rodinných záležitostí velmožů. Také jí to řekl. Nakonec se vše vyřešilo samo. Beneš z Dubé zavraždil Ludmilina otce, Oldřich ho usvědčil, a aby dokázal jeho vinu, podstoupil souboj. V něm Beneše zabil. V té chvíli nemyslel na nic jiného než na svou povinnost hájit spravedlnost. Jenže Ludmila to viděla svýma očima.

„Na co myslíš?“ optala se trochu zneklidněná. „Bolí to?“

„Rytíře určitě bolí víc, pokud nemůže získat krásnou pannu, než když mu krvácejí rány na těle,“ odpověděl okamžitě, ale vzápětí se trochu zastyděl. Neměl právo dvořit se jí, i když se mu líbila. Ludmila byla štíhlá, křehká, a přitom z ní vyzařovala síla a odvaha. Měla světlé vlasy, které na slunci svítily, jako by měla kolem hlavy svatozář. Navíc ještě nádherné oči. Takových dívek by se určitě našlo víc. Jenže Ludmila byla i vzdělaná a kultivovaná. Panoš Ota vždy s opovržením tvrdil, že dcery severočeských velmožů jsou hloupé husy, které mají ještě méně rozumu než holky z vesnice. Oldřich z Chlumu mu většinou dával za pravdu. Ludmila z Vartemberka byla jiná. Překvapeně zjistil, že s ní může hovořit o teologii, stejně jako o právu či historii. Připadala mu jako božské zjevení. Tím více ho trápilo, že je zámožná a mladá. Věděl, že takové dívky se nerodí pro nemajetné královské úředníky.

Ludmila se trochu nesměle usmála, protože každou dívku potěší lichotka. Okamžitě ale pochopila jeho rozpaky. Něžně ho pohladila a tiše řekla: „Ani mě v klášteře nevychovávali k věčnému panenství. Nestala jsem se nevěstou Kristovou jako většina řádových sester. Otec chtěl, aby mne jeptišky učily odříkání a pokoře. Ale

abatyše byla názoru, že k pokoře patří i zábava. Sama říkala, že láska je nejvyšším darem, jaký nám Bůh dal.“

„Ale ona určitě myslela lásku k našemu Pánu,“ chabě namítl královský prokurátor. Podle toho, co mu odpoledne řekl její bratr Marek, neměl právo na ni myslet.

Ludmila zavrtěla rozhodně hlavou: „I abatyše je žena. Víš, preláti tvrdí spoustu učených pravd, které jsou jasné, zbožné… a hloupé. Kdyby mohly dogmata hlásat jeptišky, zněla by určitě jinak.“ Zvedla z podlahy džbán a opatrně ho přidržela Oldřichovi u úst, aby se mohl napít, protože si všimla, že má rozpraskané rty. Přitom se omlouvala, že povídá hlouposti, místo aby se o něj postarala.

„Neříkáš hlouposti,“ namítl, když dopil. „Ani já nevěřím všem dogmatům… Ale čemu věřím, jsou lidské zákony. A ty říkají, že rytíř nemá právo ucházet se o svobodnou urozenou dívku, pokud s tím nesouhlasí její rodiče.“

„Odpusť, ani královský prokurátor nemusí mít vždycky pravdu. Pokud vím, takový zákon žádný panovník nevydal.“

„V knihách ho nenajdeš, to je pravda. Ale existuje spousta starodávných zvyků, které nám odkázali předkové a jimiž se řídíme.“

„Jimiž se řídí urození muži!“ opravila ho přísně Ludmila.

„Tvůj bratr Marek se vyjádřil jasně. Je vlastně jedno, kdo dal rodičům právo rozhodovat o dětech. Sňatky sjednávají od pradávna rodiče.“

„Možná, že rozhodují o manželství… ale ne o lásce!“

„Copak to není totéž, Ludmilo?“

„Já se zamiluji, teprve když mi to přikáže srdce. Nebudu čekat, až mne budou chtít zase provdat za někoho, jako byl Beneš z Dubé.“

„Dej Bůh, aby se ti to povedlo. I když je to v rozporu se zemským právem,“ povzdechl si Oldřich z Chlumu.

Rána ho protivně pálila a nejraději by poslal Ludmilu pryč. Tenhle rozhovor neměl žádný smysl a nepřinášel mu potěšení.

„Hovoříš o právu," namítla Ludmila s převahou. „Pak tě musím upozornit na jednu podstatnou věc. V desateru stojí, že děti mají ctít otce svého i matku svou. Ale nikde nenajdeš, že mají ctít i bratra svého."

„Tvůj bratr Marek se stal hlavou rodu. To je skoro totéž."

Ludmila z Vartemberka stiskla rty, ale mlčela. Nesnášela odpor, jenže teď byla s argumenty v koncích. V očích se jí zaleskly slzy. Sklonila se k lůžku a vyhrkla: „Tak chceš mě nebo ne?"

Oldřich z Chlumu věděl, že nesmí jednat pošetile. Byl rytíř a královský prokurátor. Bušilo mu srdce a hlavou se mu honilo tolik pocitů, že si s nimi rozum nedokázal poradit. Cítil blízkost jejího těla, vnímal její dech. Objal ji a opatrně přitiskl k sobě.

Nakonec se Ludmila vymanila z jeho náruče a řekla, že se nesmí unavovat, protože je zraněný. S úsměvem se mu dívala do očí a tiše vykládala, že ho miluje vlastně už strašně dlouho. „Jsi můj rytíř od toho okamžiku, kdy jsi mě zachránil na honu. Celá léta jsem se bála, až tě někdy potkám, abys byl takový, jakého jsem si tě vysnila. Ale jsi ještě lepší."

„Ludmilo, já… Možná to bude znít hloupě, ale já jsem se do tebe na stará kolena úplně zbláznil," řekl, jako by se omlouval.

„Ráno požádám bratra, aby nám požehnal," oznámila rezolutně. Pak mu položila prst na ústa a něžně ho napomenula, aby neprotestoval. Je nemocný a bude poslouchat. Zůstali spolu až do svítání.

Hynek Berka z Dubé dojel do Lipé, kde stál mohutný vodní hrad. Všichni věděli, jak dopadly zásnuby na Vartemberku, a posádka už připravovala zbraně. Proto všechny udivilo, když jim oznámil, že se válčit nebude.

Když vstoupil do paláce, vrhla se mu do náruče manželka Anežka. V očích měla slzy a zlostně křičela, že má povinnost pomstít krev jejich syna.

„První, co musím udělat, je usmířit krále," odehnal ji chladně. „Vrať se do fraucimoru a tam si vykládej, co chceš. Ale já rozhodnu, co udělám, rozumíš?"

„Byl to náš syn! Copak tys neměl Beneše alespoň trochu rád?" naříkala obtloustlá šlechtična. Byla menší postavy, stejně jako Hynek Berka, ale mladší. A proti němu také hezčí. Hodili se k sobě. Nejen vzhledem, ale i povahou. Paní Anežka byla vůči služebnictvu stejně přísná a nesmlouvavá jako on.

„Neřekl jsem, že jsem ho neměl rád," bránil se zaraženě. Stál mírně rozkročený a ruce měl sevřené v pěsti. Jeho žena ten postoj znala a poprvé se nepatrně usmála. Hynek Berka si jí ale nevšímal. Chvíli přemýšlel, než pokračoval: „Měl jsem Beneše rád. Byl přece mé krve. I když se zachoval hanebně. To ale neznamená, že jeho smrt nechci pomstít. Jenže nemohu se postavit otevřeně proti králi. Náš rod se provinil a on může Benešovo provinění využít proti nám. Zatím mi přikázal zaplatit pokutu. Není vysoká, nechce si mě pohněvat. Jenže jak dlouho mu taková shovívavost vydrží? Spousta spojenců nás může zradit. Mají důvod přejít na stranu Vartemberků. Marek jim určitě nabídne víc, než mohu v současné době já. A pokud bych oslabil své postavení, přestane se mnou král jednat shovívavě. Panovník je laskavý jen k těm, které potřebuje anebo kterých se bojí! Brzy zřejmě budeme muset zase válčit."

„Už otec ti vyčítal, že tasíš meč dřív, než začneš přemýšlet," pokárala ho přísně. „Proč to jednou neuděláš po jeho? Místo meče použij rozum!"

„Děláš, jako bych byl hloupý kluk," rozčilil se. „A nestarej se, sakra!"

„A zrovna budu," opáčila umíněně. Nebyla sice příliš chytrá, ale byla jediný člověk v jejich rodu, kdo se odvážil Hynku Berkovi postavit. I když to občas odnesla

bolestivými modřinami, věděla své. A podle toho také jednala.

Manžel si povzdechl a téměř shovívavě si ji měřil. „Přijít o syna a ještě dostat napráskáno kvůli neposlušnosti, jak by sis zasloužila, to by bylo asi příliš kruté. Proto ti odpouštím. Dá přece rozum, že nejdřív musím zařídit, aby Oldřich z Chlumu přišel o přízeň našeho krále, ne? Nesmí získat v okolí žádného spojence. Proto jsem Markovi slíbil, že mír s jeho rodem zachovám jedině pod podmínkou, že nedá Ludmilu Oldřichovi."

„Co když Ludmila neposlechne? Je to namyšlený a rozmazlený fracek."

„Poradím Markovi, aby ji co nejdříve provdal. Pro nás by bylo výhodné, aby si vzala někoho naší krve. Na smlouvě s Vartemberky se Benešovou smrtí nezměnilo nic. Marek tenhle princip potvrdil. Co kdyby si Ludmilu vzal můj synovec?"

„Michal? Ten nekňuba?"

„Mohu já za to, jak ho bratr vychoval? A ještě mu odkázal hrad Grabštejn! I když ho otec kdysi slíbil mně. Ale je to v tuhle chvíli jediný muž našeho rodu, který je svobodný."

„Toho nebude chtít ani Marek… Nebylo by jistější oženit Oldřicha z Chlumu s nějakou jinou? Pak by si ho Ludmila nemohla vzít, i kdyby trucovala sebevíc."

„Zbláznila ses?"

„Možná bych nějaký nápad měla," usmála se Anežka. „Ale povím ti ho, až splníš svou manželskou povinnost. Neviděli jsme se už tak strašné dávno…"

Hynek Berka z Dubé chtěl namítnout, že týden není zase tak dlouhá doba, ale věděl, že existují povinnosti, jimž se nevyhne. Přikývl a zavolal svého panoše, aby mu pomohl svléknout zbroj.

I když dny po žních byly o něco kratší než v čase senoseče, dorazil panoš Ota spolu s velitelem Divišem k Bezdězu ještě před soumrakem. Přecha nechali u rychtáře

v Doksech, protože oba svorně tvrdili, že by jeho ustavičné řečnění dál nevydrželi. To však byla jen polovina pravdy. Chtěli v klidu probrat, co se v posledních dnech stalo.

„Pan Oldřich vždycky říkává, že zlo je jako řetěz. Kdykoli se stane nějaká špatnost, hned se k ní připojí další. Jestliže se vraždilo na Vartemberku a za pár dní na Bezdězu, musí oba zločiny nějak souviset," vysvětloval horlivě panoš Ota.

Diviš se mračil. Raději se oháněl mečem než přemýšlel o věcech, ve kterých stejně moc smyslu nebylo. Co pomůže povídat si o tom, že zlo je jako řetěz? Důležité je zločince chytit a popravit. Plané diskuze ať vedou preláti. To pro vojáka není. Ve skutečnosti ho však trápila ještě jiná věc. Teď, když ležel královský prokurátor zraněný na Vartemberku, tvářil se panoš Ota, jako by všechna odpovědnost spočívala na jeho bedrech. To Diviš nesnášel. Otu bral jako zábavného přítele, ale neuměl si představit, že by ho měl poslouchat. Přemýšlel o tom skoro celou cestu z Doks. Projížděli lesem kolem skalnaté homole, za kterou se na kopci tyčil hrad.

„Posloucháš mě?" rozzlobil se panoš Ota, přitáhl koni otěže a zastavil. „Co je s tebou?"

„Nic," mávl Diviš otráveně rukou. Neuměl se přetvařovat, ale připadalo mu hloupé prozradit, co se mu honí hlavou.

„Že přemýšlíš, kdo bude na Bezdězu velet?" zasmál se suše panoš Ota a popohnal koně, aby pokračovali v cestě.

„Vůbec ne… Ale když už jsi to nakousl, tak kdo?" optal se Diviš a cítil, že je v něm malá dušička. Nerad by se s Otou rozkmotřil. Ale tady šlo o mnohem víc.

„Náš pán to přece řekl jasně. Poslouchal jsi ho, doufám," vykládal panoš Ota s vážnou tváří. Velitel Diviš ho znal a okamžitě mu došlo, že si z něho tak trochu utahuje. Rychle vzpomínal, ale nevybavovalo se mu nic, co by odpovědělo na jeho trápení. Už se chtěl

urazit, když panoš Ota smířlivě pokračoval: „Já se mám starat o vyšetřování a ty máš na hradě udělat pořádek. Tak to urozený pan Oldřich nařídil. Z čehož vyplývá, že hrad svěřil tobě. Dělej si na Bezdězu, co chceš. Pod jednou podmínkou: že tě nebudu muset obsluhovat při jídle jako našeho pána… Vlastně ještě něco. Nebudeš mi vyčítat, pokud se za mnou bude zamilovaně otáčet ženská část hradní posádky.“

„Rozumím,“ přikývl velitel Diviš. Z tónu jeho hlasu bylo zřejmé, jak si oddechl. Pak se pobaveně podíval na svého mladšího přítele a dodal: „Takže si vlastně velení rozdělíme. Já budu poroučet vojákům a ty ženským.“

„Jistě, jako obvykle,“ přikývl panoš Ota a patami popohnal koně, protože se mu zdálo, že se po kamenité cestě do svahu k bráně zbytečně loudají.

IV. KAPITOLA

Ráno se Oldřich z Chlumu probudil ve výtečné náladě. I když si s Ludmilou povídal skoro až do úsvitu, cítil se vyspalý. Na rozloučenou se dlouho líbali a nemohli se té rozkoše nabažit. Ludmila měla sametově jemné rty, která chutnaly po lučním kvítí. V tu chvíli byl královský prokurátor rád, že je zraněný. Jinak by se totiž těžko udržel, aby ji nestrhl k sobě do lůžka, i když samozřejmě věděl, že by tím vše jen pokazil. Byla tak něžná a krásná. Budou si muset ještě nějakou dobu počkat. Ne kvůli zranění. Byl vlivný královský úředník, který měl pověst rozumného a hlavně čestného muže. A najednou by se choval nezodpovědně jako jeho panoš. Ludmilu miloval a nesměl jednat ukvapeně.

Přemýšlel o sobě. Připadalo mu hloupé zamilovat se ve svých třiceti letech. Ženili se i starší rytíři, samozřejmě. Ale taková manželství bývala obchodem nebo politikou. Milovat se mohli jen mladí lidé, bez zkušeností a naivní. Rozumný člověk nikdy citům nepodléhal. Alespoň tohle si Oldřich z Chlumu myslel, než ho Ludmila přesvědčila, že nezáleží na věku, ale na tom, o jakou ženu se muž uchází.

Do komnaty vstoupila jedna z hradních děveček, která pomáhala v kuchyni. Nesla misku s prosnou kaší, ošatku s plackami, džbán vlažného ječného piva a kus sýra. Za ní se objevil Marek z Vartemberka. Počkal, až dívka jídlo položí na nízkou stoličku vedle lůžka, a pak ji pánovitým gestem vyhnal. Sotva za ní zapadly dveře, řekl nazlobeně: „Vím o všem!“

Oldřich z Chlumu se opřel o předloktí a s námahou se posadil. Nejprve se napil, protože měl vyschlo v hrdle. Teprve pak klidně odpověděl, že to je dobře, protože on sám neví v tuhle chvíli nic, stejně jako onen pohanský filozof Sokrates. V každém případě si není jistý ničím, co by mohl říci anebo dokonce s jistotou potvrdit.

„Všichni vědí, že tvá slova jsou ještě nebezpečnější než meč," opáčil mladý velmož chladně, přitáhl k lůžku křeslo a posadil se. „Má sestra by se chtěla za tebe provdat."

„Bývá sice spíše zvykem, že o ruku dívky žádá muž," podotkl Oldřich z Chlumu a cítil, jak se mu uvnitř těla rozlévá zvláštní nepopsatelná něha, „ale já toužím po ní možná ještě víc. Dovol mi, abych…"

„Ne!" přísně ho zarazil Marek. „To, co se stalo, zůstane jen mezi námi. Nikdy ji nedostaneš! Pokud bys však byl tak pošetilý a požádal o její ruku, klidně tě přede všemi odmítnu. I kdybych měl urazit samotného krále. Ale ulehčím ti to. Už Ludmilu neuvidíš. Alespoň ne jako svobodnou."

„Proč?" vykřikl rozhořčeně Oldřich z Chlumu a pokusil se vyskočit, jenže bolest ho přibila zpět do lůžka.

„Před chvílí ji moji lidé odvezli. Najdu pro ni co nejdříve vhodného ženicha. Takového, který by jí odpovídal rodem a majetkem. A který by…," mávl rychle rukou, protože se nechal unést. Nemohl přece vysvětlovat, na čem se s pánem z Dubé dohodl. Teprve si zvykal, že je hlavou rodu. Vstal a bez rozloučení odešel.

Oldřich z Chlumu se dlouho mlčky díval na tmavé dřevo dveří. Bylo zašlé stářím a vypadalo stejně bezútěšně jako myšlenky, které se mu honily hlavou. Na jídlo neměl ani pomyšlení.

Hynek Berka souhlasil se svou manželkou. Její nápad oženit Oldřicha z Chlumu byl dobrý. Skvěle se hodil k záměrům, které nosil v hlavě. Začal na nich tajně pracovat, protože staré křivdy neodpouštěl. Věděl však, že sám to nezvládne. Potřeboval spojence. Ne však

Marka z Vartemberka. Byl příliš mladý a příliš hrdý. Navíc neměl dost zkušeností, aby mohl hrát vysokou hru. Mladým se těžko vysvětlovalo, že čest rytíře je jen pozlátko pro okolí. Pokud chtěl člověk něčeho dosáhnout, musel jednat podle vlastních zákonů. Účel vždy světil prostředky a na vlastní svědomí se v takovém případě příliš ohlížet nedalo. Stačilo později vyzpovídat se, od toho přece byli preláti.

Hynek Berka z Dubé neměl příliš na vybranou. Rytířů, kteří by mu mohli pomoci, bylo jen několik. Nakonec si jednoho vybral. I když byli ještě nedávno nepřátelé, navštívil ho. Chvíli trvalo, než získal jeho důvěru. Musel mu povědět o svých záměrech všechno. Dokonce i to, proč se do tak složité intriky pouští. Hostitel ho pozorně vyslechl a požádal o den na rozmyšlenou. Nabídl mu, aby čekání vyplnil honem.

Druhého dne na návrh přistoupil. Měl ovšem podmínku. I on měl své tajné plány. Pokud by spojili síly, mohli svých cílů dosáhnout oba. Společný zisk byl nejlepší zárukou věrnosti. I v těch největších hanebnostech. To oba věděli a tahle zkušenost jim dávala jistotu v novém spojenectví.

Když Hynek Berka odjížděl, nový spojenec mu ukázal svou proslulou bibliotéku. Měl tři desítky knih. Byly uložené v masivní dubové skříni, zdobené řezbou. Vytáhl jednu z nich a řekl, aby si ji půjčil, protože by mu mohla pomoci v plánu, který chystají. „Nepodceňuj sílu slova, milý příteli," řekl důstojně a knihu zabalil do hedvábné látky. „Ať si ji ten muž přečte. Uvidíš, co to s ním udělá. Mám ji sice jen krátce, ale sám jsem si ověřil, jakou má nad lidskými smysly moc. Je z Francie. Akvitánští rytíři si z ní nechávají předčítat, aby podnítili ochabující chuť k milování. Tahle kniha je na slábnoucí mužství lepší než křen nebo odvar z rdesna."

Když se Hynek Berka vrátil do Lipé, zavolal svého písaře, protože sám číst neuměl. Starý hubený muž otevřel fascikl vázaný ve vepřovici a řekl, že to je Román

o růži. Pak začal předčítat. Ale za chvíli ho Hynek Berka zarazil. Bylo to nezajímavé a hloupé. Co jemu bylo do nafintěných mladíků a necudných ženských? Jediné, co ho bavilo poslouchat, byly rytířské eposy.

Sotva za Oldřichovými pomocníky zapadla s dunivým úderem brána hradu Bezděz, rozdělili se. Diviš hodil otěže svého koně nejbližšímu vojákovi, a ještě než seskočil ze sedla na nerovné kamenité nádvoří, začal klít. Panoš Ota se nejprve slastně protáhl. Teprve pak zamířil beze spěchu do hradní kaple, která stála spolu s královským palácem po jeho levici. Jak předpokládal, kaplan Oibinus klečel před oltářem a modlil se. Jinak byla kaple prázdná.

Ota se posadil do výklenku pod tribunou a zbožně sepjal ruce. Nemodlil se, pouze přemýšlel. Nebyl kacíř, nezpochybňoval trojjedinost boží, ale také nebyl horlivý křesťan. Raději své problémy řešil sám, než by se spoléhal na milost boží. Tak ho to učil jeho pán královský prokurátor. Opřel se o štíhlý kamenný sloupek, který lemoval výklenek, a trpělivě čekal.

Oibinus si ho všiml, rychle oddrmolil poslední otčenáš, pokřižoval se a trochu toporně vstal. Nebyl už nejmladší, měl velké břicho a slabé nohy. „To je dobře, že už jsi zpátky… Vrátil se urozený pan Oldřich?“

„Na Vartemberku svedl souboj s Benešem z Dubé. Zabil ho sice, ale přitom byl dost bolestivě zraněn. Musel zůstat ležet.“

„Bůh nad ním jistě drží ochrannou ruku,“ pokorně poznamenal kaplan Oibinus a bezděčně se pokřižoval. Dělal to skoro pořád. Bez zbožných gest by ani nedokázal mluvit. Oldřich z Chlumu říkával, že někdo bezděčně trhá ramenem, jiný člověk pomrkává a jejich kaplan se prostě stále křižuje.

„Jak to bylo s purkrabím? Přech tvrdí, že ho někdo zavraždil. A že si nikdo z posádky ničeho nevšiml,“

odváděl panoš Ota řeč k tomu, co bylo v tuhle chvíli nejdůležitější.

„Věřil jsem, že konečně bude v kraji mír. A zatím… Proč nemohou žít křesťané v míru a klidu? Kristus se pro nás obětoval! A co děláme my?“

„Nech toho, Oibine. Tímhle purkrabímu nepomůžeme,“ zarazil ho a vstal z chladného sedátka. „Pojď do kuchyně. Mám hlad. Najíme se a povíš mi, co víš.“

„Nebyl jsem tu, když se to stalo. Musel jsem do podhradí. Ten večer umírala stará Blažena, kovářova manželka. Měla bolestnou a dlouhou smrt. Modlil jsem se s ní dlouho do noci, než Bůh skončil její trápení. Na hrad jsem se vrátil až ráno. A to už vojáci přenesli tělo purkrabího do kaple.“

„Důležitější je spíše to, co jeho smrti předcházelo. Nikdo přece nezabíjí jen tak. Pohádal se s někým z posádky?“

„O ničem nevím,“ krčil kaplan Oibinus nerozhodně rameny. „Je pravda, že na sebe mnohokrát křičeli s mistrem Gotschalkem, který řídí stavební práce. Jenže spolu se hádali skoro pořád, to nebylo nic neobvyklého.“

„A manželka?“

„Paní Slávka odjela den po vás. Za matkou do Nymburku. Ještě se nevrátila.“

Panoš Ota přikývl. Nechtěl nahlas vyslovit trochu sobecký názor, že vše zlé je pro něco dobré. Teď, když je purkrabí Jindřich mrtvý, přijde na Bezděz jiný a zbaví se tím jeho hádavé ženy. Jen ať si paní Slávka zůstane u matky.

Kaplan Oibinus se pokřižoval a dodal, že už nechal sbalit všechny věci, které patřily purkrabímu, naložit na vůz a poslat do Nymburku. „Je zbytečné, aby nebohá vdova vážila tak dlouhou cestu sem na Bezděz,“ dodal s laskavostí kněze. Panoš Ota ho však podezříval, že kaplanův názor na manželku zavražděného purkrabího se příliš neliší od jeho.

Od věčně zpocené kuchařky dostali placky a kus slaniny. S chutí se dali do jídla. Panoš Ota neměl skoro celý den v ústech, ale přesto necítil hlad, neboť se během předchozích dnů nasytil na zásnubní hostině více než dostatečně. Zato kaplan hltal, div se nezadusil. Kromě křižování tohle byla jeho druhá nectnost.

„Nenašlo se něco neobvyklého mezi věcmi purkrabího Jindřicha?“ zkoušel to panoš Ota během jídla. Placky byly tvrdé a dalo dost práce rozžvýkat je. Zato opečená slanina byla křehká a chutnala skvěle.

„Nic,“ vrtěl hlavou kaplan a natáhl ruku k ošatce pro další placku. „Dokonce ani moc peněz v truhlici nebylo. Asi si nějaké odvezla jeho manželka. Možná chtěla nakupovat. V Nymburku bývají skvělé jarmarky. Všechno jsem sepsal. Řádně, za účasti dvou svědků. Nechtěl jsem, aby paní Slávka rozhlašovala, že jsme ji, nebohou vdovu, okradli. Opis seznamu ti dám.“

Panoš Ota přikývl, zvedl džbán s vodou a napil se. Voda byla zvětralá a chutnala odporně. Skoro všechna vyplivl na podlahu a zaklel. Pak křikl na kuchařku, aby jim donesla pivo. Setřela si hřbetem ruky pot z čela a nerudně opáčila, aby si nechal zajít chuť. Ve sklepení mají poslední sud ležáku a ten je pouze pro pana Oldřicha. S novou várkou se v pivovaru zpozdili, a tak ať laskavě pije vodu.

„Jak se mohli zpozdit?“ zlobil se panoš Ota. Napadlo ho, že to je další důvod, proč nebude purkrabího Jindřicha škoda. Zásobování hradu byla jeho povinnost. Protože sám pivo skoro nepil, příliš se o nové várky nestaral. Nahlas řekl: „Doufám, že nový purkrabí bude opilec!“

„I když je nestřídmost jedním z hříchů, nic se nemá přehánět. Ani střídmost,“ souhlasil živě kaplan Oibinus. „To v Lipé hradní pivovar dokonce rozšířili. Na slad už mají dvě pánve. Říkal mi děkan Benediktus…“

„Kdys ho viděl?“ skočil mu do řeči Ota. Pokud věděl, příliš často se oba preláti nesetkávali. Lipá patřila pánům

z Dubé a příslušníci rodu dvou zkřížených ostrví se královským úřadům vyhýbali. Jejich služebníci byli stejní.

„Předevčírem, tu noc, kdy jsem dával poslední pomazání kovářově manželce. Náhodou se tu zastavil. Vracel se z Boleslavi, byl u pána z Hruštice. Na noc zůstal v šenku. Seděli jsme spolu, proto jsem se na hrad vrátil až ráno."

„Takže on tu byl v době, kdy zavraždili purkrabího Jindřicha? Proč jsi mi to neřekl hned?"

„A proč? Myslíš, že nemám vlastní rozum?" rozzlobil se kaplan Oibinus a bezděčně se pokřižoval. „On s tím nemá nic společného. Když jsem za ním do šenku přišel, purkrabí ještě žil. A pak jsme spolu pili až do rána. I když si šel vyprázdnit měchýř na dvůr, byl jsem s ním. Proč bys měl podezírat sluhu božího, když je zjevně nevinný?"

„O tom, kdo je nevinný, nerozhoduješ ty, ale náš pán Oldřich."

„O tom, kdo je nevinný, rozhoduje především Bůh."

„Tam nahoře jistě," souhlasil panoš Ota a rukou ukázal k nebi. „Ale tady na zemi to tak jisté není. Dokud bude královským prokurátorem Oldřich z Chlumu, budeš se zpovídat ze svých pozemských skutků nejprve jemu."

„Nebudeme se hádat. Ale jestli chceš zpochybňovat svatou zpověď a papežské odpustky…"

„O čem jste s lipským děkanem mluvili?" zarazil ho panoš Ota. V hlase bezdězského kaplana slyšel ublíženost, neboť otylý prelát těžce nesl, že tady na hradě je světská autorita vyšší než jeho, sluhy božího. Ale během let si zvykl a často si musel poctivě přiznat, že jinak je to služba pohodlná a má se určitě lépe než většina farářů na venkově. Pokřižoval se a zabručel: „Víš, že mě často pořádně štveš?"

„A víš, že ty mě taky?" zasmál se panoš Ota přátelsky.

„Jednou se ale stejně budeš zpovídat někomu vyššímu, než je královský prokurátor," opáčil výhružně

kaplan a začal vyprávět, jak to bylo tu noc, kdy zavraždili purkrabího Jindřicha.

V. KAPITOLA

„Ludmilu odvezl na Lemberk,“ hlásil svému pánovi děkan Benediktus. Hubený vysoký prelát byl oděný v hnědé kutně, kolem pasu měl ovázaný hrubý konopný provaz a byl prostovlasý. Stál s pokorně skloněnou hlavou a rukama složenýma v širokých rukávcích na břiše. Hynek Berka z Dubé ho zamyšleně poslouchal.

Vartemberkové těžko mohli podporovat zájmy jeho rodu. Pokud si tohle neuvědomoval mladý Marek, věděl to jeho strýc Havel, který na Lemberku poskytl své neteři ochranu. Ludmila byla vysokou kartou a Havel z Lemberka byl ze všech Vartemberků nejzkušenějším hráčem. Hynek Berka z Dubé ho neměl rád, ale věděl, že se v tuhle chvíli bez něho neobejde.

„Víc se mi zatím nepodařilo zjistit,“ pokračoval monotónním hlasem děkan Benediktus. „Havlův kaplan Leonard je oddaný svému pánu víc než svaté matce církvi. Je to sice smutné, ale doufám, že mu Bůh otevře oči…“

„Tohle tvrdíš už dva roky,“ zarazil ho Hynek Berka z Dubé. „Ale to teď není podstatné. Pojedeš do Nymburku.“

Děkan Benediktus se uklonil a zdvořile se optal, co tam má zařídit. Netušil, proč by měl jet zrovna tam. Nymburk byl královské město, které leželo dost daleko na to, aby jeho pána zajímalo. On sám tam v životě nebyl.

„To se včas dozvíš. Zatím se připrav. Doprovodíš mého synovce Michala z Grabštejna.“

„On povede družinu?“ optal se opatrně děkan. I když si dával pozor, nedokázal zakrýt údiv.

Hynek Berka z Dubé přikývl. Jen zřídka se na jeho tváři objevil úsměv. Ale pokud se to stalo, všichni chápali, že ho něco opravdu rozveselilo. Teď stiskl rty, jako by se nechtěl smát nahlas. Teprve po chvíli odpověděl: „Jistě, je přece rytíř. Ale jednat budeš ty! Můžeš jít.“

Zranění se Oldřichovi z Chlumu hojilo mnohem rychleji, než doufal. Už druhý den po odjezdu panoše Oty a velitele Diviše vstal z lůžka a pomalu se procházel po své komnatě. Horečka byla pryč, i když se stále cítil zesláblý. Rána na rameni přestala krvácet, zavřela se a zůstala po ní jen zarudlá dlouhá jizva. Dokonce mohl celkem bez potíží hýbat rukou, i když opatrně.

Usadil se do křesla k oknu a díval se ven na hradní nádvoří. Umiňoval si, že až bude jednou umírat, požádá, aby ho posadili do křesla. Ležet bylo tak ponižující. Zdravou rukou si hladil vousy na bradě. Uvědomil si, že by potřebovaly trochu zastřihnout. Současně si trpce připomněl, že Ludmila je pryč.

Na chodbě za dveřmi uslyšel kroky. Sám nevěděl proč, ale rychle si lehl. Umínil si, že bude lepší, pokud nikdo na hradě nebude vědět, jak se jeho stav zlepšil. V hlavě se mu rodil zatím nejasný plán.

Do komnaty vstoupil Marek z Vartemberka. Nesl džbán s vínem a dvě nádherné číše z nazelenalého skla. Naplnil je a optal se, zda je na tom Oldřich tak, aby mohl pít sám, nebo zda mu má pomoci.

„Ještě jsem neumřel,“ zabručel královský prokurátor, s hranou námahou se posadil a upil. Víno bylo vynikající. Možná ještě lepší než to, které před několika dny nabízel hostům na zásnubní hostině Markův zavražděný otec Markvart. Zálibně mlaskl a víno pochválil. Dobře věděl, že pochází z jihu a muselo stát spoustu stříbrňáků.

Marek z Vartemberka mávl rukou, že to nestojí za řeč. Ale protože byl v duši marnivý, mihl se mu na rtech

ješitný úsměv. Pak zvážněl. „Oldřichu, přišel jsem za tebou, abychom se usmířili.“

„Copak je mezi mým úřadem a pány z Vartemberka nějaký spor?“ podivil se s hranou tovorností Oldřich z Chlumu a znovu se napil. Byl zvyklý žít střídmě, ale víno mu opravdu chutnalo.

„Mohl bych ti formálně odpovědět, že jsem přece věrný poddaný našeho krále, a proto spory s jeho úřady nevyhledávám. Nebo něco stejně důstojného a hloupého. Známe se dlouho a vždycky jsem si tě vážil. Nebudeme kolem toho chodit jako okolo horké kaše. Víš dobře, o kom mluvím. O sestře.“

„Proč si nesmím vzít Ludmilu za manželku?“

„Protože Vartemberkové potřebují silného spojence. Pokud by znovu došlo k válce s pány z Dubé, copak ty bys mohl do bojů zasáhnout? Král, a tedy ani jeho prokurátor se nesmí do našich věcí vměšovat, na to jsi zapomněl?“

„Proč jsi vůbec přišel?“ chladně se optal Oldřich z Chlumu a na nízkou stoličku vedle lůžka odložil nedopitý pohár tak prudce, až zbytek vína vyšplíchl na podlahu. V tom gestu nebylo jen zklamání.

Marek z Vartemberka řekl s klidným důrazem: „Jako přítel tady najdeš dveře otevřené vždycky. Ale pokud bys přišel jako nápadník mé sestry, musel bych tě vyhnat. Nehledej v tom nic osobního. Urozenost je jako drátěná košile. Chrání tě, ale také omezuje. Urozené dívky jsou příliš vzácné zboží, aby se mohly provdat z pouhého rozmaru za toho, kdo se jim líbí. Chod křesťanského světa má své zákony a těm se musí podřídit každý. I ty. Pokud bys chtěl, abych ti věnoval jeden ze svých třech hradů, váhal bych, protože tě mám rád. Ale pokud bys chtěl mou sestru, jedinou sestru, kterou mám, odmítnu tě bez váhání.“ Vstal a bez rozloučení odešel.

Večer následujícího dne po návratu na Bezděz si panoš Ota zašel vypít džbánek piva s velitelem Divišem.

Pivo nechal dovézt z Doks, neboť jejich várka měla být hotová až po neděli.

Jakmile se hřmotný velitel hradní posádky objevil, vesele na něho začal pokřikovat, jestli už udělal na hradě pořádek. Diviš se ušklíbl a panoše jízlivě usadil, jestli už chytil vraha jejich purkrabího.

„Chytit zločince je těžká práce, to se nedá udělat za jediný den," protestoval Ota.

„Vidíš, a přitom honíš jen jednoho lotra. Já jich mám na starosti více než třicet. A ty se ptáš, jestli jsem za den udělal pořádek," smířlivě vykládal zjizvený velitel a žíznivě se napil. Vzápětí zabručel, že už pil lepší pivo a z Doks jim poslali to nejhorší, jaké zrovna měli. Jestli dostane do rukou rychtáře Hartviga, spočítá mu to.

„Diviši, co se mezi těmi tvými lotry povídá o vraždě našeho purkrabího?" zvážněl panoš Ota a zavolal kuchařku, aby jim raději donesla trochu vína.

„Přes den jsi přece mluvil úplně se všemi," bránil se trochu rozpačitě velitel a dlaní si bezděčně třel jizvu na tváři. Během dne se zkazilo počasí a večer přišla bouřka. Kdykoli pršelo, jizva ho pálila.

„To je pravda, ale co myslíš, že mi řekli? Nic neviděli, nic neslyšeli a většina si ani nebyla jistá, jak se jmenuje. Teď, když tu není náš pán, se raději do ničeho nechtějí zamíchat. Copak je neznáš? Ale mezi sebou o tom klábosí určitě pořád. Vojáci jsou horší než staré báby, když perou prádlo."

„Možná," připustil neochotně Diviš. „Jenže i přede mnou si dávají pozor na jazyk. To víš, ani já nejsem jedním z nich."

„Je to k vzteku. Od kaplana vím, že v šenku na předhradí spal tu noc lipský děkan Benediktus. Ale nevzdálil se odtud ani na krok. Prý…"

„O tom vím. Doprovázeli ho dva vojáci. Večer hráli kostky s našimi chlapy. Mí vojáci vyhráli," vykládal hrdě Diviš. Protože se právě objevila kuchařka, vzal si od ní

malý hnědý džbánek a upil. Přikývl, protože tohle víno bylo mnohem lepší než pivo z Doks.

„Mluvili ti dva s naším purkrabím?“ optal se zvědavě panoš Ota.

„Určitě. Myslíš, že Jindřichovi ušlo, pokud se na Bezdězu objevil někdo cizí? A zvláště v barvách pána z Dubé?“

„Kdy ti dva opustili hrad?“

„Zůstali spát tady v čeledníku. Hráli až do noci a to už byla brána zavřená.“

„Takže odešli až ráno?“

Diviš přikývl a dodal, že to už byl purkrabí Jindřich mrtvý. Jenže ho zabili před hradbami. Takže ani při nejlepší vůli nelze svést jeho smrt na někoho z vojáků Hynka Berky, i když jemu osobně by to udělalo neobyčejné potěšení.

„Ale stejně v tom musí mít prsty oni,“ prohlásil panoš Ota. „Zrovna když se tady objeví, někdo zavraždí našeho purkrabího. A stane se to jen pár dní poté, co náš pán zabije v souboji syna Hynka Berky. Takové náhody přece nejsou!“

„Proč by nebyly?“ divil se velitel Diviš. „Víš, co já už všechno zažil? To třeba jednou…“

„Buď přestaň pít, anebo si alespoň přestaň vymýšlet,“ zarazil ho panoš Ota vesele. „Všechno už jsi mi vyprávěl. Nejméně dvakrát.“

„Jestli mě budeš štvát, povím ti to všechno ještě jednou… Víš, co mi nejde na rozum? Proč šel purkrabí Jindřich ven z hradu?“ durdil se naoko zlostně Diviš. Byl na žerty svého přítele zvyklý. I když si o nich myslel, že většinou nejsou ani vtipné, ani chytré. Věděl však, že teď není čas na to, aby se urážel. Byl spáchán zločin a dopadení vraha bylo jen na nich dvou.

„Viděla ho stráž u brány odcházet?“ vyzvídal panoš Ota. Jako by se omlouval za předchozí řeči, zvedl svou číši k očím a Divišovi připil.

„Stráž si ho nevšimla. Purkrabí navštívil poslední večerní mši. Jenže od Přecha víme, že se zpozdily povozy s kvádry pro kameníky. Brána se zavírala až dlouho po klekání. Takže po mši byla ještě nějakou dobu otevřená. V tom zmatku musel purkrabí odejít. A pak ten stoh slámy, který shořel…“

„Další náhoda, co?“ upozornil panoš Ota. „Nikdy tu nic nehořelo. A najednou zrovna tu noc, kdy na hradě přenocují vojáci pána z Dubé a našeho purkrabího najdou zavražděného, shoří halda slámy…“

„Samé náhody… to máš pravdu. Jenže ani jeden z těch tří purkrabího nezabil. To zpochybnit nemůžeme.“

„Náš pán říká, že zpochybnit můžeš úplně všechno, protože lidé jsou bytosti dílem omylné a dílem nepozorné či hloupé. A někdy i prolhané. Nikdo jiný kromě služebníků pána z Dubé zatím v úvahu nepřipadá.“

Hynek Berka odjel z Lipé záhy za svítání. Nikomu neřekl, kam míří. Už to samo bylo neobvyklé. Pokud chtěl jednat s některým z urozených sousedů, vždy si ho pozval na svůj hrad. Byl příliš mocný, aby jezdíval za někým osobně. Z Lipé jezdíval jen do boje, na hon a někdy ještě za zábavou. A pochopitelně také do Prahy. Co jeho panoše překvapilo nejvíce, byl fakt, že se nestaral ani tak o to, aby měl meč, ale aby mu k sedlu přivázal brašnu s jakousi knihou.

Právě když zvonil kostelní zvon v Haidě na ranní mši, projel se svou družinou údolím, které lemovaly vysoké rozeklané skály. Na vršku mohutného pískovcového kužele zahlédl dřevěné palisády hradu Sloup. V zájezdním šenku Na Drnovci vypil džbánek piva, ale hned pokračoval dál. Údolím mělkého potoka stoupal po úzké cestě do nitra hor k zemské hranici s Lužicí. Kolem se rozkládaly hluboké lesy a cesta se chvílemi skoro ztrácela v křovinatém podrostu. Byla strmá a nikdo se o ni pořádně nestaral. Tudy by neprojel kupecký vůz ani při nejlepší vůli.

Vojáci v pláštích s erbem se dvěma zkříženými ostrvemi jeli spořádaně v řadě za ním. Jen starý Augustin věděl, kam jejich pán míří. Znal tuhle cestu, protože se narodil nedaleko odtud. Konečně dorazili do lesnaté kotliny, kde stála tvrz obklopená usedlostmi. V horách se nacházela spousta osamělých vsí, Bohem opuštěných a lidmi zapomenutých. Mařenice patřily zcela bezpochyby mezi ně. Mezi domky vesničanů stála malá kaple a kovárna. Víc lidé k životu nepotřebovali. Většina obyvatel nikdy tohle místo neopustila a nikdo je nenavštěvoval. Tady cesta končila. Dál se vinula jen strmá stezka k nuzným chatrčím pastýřů na svazích pod hřebenem hor.

Hynek Berka z Dubé popohnal koně a zamířil k bráně tvrze. Byla otevřená, bez váhání projel kolem hliněného valu s nízkou dřevěnou palisádou a zastavil až před kamenným věžovitým stavením se špičatou šindelovou střechou. Ve dvou horních patrech sídlil majitel tvrze a v přízemí se nacházela maštal a komory. U valu proti bráně byla ještě chatrná dřevěná stáj a na kůlech se nad zemí tyčila sýpka se stěnami vypletenými proutím. To byla celá mařenická tvrz.

Hynek Berka z Dubé seskočil z koně na rozbahnělý dvůr a zamračil se, protože si ušpinil nejen boty, ale i spodní okraj pláště. Zlostně nakopl slepici, která se mu připletla pod nohy, a čekal, kdy se konečně někdo objeví, aby ho uvítal. Ale tvrz byla tichá jako po vymření. Obrátil se na svého zbrojnoše Augustina a přísně se optal, zda opravdu jeho návštěvu včera oznámil. Ale než stačil starý voják přikývnout, vyběhl na dřevěnou pavlač v patře neupravený muž, v běhu si zavazoval nohavice a upravoval špinavou plátěnou halenu. Po schodech dolů běžel tak zbrkle, že div nesletěl po hlavě do bláta. Zastavil se až před zachmuřeným velmožem a uklonil se. Přitom chvatně vykládal, že ho nečekal tak brzy, a prosil, aby poctil svou vzácnou návštěvou jeho dům.

„Děkuji za uvítání!“ Hynek Berka z Dubé na chvíli zaváhal. Mařenický vladyka byl rytíř jako jiní urození mužové. Měl by ho tedy oslovovat jako bratra nebo alespoň pána, ale tohle oslovení nešlo při pohledu na špinavého chlapa pánovi z Dubé z úst. Nakonec jen řekl: „Děkuji za uvítání, Zdeňku. Uvnitř ti povím, o co mi jde.“

Vladyka Zdeněk z Mařenic se znovu uklonil, ale očima ostražitě hosta sledoval. Bylo mu jasné, že jde o něco důležitého, když sám pán z Dubé vážil cestu do hor. Utěšoval se ale, že jemu snad nebezpečí nehrozí, protože kdyby ho chtěl Hynek Berka za něco potrestat, pošle sem spíše vojáky. Jenže tohle zjištění ho nijak zvlášť neuklidnilo.

Pán z Dubé byl hřmotný muž a dřevěné schody, vedoucí ze dvora na pavlač, pod ním praskaly, jako by se měly v nejbližší chvíli rozlomit. Ještě než vystoupil nahoru, objevila se ve dveřích domu celkem slušně upravená starší žena a za ní půvabná dívka s tváří anděla. Ale Hynek Berka věděl, jak tvář ženy dokáže klamat. V případě vladykovy dcery Rozálie to platilo beze zbytku. Bodlo ho u srdce, protože si znovu vzpomněl na svého mrtvého syna. Beneš o jejím milostném umění vyprávěl vždy s nadšením.

Síň mařenické tvrze zabírala celé první patro kamenného domu. Byl tu dlouhý stůl, kolem stály lavice z hrubých prken, u stěny pec s otevřeným ohništěm a vedle police s otlučeným keramickým nádobím. Na ohništi stál na trojnožce soudkovitý železný hrnec. Dřevěnou podlahu pokrývaly kožešiny vlků, medvědů a divokých prasat. Vzadu bylo schodiště, které vypadalo spíše jako široký žebřík, vedoucí ke dvěma jizbám v podstřeší.

Hynek Berka z Dubé se usadil ke stolu, počkal, až mu vladykova žena podá mísu s vodou, aby si mohl omýt obličej a ruce, pak se otřel do lemu pláště a nařídil, aby ho nechala s vladykou samotného. Rozálie donesla džbán

ječného piva a při nalévání si dala záležet, aby se Hynek Berka mohl potěšit jejími půvaby. Pán z Dubé se zálibně podíval za odstávající lem košilky a spokojeně si řekl, že nevypadá vůbec špatně. To vše jen ulehčí. Pak ji netrpělivě vyhnal.

Zdeněk z Mařenic mu zdvořile připil a přímo se optal, o co jde. Výraz Hynka Berky z Dubé se změnil hned, jak za oběma ženami zapadly dveře. Přísně začal: „Máš spoustu hříchů. Já válčil s Vartemberky, ale tys raději raboval a loupil, než pomáhal mé věci."

„To není pravda," bránil se okamžitě vladyka. „Osobně jsem se účastnil obléhání Lemberka…"

„Dva dny," jízlivě připomněl Hynek Berka. „Na mém panství jsi přepadl a oloupil dva kupce. Pobral jsi jim sukno a obilí. To jen, co já vím."

„Bylo to v lese a jeli po cestě od Jablonného. Myslel jsem, že se ještě nacházím na vartemberském panství…"

„Nechme toho," přísně ho přerušil pán z Dubé. „Dlužíš mi peníze. Kdy je vrátíš?"

„To je těžké. Úroda byla letos mizerná. Válka skončila a kde bych poctivě získal kořist? Nemám, urozený pane…"

„Můžeš si dluh odpracovat."

Zdeněk z Mařenic přikývl a v duchu uvažoval, co vlastně po něm bude chtít, protože jeho dluh byl vysoký.

Pán z Dubé ho potměšile pozoroval, než začal vysvětlovat, proč přijel: „Přivezu ti sem jistého urozeného muže. Bude to můj zajatec. Zůstane tu asi tak dva až tři týdny. Ne aby ti utekl anebo aby se o něm někdo v údolí dozvěděl! Zabil bych tě. Ale to není všechno. Během doby, kdy ho budeš hostit, ho tvá dcera svede a ty ho s ní oženíš. Rozumíš mi?"

„Mám obětovat svou dceru? Vždyť je to mé poupátko a…"

„Je to kuběna, kterou měl tady v horách skoro každý. Takže svést mého zajatce snad není tak složitý úkol," řekl Hynek Berka z Dubé jízlivě. Pak pokynul jednomu z

vojáků, aby donesl koženou brašnu, kterou měl zavěšenou u sedla svého koně. Vytáhl z ní tlustou knihu vázanou v poctivé vepřovici. Rohy měla okované mosaznými plechy. Položil ji na stůl a vysvětloval: „Kdyby si přesto tvá Rozálie nedokázala poradit, ať si s mým zajatcem přečte něco z téhle knihy. Ten rukopis se jmenuje Román o růži a je ještě hanebnější než tvá dcera.“

„Nikdo tu přece neumí číst,“ protestoval vladyka Zdeněk. Pokud měl někoho zabít, se svým svědomím se snadno srovnal. Ale zatahovat do celé záležitosti rodinu se mu nechtělo.

Hynek Berka chápavě přikyvoval: „Nepředpokládal jsem, že by tu někdo uměl číst. Ale umí to můj zajatec. A ještě něco! Až je farář oddá, chci, aby o tom vyhotovil listinu.“

„To všechno bude stát spoustu peněz. Jsem chudobný, kde bych na to vzal?“ bránil se mařenický vladyka okamžitě. Šlo přece o obchod.

„Zítra odjíždí z Lipé jeden saský kupec. Je namyšlený, protivný a dost bohatý. Bude mít u sebe spoustu stříbrňáků, na jarmarku prodal skoro všechno zboží. Zařídím, aby se jeho pacholci zdrželi v Haidě. Pokud vím, poblíž Svoru vyřizuješ podobné věci nejraději… To je vše, Bůh s tebou!“

Hynek Berka z Dubé vstal, dopil džbánek ječného piva, spokojeně mlaskl a zamířil ke dveřím. Co chtěl, řekl a neviděl důvod zdržovat se tu. Zdeněk z Mařenic zůstal zaraženě sedět u stolu a přemýšlel. Protože to však mohlo vypadat nezdvořile, vyskočil a vznešeného hosta dohnal na pavlači. Optal se, co by měl dělat, pokud by si přece jen ten cizí muž nechtěl vzít jeho dceru za manželku.

„Pak tu všechny pobiju. Zajatce i tvou rodinu. Odpovědnost za jeho únos svedu na tebe. Máš jen dvě možnosti. Buď obtížíš svou duši dalším hříchem, nebo se postarám, abys svou duši už jinými hříchy zatížit nemohl.“

VI. KAPITOLA

Oldřich z Chlumu se cítil skvěle. Každý den cvičil a už zvládl ohánět se mečem. Jediný problém byl, že trénovat musel tajně v komnatě paláce, kde byl ubytovaný. Mohl hrad Vartemberk opustit, jízdu na koni by zvládl bez potíží, jenže rozhodl se ještě počkat. Pokud by se ho někdo zeptal, co ho k tomu rozhodnutí vedlo, neuměl by odpovědět. Myslel sice na Ludmilu, ale to nebyl hlavní důvod, proč zůstával na Vartemberku. Při vyšetřování se často spoléhal na svou intuici a nikdy nelitoval.

V neděli po svátku Narození Panny Marie se objevil panoš Ota a vypadal ustaraně. Nejen z obavy o zdraví svého pána, ale také kvůli smrti purkrabího Jindřicha.

„S Divišovou pomocí jsem našel ve výpovědích spoustu drobných nesrovnalostí," vysvětloval mladík zjevně šťastný, že je zase se svým pánem. „Ale to hlavní mi pořád uniká. Netuším, komu vadil, aby vrah musel našeho purkrabího odstranit. Je tu však ještě jiná závažná okolnost. V šenku na předhradí se večer před vraždou ubytoval lipský děkan. Ale až do rána se pohyboval výhradně ve společnosti našeho kaplana. Přijeli s ním ještě dva vojáci, jenže ti pro změnu spali na hradě. Šenkýř si ovšem vzpomněl, že v hospodské maštali stálo čtyři koně. Jeden mohl nést náklad. Ale mohl na něm přijet ještě čtvrtý muž. V šenku ovšem nikdo jiný nepřenocoval a na Bezdězu také ne. A další nesrovnalost. Děkan Benediktus tvrdil, že se vrací z Boleslavi, prý byl s poselstvím u pána z Hruštice. Diviš má v tamní posádce přítele a ten přísahá, že nikoho ze služebníků pána z Dubé neviděl. Co když se děkan Benediktus na Bezdězu

nestavil náhodou? Což by potvrzovalo, že prsty ve vraždě má Hynek Berka z Dubé. To se ostatně dalo předpokládat, i když je to jen nepodložené podezření. Víc se nám zatím nepodařilo zjistit, urozený pane. Omlouvám se.“

„Proč, Oto? Oba jste odvedli kus skvělé práce. Pán z Dubé je pořádné sousto, těžko jste mohli udělat víc.“

„Co s ním?“

„Proč by zabíjel purkrabího Jindřicha? Pokud to opravdu nařídil on, musí jít o mnohem víc. Že to je namířené proti mně, nemusím ani dodávat. V souboji zabiju jeho syna a o dva dny později někdo zavraždí mého purkrabího.“

„Co když bude chtít svalit vinu na vás?“

„Tomu právě nerozumím. V době vraždy jsem ležel zraněný na Vartemberku. Na to je řada svědků. Ale i kdyby mne Hynek Berka obvinil, že jsem někoho poslal místo sebe a ten ho zabil, král by to nejspíše přešel bez povšimnutí. Stačilo by přece, abych prohlásil, že se purkrabí něčím provinil, a nikdo by mne nesoudil. Pokud je to celé opravdu namířené proti mně, musí se za tím skrývat něco, čemu nerozumím. Skrytá hrozba je obvykle nejnebezpečnější, protože v tom případě netušíš, před čím se máš bránit anebo komu se vyhnout.“

„Abychom odhalili, co má pán z Dubé za lubem, měli bychom vyslechnout jeho služebníky,“ trochu zbrkle navrhl panoš Ota. Vzápětí se začal omlouvat, že to je samozřejmě hloupý návrh, neboť Hynek Berka nikdy něco podobného nepřipustí.

Oldřich z Chlumu si dlaní upravoval své nepoddajné tmavé vousy na bradě. Teprve po chvíli odpověděl: „Jistě, nikdy to nepřipustí. Přesto máš pravdu! Jak jinak se dozvědět víc? Pár bych měl vyslechnout.“

„Snad nechcete jet do Lipé?“ vyděsil se panoš Ota.

„A víš, že právě tohle mne napadlo?“ zasmál se suše královský prokurátor. „Ovšem nikoli pod zástavou českého krále.“

„Odpusťte, to je bláznovství! Páni z Dubé vás chtěli zabít, i když jste byl na Vartemberku pod ochranou majestátu našeho krále. Myslíte, že v Lipé vás budou šetřit?“

„Bylo by to bláznovství, Oto, pokud bych tam jel jako Oldřich z Chlumu. Co když tam přijedu jako bezvýznamný muž, který hledá službu? Všichni si budou myslet, že se královský prokurátor vrátil na Bezděz a tam se dál léčí ze svých zranění.“

„Poznají vás hned, jak projedete bránou,“ protestoval panoš Ota. „A myslíte, že se do Lipé nedonese, že ve skutečnosti na Bezdězu nejste? Pán z Dubé má špehy všude. Obávám se, že i mezi našimi vojáky.“

„Pokud chceš vyzrát na někoho, jako je pán z Dubé, musíš podvádět ještě chytřeji, než to dělá on. Já se oholím a ty si necháš narůst vousy,“ vysvětloval Oldřich z Chlumu. V obličeji se mu nehnul ani sval. Tvářil se přísně a vážně.

„Vy se chcete oholit, můj pane?“ vyhrkl zmateně panoš Ota. Ve skutečnosti ho děsilo něco úplně jiného. Představil si vlastní tvář porostlou vousy. Vždy tak dbal na svůj vzhled. Raději by se utkal v souboji s mladým Benešem místo svého pána a riskoval zranění, než by dopustil své zohyzdění. Navíc nechápal, k čemu by to bylo dobré.

„Musíš mít vousy, aby tě ostatní považovali za mě,“ vysvětloval Oldřich z Chlumu. I když ho to napadlo teď, byl si okamžitě jistý, že to je dobrý plán. Jezevce bylo vždycky nutno vylákat z nory. „Pokud si oblékneš můj plášť, hledí přilby sklopíš přes oči a na bradě budeš mít vousy, nikdo nic nepozná. Jsi skoro stejně vysoký, půjde to. Po návratu na Bezděz okamžitě ulehneš v mé komnatě a rozhlásíš, že jsem těžce nemocný. Navštěvovat tě bude jen kaplan a nějaká děvečka s jídlem. Jinak nikdo. Ani Diviš ne.“

„Vy Divišovi nedůvěřujete?“

„Věřím mu stejně jako tobě. Ale on neumí lhát. Pokud si bude opravdu myslet, že to je s mým zraněním vážné, bude odpovídajícím způsobem nešťastný. Má-li pán z Dubé na Bezdězu zvěda, Divišovi uvěří.“

„A vy?“ optal se panoš Ota. Byl sice zvědavý, ale nedokázal zakrýt rozmrzelost. S chabou nadějí upozornil, že mu přece vousy nenarostou přes noc a zda by to nešlo udělat jinak.

„Začneme tím, že mne budeš ošetřovat. Řekl bych, že týden postačí. Snad ti zatím něco na bradě vyroste. Ještě štěstí, že nosím krátký sestřih. Naše vojáky pošleme na Bezděz hned zítra. Až přijde čas, necháš se domů odvézt ve voze. Všude rozhlásíme, že nejsem schopný jet na koni. Požádám Marka, aby nám dal dva své muže jako doprovod. Ti mne neznají tak dobře jako naši vlastní vojáci, takže záměnu neprohlédnou. Až opustíme Vartemberk, rozdělíme se. Já se oholím a pojedu do Lipé. Ty si necháš vousy a budeš pokračovat na Bezděz.“

Panoš Ota se tvářil nespokojeně. Věděl však, že mu to není nic platné. Bylo třeba přemýšlet, jak to celé provést. Proto přišel s nabídkou: „V Mimoni znám jednu sklepnici. Nemá moc dobrou pověst a strašně ráda se líčí. I když církev odsuzuje malování obličeje jako cestu do pekla a jeden biskup dokonce napsal, že ani hnůj není tak odporný jako nalíčená ženská tvář, mohla by nám být užitečná. Kolem očí vám namaluje stíny, aby se zdálo, že máte vrásky. Navíc máte jako většina urozených lidí příliš světlou pleť. Natře vás ořechovým olejem, abyste vypadal opálenější. Až se vás ujme, nepoznají vás ani na Bezdězu. Možná by mohla jet do Lipé s vámi. Vy sám byste se líčit neuměl. S ní po boku nebudete vůbec podezřelý. Budete vypadat jako pár obyčejných lidí. Mohla by dokonce pomáhat i v pátrání. Moc mravná sice není, ale je chytrá. A její doprovod by měl ještě jednu výhodu. Pokud by se vám, nedej Bože, něco stalo, poběží to hned oznámit na Bezděz. I kdybychom měli s Divišem vytáhnout do války, přísahám, zachráníme vás! Ta

sklepnice umí mlčet, ale pro jistotu jí neříkejte, kdo ve skutečnosti jste. To až kdyby bylo zle.“

„Nápad je to dobrý,“ souhlasil Oldřich z Chlumu. „Doufám jen, že se k ní nebudu muset chovat stejně důvěrně, jako by ses choval ty.“

„Bez obav, spokojí se s penězi,“ chlácholil ho panoš Ota ležérně. Pak rozjíveně mrkl a dodal, aby mu královský prokurátor neudělal hanbu, pokud by jí přece jen stříbrňáky nestačily.

Diviš předpokládal, že se panoš Ota vrátí spolu s královským prokurátorem co nejdříve. Ale uplynuly tři dny a neobjevil se nikdo. To ho zneklidnilo. Proto poslal vojáka z hradní posádky na Vartemberk, aby zjistil, co se děje. Měl pocit, že tíže celého případu leží na něm. Pokud byl Ota s ním, radili se a v zásadních věcech čekal na jeho rozhodnutí. Jenže teď se musel rozhodovat sám. Bylo mu jasné, že to je příležitost ukázat, co je v něm. Ta možnost ho těšila, ale současně se jí trochu bál.

Když Ota z Bezdězu odjížděl, slíbili si, že další pátrání nechají na Oldřichovi z Chlumu. Ale protože se královský prokurátor nevracel, rozhodl se Diviš zkusit něco sám. Dostal nápad a musel proto znovu vyslechnout mistra kamenické huti Gotschalka. S purkrabím Jindřichem se německý stavitel neustále hádal. Proto ho určitě sledoval pečlivěji než ostatní lidé na hradě. Zvláště vojáci z hradní posádky purkrabího přezírali. Velel jim Diviš, ne purkrabí. Třeba si Gotschalk všiml něčeho, co ostatním uniklo.

Kamenický mistr se rád nechal pozvat na džbánek piva. Ne toho mizerného z Doks, odpoledne stočili na hradě do sudů vlastní várku. Pivo bylo sice trochu řídké, ale chutnalo skvěle. Gotschalk byl kostnatý Němec, měl dlouhý špičatý nos, tmavé kudrnaté vlasy a chodil mírně nahrbený. Ruce měl široké jako lopaty a na dlaních tvrdé mozoly. Při zběžném pohledu vypadal, jako by se vyválel v hromadě popela. Pleť většiny kameníků měla šedavou

barvu. Prach z kamene se jim zažral do kůže. Mluvil špatně česky a nejraději se smál vlastním vtipům. Cizí obvykle nepochopil.

„Purkrabí být mizerná… myš," vykládal Gotschalk a spokojeně upíjel ze džbánku hořce vonící pivo. „Pořád tvrdit, že já drahý. Ale jemu jít ne o pokladnici krále, ale o jeho. Kdyby já jemu něco dát, on by hned přestat říkat, že já drahý. Jenže já nedat!"

„Řekl jsi to někdy panu Oldřichovi?" pobízel ho k řeči velitel Diviš. Věděl, že něco takového se o purkrabím říkalo, ale nikdo mu nikdy nic nedokázal. Oldřich z Chlumu o Jindřichovi tvrdil, že je sice hamižný, ale to je v úřadě purkrabího spíše přednost.

„Já nežalovat! A pak, co já z toho mít? To já povědět i Ota," pokrčil rameny hubený kameník. „Ale tohle mu nepovědět. My naposled se hádat kvůli něčemu jiná. On přijít a tvrdit, že já mu nedat nic, protože já dávat královský prokurátor. Chápeš? Taková hanebnost."

„Kdy to bylo?"

„Bůh ho potrestat. To být večer před jeho mord. On říkat, že přinést svědek. Ja, to říkat. Pak po mši odejít z hrad a už se nevrátit. Já myslet, že ho zabít ten, co chtít křivě svědčit proti královský prokurátor."

Velitel Diviš si to myslel rovněž. Optal se pro jistotu Gotschalka, jestli o svém podezření někomu pověděl. Ale německý kameník vrtěl hlavou. Řekl, že sice hovořil s panošem Otou, ale nemá rád chlapy, kteří se denně myjí a pak se zálibně prohlížejí v zrcadle. Širokou dlaní poplácal Diviše po zádech, až zjizvený voják hekl bolestí, a dodal, že Diviš je chlap podle jeho gusta. A zda by mu neobjednal ještě jeden džbánek.

Na svátek Povýšení svatého Kříže se vrátil z Nymburku do Lipé děkan Benediktus. Hynek Berka z Dubé ho ihned přijal. Seděl u okna v hodovní síni, popíjel víno s kořením a tvářil se mrzutě. Už druhý den ho trápil kyčel. Vždycky když pršelo, cítil bodavou bolest.

„Jak jsi dopadl?“ zavrčel nerudně.

Děkan se uklonil. Znal nálady svého pána a věděl, že by ho teď jen blázen provokoval. Opatrně začal: „Měl jste pravdu, můj pane. Manželka toho zabitého bezdězského purkrabího je hloupá husa. Hádavá, ošklivá, a kdyby bylo po mém, měl si Bůh vzít k sobě raději ji než pana Jindřicha.“

„Mluv k věci, nebo si Bůh vezme k sobě tebe!“ rozzlobil se pán z Dubé a vstal. Pomalu přecházel místností a rukou si třel bolavou nohu.

„Je dokonce tak hloupá, že se urazila. Prý si nechce vzít na svědomí nic nepoctivého. Dalo mi hodně práce, než jsem ji přesvědčil. Musel jsem jí slíbit mnohem víc peněz, než jste jí chtěl nabídnout,“ pokračoval opatrně děkan Benediktus. Choulil se ve svém hnědém režném hábitu, jako by čekal výprask. Ale Hynek Berka z Dubé se potěšeně zasmál a optal se, zda to má znamenat, že nakonec souhlasila.

„Jistě, můj pane,“ přikyvoval horlivě děkan. „Touhle dobou už bude paní Slávka na cestě do Prahy.“

„Takže tu listinu odevzdá nejvyššímu komořímu?“

„Odevzdá. A bude přísahat, že ji má od mladého Marka z Vartemberka. Já se jí představil jako jeho služebník.“

„Výborně! Co můj synovec?“

„Urozený pán Michal z Grabštejna navštívil nymburského rychtáře a opil se s ním. Pak jsem zaplatil jedné nevěstce a ta se o něj postarala, aby příliš nepřekážel. Ale s vdovou po bezdězském purkrabím se setkal, jak jste si přál. Ani jeden nevěděl, o čem by spolu měli mluvit. Bylo to hloupé a dost trapné.“

„Padlo jméno mladého Vartemberka?“

„Zeptal jsem se ho na něj. Váš synovec paní Slávce potvrdil, že se s ním dobře zná.“

Hynek Berka z Dubé si spokojeně mnul dlaně. Na chvíli dokonce zapomněl na bolest. Pak děkana propustil. Jenže ten rozpačitě přešlapoval a nakonec vyhrkl:

„Odpusťte, můj pane, ještě něco! Co s těmi stříbrňáky, které jsem jí slíbil?“

„Udělal jsi dobře, že ses k opuštěné vdově zachoval tak velkoryse. Mohl jsi klidně slíbit ještě víc, protože stejně nedostane nic,“ rozesmál se pán z Dubé a vrátil se k oknu na sedátko kryté mufloní kožešinou.

Oldřich z Chlumu trpělivě čekal na Vartemberku, až jeho panošovi narostou přijatelně dlouhé vousy. Horké letní dny jako by odvála nedávná průtrž mračen. Ochladilo se a foukal studený vítr. Blížil se svátek zemského patrona svatého Václava a s ním podzim. Královský prokurátor využíval čas ke cvičení poraněného ramene a také k odpočinku. Potřeboval co nejrychleji nabrat ztracené síly.

Zato panoš Ota se zoufale nudil. Se strništěm na bradě ho dokonce ani nebavilo svádět hradní děvečky. Měl pocit, že by se mu vysmály, protože propadl malomyslnosti, jak vypadá ohavně. Večer se svěřil svému pánovi.

„Nikdy by mě nenapadlo, že se chovám mravně jen proto, že mám vousy,“ usmíval se dobromyslně Oldřich z Chlumu.

„Jen si ze mě dělejte legraci,“ vrčel panoš Ota, ale z výrazu tváře bylo zřejmé, že se už na svět nedívá tak černě jako odpoledne. S hraným ublížením pokračoval: „Dívkám se musím vyhýbat, tak co mám dělat? Neměl byste nějakou práci?“

„Vousy chrání nejen ctnost, ale jak se mi zdá, dělají člověka ještě pracovitějším. To si musím pro příště pamatovat,“ provokoval dál královský prokurátor. Bylo zřejmé, že se výtečně baví.

„Počkejte, můj pane, co to udělá s vámi, až se oholíte,“ vyhrožoval panoš Ota a rozesmál se, když si představil královského prokurátora s holou bradou.

Oldřich z Chlumu si z toho těžkou hlavu nedělal. Rychle vysvětloval další kroky: „Mám pro tebe práci,

Oto. Všude musíš rozhlašovat, že se stav tvého pána zhoršil. Leží a bude třeba převézt ho na Bezděz. Objeď pár dvorců v okolí. A kdyby se ti náhodou někdo kvůli bradě vysmíval, řekni, žes prohrál sázku.“

Bezděz nebyl ještě úplně dostavěný, ale věž a hradby podél ostrohu nad cestou, které bránily nepříteli proniknout dál, byly hotové. Opevnění se stavělo nejdříve. Teď kameníci dokončovali na zadním nádvoří budovu pro královské many a také hospodářská stavení. Ostatní části hradu, včetně královského paláce a kaple, už stály.

Diviš seděl na vršku hradby přímo nad prudkým kamenitým svahem a zamyšleně plival dolů. Se zájmem sledoval, zda se mu podaří zasáhnout šípkový keř u paty opevnění. Trápilo ho, jak se rozhodnout. Chtěl by se chvíli věnovat pátrání sám, jenže obával se zanechat hradní posádku bez dohledu. Týden trvalo, než obnovil pořádek. Křičel, rozdával pohlavky a dva nejvzpurnější vojáky zavřel na noc v podzemním žaláři. Pořád mu nešlo na rozum, jak mohla posádka za pár dnů takhle zvlčit. Jindy přece odjížděl s královským prokurátorem na delší dobu, a když se vrátil, všude vládl pořádek. Pravda byla, že purkrabí Jindřich se v době jejich nepřítomnosti o hrad staral. Ale ani jeho smrtí si nedokázal vysvětlit, co se najednou změnilo.

Přimhouřil oči a chvíli odhadoval vzdálenost k zelenému keři s červenými šípky. Netrefil se ještě ani jednou. Takhle z hradeb vypadal šípek moc pěkně. Ale když se nedávno prodíral kolem, trny ho poškrábaly a dokonce si roztrhl halenu. Tak to bylo v životě se vším. Na první pohled něco vypadalo lákavě, ale pak se člověk spálil. To platilo o šípku stejně jako o ženách. A také o pánovi z Dubé. Všichni tvrdili, že je skutečný rytíř. Jenže byla to pravda?

Opět minul.

Raději se vrátil k problému, který ho zaměstnával. Odjet z Bezdězu, nebo zůstat? Dozvědět se něco od vojáků pána z Dubé se zdálo na první pohled stejně snadné jako trefit šípek dole pod hradbou. Spoustu z nich znal léta a věděl, že před ním se nebudou bát mluvit. Alespoň ti, kteří pod ním sloužívali ve vojsku českého krále, když bojoval v Uhrách. Jenže co když ani oni nic nevědí? Může zase minout, stejně jako netrefil ten zatracený šípek. Zlostně si nazdařbůh odplivl a s údivem zjistil, že konečně zasáhl. Co když tohle je odpověď?

Vstal, protáhl se a po dřevěném žebříku slezl z hradeb dolů na nádvoří. Oldřich z Chlumu tvrdil, že pro vyšetřovatele je nejdůležitější inspirace. Co když právě potkala jeho? Měl na sebe zlost, protože pokud to tak bylo, nerozuměl jí. Šípek netrefil, když na něj mířil, a zasáhl, když chtěl plivnout jinam. Mohlo to něco znamenat?

VII. KAPITOLA

Havel z Lemberka byl už starší muž. Po matce Zdislavě zdědil pokoru světce a po otci ctižádost rytíře. Ludmila ho měla ráda. Nebyl jako její otec Markvart. Byl ochotný poslouchat a také přemýšlet. Měl laskavé oči a nikdy nekřičel. Působil klidně, i když stál s mečem v ruce na hradbách a bránil svůj hrad. Hynek Berka z Dubé obléhal Lemberk tři týdny. Zcela bez úspěchu.

Po večerní mši se Ludmila vkradla do strýcovy ložnice. Už ležel, ale ještě nespal. Posadila se na kraj lůžka a prosila, zda u něho může chvíli zůstat.

Přikývl a odsunul se ke stěně, aby jí udělal místo. Protože však Ludmila mlčela, sám ji vybídl: „Tak povídej. Co tě trápí?“

„To přece víš, strýčku.“

„Vím a nevím. Marek mi toho napsal hodně. Ale zřejmě ne všechno… Vím, že jsi Beneše nemilovala a pro jeho smrt truchlit nebudeš. Vím také, za jakých podmínek dohodl Marek mír s pánem z Dubé. Varoval mě, abych tě chránil před královským prokurátorem. Ale nevím, co si o tom myslíš ty.“

„Bratr mě na Lemberk zavřel, abych se nemohla vídat s Oldřichem z Chlumu. Milujeme se a chtěli bychom se vzít. Není to dostatečná odpověď?“

„Moje matka Zdislava vždy tvrdila, že svět ženy je jiný, než je svět rytířů. Jsem jen muž a možná to nechápu správně, ale copak ty nemáš stejný zájem o budoucnost našeho rodu jako tvůj bratr Marek?“ ptal se laskavě Havel z Lemberka. Ludmila si všimla, že má oči stejně živé jako Oldřich, i když Oldřich je měl mnohem krásnější. Šedovlasý velmož zatím pokračoval: „V tuhle

chvíli jsi jediná záruka míru. Každému křesťanu dává Bůh určité poslání. Náš Pán ví, co je správné, a je na nás, abychom pokorně plnili jeho vůli. Vychovali tě v klášteře, tohle tě snad učili? Připouštím ovšem, že každý křesťan může mít i svá přání. Nemyslím, že by bylo kacířstvím, pokud by měl křesťan přání, které by se mohlo zdát v rozporu s boží vůlí. Přání mít můžeš, hříchem by bylo pouze uskutečňovat ho. Jenže popravdě řečeno, kdo může s jistotou tvrdit, zda není boží vůle i ono tajné přání?“

„Jsi nejlepší strýček na světě!“ vyhrkla Ludmila a pokusila se ho políbit. S úsměvem ji zadržel a důrazně upozornil: „Neslibuji, že ti pomohu! Jen tě žádám, nedělej nic zbrklého. Zjistím, jakou cenu má slovo Hynka Berky z Dubé a zda je mír pro Vartemberky výhodný. Jsme dost mocní, abychom se jednou postavili za přání malé rozmazlené holky. Ovšem jen v případě, že si to budeme moci dovolit, Ludmilo!“

„Nejsem rozmazlená ani malá,“ oponovala ihned.

„Ovšem pokory v sobě moc nemáš, to nemůžeš popřít. Kdybys byla opravdu dospělá, užívala bys především rozum a teprve pak srdce. Rytíř jako ochránce slabých existuje jen v legendách. Přesto doufám, že ti tvé sny vydrží co nejdéle. Dobrou noc!“

Ludmila odcházela z jeho ložnice ještě zmatenější, než když sem přišla.

Poprchávalo a obloha byla pokrytá těžkými olověnými mraky. Foukal studený vítr a zdálo se, že se počasí ještě zhorší. Po příkré cestě od hradu Vartemberk se kodrcal povoz tažený dvěma voly. V jeho korbě ležel na slámě Oldřich z Chlumu pečlivě zabalený do vlněných houní. Vedle vozu jeli dva vojáci v pláštích, na nichž byla lvice, erb pánů z Vartemberka. Poslední, s mírným odstupem, klusal na koni panoš Ota. Měl nařízeno držet se od obou vojáků co nejdále, aby neměli možnost příliš si ho prohlížet.

Do Mimoně dojeli až před polednem, protože voli se neuvěřitelně loudali. V šenku U Doušů už na ně čekali. Obou vartemberských vojáků se ujal šenkýř. Dostal předem zaplaceno, aby do nich nalil co nejvíce piva. Oldřicha z Chlumu a panoše Otu si odvedla do své podkrovní komůrky sklepnice. Byla trochu při těle, měla tmavé vlasy a kulatý obličej. Oči jí lemovaly zelené a černé linky, tváře měla nalíčené vyzývavě rudou barvou, stejně jako rty. Vulgární vzhled podtrhoval necudně rozhalený výstřih a způsob řeči, jaký se dal slýchat v těch nejhorších hostincích.

„Tohle je Marjánka," představil ji panoš Ota. Pak ukázal na Oldřicha a dívce řekl, že to je ten přítel, o kterém s ní mluvil a kterého teď bude pár dní doprovázet.

Oldřich z Chlumu si ji trochu zaraženě prohlížel. Byl zvyklý na různé lidi, několikrát vyslýchal i nevěstky, ale takhle zmalovanou ženu snad ještě nepotkal.

„Ty se mě bojíš?" zasmála se sklepnice vyzývavě a uchopila ho za ruku. „Prý jsi rytíř… Meč tedy máš, takže to asi bude pravda. Ale tváříš se, jako bys polkl šťovík. Tak co s tebou?"

„Nepředváděj se," napomenul ji panoš Ota a pleskl ji po široké zadnici. Nebylo v tom nic svůdného či dokonce přátelského. Kdyby jí dal pohlavek, vyšlo by to nastejno. „Ohol ho a pak ho nalíčíš. Sehnala jsi ořechový olej?"

„Neštvi mě!" zaječela na něj. Ale rychle si dala dlaň před ústa, aby ji neslyšeli vartemberští vojáci, kteří popíjeli v přízemí. Oldřicha z Chlumu posadila na nízkou stoličku, z truhlice prožrané červotočem vytáhla krátký nožík a ze džbánu nalila do prasklé misky trochu vody. Ale jinak si ho vůbec nevšímala. Byla obrácená k Otovi a vyčítala mu, jak se k ní chová.

„Zaplatil jsem ti, Marjánko?" uklidňoval ji panoš Ota. „Zaplatil! Tak nemel pantem a dělej."

„Zaplatil… zaplatil," bručela nespokojeně. Pak se podívala na Oldřicha z Chlumu a optala se, jestli je vůči ženám taky tak nezdvořilý jako jeho přítel. Přitom

vykládala, že si Ota myslí, bůh ví co je, když slouží na Bezdězu. Nevídáno! Když byla na jaře v Praze, tak jednou dokonce spala s královským písařem.

„To tě tedy opravdu potkalo štěstí," jízlivě se jí smál panoš Ota.

Pohodila vzpurně hlavou a optala se, jak se vlastně jeho přítel jmenuje. Ale než stačil panoš odpovědět, řekl královský prokurátor, který se zatím trochu vzpamatoval: „Jsem Kryšpín. Potřeboval bych se ještě dneska dostat do Lipé. Až to skončíme, můžeš mít Otu, jak dlouho budeš chtít. Ale teď ho nech být. Postarej se rychle o mě."

„Postarám se o tebe, že na to nezapomeneš," souhlasila a neodpustila si dvojsmyslné zachichotání. A ještě dodala, že určitě ovládá svůj meč a ví, co s ním. Než se stačil Oldřich rozhořčeně ohradit, dala se do práce. Byla zručná a každý lazebník by jí mohl závidět. Oholila ho rychle a ani jednou ho neškrábla. Vodou opláchla tváře a pak začala s líčením. Měla jemné ruce a bylo vidět, s jakým potěšením podobné věci dělá. Když byla hotová, poodstoupila a zálibně si prohlížela své dílo. Pak přinesla z truhlice malý kousek leštěného plechu, aby se Oldřich mohl o její šikovnosti přesvědčit sám.

Královský prokurátor se na sebe podíval a v první chvíli se zhrozil. Došlo mu však okamžitě, že to je nezvyk. Vypadal podle svého názoru hrozně, ale hlavní bylo, že vypadal úplně jinak.

„Vidíš, jak jsi omládl?" libovala si Marjánka a rychle uklízela líčidla a ostatní pomůcky. Přitom vysvětlovala, že ostatní věci už si zabalila.

Panoš Ota cítil zlomyslné zadostiučinění. Nebude trpět sám. Vousy, které mu vyrostly na bradě, mu připadaly odporné. Ale oholený Oldřich z Chlumu mu připadal komický. Nahlas se to však neodvážil povědět. Sebral Oldřichovu přilbici, oblékl si jeho plášť a vyměnil si s ním meč. „Dejte na sebe pozor, můj pane," pošeptal, aby to sklepnice neslyšela.

„Ty taky," přikývl královský prokurátor. Přátelsky pleskl svého panoše po zádech a dodal, aby se nebál, že se to pokusí vyřídit rychle a za pár dní se vrátí na Bezděz.

„A ty se chovej slušně, jinak ti potom zmaluju zadnici," napomenul ještě panoš Ota Marjánku a opustil je. Dívka za ním vyplázla jazyk a rozhořčeně vykládala, že to už přestává všechno, co si někteří na slušnou holku dovolí.

Oldřich z Chlumu ji neposlouchal. Došel k malému okénku a vyhlédl ven na dvůr. Panoš Ota se právě ukládal do slámy na korbě vozu. Oba vartemberští vojáci se trochu nejistě vyšvihli do sedel koní. Bylo zřejmé, že si záměny nevšimli. Vzápětí malá družina projela otevřenými vraty a zmizela mezi nízkými domy.

Velitel Diviš byl důkladný muž. Většinou to byla výhoda, ale někdy to mohlo vypadat jako těžkopádnost. Dokonce se na šípky u paty skály pod hradním opevněním zašel podívat. Postál nedaleko keřů a zamračeně je studoval.

„Šípky, trny, šlahouny… když jsem na ně chtěl plivnout z hradby, netrefil jsem," mumlal si pro sebe polohlasně. Zlostně nakopl kámen, který vyčníval z trávy. Vzápětí zaúpěl bolestí, protože to byla skála a Diviš si téměř urazil palec. Belhal se vyschlou trávou k cestě a drobné kamínky mu ujížděly pod patami. Obloha se zatáhla a spustil se prudký liják. Do strmého kopce k bráně utíkat nešlo, přesto šel, jak nejrychleji mohl. K bráně dorazil promočený až na kůži. Celá příroda jako by se mu vysmívala. Nakonec zašel za kaplanem Oibinem a svěřil se mu se svým trápením.

„Inu, to máš těžké," drbal se otylý kaplan na téměř holé hlavě. „Boží znamení jsou různá. Ale většinou nás nabádají k poslušnosti a ještě pevnější víře."

„S tím jdi k šípku," zabručel zjizvený velitel. Vzápětí se zašklebil, a kdyby zrovna nestál v kapli, odplivl by si. Zase ty zatracené šípky!

„Nerouhej se!“ napomenul ho Oibinus a rázně se pokřižoval. „To, na co se ptáš, by ti měla vyložit spíše nějaká vědma. Ne sluha boží.“

„Jenže tady v okolí žádná nežije.“

„To je dobře! Protože by byla určitě kacířka. Bůh buď pochválen, že se lidé kolem nás mohou radovat z plodů skutečného křesťanství,“ kázal kaplan roztržitě a v duchu měl na Diviše zlost, že zdržuje, protože byl čas oběda. Chvatně se pokřižoval a zamířil k východu. Přitom ještě podotkl: „Třeba to žádné boží znamení není. Jenom už hůř vidíš. Když chceš trefit, musíš mířit jinam. Tady máš své vysvětlení!“ Vzápětí zmizel v nízkých dveřích lemovaných nádherným kamenným portálem.

Diviš zůstal v kapli a přemýšlel o tom, co mu kaplan řekl. Najednou se rozzářil, protože konečně pochopil, co to všechno znamená. Bylo to znamení, o tom nebylo pochyb. Prsty ve všem, co se dělo na Bezděz v noci, kdy zavraždili purkrabího Jindřicha, měli vojáci pána z Dubé. Jenže nemělo cenu jet za nimi do Lipé a vyslýchat je. To by bylo stejné jako mířit na šípek pod hradbami. Určitě by minul cíl. Pokud chtěl něco zjistit, měl by své pátrání zaměřit jinam. Hynek Berka musel přece někoho z hradní posádky na Bezděz podplatit, aby pomáhal jeho služebníkům. Tím by měl začít, to bylo jasné. Dostal chuť vděčně se pokřižovat, jak to neustále dělával kaplan. Ale rozmyslel si to a rázně zamířil ven na nádvoří.

Zastavil se na kamenné podestě před vchodem do kaple, a protože zatím přestalo pršet a z mraků vysvitlo slunce, musel přimhouřit oči. Rozhlížel se nádvořím po lidech, kteří zdánlivě bez cíle chodili sem a tam, a uvažoval, kdo z nich by to mohl být. Ale hlavně ho trápilo, jak zrádce usvědčit. Dobrá nálada, kterou dostal před chvílí, byla ta tam. Jeden problém vyřešil, jenže hned tu byl jiný. Znovu si uvědomil, jak obtížné je rozhodovat a vládnout. Už se těšil, až bude jen plnit příkazy královského prokurátora. Dokonce se mu mihlo hlavou, že by občas možná poslechl i panoše Otu.

Pak si všiml, že k němu míří Přech. Přes ruku nesl složený plášť. Už pod schody se ukláněl a vysvětloval, že když teď velitel promokl, možná by uvítal něco suchého na sebe.

Diviš chtěl začít klít, ale na poslední chvíli si to rozmyslel. Oldřich z Chlumu vždycky říkával, že dobrý velitel musí umět využívat všech schopností svých služebníků. V případě Přecha tedy i hlouposti a podlézavosti. Diviš se trochu strojeně usmál a suchý plášť si vzal. Nakonec o nic nešlo. Vlastně mu přišel vhod. I když zase vysvitlo slunce, foukal nepříjemně studený vítr. Cosi nesrozumitelného zabručel, co mohlo vypadat jako poděkování.

Přech vypadal jako lovecký pes, když ho pán pochválí za ulovenou sluku. Chvíli otálel a pak hrdě Divišovi oznámil: „Náš kaplan říkal v kuchyni, že vás trápí nějaké šípky pod hradbami. Už jsem tam poslal čeledína, aby je všechny vyřezal."

I když se Diviš zrovna zabýval pochybnostmi, zda všechno zvládne, dostal záchvat smíchu. Když se trochu uklidnil, pobaveně poznamenal: „Už jen podrbat za ušima!"

„Nechápu," podivil se bezelstně Přech. „Udělal jsem něco špatně?"

„To bys ty ani neuměl," zvážněl zjizvený velitel. Rukou vojáka vybídl, aby ho doprovodil. To Přecha zjevně potěšilo.

„Jde mi o tu noc, kdy zavraždili purkrabího Jindřicha," vysvětloval Diviš. „Víš, co mi nejde na rozum? Proč shořel stoh slámy? Byl vzadu za maštalemi. Není důvod, aby k němu v noci někdo chodil se světlem. Od čeho mohl chytnout?"

„Já čeledíny napomínám pořád, aby byli opatrnější," důležitě začal vykládat voják.

„Počkej, o to teď nejde… Co když slámu zapálil někdo úmyslně?"

„Žhář? Tady na Bezdězu?“ vyděsil se Přech a úplně vypadl z role. Zastavil se a pokřižoval. Diviše napadla neuctivá myšlenka, jestli oblíbené kaplanovo gesto není nakažlivé. Nahlas ale řekl něco jiného: „Kdo si první všiml toho požáru?“

„Pokud vím, tak Pajdal… tedy ten nový.“

Divišovi se vybavil postarší voják, který sem přišel během léta z Prahy. Napadal na levou nohu, proto král rozhodl, že se pro jeho dvůr nehodí. Oldřich z Chlumu ale řekl, že voják je dobrý, a přijal ho na Bezděz. Diviš s ním byl zatím spokojený. Pajdal byl tichý a skromný. Jenže šípek taky vypadá hezky, dokud se člověk nezaplete do jeho šlahounů.

„Poslyš, Přechu, co tam vlastně Pajdal dělal? Tudy stráže nechodívají.“

„Jak to mám vědět? Tehdy v noci jsem měl zrovna stráž a pohyboval jsem se na druhém nádvoří. Pajdal měl volno, to vím určitě.“

„Mohu tě o něco požádat?“ řekl Diviš a zastavil se.

Přech okamžitě souhlasil. V tu chvíli vypadal jako panna, kterou si chce vzít za ženu urozený rytíř.

„Má to ale háček,“ vysvětloval Diviš a přísně si ho měřil, aby bylo zřejmé, jak důležitá věc to je. „Nikomu nesmíš říci ani slovo.“

„Já? Copak mne neznáte?“ divil se Přech a teatrálně rozhazoval rukama.

„Právě že znám,“ zarazil ho zjizvený velitel rezolutně. „Musíš stůj co stůj zjistit, kdo zapálil stoh. Protože to byl zlý úmysl. Nenápadně se Pajdala vyptej, co tam v noci dělal. A zkus se vyptat chlapů, jestli si tu noc něčeho nevšimli, když už sis ničeho nevšiml ty. Měl jsi přece stráž?“ kousavě zakončil Diviš.

Než mohl Přech začít rozhořčeně vysvětlovat, že není povinností strážného hlídat stohy za maštalí, objevil se v bráně rychtář Hartvig. Hnal koně, jako by šlo o život. Sotva si všiml Diviše, zamířil k němu. Ještě než seskočil

na zem, se staženým hrdlem vyděšeně volal: „Unesli pana Oldřicha z Chlumu!“

„Blázníš?“ vyděsil se Diviš. Přech uchopil zpěněného koně za otěže a odváděl ho k maštalím. Věděl, že bude bezpečnější zmizet. Ale velitel ho popadl neurvale za rameno a poručil, aby koně nechal být a hned svolal celou posádku. Pak se obrátil na dokského rychtáře, aby mu to ještě jednou vysvětlil, ale pořádně.

„Jeden kupec narazil ráno na cestě do Mimoně na těla dvou mrtvých vojáků. Oba měli pláště s erbem pánů z Vartemberka. Kousek od nich byl převrácený povoz. Sice prázdný, ale určitě se v něm nevezlo žádné zboží. Na korbě byla jen sláma a vlněná houně. Hned jsem vzkázal pro pana Marka. Potvrdil mi to…“

„Co?“ zařval Diviš rudý zlostí. Došlo mu, co chce rychtář povědět, i když s tím dělal okolky.

„No právě tu hroznou věc… Stav urozeného pána Oldřicha z Chlumu se zhoršil, proto ho sem na Bezděz vezli na korbě vozu. Zmizel. Stejně jako Ota ze Zástřizlí. Někdo je přepadl, vartemberské vojáky zabil a ty dva unesl. Jejich těla jsme nikde nenašli. Prohledali jsme les i cestu do Mimoně. Nikde nic!“

VIII. KAPITOLA

Z Mimoně do Lipé putoval Oldřich z Chlumu pěšky. Doprovázela ho Marjánka, která o sobě hrdě prohlašovala, že je počestná sklepnice, ale jejíž líčení svědčilo výmluvně, že je obyčejná nevěstka. Obloha se zatáhla a záhy se hustě rozpršelo. Jindy nosíval královský prokurátor plášť s erbem českého krále, který mu sahal skoro až na paty a při špatném počasí se do něho mohl zabalit. Jenže plášť dal svému panošovi a na sobě měl jen krátký pláštík z mizerné látky, která hned promokla. Marjánka na tom byla ještě hůř. Stačilo pár kapek a na tváři se jí z rozpuštěných líčidel udělaly barevné šmouhy. Déšť ještě zesílil a zvedl se vítr, který jim hnal do očí prach a listí. Nakonec byli rádi, když se před nimi objevily střechy vesnice.

„Nedá se nic dělat, přenocujeme tady," rozhodl královský prokurátor. „To budou Zákupy. Předpokládám, že tu je nějaký šenk."

„Je, Kryšpíne, ale mizerný," nespokojeně se ošívala dívka.

Oldřich z Chlumu se na okamžik zarazil. Také si mohl vybrat lepší jméno. Kryšpín… Na pár dní si ale musí na nové oslovení zvyknout. Povzbudivě se na promoklou nevěstku usmál: „To máš jedno, že je mizerný. Hůř než venku uvnitř určitě nebude."

„Totiž… já sem nesmím. Nedávno mě tady jeden pekař nařkl, že prý se chovám hampejznicky. Rychtář mi zakázal Zákupy navštěvovat. I když jsem v tom byla nevinně, Bůh je mi svědkem," vysvětlovala ne zrovna ochotně. „Ale jestli chceš, tak se tam ohřej, já počkám venku."

Oldřich z Chlumu se zastavil a zadíval se jí do obličeje, který teď svými barvami připomínal spíše masopustní maškaru. Shovívavě ji uklidňoval, aby se nestrachovala, že to nějak zařídí.

„Tobě se řekne, abych se nestrachovala," odporovala mu. „Kdo skončí na pranýři? Ty, nebo já?"

„Pořád lepší pranýř než si uhnat horkost."

„Kde jsi takovou hloupost slyšel? Jednak si v takovémhle dešti může uhnat horkost jenom chcípák, a pak, stát na pranýři je ostuda, rozumíš? Na celý život! Víš ty vůbec, co to je, stát před soudem?"

„Umím si to představit," podotkl skromně Oldřich z Chlumu. „Nějaké zkušenosti s tím mám… Tak co s tebou?"

„Já se o sebe umím postarat. Počkáš v šenku, než přestane pršet, nebo půjdeme hned dál?"

Oldřich z Chlumu cítil, jak se mu na záda lepí studená látka, a začala ho bolet rána na rameni. Zdaleka ještě nebyla doléčená. Jenže si najednou připadal hloupě před tou holkou. Byl přece rytíř a ona jen obyčejná nevěstka. Déšť, který na chvíli ustal, zase zesílil. V korunách stromů hučel vichr.

„Aby to čert vzal," zaklel bezmyšlenkovitě. Marjánka stála tiše stranou a pozorovala ho. V jejím pohledu nebyl výsměch, spíše soucit. To Oldřicha z Chlumu popudilo ještě víc. Přitáhl si plášť k tělu a řekl hlasitěji, než bylo nutné, že budou pokračovat dál.

Cesta se stáčela k bažinatým loukám, kudy protékala Ploučnice. Kapky deště s neúprosnou pravidelností bičovaly krajinu. Marjánka utrhla veliký lopuchový list a stírala si jím barvu z tváří. Pak se bláznivě rozesmála a řekla, že má déšť ráda. Oldřich z Chlumu šel těsně za ní a byl mrzutý. V duchu přísahal, že tohle všechno přičte k tíži vrahovi bezdězského purkrabího, jen co ho chytí.

Blížil se soumrak, když dorazili k zájezdnímu hostinci U Žíznivce. Lipá byla skoro na dohled. Oldřich z Chlumu se optal Marjánky, zda i sem má zakázaný vstup.

„Co tě nemá, já jsem slušná holka. Tamto, to byla jen hloupá náhoda. Už nemůžeš, viď?“

„Teď už bych ve městě stejně nic nezařídil. Za chvíli se budou zavírat brány. A nocleh tady bude levnější než v Lipé,“ vysvětloval královský prokurátor. Dlaní si pohladil bradu, jak byl zvyklý. Skoro se vyděsil, že ji má hladkou, než si vzpomněl, jak se nechal v Mimoni oholit.

„Tak pojď,“ souhlasila ochotně, chytla ho za ruku, jako by rozhodovala ona, a vedla ho k vjezdu do dvora. Po dešti byly všude kaluže a místy bláto.

Šedovlasý podmračený šenkýř jim nabídl malou komůrku vedle schodů hned nad pecí. Přitom nadšeně vykládal: „Budete tam mít teplo. Takže za ni se platí dvojnásobek.“

„Uschneme klidně dole v šenku,“ ohradila se hned tmavovlasá nevěstka. „Nám bude stačit…“

„Vezmeme si ji,“ přerušil ji Oldřich z Chlumu. Z váčku vytáhl pár stříbrňáků a zaplatil. Pak ještě objednal dva džbány horkého vína, placky a pečené maso. „Dones to nahoru,“ poručil hospodskému. Rychle se vydal po rozvrzaných schodech nahoru. Marjánka šla nasupeně za ním.

Sotva vešli do podkrovní komůrky, založila si ruce v bok a začala se rozčilovat, proč musí mít každý chlap svou hlavu. Copak nevidí, že ho ten šejdíř ošidil?

„Jsou to snad moje peníze,“ přísně ji zarazil. „A teplo tu je, to nemůžeš popřít.“

„Dát dva stříbrňáky navíc. A úplně zbytečně,“ spílala mu, jako by ho vůbec neslyšela. Uraženě si sedla na široké lůžko s chatrnými přikrývkami a zvědavě se rozhlížela. Bylo tu malé okénko, stará truhlice a na ní mísa, která sloužila na vodu. U stěny stála lavice a na stěně nad ní visel prostý dřevěný kříž. To bylo celé vybavení.

Marjánka se začala rychle odstrojovat. Přitom se přísně podívala na Oldřicha z Chlumu a oznámila: „Tvůj přítel mi zaplatil jenom za to, že tě budu doprovázet.

Pokud bys chtěl něco víc, budeš si muset připlatit, jasné?“

„Jasné,“ přikývl a otočil se k ní zády, aby se mohla převléknout do suchého. Černovlasá nevěstka polkla překvapením. V hlavě se jí mihlo, co ten chlap blázní. Vždyť se klidně mohl dívat, za to nechtěla nic. Víc o tom nepřemýšlela, protože se ve dveřích objevil šenkýř. Ten si ji prohlížel se zalíbením. Křikla na něho něco urážlivého a rychle se zahalila do mokrých šatů. To tak, aby ji ten dědek očumoval.

Šenkýř postavil jídlo s pitím na stůl a s pobaveným pochechtáváním zmizel. Marjánka vyskočila, zajistila dveře na závoru a pak se rychle převlékla. Do suchého se oblékl i Oldřich z Chlumu. Na rozdíl od něho se černovlasá nevěstka neotočila. Zálibně si ho prohlížela, a když skončil, zvědavě se zeptala, jak přišel k té ráně na rameni. Vstala, zezadu ho objala a s obdivem řekla: „Tedy, Kryšpíne, ty jsi kus pěkného chlapa.“ Než se stačil ohradit, pustila ho, sedla si na lavici a vrhla se na maso. Jedla s nenasytnou chutí venkovanů.

Oldřich z Chlumu příliš hlad neměl. Cítil slabou zimnici a únavu. Dobře mu dělalo jen horké víno. Za chvíli měl džbánek prázdný. Vyšel na chodbu a křikl dolů, aby jim šenkýř přinesl ještě dva. A větší.

V komůrce bylo příjemné teplo. Slyšeli, jak déšť bubnuje do střechy a vichr občas zalomcuje okenicí. Mokré šaty se pomalu sušily a stoupal z nich jemný opar. Oldřich z Chlumu seděl na okraji lůžka a popíjel horké víno. Opřel se o stěnu za zády a zavřel na chvíli oči. Potřeboval si odpočinout, bylo toho na něj za celý den přece jen hodně. Ani nevěděl, kdy usnul. V polospánku si ještě uvědomil, že mu někdo bere z rukou džbánek se zbytkem vína.

Probudil se až ráno. Byl nahý a ležel pečlivě přikrytý houní až po bradu. Marjánka stála u okna a právě se myla.

„Venku svítí sluníčko,“ volala spokojeně, když otevřel oči. „Až se umyješ, tak tě zase nalíčím.“

Oldřich z Chlumu se posadil. Trochu ho bolela hlava z vína. Nebyl zvyklý tolik pít. Ale zimnice a únava byly jako zázrakem pryč. Bezmyšlenkovitě sledoval trochu obtloustlou černovlasou nevěstku a s bodnutím u srdce si vzpomněl na Ludmilu. Na její krásné slámové vlasy a štíhlé tělo.

„Na co myslíš?“ optala se škádlivě Marjánka.

„Na jednu dívku. Chtěl bych se s ní oženit.“

„Aby tě ale chtěla, musíš mít především zkušenosti,“ vykládala nevěstka, přes hlavu si přetáhla halenu a obratně si zavazovala šněrování u krku. „Chlap musí umět ženskou pořádně rozpálit. Vezmi si příklad ze svého přítele.“

„Myslíš z Oty?“ rozesmál se Oldřich z Chlumu hlasitě, až se rozkašlal. „To bych si dal.“

Bránou poblíž vodního hradu Hynka Berky vstoupili do města. Biřic, který ji strážil, se na Oldřicha z Chlumu bez zájmu podíval a Marjánky, kterou zjevně dobře znal, se optal, jak jdou obchody. Ani nečekal na odpověď, zívl a obrátil se na dalšího příchozího.

„Teď se rozdělíme,“ rozhodl královský prokurátor, když se blížili k rynku. Sáhl k opasku a černovlasé nevěstce podal jeden stříbrňák. „Kup si něco pro radost, zasloužíš si to.“

„Nevšimla jsem si,“ protestovala, aby se neřeklo, ale ústa se jí radostně smála. „Až budeme večer sami, udělám všechno, abych si ho zasloužila.“

Do šenku U Žíznivce se chtěli večer vrátit. Z Lipé to nebylo daleko a Oldřichovi z Chlumu se příjemně vytopená komůrka líbila. Pronajal si ji na několik dnů a hned také zaplatil. Marjánčino prohlášení ohledně večera ho zjevně nepotěšilo, ale čekala ho práce a neměl čas přemýšlet o hloupostech.

Sotva černovlasá nevěstka zmizela v úzké postranní uličce, v níž nabízel své zboží šmukýř, který vyráběl cetky pro ozdobu, vydal se Oldřich z Chlumu k usedlosti lipského rychtáře. Dobrotu z Dobronína dobře znal, jednou mu dokonce pomohl z velice ošemetné situace. Věděl však, že to nic neznamená. Rychtář všude halasně rozhlašoval, že lepší rytíř, než je Hynek Berka z Dubé, se v křesťanském světě nenajde. Královský prokurátor od rychtáře nic nepotřeboval, jen si chtěl ověřit, zda ho pozná. Chtěl pro klid své duše podstoupit první těžkou zkoušku. Pokud by ho na rychtě nikdo nepoznal, mohl být klidný.

Dobrota z Dobronína stál na dvoře u řezací stolice a připravoval krmivo pro dobytek. Na pozdrav odpověděl nerudně, ani nezvedl hlavu. Zlostně poznamenal, že neměl přijímat do služeb ožralu. Jenže má měkké srdce a pak to takhle dopadá. Pokud po něm příchozí něco chce, ať přijde později. Dobytek nepočká a čeledín chrápe jako zabitý. Nejdříve musí připravit píci.

„Jen jsem se chtěl zeptat, zda…," začal nesměle Oldřich z Chlumu.

„Ven!" zařval rychtář, zvedl hlavu a přesně v tu chvíli se řízl do prstu. Zbrunátněl zlostí. Protože nebyl důvod otálet, Oldřich z Chlumu utekl. Za sebou slyšel nadávky. Přemýšlel, jestli ta zkouška vůbec k něčemu byla. Rychtář zvedl oči jen na krátkou chvíli a to se ještě poranil. Nakonec si královský prokurátor řekl, že to je vlastně jedno. Pokud by byla jeho maska špatná, jediný pohled by měl stačit k odhalení. Od pouličního prodavače si koupil slaný preclík a zamířil dolů z kopce k hradu.

Město Lipá leželo na svahu nad širokým údolím Ploučnice. Až dole u řeky si páni z Dubé postavili hrad. Obklopovaly ho mokřiny a příkopy propojené s řekou. Když hrozilo nebezpečí, nechal Hynek Berka otevřít stavidla horního rybníka, takže okolí hradu zatopila voda, jako by byl postavený na ostrově. Přístup k mohutné bráně, chráněné masivní hranolovou věží, byl z města

možný jen po dlouhém dřevěném mostě. Druhá brána vedla přímo před hradby, ale byla menší a používala se zřídka. Během dne byla uzavřená.

Strážný s kopím a štítem, na němž byl erb se dvěma zkříženými ostrvemi, zastavil Oldřicha z Chlumu hned na mostě. Pečlivě si ho prohlédl, zjevně ocenil jeho urostlou postavu i to, že mu u pasu visí meč. Pak se celkem přátelsky optal, kdo je a co tu chce.

„Jsem rytíř. Jmenuji se Kryšpín a sloužíval jsem Rožmberkům. Ale nějak jsem se nepohodl s velitelem… Hledám jiného pána. Nějakého, kde se užije zábava a dobře se jí a pije," vykládal bodře.

„Tak to jsi správně. Pokud se rád oháníš tím, co ti visí u pasu, zábavy si užiješ habaděj. No, s tím jídlem a pitím je to horší, ale stěžovat si nemohu," vykládal strážný. Bylo zřejmé, že je mu Oldřich sympatický. „Pojď dál. Nejdřív se na tebe podívá velitel. Jmenuje se Hroznata a to jméno mu sluší. Pokud se budeš líbit i jemu, pán z Dubé rozhodne, jestli zůstaneš. Teď je urozený pán pryč, ale zítra nebo pozítří se vrátí."

Oldřich z Chlumu v duchu jásal. Lépe to dopadnout nemohlo. Měl do zítra čas, aby se pokusil zjistit něco mezi hradní posádkou. Velitele Hroznatu už jednou potkal. Věděl, že to je surový a namyšlený chlap.

Nádvoří lipského hradu vypadalo jako menší městský rynek. Bylo plné lidí, právě dorazili dva snědí kupci až z Andalusie a manželka Hynka Berky spolu s dcerami nedočkavě prohlížela cizokrajné zboží přímo na voze. Kolem postávali služebníci a obdivovali brokátové látky, cizelovanou zbroj, jemné šperky i koření. Kupec hrdě vykládal, že také přivezl až z proslulého córdobského skriptoria dva iluminované rukopisy o umění léčit nemoci. Ale paní z Dubé mávla opovržlivě rukou, že knihy ji nezajímají a Bůh je nejlepší lékař. Co tady se spisy arabských pohanů?

Velitel Hroznata v mnohém připomínal Diviše. Měl stejně široká ramena a na obličeji šrámy. Ale jeho oči

měly potměšilý výraz a ústa bývala stažená do krutého šklebu. Na první pohled vypadal odpudivě, i když měl na sobě drahou zbroj a nový soukenný plášť.

„Tak ty jsi Kryšpín?“ optal se nedůvěřivě a pečlivě si Oldřicha z Chlumu měřil. „Říkáš, že ses nepohodl s velitelem pána z Rožmberka? Jak se ten velitel jmenoval?“

Oldřich z Chlumu byl na podobnou otázku připravený. Vybral si pána z Rožmberka proto, že jeho velitele Sepla dobře znal. Rychle ho popsal a podle výrazu lipského hradního velitele bylo zřejmé, že ho přesvědčil. Hroznata chvíli uvažoval a najednou bez varování tasil. Oldřich z Chlumu věděl, že to je jeho oblíbený trik. Byl připravený a tasil skoro současně s ním. Ostří mečů se srazila s uši drásajícím zaskřípěním.

„Dobře,“ přikývl spokojeně Hroznata. Ještě než stačil vrátit meč do pochvy, rozkřikla se na ně paní z Dubé, proč ji ruší. Má teď důležitou práci a aby táhli k čertu.

„Nu, rozhodne pan Hynek Berka, ale mně se líbíš,“ vykládal zjizvený velitel. „Dneska zaplatíš pití a zítra nebo pozítří uvidíme.“

„Já myslel, že pití na oslavu přijetí se platí, až pán rozhodne,“ bránil se naoko neochotně Oldřich z Chlumu.

Hroznatovy oči se zúžily do úzkých štěrbin. „Jestli si to myslíš, tak se šeredně pleteš,“ upozornil výhružně. „Pokud chceš zůstat, zaplatíš hned dneska… a potom taky, rozumíš?“

„Když to musí být,“ krčil královský prokurátor jakoby zklamaně rameny.

„Musí,“ zasmál se Hroznata a plácl ho do zad. „Tak večer. Tady v hradním šenku. A přijď včas!“

Oldřich z Chlumu si všiml, že si ho se zájmem prohlíží nejstarší dcera Hynka Berky. Už dvakrát byla zasnoubená, ale vždycky ze svatby sešlo. Jednou proto, že se ženichovi zdálo nízké věno, podruhé proto, že se ženich pohádal s Hynkem Berkou o kořist. Usmál se na ni, ale pohodila pyšně hlavou a uraženě se odvrátila.

IX. KAPITOLA

Panoš Ota právě ve voze dřímal, když zaslechl bolestný výkřik. Sáhl vedle sebe do slámy, kde měl meč, a vyskočil. Stačil si ještě všimnout, že jeden vartemberský voják leží na zemi v krvi a druhý se s mečem v ruce brání třem útočníkům. Všichni lupiči měli na tvářích černé masky.

Vzápětí na panoše Otu spadla rybářská síť z větví stromu, pod kterým zůstal povoz stát. Kdosi ho zezadu pevně sevřel kolem ramen. Jiný muž k němu přiskočil z boku a klackem ho bolestivě udeřil do zápěstí. Otovi vypadl meč z ruky. Ti, co ho přepadli, byli ve svém řemesle zkušení. Možností, jak se bránit, mnoho neměl. Přesto kopal a škrábal, co mu síly stačily. Jenže bojovat zapletený v síti se dvěma chlapy na zádech se moc nedá. Nakonec ho spoutali a přes hlavu mu přetáhli hrubý pytel.

„Dejte pozor, ať se mu nic nestane," uslyšel velitelský hlas. I když toho muže neviděl, vsadil by se, že to byl Hynek Berka z Dubé. Na chvíli ho to uklidnilo. Nechtějí ho zabít. Jenže pak si uvědomil, že útočníci ho kvůli převleku považují za Oldřicha z Chlumu. Co se stane, až poznají, že je jen panoš?

Zatracený život, klel v duchu. A zatracené vousy! Přísahal, že jestli to přežije, v životě už nechce vousy vidět.

Lupiči ho s pytlem na hlavě zvedli z vozu a posadili do sedla. Kdosi mu pod břichem koně svázal kotníky k sobě provazem, aby nemohl sklouznout dolů. Uvědomil si, že vůz nechali lupiči na cestě. Ale to ho tolik

nepřekvapilo. Nešlo jim o kořist, chtěli jeho. Tedy lépe řečeno, chtěli královského prokurátora.

Znovu uslyšel jejich velitele: „Nikde se neloudejte! Zůstanete tam, dokud pro vás někoho nepošlu, jasné, vy tupé hlavy?“

„A co peníze?“

„Tady máte. Zbytek potom!“

Vzápětí se ozval dusot koní. Družina, která ho přepadla, odjížděla. Panoš Ota odhadoval, že jezdců může být šest nebo sedm. Zvuk kopyt se rychle vzdaloval. To znamenalo, že s ním zůstali jen dva muži, kteří ho na voze přepadli a spoutali.

Času na přemýšlení měl dostatek. Cesta trvala několik hodin. Protože měl Ota spoutané ruce i nohy, nemohla malá družina cestovat rychle. Jeden z mužů vedl koně za otěže a dával pozor, aby zajatec nespadl. Zřejmě se vyhýbali obydleným místům, protože panoš Ota ani jednou nezaslechl zvuky, jaké provázejí život vesnice.

Měl pocit, že cesta stoupá do kopce a po levici slyší šumění potoka. Došlo mu, že míří do hor, nejspíše k zemské hranici. Ze by ho chtěli odvléct do Lužice? Copak tam měl Oldřich z Chlumu nějaké nepřátele?

Konečně zastavili. Museli být v malé osadě. Slyšel bučení dobytka, štěkot psů a lidské hlasy. Rozvázali mu kotníky a silné mužské ruce mu pomohly ze sedla. Pod nohama ucítil tvrdou kamenitou zem. Strážce ho uchopil pod rameny a dovedl ke schodišti. Podle zvuku škorní odhadoval, že je dřevěné. Vstoupili do domu a prošli komnatou, v níž bylo teplo, takže se v ní topilo. Po dalších schodech vystoupili do druhého patra. Tam Otu strčili do místnosti, která byla mnohem chladnější.

„Jsme tu. Varuji tě, žádné hlouposti,“ uslyšel drsný hlas. Z hlavy mu sundali pytel a rozvázali ho. Byl v nevelké místnosti s kamennými zdmi a s okénkem tak úzkým, že by jím prolezla nejvýše veverka. Jeden muž s připraveným tesákem stál těsně u něho, další dva čekali u dveří. Ani jednoho neznal.

„Tak, urozený pane, ať se vám u nás líbí," řekl bez sebemenšího náznaku jízlivosti starší muž ve špinavé haleně. Měl mastné vousy a kvůli nim připadal Otovi ještě odpornější, než ve skutečnosti byl. Druzí dva byli bezpochyby vojáci. Měli na sobě železnou zbroj, ale bez erbu, který by prozradil, komu slouží. K družině Hynka Berky z Dubé nepatřili, to by je panoš Ota alespoň podle vidění znal. Na obyčejné lesní lapky také nevypadali.

„Udělejte si pohodlí," řekl ještě muž s mastnými vousy. „Za chvíli vám má dcera donese večeři. Varuji vás! Jestli jí ublížíte, osobně vám rozpárám břicho a vnitřnosti rozvěsím na stromy, jasné?"

Pak všichni zmizeli. Panoš Ota slyšel, jak s těžkým úderem zapadly dveře a zvenku je zajišťují závorou. Dveře byly masivní, jako by je tesař nezhotovoval pro obydlí, ale pro žalář. Zvědavě se rozhlížel kolem sebe. Stálo tu prosté lůžko s celkem čistými přikrývkami, dvě stolice a stůl, veliký kovový svícen se třemi tlustými voskovicemi a na zdi visela police s několika hliněnými poháry. Vyhlédl z okénka, které vypadalo jako střílna. Moc toho neviděl. Okraj hliněné palisády s nízkou kolovou hradbou, za ní šindelové střechy několika venkovských domů a hradbu lesa. Tohle místo neznal. Posadil se na lůžko a uvažoval.

Jedno však bylo jasné. Nejen kvůli svému bezpečí, ale také aby mohl královský prokurátor dokončit své pátrání, musí se za všech okolností vydávat za Oldřicha z Chlumu.

Z Bezdězu vedl rychtář Hartvig Diviše a královské vojáky nejkratší cestou lesem k místu, kde se našel prázdný povoz. Podupanou mýtinu u cesty hlídal mladý biřic.

Diviš seskočil z koně a zkušeně prohlížel těla obou zavražděných vartemberských vojáků. Pak se obrátil na rychtáře: „Tohle neudělali žádní nováčci. Vidíš ty rány? Kdepak lupiči! Tady vraždil zkušený bojovník. Všechny

rány byly vedeny naprosto přesně. Tihle dva museli být hned mrtví…“

„Připravili jim past,“ souhlasil rychtář Hartvig. „To by znamenalo, že věděli, kdo tudy pojede. Předpokládám, že se ti lotři co nejdříve ozvou. Určitě budou chtít za pana Oldřicha výkupné.“

„Vypadá to tak,“ přizvukoval Diviš a vstal ze země. „Nedávno jsme popravili pána z Jestřebí se všemi lupiči. Doufal jsem, že nějaký čas bude klid, ale vypadá to, že se nám tu usadila nová tlupa. Nějak už si s nimi poradíme. Hlavně aby se panu Oldřichovi nic nestalo. Možná ti lotři Otu propustí. To se tak dělá, aby výměnu zajatce za peníze zprostředkoval. Přetlumočí jejich podmínky a bude vědět, kam má výkupné odvézt.“

„Vrátíte se na Bezděz?“ optal se rychtář a pokynul svým mužům, aby mrtvá těla obou vojáků odvezli na Vartemberk. Povinnost řádně je pohřbít připadala jejich pánovi.

„Nevím, ještě jsme neskončili. Co stopy?“ vyptával se Diviš. Jeden z vojáků prohledával píď po pídi křoviny kolem mýtiny. Wilfried byl v tomhle řemesle nejlepší z celé hradní posádky. Říkalo se o něm s nadsázkou, že na honu vystopuje i bažanta.

Když skončil, vrátil se k jezdcům, kteří zatím čekali uprostřed mýtiny. Zjistil, že se lupiči rozdělili do dvou oddílů. Tři koně mířili k Lemberku. Druhá skupina byla podle stop početnější a čítala nejméně sedm nebo osm koní. Otisky podkov směřovaly k cestě do Lipé. To však ještě nemuselo nic znamenat. Lupiči často mátli pronásledovatele.

Vyrazili jedním směrem a na kamenitém terénu odbočili, aby se nedalo zjistit, kam jedou ve skutečnosti.

„Budeme je pronásledovat,“ rozhodl Diviš po krátkém přemýšlení. „Náš pán s panošem Otou musí být v té početnější družině. Nebo alespoň jeden z nich. Je přece nesmysl, aby oba odjeli s tím menším oddílem, protože pak by na dva připadal jen jeden strážce. Lupiči

mají zkušenosti, takovou chybu by neudělali. Pojedeme po stopách a uvidíme, jestli ti lotři jeli opravdu do Lipé.“

„Rozdělíme se. Mí biřici pojedou pro jistotu za těmi třemi,“ navrhl rychtář Hartvig. I on chtěl mít zásluhy na vysvobození královského prokurátora.

„Je to zbytečná námaha,“ odrazoval ho Wilfried. „Znám cestu na Lemberk dobře. O kus dál je rozlehlá kamenitá pláň. Tam stopu ztratíte. Ale i kdyby ne, tak za Mimoní jsou mokřiny. Pokud projeli tudy, voda zalije stopy za pár minut. Tam bych je nevystopoval ani já. A navíc, jen Bůh ví, kam jedou doopravdy. Na Lemberk těžko!“

Hartvig pokrčil rameny, ale svého plánu se nevzdal. S biřici jel osobně. Do Doks se vrátil až za tmy a musel rozmrzele připustit, že Wilfried měl pravdu. Stopy třech jezdců ztratili záhy. Pak jen bezcílně jezdili pláněmi u Mimoně, jestli se na ně neusměje štěstí. Neusmálo.

Diviš s královskými vojáky byl mnohem úspěšnější. Jejich družinu vedl Wilfried. Seděl na koni v předklonu s očima upřenýma k zemi. Několikrát opakoval, že to nechápe. Stopy byly stále dobře viditelné. Ti, kdo ujížděli před nimi, si vůbec nedělali těžkou hlavu, jestli je bude někdo sledovat. Nikde se nepokusili odbočit. Mířili nejkratším směrem k Lipé.

V mělkém sedle za Lysou skálou byla královská mýtnice. Kolem se rozkládaly mokřiny a všichni kupci, směřující z Lužice do Prahy, museli projet tudy. Objet tohle místo bylo obtížné a několika kupcům, kteří se chtěli mýtnici vyhnout a ušetřit pár stříbrňáků za mýto, se to nevyplatilo. Jeden prý dokonce zmizel v bažinách i s povozem a koňmi. Řada jiných utopila ve slatích drahocenné zboží.

„Přece není možné, aby ti lotři projeli se zajatým královským prokurátorem kolem mýtnice,“ divil se velitel Diviš. Wilfrieda přísně nabádal, aby se pořádně díval, jestli se někdo od družiny neodpojil. Ale voják vrtěl hlavou. „Od mýtiny, kde došlo k přepadení, vidím

pořád stopy sedmi koní. Ty stopy jsou stejně hluboké, to znamená, že koně nesli stejnou zátěž. Ti, co na nich seděli, nic neodložili. Také si nikde nepřesedli, aby na jednom koni jeli dva lidé… Prostě si jen tak jedou," zlobil se Wilfried. Bylo to proti všem zásadám, s nimiž se jako stopař setkal.

Mýtnice byla zřízená v nevelkém dvorci obehnaném hliněným valem. Před otevřenou bránou seděl na koni voják. Když zahlédl oddíl s královskou zástavou, přátelsky zamával.

Jakmile k němu dojeli, Diviš přitáhl koni otěže a nedočkavě se vyptával, jestli si náhodou nevšiml sedmi jezdců.

Voják klidně přisvědčil a chtěl vědět, co se stalo. Když mu to velitel pověděl, krčil nechápavě rameny. „Projel tudy jen Hynek Berka z Dubé se svými vojáky. Pan Oldřich z Chlumu ani panoš Ota s nimi nebyli. Ať mi useknou ruku, jestli nemluvím opravdu!"

Diviš mu věřil. Znal ho a věděl, že je spolehlivý. Bylo záhadou, kam se Oldřich a Ota ztratili. Pána z Dubé nedoprovázeli a bylo proti vší logice, aby po přepadení hlídal dva zajatce jen jeden únosce.

„Jedna možnost by tu snad přece jen byla," nadhodil opatrně Wilfried. „Co když vycházíte ze špatných předpokladů, veliteli? K Lemberku mířili tři jezdci. Je samozřejmě nesmysl, aby jen jeden byl strážný. Ale co když ve skutečnosti byl jen jeden zajatec? Náš pan královský prokurátor. Druzí dva byli únosci. Ten cizí lupič a panoš Ota…"

„Ještě slovo a zabiju tě," rozkřikl se Diviš a jizva na tváři mu zrudla. Wilfried se přikrčil strachy. Když velitel vypadal takhle, bylo lepší mlčel. Měl zlost, protože chtěl jen pomoci. Co řekl, bylo přece logické.

Diviš položil ruku na jílec meče a chvíli mlčky uvažoval. Pak nařídil družině vrátit se na Bezděz. Bez něj. Ukázal na dva vojáky, že mají zůstat s ním. Dával

pozor, aby mezi nimi nebyl Wilfried. Ten zjevně upadl v nemilost.

Diviš se rozhodl zajet do Lipé. Musel si promluvit s Hynkem Berkou z Dubé. I kdyby ho mocný velmož odmítl přijmout, doufal, že se dozví něco od jeho vojáků. Třeba odpověď na otázku, co hledala družina jejich pána na cizím panství v lese u Mimoně. Už si nebyl tak jistý, že v přepadení má prsty pán z Dubé. Vždyť mohl jet jen kolem. Nasvědčovala by tomu bezstarostnost, s jakou pokračoval dál. Pokud by měl špatné svědomí, snažil by se zamést stopy. Ale hlavně, měl by s sebou Oldřicha z Chlumu. Jenže ten beze stopy zmizel. Diviše napadlo, zda nevychází z mylných předpokladů. Královský prokurátor přece vadil i Vartemberkům. A stopy směřovaly k Lemberku. Diviš si potřeboval ujasnit, co se doopravdy stalo, než podnikne něco dalšího.

Sotva Oldřich z Chlumu opustil hrad v Lipé, vrátil se do města. Chvíli se procházel ulicemi a hledal Marjánku. Jak se dalo předpokládat, byla stále ještě v ulici, kde měli své krámy ševci, krejčí a šmukýři.

„Tady je krásných věcí," vykládala zaujatě a oči jí svítily dychtivostí. „Představ si, mají dokonce levantskou růžovou vodu!" Když si všimla jeho nechápavého výrazu, začala vysvětlovat, že to je toaletní voda, kterou vozí křižáci z arabských zemí. Vyrábí se někde poblíž Kristova hrobu a je strašně drahá. Když si ji člověk nanese na tvář, voní ještě za několik hodin.

„To by jeden neřekl," bez zájmu opáčil Oldřich z Chlumu. „Vracíme se do šenku."

„Tak brzy?" protestovala, ale poslechla. „Vyřídil jsi to nějak rychle, Kryšpíne. Kvůli takové chvilce mě Ota najal?"

„Kdepak, ještě si města užiješ. Ale teď ne!"

Prošli bránou a na oběd byli zpátky v zájezdním hostinci U Žíznivce. Oldřich z Chlumu objednal polévku a placky se sýrem.

„Co bude dál?“ optala se nevěstka plnými ústy.

„Musím se do Lipé večer vrátit. Ale jen já sám.“

„Sám? Ota mi výslovně poručil, že mám na tebe dát pozor.“

„Na to zapomeň! Já rozhoduji.“

„Když myslíš…,“ váhala a pak se vytasila s argumentem, který byl podle ní beze vší diskuze: „Ale on je panoš královského prokurátora. Rozumíš, je někdo! A co jsi ty? Jen potulný rytíř. Takže budeš poslouchat, Kryšpíne! Protože to řekl on.“

„To je pádný důvod,“ rozesmál se Oldřich z Chlumu. I když vše běželo lépe, než doufal, byl trochu nervózní. Neměl rád opilce a tušil, jak to bude večer v hradním šenku vypadat, pokud bude útratu platit on. Šenky a podobná hlučná místa byly při vyšetřování vyhrazeny jeho panošovi.

„Přiznej se, co budeš v Lipé dělat?“ dorážela Marjánka a kusem placky vytírala misku od polévky, aby tam nezůstala ani kapka.

Odmítl se s ní o tom bavit, ale protože mu nedala pokoj, nakonec neochotně prozradil, že pozval pár vojáků do šenku. A že se vrátí hodně pozdě, pokud ovšem v Lipé nepřenocuje. Marjánka přikývla a nechala dalšího vyptávání. Když se loučili, udělala mu na čelo křížek a chlácholila ho, aby se nebál, že si ho ohlídá.

Do Lipé dorazil Oldřich z Chlumu těsně před klekáním. Zamířil rovnou do šenku, který stál na kraji mostu před hradním opevněním. Uvnitř bylo živo, i když večerní mše ještě neskončila. U největšího stolu seděl velitel hradní posádky Hroznata a několik vojáků s erbem dvou zkřížených ostrví. Před každým stál džbánek piva. Sotva královský prokurátor vstoupil, Hroznata ho halasně přivítal a křikl na šenkýře, že to je ten rytíř, který bude dneska platit útratu. Ihned se přikolébal šenkýř s dalším pivem a za ním dvě nevěstky.

Oldřich z Chlumu je chtěl odehnat, ale Hroznata mu v tom zabránil, že slíbil platit veškerou zábavu. Tedy i

holky. I když se Oldřich z Chlumu na nic podobného nepamatoval, bylo zbytečné protestovat. Pokrčil smířlivě rameny a posadil se na lavici mezi služebníky pána z Dubé. Napil se piva a spokojeně mlaskl. Tmavý ječný ležák byl výtečný. Alespoň něco dobrého mě tu čeká, pomyslel si.

Mluvilo se o všem možném, ale hlavně o holkách a pivu. Teprve když začal Oldřich vyprávět smyšlené historky, jak bojoval v barvách pána z Rožmberka, přidali se ostatní. Předháněli se ve vychloubání. Oldřich z Chlumu je povzbuzoval pitím a také obdivem. Ten mají všichni vojáci rádi.

Obě prostitutky otráveně poslouchaly, protože chlapi o ně úplně ztratili zájem. Nakonec se zvedly a zamířily k vedlejšímu stolu, kam je zvali tři němečtí tovaryši. Jenže v tu chvíli se na ně Hroznata zlostně obořil, aby se hned vrátily, že jim nedovolil, aby zvedly své sprosté zadky. Bylo zřejmé, že je již dost opilý. V šenku neurvalého velitele dobře znali, proto nikdo neprotestoval. Hroznata si jednu holku posadil na klín a začal vyprávět, jak při přepadení Osečné zabil rytíře, kterého se všichni v okolí báli.

„Zabít obyčejného rytíře umí každý," opovržlivě ho přerušil Oldřich z Chlumu. „Ale já jednou probodl královského úředníka."

Hroznata zrudl zlostí, a aniž by přemýšlel, snažil se ho trumfnout: „Co má být? To já taky! A není to tak dávno…" Najednou zmlkl, jako by si uvědomil, co říká. Zvedl džbánek a napil se. Jenže okamžitě vzbudil zájem svých druhů. Voják, který seděl po jeho levici, se trochu nedůvěřivě začal vyptávat, kdy to bylo, že se jim ještě nepochlubil. Ale Hroznata mlčel.

„Jen si vymýšlí," zasmál se provokativně Oldřich z Chlumu.

Hroznata položil ruku na jílec meče. Rty měl zlostně stisknuté. Už si uvědomil, jakou udělal hloupost.

Všichni u stolu byli notně opilí a nevšimli si jeho výhrůžného gesta. Další voják se přidal k Oldřichovi z Chlumu a ztěžklým jazykem vykládal, že všichni vědí o Hroznatově odvaze, protože pobil z celé hradní posádky nejvíc nepřátel, ovšem jen svou hubou.

„Já tě…," zařval Hroznata a vyskočil tak prudce, že nevěstka, která mu seděla na klíně, dopadla na podlahu dobré tři lokte daleko. Hned se dala do fňukání. I ona měla notně v hlavě.

„Tys byl přece nedávno s námi na Bezdězu," opile vykládal voják. Víc nestihl povědět, protože Hroznata ho udeřil pěstí do obličeje. Voják se svalil z lavice na zem. Na špinavou dřevěnou podlahu vyplivl chuchvalec krve a zub.

Rázem se z lavic vymrštili všichni hosté. Měšťané a řemeslníci se tlačili ke vchodu, aby zmizeli dřív, než bude pozdě. Tušili, jak to dopadne. Vojáci z hradní posádky a dva biřicové, kteří seděli na opačné straně šenku, se na sebe vrhli a mlátili se hlava nehlava. Oldřich z Chlumu se pokusil zmizet, ale nepodařilo se mu to. Nakonec se musel do rvačky zapojit také, aby sám nepřišel k úhoně.

Překvapilo ho, jak dobře mu to jde. Zranění na rameni skoro necítil. Rozdával rány na všechny sírany a pomalu si razil cestu ke dveřím. Když už byl skoro venku, objevil se na prahu Hynek Berka z Dubé s několika vojáky a lipským rychtářem v patách.

Boj rychle ustal. Potlučení vojáci zůstali stát, těžce oddechovali, rukama si stírali pot a krev z tváří a provinile se dívali k zemi.

„To jsem si mohl myslet," rozkřikl se pán z Dubé. „Aby u toho nebyl Hroznata. Půjdete se mnou, lotři! Přespíte ve vězení. Své muže si, rychtáři, zavři do šatlavy. A toho cizince taky." V šenku bylo šero a během rvačky ještě dvě louče zhasly. Oldřich z Chlumu se držel co nejvíce ve tmě. Hynek Berka se na něho letmo podíval a poznamenal, že ho odněkud zná. Pak mávl rukou a

dodal, že ho osobně vyslechne zítra. Otočil se a zmizel. Potlučení vojáci se vydali za ním.

Ještě než rychtář odvedl bířice, kteří se zúčastnili bitky, přihnal se šenkýř, aby cizí rytíř zaplatil útratu.

„Přijď si pro peníze zítra do šatlavy," odehnal ho Oldřich z Chlumu popuzeně, jako by ho takové jednání smrtelně urazilo. Ve skutečnosti v něm byla malá dušička. Nemohl doufat, že by ho zítra při výslechu Hynek Berka z Dubé nepoznal. Vždyť mu zabil syna. Šenkýř královského prokurátora chytil za ruku a začal rozhořčeně klít. Ale na Oldřichovu stranu se postavil rychtář Dobrota. Šenkýře neurvale odstrčil, aby nezdržoval. Rozzlobil se, že už je pozdě a on se chce jít vyspat.

„Co bude s mými penězi?" kvílel šenkýř a lomil rukama.

„Neslyšel jsi? Přijď zítra na rychtu. Nevidíš, u opasku mu visí pěkně naditý měšec! Všechno ráno sepíšu a dohlédnu, abys nepřišel zkrátka. A už neotravuj!" rozhodl rychtář. Rezolutně zamířil ven, protože celou věc považoval za uzavřenou. Biřicové ho okamžitě následovali.

Nevelký průvod zamířil do města. V čele šel rychtář a biřic s hořící loučí v ruce, za ním dva zatčení biřicové, kteří se účastnili rvačky v šenku, a Oldřich z Chlumu. Průvod uzavírali dva biřicové s kopími obrácenými hroty proti zajatcům. Kráčeli ztichlou ulicí kolem zavřených krámů k rynku.

X. KAPITOLA

Panoš Ota se posadil ke stolu a čekal. Stejně se zatím nedalo nic jiného dělat. Váhal, zda se těší víc na jídlo, nebo na dívku, která mu měla večeři přinést. Současně ale zvažoval, co to všechno znamená. Rozuměl tomu, že ho přepadli místo Oldřicha z Chlumu a zavřeli v nějakém zapadlém dvorci v horách, kde ho nikdo nebude hledat. I tomu, že s ním zacházejí slušně, neboť zřejmě budou požadovat výkupné. Ale co ta holka? Jaký mělo smysl, aby se o něj starala vladykova dcera? Copak tu nemají čeledína nebo děvečku? Nemluvě o dvou vojácích, kteří ho měli hlídat. Otázek se nabízela spousta, ale skutečnou odpověď panoš Ota netušil.

Nakonec si řekl, že nelze dělat rozumné závěry, pokud nezná všechna fakta. Ale zahnat pochybnosti nedokázal. Stejně neměl co dělat, a tak se ke svému únosu vracel stále znova a znova. Pokud by šlo jen o to, donést mu jídlo, mohl to přece udělat kdokoli. Jestliže ho měla přinést vladykova dcera, šlo zřejmě o víc. Jeho věznitelé jí museli dát ještě nějaký úkol. Jaký asi? Panoše Otu napadl jeden, který by mu vůbec nebyl proti mysli. Pokud by měl pravdu, nemusel by být jeho pobyt ve vězení vůbec nudný. Vzápětí si uvědomil, že i zdánlivě příjemné věci mohou mít háček. Netušil přece, jak vladykova dcera vypadá. Její otec na kráse moc nepobral. Co když je po něm? Takhle se trápil až do soumraku.

Konečně zaslechl za dveřmi hluk. Někdo stoupal nahoru po rozvrzaných schodech. Způsobně se posadil, ruce složil na stůl a čekal s očima obrácenýma ke dveřím. Ozvalo se zavrzání závory a dveře se otevřely. V nich stál

jeden z vojáků. V ruce držel tesák a přísně se rozhlížel. Když uviděl Otu sedět na stolici, křikl za sebe na někoho, že může dál. Poodstoupil a kolem se protáhla dívka. Ještě jednou se podíval na Otu a výhružně upozornil: „Ať vás ani nenapadne dělat hlouposti. Jestli se pokusíte utéct, zabijeme vás!“ Zavřel dveře a zvenku je zajistil závorou.

Dívka panoše Otu na první pohled ohromila. Měla hřívu slámově zlatých vlasů, kulatý obličej s velkýma očima a svůdně vykrojené plné rty. Byla menší a měla skvostně tvarovanou postavu. V jedné ruce se vláčela s velikým džbánem plným až po okraj piva, ve druhé nesla kotlík s kaší, v níž plavaly kusy masa a zeleniny. Panoš Ota vyskočil a šel dívce vstříc. Vzal jí z rukou jídlo a pití a postavil vše na stůl.

V jejích očích postřehl spokojenou ješitnost, se kterou dívky oceňují muže. Chtěl se představit, ale na poslední chvíli slova polkl a zase ústa zavřel. Uvědomil si, že teď není Ota ze Zástřizlí. Raději se mlčky vrátil na místo u stolu. Přitom si dívku zálibně prohlížel.

Vladykova dcera měla sebevědomí na rozdávání. Jiná na jejím místě by zčervenala ostychem nebo se alespoň zapýřila a hrála si na skromnou. Ale ona ne. Dlaněmi si vyzývavě přejela po kulatých bocích a řekla: „Já jsem Rozálie.“ Hlas měla unylý a nebylo v něm nic z půvabu, kterým Bůh obdařil její tělo. Ten rozpor mezi něžností obličeje a ordinérností řeči Otovi na chvíli vyrazil dech. Protože neodpověděl hned, zamířila ke stolu, z police sebrala dvě dřevěné lžíce a posadila se na volnou stolici proti němu.

„Ty jsi královský prokurátor? Myslela jsem, že budeš starší. Nevypadáš špatně. Najíme se a pak se můžeš se mnou potěšit, jestli chceš,“ vykládala snaživě.

„Hlad opravdu mám,“ připustil přátelsky. Uchopil lžíci a dal se do jídla. Kaše byla silně kořeněná a chutnala skvěle. Aby řeč nestála, optal se, jestli ji vařila sama.

Zasmála se, jako by řekl výtečný vtip: „Na tohle máme hospodyni… Já ale umím jiné věci. Lepší!“

Panoš Ota polkl ještě několik soust, než se odhodlal vyjasnit si s ní raději hned na začátku některé věci. Odložil lžíci a začal vysvětlovat: „Tak podívej, Rozálie, jsem zajatec. Tvůj otec mě varoval, abych ti neubližoval. I když možná něco umíš, nemám odvahu… a ani chuť to zkoušet, jasné?“

„Ale otec to přece myslel úplně jinak. Ublížit znamená, že mě nesmíš uškrtit nebo něco takového, co bolí… Víš, má mě moc rád. A chce, abych byla šťastná. Takového krásného chlapa, jako jsi ty, mi přeje, věř mi! Nemusíš se bát. Ten voják, který hlídá u dveří, ví, že tu zůstanu až do rána… Ty už kaši nebudeš?“

„Nějak mě přešla chuť. Na všechno,“ opáčil rozmrzele. S její přímočarou otevřeností si zatím nevěděl rady.

„Jmenuješ se Oldřich, viď? Hezké jméno,“ usmála se povzbudivě. Olízla lžíci a odložila ji na stůl. Vstala a začala si rozvazovat halenku. „Můžeme to dojíst potom. Jdeme na to?“

„Řekl jsem, že nemám zájem,“ rozzlobil se. Snažil se jednat jako královský prokurátor. Pokud by byl jen panošem Otou, asi by té holce její vulgaritu odpustil, protože nic v křesťanském světě nebylo dokonalé. Objímat tohle krásné tělo určitě stálo za to, aby přimhouřil oči nad tím ostatním. Jenže ve vězení nebyl sám za sebe. Co by řekl Oldřich z Chlumu, jak se tu jeho jménem choval, až ho osvobodí?

„Ne?“ protáhla překvapeně. Přestala se svlékat. Posadila se zpátky a zvědavě si ho prohlížela. Panoš Ota měl pocit, že teprve teď postřehl v jejích očích skutečný zájem. Jako by nevěřila, opakovala lítostivě: „Proč ne?“

„Jsem královský úředník,“ vyhrkl první argument, který mu slina přinesla na jazyk.

„Copak královští úředníci se občas nepotěší se ženou?“ divila se nedůvěřivě.

Panoš Ota se zarazil. To, co řekla, nebyl z její strany výsměch. Žila ve dvorci daleko od lidí a měla duši

babylonské nevěstky. Nebo Salome. Tím si zatím nebyl jistý. Ale diskutovat s ní o věrnosti, křesťanské pokoře a lásce bylo v každém případě zbytečné. Pro ni to byla jen prázdná slova, jejichž smysl nechápala, neboť neznala hodnoty, které ona slova označovala.

Ota se napil piva a začal vysvětlovat: „Tak jinak! Královští úředníci musí dodržovat zákony. Víš, co je zákon?“

„Ano,“ přikývla snaživě. „Že se nemají zabíjet lidi. A nemá se krást.“

„Správně. Ale zákonů je víc. Existuje třeba zákon, že do lože mohou spolu ulehnout muž a žena jen tehdy, pokud jsou oddáni. Chápeš? Svobodným, jako jsme my dva, to zákon zakazuje. Obcovat tělesně pouze pro ukojení chtíče je hřích. Takové konání je požehnané jen ve stavu manželském, neboť smyslem milování je, aby Bůh dal věřícím děti.“

„Něco takového nemůže v zákoně být,“ zavrtěla hlavou, až jí krásné slámové vlasy spadly do čela. Rychle si je upravila. Otu napadlo, že Rozálie dbá na svůj vzhled stejně pečlivě jako on, když byl ještě panošem a na bradě mu nerostly vousy. Přesto byl skoro rád, že teď vypadá tak, jak vypadá. Alespoň se té holky snadněji zbaví.

„Je to nejen v zákoně, ale především v božích přikázáních,“ pokračoval nesmlouvavě. Vstal a došel ke dveřím. Pěstí na ně zabušil a křikl, aby je voják otevřel. Ozvala se závora a škvírou dovnitř nahlédl muž, který Rozálii před chvílí přivedl. Nevrle se optal, co zase chce.

„Ta dívka odchází,“ oznámil mu panoš Ota.

Rozálie uraženě vstala. Došla ke dveřím, ale ještě než překročila práh, přestala trucovat. Shovívavě zavrtěla hlavou a řekla mu: „S tebou bude ještě práce! Příště něco přinesu, aby ses o lásce dozvěděl víc! Nejsou jen hloupé zákony!“

Diviš se z Lipé vracel na Bezděz notně zmatený. První otřes mu způsobil fakt, že ho přijal sám Hynek

Berka z Dubé. A druhý, že se k němu choval přívětivě. Bez zaváhání potvrdil, že projížděl v doprovodu své družiny cestou od Mimoně, ale zcela odmítal, že by tam ležela těla zabitých vartemberských vojáků.

„To se muselo stát později. Nebo ti mrtví nebyli z cesty vidět," vysvětloval pán z Dubé naoko uraženě. „Stál tam jen prázdný vůz. Víc jsem tam neviděl. Takže nebyl důvod ztrácet čas." Vzápětí nechal zavolat několik vojáků a ti potvrdili vše, co řekl. Když se Hynek Berka s Divišem loučil, poznamenal ještě, aby pozdravoval královského prokurátora.

Diviš si byl jistý, že to je licoměrná komedie. Člověk, který se choval neupřímně v nevýznamných drobnostech, mohl lhát i ve věcech důležitějších. To, že vojáci potvrdili výpověď pána z Dubé, neznamenalo nic. I když jim nevěřil, nemohl jejich svědectví šmahem zamítnout. Pravda totiž byla, že kolem mýtnice pod Lysou skálou žádné zajatce nevezli. Bylo to k zoufání. Oldřich z Chlumu a panoš Ota jako by se vypařili. Kdyby Diviš tušil, kde je uvěznili, hrad by oblehl a přátele osvobodil. Jenže kam se obrátit v případě, že po nich nebyla ani stopa?

Sotva se velitel Diviš vrátil na Bezděz, svolal posádku. Vybral deset nejspolehlivějších mužů a nařídil, aby vyrazili do okolí, objeli úplně všechny hrady, tvrze, dvorce a všude se vyptávali, zda někdo neviděl Oldřicha z Chlumu, panoše Otu anebo nějakou podezřelou družinu se zajatci. Sám se vydal do kaple a po dlouhé době se upřímně a dlouho modlil.

Když se vrátil na nádvoří, před vchodem do hradní kaple čekal Přech. Diviš to vlastně tak trochu předpokládal. Jestliže mu nařídil špehovat hradní posádku, mohl se spolehnout, že to Přech udělá. A že si dá záležet, aby mu pověděl, co zjistil. I kdyby to byla hloupost a neměla žádný význam, jen aby ukázal, jak je oddaný svému veliteli.

Přech začal s důležitým výrazem ve tváři vykládat: „Víte, co se po hradě povídá?“

„Kdybych to tušil, asi bych se neobrátil na tebe,“ jízlivě opáčil Diviš, i když věděl, že podobné poznámky snaživého vojáka nikdy nevyvedou z míry.

„Povídá se, že tu noc, co zabili našeho purkrabího, to bylo s hrou v kostky nějak divné,“ pokračoval Přech a ztlumil hlas. „Pamatujete, co jsem vyprávěl? Na hradě zůstali přes noc dva vojáci pána z Dubé. S našimi prohráli spoustu peněz. Jenže teď jsem zjistil, že prohráli jen se Strachotou. A prohráli hned, jak přišli. Pak Strachota odešel, oni hráli s jinými a už neprohrávali. Co když se Strachotou prohráli schválně?“

Strachota byl jedním z vojáků, které Diviš vyslal pátrat do okolí. Byl to starší zkušený muž, který většinou mlčel a bylo těžké odhadnout, co si opravdu myslí. Rád se napil a většinu peněz prohrál v kostkách.

„To je chytrý postřeh,“ pochválil Přecha Diviš. „Až se Strachota vrátí, podám si ho.“

Ale dříve než královští vojáci objevil se na Bezdězu posel z Pražského hradu. Oldřichovi z Chlumu nesl list od nejvyššího komořího. Stálo v něm, aby se královský prokurátor neprodleně dostavil k jeho úřadu a hájil se proti závažným obviněním, která byla vznesena proti němu. Víc v listu nebylo. Diviš se pokřižoval, stejně jako to dělával kaplan Oibinus. Měl pocit, jako by se všechno hroutilo.

Biřicové dovedli Oldřicha z Chlumu nočními ulicemi do lipské šatlavy. Bylo to chatrné stavení za františkánským klášterem. V podzemí byla zatuchlá kobka pro těžké zločince a v přízemí malá komůrka, kam zavírali měšťany, pokud se dopustili výtržnictví nebo jiného přestupku. Královského prokurátora zavřeli do lepšího vězení, jemuž tu říkali Horní. Dali mu džbán s vodou a dveře pečlivě zajistili závorou. Své druhy, kteří se poprali v šenku, zavřeli ve věži městského opevnění.

Průšvih! uvědomil si Oldřich z Chlumu, jakmile osaměl. Posadil se na dřevěnou pryčnu, na níž leželo pár chatrných přikrývek. Uvažoval, jak z té šlamastyky ven. Nakonec dospěl k přesvědčení, že nejlepší bude hned ráno prozradit, kdo ve skutečnosti je. Bude mít sice ostudu, ale Hynek Berka z Dubé si nedovolí věznit královského prokurátora či ho dokonce zavraždit. Propustí ho a bude si stěžovat králi.

Oldřich z Chlumu si uměl představit, jak potměšile se bude Přemysl II. Otakar tvářit, až si ho předvolá a bude mu prohřešek vytýkat. Ne, krále se bát nemusel, touhle noční epizodou ho spíše pobaví. I když si na královském dvoře bude muset vyslechnout své, stejně jako doma v severních Čechách. Možná ještě pořádně dlouho po svém propuštění. Na jeho účet se budou bavit na všech hostinách. Věděl, co riskuje, když se vydal pátrat v přestrojení. S potupnou ostudou ho smiřoval fakt, že rozřešil případ vraždy svého purkrabího. To za trochu posměchu stálo.

Zatím však musel mlčet. Pokud by pán z Dubé zjistil, co na sebe v opilosti prozradil jeho velitel Hroznata, Oldřichovi z Chlumu by s největší pravděpodobností k záchraně nepomohla ani autorita českého krále. Na Bezděz by se zřejmě už nikdy nevrátil.

Měl hlavu těžkou z vypitého piva. Lehl si na dřevěnou pryčnu a skoro hned usnul. Probudil se v noci. Byla hluboká tma, ale za dveřmi slyšel podivné zvuky. Vyděsil se, že ho Hynek Berka v šenku poznal a nechá ho zabít hned. Jeho mrtvolu služebníci pána z Dubé potají zakopají a nikdo se nikdy nedozví, kam správce hradu Bezděz zmizel.

Protože mu však biřicové nechali všechny věci, tedy i meč, sevřel jeho rukojeť a čekal, co se bude dít. Škvírou pode dveřmi uviděl slabý proužek světla. Někdo tam opravdu byl. Pak zavrzala závora a dveře se pomalu otevřely. V nich stála Marjánka a za ní s loučí v ruce

rychtář Dobrota z Dobronína. Svit ohně vytvářel kolem nevěstčiny hlavy kruh, jako by měla svatozář.

„Tak pojď, Kryšpíne," řekla hlasem, jakým matka kárá neposlušné dítě.

Oldřich z Chlumu vstal. Bylo zbytečné vyptávat se. Nějak se jí podařilo rychtáře přesvědčit, aby ho propustil. Ráno se rozhlásí, že vězeň uprchl. Utéct z Horního vězení nebylo něco mimořádně obtížného, protože nikdo šatlavu přes noc nestřežil. Obvykle sem zavírali jen počestné sousedy, a proto by to byly zbytečné výdaje. Kdo z místních by odtud utíkal? Lepší bylo odsedět si několik dní v šatlavě než přijít o majetek ve městě.

Královský prokurátor smetl z oděvu zbytky slámy. Marjánka čekala u vchodu, a když procházel kolem ní, zastavila ho a políbila. Nebránil se, protože věděl, že mu stejně nic jiného nezbývá, a tahle cena byla přijatelnější než ostuda, kterou by ráno utržil.

Černovlasá nevěstka vyběhla na ulici, ale rychtář Oldřicha z Chlumu zastavil, naklonil se k němu a pošeptal: „Pane královský prokurátore, bylo mi ctí…"

„Tys mě poznal?"

„Hned včera, když jste přišel na rychtu a já na dvoře připravoval krmení pro dobytek. Měl jsem zrovna takovou zlost, že bych vyhnal i našeho krále… Ale jinak já nezapomínám."

Oldřich z Chlumu přikývl. Dobrotovi z Dobronína kdysi pomohl, když zastával úřad rychtáře v malé vesnici pod Ronovem. Přátelsky odpověděl, že i on si to bude pamatovat, a vyběhl ven.

„Co se tak loudáš?" peskovala ho Marjánka. „Z města nás pustí brankou za klášterem. Už jsem to zařídila. Pojď, ať jsme co nejrychleji pryč!"

XI. KAPITOLA

Sotva se uvězněný panoš Ota ráno probudil, přišla Rozálie. Na stůl postavila misku řídké polévky a džbán s vodou. Pod paží nesla cosi zabalené v kusu modré látky. Když se podivil, proč je jídlo tak skromné, odpověděla uraženě, že chlapovi, který je na nic, tohle musí stačit. Ota naštvaně poznamenal, že kvůli takové šlichtě nebude přece vstávat. Otočil se k ní zády, zachumlal se do pokrývky a zavřel oči. Vypadal v tu chvíli jako malé trucovité dítě.

Výraz Rozáliiny tváře se téměř okamžitě změnil. Místo uražené ješitnosti se jí v očích mihl soucit. Posadila se na kraj lůžka a Otu pohladila po vlasech. Tiše dodala: „Říká se, že jsi už dlouho sám… Třeba za to ani nemůžeš. Ty možná vůbec nevíš, co má žena ráda, Oldřichu."

Ota sebou při dotyku její jemné dlaně trhl a posadil se. Chytil se toho, co říkala, a rychle se hájil: „No právě! Já přece nemohu za to, že žiju sám. Proto mám jíst mizernou řídkou polévku?"

„Všechno napravíme," usmívala se. Vstala z lůžka a rozbalila balíček, který donesla. Panoš Ota zvědavě natahoval krk, ale pořádně neviděl, co to vlastně je. Nakonec vstal, rychle se oblékl a pak se posadil na lavici. Na stole uviděl knihu. Poctivou, se spoustou pergamenových listů a vázanou v odřené vepřovici. Sáhl po ní a namátkou otevřel. Na první pohled poznal, že to není kniha liturgická. Rychle jí listoval. Stránky byly zdobené zlacenými bordurami s vyobrazením květin a ptáků. Každá kapitola začínala velkým písmenem s iluminací. Výjev v majuskule ale neznázorňoval nic, o

čem se hovořilo v kostele. Prstem ukázal na jednu z iluminací. Polonahá dívka se líbala s mladíkem, za nimi stál mnich a dívku hladil oběma rukama po ňadrech.

„Co to má být?“ optal se Rozálie a nedokázal zakrýt zvědavost.

„Jak jsem včera slíbila. Přinesla jsem něco, co ti poradí, jak se máš chovat. Sama jsem zvědavá. Budeš mi z té knihy předčítat, viď? Neboj se, všechno se naučíš. Budu ti pomáhat. Nezdá se ti, že se mi ta dívka na obrázku trochu podobá?“

Panoš Ota se Rozálii dvorně uklonil. I když věděl, že by nic podobného provádět neměl, duši rytíře v sobě potlačit nedokázal. Řekl, že je ve skutečnosti mnohem krásnější než dívka na obrázku.

„Tak to pojď zkusit! Jako na tom obrázku,“ navrhla okamžitě. Přitiskla se k němu a nastavila rty.

„To nejde. Je nás málo.“

„Jak málo?“ nechápala a rozmrzele se posadila zpět na nízkou dřevěnou stolici. „Copak my dva si nevystačíme?“

„Pokud chceš, aby to bylo jako na obrázku, chybí mnich. Vidíš, stojí za tou dívkou a hladí ji,“ vysvětloval s vážným výrazem ve tváři.

Rozálie stiskla nazlobeně rty, ale protože se jí zdálo, že to myslí vážně, změnil se její výraz na shovívavý. Varovali ji, že královský prokurátor je trochu divný. V hlavě se jí dokonce mihlo podezření, zda nepěstuje hřích sodomský a neměl by tu místo ní raději hezkého chlapce. Jenže byl přece několik let ženatý, takže tahle obava byla lichá. Pravda byla nejspíše ta, že to prostě se ženami neuměl. Teď už to pro ni byla věc cti.

„Víš co, Oldřichu, začni číst! Určitě tam někde najdeš návod, že ve dvou je to mnohem lepší,“ řekla a přisprostle se zasmála. Rukou si podepřela bradu a trochu rozhalila výstřih. Sama byla zvědavá, co v té knize vlastně je. V Mařenicích uměl číst a psát jedině farář. Jenže otec přísně zakázal ukazovat mu tuhle knihu.

Panoš Ota chvíli dělal drahoty: „To nevíš, že hladovému člověku poskakují písmena před očima, jako by venkované tancovali na masopust? Přines mi slaninu a placky, teprve pak tu knihu zvládnu.“

„To je čtení opravdu tak obtížně?“ podivila se překvapeně.

„Mnohem obtížnější než zvítězit v rytířském turnaji. Vezmi to takhle – kolik urozených mužů umí bojovat s mečem anebo s dřevcem? Spousta! A kolik z nich umí číst?“

„Na tom něco bude,“ souhlasila po krátkém přemýšlení. Vstala, došla ke dveřím a křikla na strážného, ať ji pustí ven.

„Zase tak rychle?“ zubil se jízlivě. „Kdyby ti bylo smutno…“

„Drž hubu a hlídej,“ osopila se na něj hrubě. „Za chvíli se vrátím.“

Nelhala. Zadýchaná přiběhla zpátky skoro hned. Nesla maso i placky a navíc v tmavé keramické lahvici pálenku.

„Tak a dej se do toho,“ řekla prosebně. Posadila se na okraj lůžka a ruce způsobně položila na kolena. Nesmírně jí to slušelo a panoš Ota měl chuť optat se, do čeho by se měl dát. Ale věděl, že Oldřich z Chlumu by nikdy nic podobného neřekl. Nejspíše by ho to ani nenapadlo.

Otevřel knihu a začal číst.

„Jak ti mohl uprchnout?“ křičel Hynek Berka z Dubé rudý zlostí na lipského rychtáře.

„Víte sám, urozený pane, jak městská šatlava vypadá. Kolik vězňů už uteklo?! Už dvakrát jsem letos prosil, abyste dal pár stříbrňáků z pokladnice na opravu. Musíme vyměnit okenice a spravit dveře, aby se nedaly tak snadno vyrazit,“ vykládal rozšafně Dobrota z Dobronína.

Ale pán z Dubé jen mávl rukou, jako by zaháněl obtížného komára. Ostře ho přerušil: „Peníze by chtěl po mně každý. Ale v nich to není. Kdyby všichni dělali, co

mají… Já toho chlapa musel někde potkat. Moc by mě zajímalo, kdo to vlastně byl. Ty ho neznáš?“

„V životě jsem ho neviděl,“ krčil rameny rychtář. „Přišel prý z jižních Čech. Možná jste ho někdy zahlédl v družině pána z Rožmberka.“

„To je možné,“ souhlasil Hynek Berka z Dubé. Chvíli mlčel a pak dodal, aby se rychtář zastavil u purkrabího a vyzvedl si deset stříbrňáků na opravu šatlavy. „Ale jestli ti příště zase nějaký vězeň uteče, nechám zavřít tebe,“ dodal výhružně a na celou věc by zapomněl, kdyby se u něho odpoledne neobjevil šenkýř, který vedl hostinec u hradního mostu.

Mnoha slovy se omlouval, že urozeného pána ruší. To už od rychtáře věděl, že neznámý rytíř uprchl a své peníze za včerejší útratu těžko uvidí. Nemínil se s tím ovšem smířit. Zvláště když si mohl ztracené stříbrňáky vydělat jinak. Už léta donášel, protože opilí hosté prozradili často tajnosti, které pána z Dubé zajímaly.

„Tys toho lotra poznal?“ uvítal ho s nadějí v hlase Hynek Berka z Dubé.

„To zrovna ne, ale neměl byste ho nechat zmizet,“ vrtěl hlavou tělnatý šenkýř. „Já jsem jen hospodský a nemohu radit, ale stálo by za úvahu poslat za ním pár chlapů na koních, aby ho našli a přivedli zpátky.“

„Proč?“ optal se úsečně velmož. Znal hospodského. Protože měl šenkýř ještě více špatných vlastností než on sám, občas na jeho rady dal.

„Včera se u stolu vašich vojáků semlelo všechno možné. Váš velitel Hroznata se kasal, že nedávno zabil královského služebníka. Jeden z vašich vojáků zase vykládal, že na Bezdězu zavraždili purkrabího Jindřicha. A jako na potvoru zbrojnoš Augustin prozradil, že tu noc, kdy se vražda stala, Hroznata na Bezdězu byl. Ovšem tajně… Rozumíte, urozený pane? Ten cizinec to všechno slyšel. Dokonce bych řekl, že Hroznatu provokoval, aby se přiznal. Věřte mi, mimořádně ho to zajímalo! Já bych

myslel, že ten cizí rytíř pil s našimi vojáky jenom proto, aby se to dozvěděl!“

Hynek Berka z Dubé přikývl, vytáhl z váčku tři stříbrňáky a hodil je na zem před šenkýře. Ten je vděčně sebral a s podlézavými úklonami se vzdálil.

Sotva zmizel, udeřil pán z Dubé pěstí hněvivě do opěradla křesla. V duchu si opakoval otázku, co to byla za chlapa, který se v šenku tak okatě vyptával. Pak si nechal zavolat zbrojnoše Augustina.

„Tys včera viděl toho cizince s mečem, který sloužil v družině pána z Rožmberka. Poznal bys ho?“

„Spolehněte se, urozený pane,“ ukláněl se zdvořile starý voják. Po včerejší rvačce měl šrám na ruce.

„Vezmi si pár vojáků a přiveď mi ho! Chci ho živého, rozumíš?“

„Je přece v šatlavě.“

„Uprchl… Obejdi brány a vyptej se biřiců, jestli ho někdo náhodou neviděl odcházet z města. A pokud ano, kterým směrem šel,“ nařídil Hynek Berka z Dubé. Pak si zavolal lipského kata Knochenbrechera. S ním vedl hovor mnohem déle.

Následujícího dne ráno našli velitele Hroznatu mrtvého. Spadl z hradeb do příkopu a zlomil si vaz. Alespoň tak to své družině vysvětlil pán z Dubé. Ale rychtář Dobrota si dobře všiml, že na hlavě mrtvého vojáka zela veliká rána, kterou si nemohl udělat pádem z hradeb.

Oldřich z Chlumu vyšel v doprovodu černovlasé nevěstky malou brankou u františkánského kláštera z města a záhy nechal Lipou za zády. Zastavil se na skok v šenku U Žíznivce. I když byla noc, bylo otevřeno. Obezřetně se plížil do patra, kde měl pronajatou jizbu. Zvláště opatrně našlapoval na dřevěných schodech, přesto hlasitě vrzaly, ale naštěstí se nikdo nevzbudil. Potichu sbalil věci sobě i Marjánce a co nejrychleji šenk

opustil. Měl jedinou touhu, rychle se dostat co nejdále od hradu pána z Dubé.

Černovlasá nevěstka čekala na cestě před vraty. Tvářila se pyšně, neboť její zásluhou byl zase na svobodě. Optala se, kam teď půjdou.

„Na Bezděz. Ale ne přímo, vezmeme to oklikou. Budou nás pronásledovat. Pán z Dubé určitě někoho pošle."

„Proč by to dělal? Přece nejsi vůbec důležitý. Jenom jsi nezaplatil v hospodě…"

„Vydáme se k Ronovu. To znamená úplně jiným směrem, než leží Bezděz. Hynka Berku nenapadne, že bychom se odvážili zůstat na jeho panství. A kromě toho, cesta vede dost bizarním skalním údolím. Tam se lehko ukryjeme, pokud by bylo zle."

„Nejsi nějak zbytečně vyděšený, Kryšpíne?"

„Opatrnosti není nikdy dost. A mimochodem, co jsi dala rychtáři Dobrotovi, že mě nechal uprchnout?"

„Proč se ptáš?"

„Nerad zůstávám dlužný. Ty stříbrňáky ti samozřejmě uhradím."

„Dluhy se mají platit," souhlasila pobaveně. „Doufala jsem, že mi vrátíš přesně to, co jsem mu dala."

„Kolik?"

„Kde bych já vzala peníze na úplatek? Zaplatit můžeš přece i jinak než stříbrňáky!"

„Lžeš! Znám lipského rychtáře. Je to čestný muž. Peníze by si vzal, ale jinak nic…"

„Tak to ho znáš špatně," odsekla naoko uraženě. Natočila se k němu bokem, aby si ji mohl dobře prohlédnout. Rukou si vyzývavě přejela po těle: „Copak tímhle se platit nedá? Snad mi nechceš tvrdit, že znáš úředníky lépe než já? Víš ty, s kolika já už spala? Když budu chtít, svedu třeba i služebníka našeho krále! Natož nějakého městského rychtáře."

Oldřich z Chlumu se nemínil přít, ale zatvářil se tak, že Marjánka znovu vybuchla: „Co si vlastně o sobě

myslíš? Jako chlap nestojíš za nic a ještě se naparuješ, kdovíjak nejsi chytrý. Nemít vedle sebe ženskou, kdo ví, jak bys skončil! Pojď, ať se někam dostaneme!“

Přešli zalesněné návrší a pokračovali bahnitou cestou mezi podmáčenými pastvinami. Svítalo, obloha byla jasná a bez mráčku, začínal příjemný slunečný den. V malém statku koupila Marjánka chléb a kus sýra.

Oldřich z Chlumu se ukrýval venku. Věděl, že pán z Dubé udělá vše, aby ho našel. Proto bylo lepší nikde se neukazovat. Černovlasá holka pronásledovatele zajímat nebude.

Hned jak se Marjánka i s jídlem vrátila, pokračovali kolem nízkých plotů z proutí, ohraničujících nedávno sklizená políčka. Pak obdělaná půda zmizela. Cesta vedla lesem do skalního bludiště u Stvolínek. Lidé tudy chodívali zřídka a jen velice neradi. O tomhle místu se vyprávělo ledasco. Prý se tu ukrývali lupiči a sídlili lesní démoni. Na Marjánku padla zvláštní sklíčenost. Zrychlila, jako by chtěla být z šerého vlhkého údolí co nejdříve venku.

„Nepospíchej,“ napomínal ji Oldřich z Chlumu. I když nijak zle, jízlivě opakoval větu, kterou mu řekla ráno: „Nejsi náhodou nějak zbytečně vyděšená?“

Šlehla po něm nepřívětivým pohledem, ale neodporovala.

Cesta se stáčela kolem padlého buku a stoupala do kamenitého svahu. Tady se Oldřich z Chlumu zastavil a zvedl ruku, aby byla chvíli zticha. I když Marjánka napínala uši, neslyšela nic. Zato královský prokurátor vraštil nespokojeně čelo a vzápětí mlčky ukázal na křoví, aby se schovali. Černovlasá nevěstka pokrčila rameny, ale bez protestů ho následovala. Obešli padlý kmen a prodrali se hustým porostem k nevysoké skále. Před nimi se otevřela úzká soutěska. Byla tak těsná, že měli co dělat, aby se jí vůbec protáhli. Za ní se nacházela nevelká dutina pod převisem. Bylo tu vyhaslé ohniště a hromada suchého dřeva. Nebyli první, kdo se tu ukrýval.

„Když nic, alespoň si na chvíli odpočineme," šeptal Oldřich z Chlumu. Ale ještě než stačil rozdělit jídlo, uslyšeli zvuky kopyt. Na cestu neviděli. Proto netušili, zda to je nějaký venkovan, kupec anebo vojáci pána z Dubé. Mlčky přežvykovali a napínali uši, ale opět zavládlo ticho.

„Zůstaneme tady," rozhodl Oldřich z Chlumu. „Stejně bychom se měli vyspat. V šenku by to bylo nebezpečné." Když tohle navrhoval, vzpomínal si, jak nedávno černovlasá nevěstka vykládala, že se nerada miluje venku. Tehdy rozmarně vysvětlovala, že na lůžku je to mnohem pohodlnější. Tady byla jen tvrdá a kamenitá zem. Doufal, že tuhle zásadu ctí a nebude ho zase obtěžovat milostnými návrhy.

Černovlasá nevěstka se posadila vedle něho a chvíli přemýšlela. Pak pošeptala, že jeho přítel Ota jí zaplatil na týden. Z toho vyplývá, že spolu budou už jen tři dny. Proto by bylo od něho pěkné, aby jí dal vydělat ještě nějaký ten stříbrňák navíc. Zvláště teď, když ho vysvobodila ze šatlavy.

Oldřich z Chlumu s povzdechem pochopil. Bylo mu jasné, že tady mu nepomůže ani tvrdá a kamenitá zem. Stejně tiše se optal: „Kolik bereš za noc?"

Marjánka se na něho zkoumavě zadívala, jako by odhadovala, kolik si může říci. Ve tváři měla soustředěný výraz, protože teď šlo o obchod. Pak řekla, že dva stříbrňáky. Oldřich z Chlumu přikývl, rozvázal váček a na dlaň jí vysázel šest mincí. Na vysvětlenou dodal, že to má dopředu na všechny tři následující noci.

Nevěstka se rozzářila: „Na všechny? To je dobře, že jsi přece jen k něčemu. Chlap jsi fakt pěkný… Chceš začít hned?"

„Ty peníze máš za to, že mě necháš na pokoji. Až dorazíme na Bezděz, dostaneš ještě dva stříbrňáky, pokud se mi přestaneš nabízet, jasné?"

„Ty mi dáváš peníze, abych…," překvapeně polkla a větu nedokončila. Byla tak zmatená, že najednou

nevěděla, co odpovědět. Oldřich z Chlumu si jí přestal všímat. Zavřel oči, aby si na chvíli zdříml. Najednou ucítil, že mu Marjánka sahá k opasku, kde měl zavěšený měšec. Prudce ji chytil za ruku, protože si myslel, že chce krást. Jenže s překvapením zjistil, že se mu snaží vrátit do měšce peníze, které jí před chvílí dal.

„Co to děláš?“ vyhrkl a vypadal stejně zmateně jako před chvílí ona, když jí peníze dával.

„Jsem slušná holka,“ oznámila uraženě. „Nežebrám a nekradu. Vydělávám si poctivě tělem a nemusíš mě urážet almužnou.“

Peníze jí vtiskl zpět do dlaně a pohladil ji po tváři. Chlácholivě vysvětloval, že to není almužna, protože mu opravdu pomohla. Stříbrňáky má jako odměnu za věrné služby. „Tak proč jsi řekl, že…“

„Vychovali mě jinak. Pokud se mám s nějakou ženou milovat, není to, jako když si objednám večeři. Mohu objímat a líbat jen takovou, kterou doopravdy miluji. Nikdy jsem nespal s žádnou za peníze, rozumíš?“

„Tebe tak vychovali?“ divila se nedůvěřivě. Napadlo ji, že to bude spíše nějaká zákeřná choroba, která napadá urozené. Pravda byla, že někteří byli zvláštní. Opatrně ho políbila na tvář a odsunula se stranou. Během minuty usnula.

„Mám pro tebe dobrou zprávu,“ oznámil Ludmile Havel z Lemberka, když dočetl list, který před chvílí obdržel.

„Týká se Oldřicha z Chlumu?“ optala se dychtivě.

Zavrtěl hlavou zdobenou důstojnými šedinami a zasmál se. „Kdybychom dostávali vše zadarmo, byl by život příliš snadný. A také nudný. Ne! Píše mi naše královna. Kunhuta souhlasí, že tě přijme na svém dvoře jako dvorní dámu. Je načase, abys poznala něco jiného než klášter.“

„Mám jet do Prahy?“

„Ano. Divím se, že tě tvůj otec chtěl provdat hned po návratu z Francie. Pokud máš něco znamenat, musíš poznat dvůr naší královny!“ přesvědčoval ji horlivě Havel z Lemberka. Neřekl ovšem Ludmile, že to celé zařídil on. Důvodem nebyla péče o její budoucnost, ale chladný výpočet. Předpokládal, že Hynek Berka z Dubé hraje dál svou podivnou hru. Havel potřeboval mít přehled o všem, co se bude v Praze dít.

„Neboj se, má milá,“ řekl a laskavě ji pohladil po vlasech, jako by byla malá holčička. „Do Prahy pojedu s tebou. Chvíli tam zůstanu, aby ses nebála.“

Přikývla a v duchu uvažovala, jestli by toho mohla nějak využít ve svůj prospěch. Nakonec dospěla k závěru, že to je dobrá zpráva. Na Pražském hradě měla mnohem větší naději setkat se s Oldřichem z Chlumu, než když byla zavřená na Lemberku.

XII. KAPITOLA

„Říkáš, že se tahle vesnice jmenuje Mařenice?“ zvědavě se vyptával Rozálie panoš Ota, sotva odložil knihu. „Patří tvému otci ještě nějaká jiná?“

Zavrtěla hlavou a bezstarostně odpověděla, že jedna přece stačí, aby se člověk měl dobře.

„Pak mi ale prozraď, kde vzal na tuhle knihu?“ pokračoval panoš Ota. Tvářil se znuděně, jako by ho to vlastně ani nezajímalo. Věděl, že jinak se Rozálie vyptávat nesmí. Jakmile se dívce zdálo, že ji vyslýchá, stiskla rty a ostentativně mlčela. Ota ukázal na nádherné zlacené iluminace a pokračoval: „Umíš si vůbec představit, kolik mohla stát?“

„Neříkej, že někdo je ochotný za knihy platit,“ divila se. „Vždyť jsou úplně k ničemu.“

„Za tuhle bys dostala víc než za celé Mařenice i s vaším dvorcem,“ vysvětloval jí shovívavě. Knihu zavřel a odložil na stůl. Bylo odpoledne a kručelo mu v žaludku.

Rozálie neodpověděla a zamyšleně si ho měřila. Znovu si ověřila, že královský prokurátor to nemá v hlavě úplně v pořádku. Jistě, každý chlap se rád vytahoval. Ale lhát takhle hloupě? Na to by mu neskočilo ani dítě. Vstala z lůžka a povyhrnula si suknici. Věděla, že má hezké nohy. Rozmarně zamířila k němu. Pohupovala se v bocích a přitom vykládala: „Je načase přestat s planým povídáním. Zkusíme se milovat podle té knihy. Je tam spousta užitečných rad.“

„To jistě,“ souhlasil ochotně panoš Ota. Uchopil knihu, chvíli v ní rychle listoval a pak se dal do čtení: „Nic nepovznáší muže tolik jako sytá krmě, jejíž chuť připravuje jeho mysl k budoucím rozkoším…“

„Ty chceš zase jíst?“ rozzlobila se.

„Dovolím si upozornit, že za chvíli budou zvonit na večerní mši. A jedl jsem jen jednou, a to brzy ráno.“

Došla k němu, jemně odstrčila ruku, jíž se ji snažil zastavit, a posadila se mu na klín. Přitiskla se k němu celým tělem a mazlivě špitala: „Řekni mi, cos myslel těmi budoucími rozkošemi, jak jsi teď o nich mluvil?“

„To jsem jen četl. Já nevím, co je o tom v knize dál…“

„Tak dost,“ řekla nazlobeně. „Myslíš, že si ze mě budeš dělat pořád jenom legraci? Buď se hned pomilujeme, nebo uvidíš…“

„Co uvidím?“ opáčil chladně a téměř neurvale ji odstrčil, div nespadla na podlahu.

„S mým otcem nejsou žerty! Někdy nařeže i mně. Jemu je jedno, jestli jsi královský prokurátor. Pokud nebudeš poslouchat, nedá ti najíst vůbec,“ pofňukávala. Tvářila se, jako by o něj měla starost. Panoš Ota jí to skoro věřil. Pokrčil rameny a podotkl, že se přece znají jen chvíli, nemůže po něm hned chtít něco takového.

„Jsme spolu už druhý den. To je snad dost dlouho, ne?“ smlouvala, pak se rozmarně zatočila a skočila mu kolem krku. „Stejně si mě vezmeš, tak proč to protahuješ?“

Bránil se, ale mnohem ohleduplněji. Rozálie postřehla ten rozdíl a zasmála se. Panoš Ota si připadal jako zoufalec, který hází hrách na stěnu. Raději změnil téma a řekl: „Kdy mne pustíte ven?“

Plavovlasá dívka zvážněla. „Chceš to opravdu vědět? Tak dobře – až si mě vezmeš.“

„Chceš snad říci, až se s tebou pomiluji.“

„Ne, až si mě vezmeš. Za manželku a před oltářem. Neboj, na královském dvoře ti ostudu neudělám.“

„To chce tvůj otec?“ optal se panoš Ota zaraženě.

„Chtějí to všichni,“ odpověděla mnohoznačně, jako by to byl argument, proti němuž nelze nic namítnout. „Je ve tvém vlastním zájmu vyzkoušet mě. Já myslím, že

budeš spokojený. Člověk se nežení každý den. Znáš úsloví, že se nemá kupovat kočka v pytli?“

„Ještě jsme nedočetli knihu,“ odpověděl zcela bez logiky. „A mám hlad.“

„Tak já ti něco přinesu, ty můj chudáčku,“ rozesmála se, přistoupila k němu a objala ho. Prst mu přitiskla na rty a vážně pokračovala: „Ale pak mi vyhrneš suknici, slibuješ?“

„Jsem starý muž. Mám vousy!“ vykřikl zoufale.

„Mně se vousatí muži strašně líbí,“ opáčila svůdně a zamířila ke dveřím.

Kdyby panoš Ota mohl, oholil by se dřív, než se vrátí. Ale meč mu sebrali a nic ostrého tu nebylo. Navíc nemohl prozradit, že není Oldřich z Chlumu. Opět dostal zlost, že si nechal narůst vousy. Od té doby ho pronásledovala jen samá smůla.

Vzápětí začal rychle uvažovat, jak by se dalo téhle neobvyklé situace využít v jeho prospěch. A ve prospěch celého vyšetřování. Bylo totiž zřejmé, že za vším stojí Hynek Berka z Dubé. Určitě nařídil mařenickému vladykovi, aby donutil Oldřicha z Chlumu oženit se s jeho dcerou. Mělo to ostatně logiku. Pak by si královský prokurátor nemohl vzít za manželku Ludmilu, i kdyby Marek z Vartemberka porušil dohodu. Pánům z Dubé musel podle jeho názoru patřit Román o růži. Tak cenný rukopis nemohl koupit chudý vladyka.

Zahleděl se na knihu, která ležela na stole. V životě by ho nenapadlo, že krásné věci, o kterých pojednávala, by ho mohly tolik trápit. Ač nerad, musel připustit, že za to nemohou jen vousy, ale především lidská špatnost. Jako ostatně za vše, co sužovalo křesťanský svět. Pokud se něčeho chopily ruce zkaženého člověka, i tak krásná věc, jakou bylo milování, se mohla změnit v ohavnost. Hřích z milování dělali špatní lidé a ne ti, kteří si ho chtěli plnými doušky užívat. Chtěla si milování užívat i Rozálie? Byla špatná ona, nebo její otec a Hynek Berka?

Tenhle problém rozřešil rychle. Věděl sice, že je tak trochu pokrytec, ale řekl si, že Rozálie za nic nemůže.

Pohledem se vrátil ke knize. Vedle stála hliněná lahvice s pálenkou. Tak se do knihy začetli, že se z ní ještě ani nenapili. Odzátkoval ji a přičichl k hrdlu. Pálenka uvnitř voněla bylinkami a byla zatraceně silná. Byla v tuhle chvíli jediný nástroj, který měl po ruce, aby zjistil pravý stav věcí. Odnese to sice Rozálie, ale věděl, že zkusit to musí.

Odstrojil se a lehl si do lůžka. Lahvici s pálenkou si vzal s sebou. Pak už jen čekal, až se dcera mařenického vladyky vrátí.

Večer se Marjánka vypravila do Stvolínek, aby se přesvědčila, zda je čistý vzduch. A také proto, aby koupila něco k jídlu. Vrátila se záhy a vypadala ustaraně. Sotva se protáhla skalní štěrbinou k úkrytu pod převisem, začala vyprávět, co se dozvěděla.

„Nikoho ze služebníků pána z Dubé lidé dneska nezahlédli. Nejspíše tě nepronásledují, což jsem tvrdila od začátku. Nebo se vydali jinam. Ale to teď není podstatné. Představ si, co vyprávěl jeden tovaryš, který se ve vesnici zastavil. Že prý unesli královského prokurátora. A s ním i tvého přítele Otu. Co ty na to, Kryšpíne?“

„Že je unesli? Oba?“ divil se Oldřich z Chlumu nedůvěřivě. Znělo mu to jako hloupost. Otu unést mohli, to by znělo ještě logicky. Ale jeho? A pokud unesli s panošem ještě někoho jiného, kdo to byl, když ne on? Kdyby to byl Diviš, to by se vědělo hned. Jeho zjizvený obličej poznal každý. V tom případě by na Bezdězu chyběl velitel. Divišovy nepřítomnosti by si družina všimla spíš, než kdyby chyběl královský prokurátor. Na záměnu by se přišlo okamžitě. A nikdo další ho nenapadl.

„Jo, oba,“ vykládala s převahou. „Co se zase tváříš? Já s tím tovaryšem mluvila, ne ty. Tak mlč a poslouchej.“

„Poslouchám,“ přikývl.

Černovlasá nevěstka se trochu ošila, protože ve skutečnosti se nedozvěděla víc, než právě řekla. Nikdo nevěděl nic jistého. I ten tovaryš to jen slyšel. Pokrčila rameny a podotkla, že mu už řekla dost a měli by se raději najíst. Z uzlíku vybalila kus okoralého chleba, malý bochníček kozího sýra a několik jablek. Přitom se omlouvala, že víc nesehnala. Tudy kupci jezdívali zřídka a ani v šenku toho moc na prodej neměli. Oldřich z Chlumu ji však za skromný nákup pochválil. Řekl, že jídla je dost pro oba a alespoň nebyla nápadná. Kdyby koupila kus kýty, nikdo by nevěřil, že ji chce pro sebe.

Marjánka jídlo poctivě rozdělila na dvě polovičky. Sotva se dali do jídla, oznámil Oldřich, že únos jeho přítele panoše Oty mění situaci. Jakmile dojedí, půjdou dál. Stmívalo se a ve tmě se jim bude podle jeho názoru cestovat bezpečněji.

„Pořád k Ronovu?“ optala se Marjánka a s chutí se zakousla do jablka.

„Ne. Odbočíme do kopců, vede tam cesta do Dubé. Tu obejdeme kolem Berštejna a údolím se musíme nenápadně dostat do Doks. Tam už budeme v bezpečí.“

„Proč chceš zrovna na Bezděz? Tvého přítele Otu přece unesli. Těžko bude zrovna tam. Nebo máš v Doksech někoho jiného?“ řekla a v jejím hlase zněla prostá ženská žárlivost. Oldřich z Chlumu se na ni překvapeně zadíval. Chvíli uvažoval, jak z celé situace ven, ale pak si řekl, že nejlepší bude povědět alespoň částečně pravdu. Začal vysvětlovat, že v Doksech nikoho nezná, ale budou tam v bezpečí, protože k Bezdězu vliv Hynka Berky nesahá. A rád by ještě upozornil, že dívka, kterou miluje, je zavřená úplně jinde a on sám v tuhle chvíli netuší, jak by se k ní dostal. Tohle prohlášení Marjánku zcela uklidnilo.

Stmívalo se a z dálky k nim dolehl hlas kostelního zvonu, který svolával věřící na večerní mši. Byl čas vyrazit na cestu. Opustili skalní úkryt a po úzké stezce zamířili ke kopcům, jejichž tmavá silueta se rýsovala v

dálce. Na svazích kopců byly jen hluboké lesy a žádná osada. Oldřich z Chlumu jel tudy jednou na koni. Věděl, že pod Vlhoští je široké sedlo. K němu museli dojít, jinak hrozilo, že zabloudí a budou se prodírat přes kmeny spadaných stromů a přerostlé křoviny, kterých byla tahle nehostinná krajina plná. Nikdo tudy nechodil rád.

Šli mlčky s pohledy upřenými k zemi, protože museli pečlivě sledovat cestu, aby nezakopli o kámen nebo nespadli do výmolu. Byla jasná noc. Slyšeli hlas sýčka a vzdálený štěkot psa. Jinak je obklopovalo naprosté ticho. Jakmile se ponořili do lesa, tma zhoustla. Větve stromů vytvářely nad jejich hlavami neprostupnou klenbu. I když šli opatrně, občas stejně klopýtli o nějakou překážku. Přesto černovlasá nevěstka ani jednou nezaklela. Šli dlouho a blížili se k sedlu pod Vlhoští.

Oldřich z Chlumu se zastavil na prudkém svahu, aby si vydechl. Když Marjánka došla až k němu, chytil ji za bradu a řekl, aby se nebála, že má přece meč.

„Tobě se to řekne," opáčila zaraženě. Tlumila hlas a ustrašeně se rozhlížela. „Jednou jsem měla zákazníka a ten se vychloubal, že ví o jeskyni pod Vlhoští, kde žije divý muž. Říkal, že se živí lidským masem a jediný, komu neublíží, je on. Prý se spolu přátelí a ten divous mu dokonce nechává věci poutníků, které sežere…"

„Pokud byl ten zákazník s tebou spokojený, třeba to tomu divousovi vyprávěl, a pokud by nás chytil, ten divous tě nesežere, protože by to byla škoda," bezstarostně žertoval Oldřich z Chlumu. Vzápětí ale zvážněl. Měl dojem, že zaslechl ve tmě zapraskání větví. Tasil meč a snažil se očima proniknout tmu kolem nich.

Marjánka se pokřižovala a přitiskla se k němu. Pošeptal jí, aby se nebála. „Pokud na někoho narazíme, určitě to nebude divý muž. Spíše nějaké zvíře a v nejhorším případě lupič. Ale démon určitě ne. Pod jeho nohama by přece nepraskla větev."

Než se stačila Marjánka rozmyslet, jestli by ji to, co říká, mělo uklidnit, objevily se před nimi tři temné

siluety. Mužům sice nebylo vidět do tváří, ale co se poznat dalo, byla nepříjemná skutečnost, že všichni tři měli v rukách kyje nebo sekery. Na vojáky nevypadali.

Oldřich z Chlumu byl rytíř a s mečem v ruce se nemusel bát. S obyčejnými lupiči si vždycky dokázal poradit. Křikl na ně, co po nich chtějí.

„Hele, táto, má s sebou ženskou," ozvalo se potěšeně ze tmy.

„Dneska si užijeme," přizvukoval druhý muž. Měl hrubý hlas.

„Na to zapomeň! Kdo jste?" zakřikl ho Oldřich z Chlumu a udělal nenápadně několik kroků stranou, aby měl pro boj co nejvýhodnější pozici.

„Kdo asi?" optal se posměšně největší z nich, kterého druzí dva oslovovali jako tátu.

„Řekl bych, že jste trojice pitomců. Zmizte, než se naštvu," provokoval královský prokurátor. Sevřel jílec meče a zvedl ostří do výše těla.

„Na ně!" zařval zlostně nejstarší z lupičů. Ale než stihl cokoli udělat, Oldřich z Chlumu zaútočil. Věděl, že překvapení je nejlepší způsob obrany. Zvedl meč ještě o něco výše a prudce švihl. I když byla tma, zasáhl přesně. Krajnímu muži srazil hlavu. Bleskurychle uskočil, ale vzápětí provedl další výpad. Lupiči, jehož zbylí oslovovali jako tátu, uťal ruku i s kyjem, kterým se oháněl. Třetího omráčil plochou stranou meče. Vše se seběhlo tak rychle, že černovlasá nevěstka nestačila ani vykřiknout hrůzou.

V té chvíli vyšel měsíc a jeho sinavé světlo ozářilo cestu, na níž leželi dva mrtví a jeden omráčený lupič. Mech se rudě barvil krví.

„Tedy… ty to s mečem umíš," vydechla obdivně, vrhla se mu kolem krku a začala ho bláznivě líbat. Nechal ji a teprve po chvíli ji jemně odstrčil. Dívka se zatím trochu uklidnila. Chvěla se a najednou se rozbrečela. Posadila se na bobek a rukama si utírala slzy. Úplně si rozmazala líčidla.

Oldřich z Chlumu odtáhl živého lupiče stranou a několikrát ho pleskl po tváři. Muž těžce dýchal a nakonec otevřel oči. Nechápavě se rozhlížel kolem sebe, pak sebou trhl a pokusil se utéct. Královský prokurátor mu položil výhružně špičku meče na hrdlo a poradil mu, aby se choval slušně.

„Tys… tys je zabil," šeptal muž zdrceně. Byl mladý a měl na sobě špinavou plátěnou halenu, jakou nosili všichni venkované.

„Tak to ve světě chodí. Když chceš někoho zabít, musíš počítat s tím, že se bude bránit," přísně vysvětloval Oldřich z Chlumu.

Marjánka si překvapeně prohlížela jednoho z mrtvých lupičů. Pak řekla, že to je ten chlap, o kterém před chvílí vyprávěla. Ten, co tvrdil, že pod Vlhoští žije v jeskyni divý muž.

„Zdá se, že záhada je vyřešena," souhlasil spokojeně královský prokurátor. Věděl, že v okolních lesích zmizel občas nějaký poutník. Ale nikdy se nenašlo žádné tělo. Teď chytil lupiče.

Poslední z bandy ležel na zemi. Královský prokurátor ho vyzval, aby řekl své jméno.

„Co je ti do toho?" odsekl muž a rukou se pokoušel odsunout špičku meče, aby se neopírala o jeho krk. Neúspěšně, Oldřich z Chlumu držel zbraň pevně.

„Nemám čas dohadovat se s tebou. Buď budeš mluvit, nebo tě na místě zabiju," varoval a zatlačil na meč. Na lupičově krku se objevilo několik kapek krve.

„Pustíš mě, pokud budu mluvit?" optal se vyděšený muž. Jeho původní sebejistota byla pryč.

„Ne, ale zemřeš na šibenici. V případě, že rozum nedostaneš, nechám tě lámat v kole, jasné?"

Zajatý lupič přemýšlel jen chvilku. Na čele se mu perlil pot a těžce oddechoval. Přiškrceným hlasem prozradil, že se jmenuje Otokar a jeho otec byl pastýřem urozeného pána z Dubé. Nedaleko mají chatrč a u ní velikou ohradu s vrchnostenskými ovcemi. A že nikomu

neudělali nikdy nic zlého a nechtěli ublížit ani jim. Jen je chtěli postrašit.

„Chceš si raději popovídat s katem?“ pohrozil mu Oldřich z Chlumu. Věděl, jak v podobných situacích jednat, protože strach byl nejlepším pomocníkem soudců. „Kam jste ukrývali těla těch, které jste přepadli a zavraždili?“

Muž se chvíli ošíval, ale nakonec přiznal, že nedaleko je hluboká skalní rokle. Tam těla vždycky odtáhli a zaházeli hlínou a listím. Po okolí rozhlašovali tu smyšlenku o divousovi. Oldřich z Chlumu pozorně poslouchal. Pak muže spoutal a řekl, že teď ho dopraví na Bezděz, kde ho královské úřady odsoudí.

„Královský prokurátor přece zmizel. I s Otou,“ vložila se do výslechu Marjánka. Zjevně ji nebylo po chuti vláčet se s cizím lotrem. Navrhla, aby ho tu raději nechali ležet. Mají přece svých starostí dost.

„Možná, ale on je vrah. Přísahal jsem věrnost našemu králi. Musím trestat takové, jako je tenhle lotr. Na tom nic nemění, že zrovna sám utíkám.“

„Ty nejsi Kryšpín?!“ vyhrkla překvapeně. „Kdo vlastně jsi?“

„Možná mi to nebudeš věřit, ale já jsem ten zmizelý královský prokurátor. Jmenuji se Oldřich z Chlumu.“

Černovlasá nevěstka otevřela překvapením ústa a ztichla. Zaraženě přemýšlela, jestli si z ní zase nedělá legraci, když se ozval zajatý lupič: „Lžeš! Královský prokurátor je přece úplně jinde! To nemůžeš být ty!“

„Co o něm víš?“

„Pusť mě a povím ti to,“ smlouval lupič.

„Už jednou jsem ti slíbil, že se nebudeš před smrtí trápit. To ti musí vzhledem ke tvým zločinům stačit,“ napomenul ho Oldřich z Chlumu. „Mluv!“

Lupič zavrtěl hlavou a stiskl rty na znamení, že z něj nedostanou ani slovo. Pochopil, že mu svitla naděje. Sice malá, ale přece jen by si mohl zachránit krk. Rytíře, který

se vydával za královského prokurátora, ta zpráva očividně zajímala. Mohl by zprávu vyměnit za svůj život.

„Sice jsem ještě žádného zločince nevěšel, takže to moc neumím, ale zkusím to," pokojně mu oznámil Oldřich z Chlumu. Kolem pasu měl krátký provaz. Udělal na něm smyčku, zkusil, zda lupiči sedí na krku, a pak ji začal uvazovat na silnou dubovou větev. Přitom vykládal: „Když se provaz špatně uváže, může se odsouzenec dusit hodně dlouho. Viděl jsem jednoho a ten byl v obličeji rudý jako rak. Klepal nohama a chrčel nejméně hodinu."

„O královském prokurátorovi vím od bratrance," vyhrkl spoutaný lupič zděšeně. Úplně rezignoval.

„Co ten může vědět?"

„Slouží v družině Michala z Grabštejna. Předevčírem jel kolem nás ještě s jedním vojákem. Zastavili se na skok a on vyprávěl, že právě jedou zajmout královského prokurátora. Hned pak ho odvezou a ožení."

„S kým? A kde je teď?"

„To neřekl. Ale museli jet dost daleko, protože na koních měli vaky s jídlem. Ani placku nám nedal, lakomec, i když to nebylo z jeho," žaloval lupič.

„Víc se asi nedozvím. A času už jsem s tebou ztratil spoustu. Musím pokračovat dál," rozhodl Oldřich z Chlumu a postavil lupiče na nohy. Jenže ten zaúpěl bolestí, protože si při pádu vymkl kotník. Chodit nemohl. Nakonec si ho královský prokurátor přehodil přes ramena a odnesl ho do chatrče, kterou měli lupiči nedaleko. Tam ho pevně přivázal k trámu a řekl, že pro něho co nejdříve pošle někoho s povozem.

XIII. KAPITOLA

I když si český král Přemysl II. Otakar potrpěl na lesk a na veřejnosti rád vystupoval obklopený celou družinou, nikdy si nezvykl na to, aby ho rytíři doprovázeli i do manželčiny ložnice. Teprve když se s úklonami vzdálili, uvolněně si vydechl a shodil z ramen plášť.

Kunhuta už čekala na lůžku. Zasmála se a škádlivě řekla: „Ale copak, můj milý?“

Pokud byli sami, bylo její výsadou, že mohla hovořit první. A že svého manžela nemusela titulovat jako krále. Rukou si upravila nádherné černé vlasy a nadzvedla přikrývku. Český král s potěšením zaznamenal, že je nahá. Vzrušovala ho její plná postava a snědá pleť. Byla nezkrotná, stejně jako koně, které kupoval v Uhrách. Ji si ale vybojoval. Byl rytíř a ženy si podle jeho názoru kupovali pouze hlupáci. Krále Bélu IV. porazil u Kressenbrunnu a jeho vnučku Kunhutu si vzal za ženu. Miloval ji a cítil se s ní opravdu šťastný. Jediné, co mu chybělo, byl syn.

Milovali se dlouho a s divokou rozkoší. Pak leželi tiše vedle sebe, Kunhuta měla hlavu položenou na jeho hrudi a něžně ho hladila.

Český král měl zavřené oči a ještě vnímal záchvěvy prožité rozkoše.

„Miláčku, zůstaneš se mnou až do rána?“ optala se.

„Jestli mě až do rána dokážeš bavit…“

„To přece záleží na tobě, nemyslíš?“ opáčila rozpustile a posadila se. Zatleskala, aby jim služebník donesl víno. První číši vypili žíznivě až do dna.

„Chtěla bych se tě na něco zeptat," řekla zvědavě, když služebník zmizel. „Prý chceš dát uvěznit Oldřicha z Chlumu? Je to pravda?"

„Kolikrát jsi mi slíbila, že se nebudeš plést do záležitostí mého království?" odsekl rozmrzele a odstrčil ruku, kterou se ho snažila obejmout kolem krku.

„Je to nejlepší soudce, jakého tvá země má," pokračovala umíněně. Dokázala se králi poddat se stejnou vášní, s jakou se občas hádali. Měla svou hlavu a jen zřídka používala rozvahu, která by radila k opatrnosti. Přemysl II. Otakar nepatrně svraštil čelo a chladně se jí zadíval do očí. Byl nejen pánovitý, ale také žárlivý. Věděl, že Kunhuta drží nad Oldřichem z Chlumu ochrannou ruku. Nikdy mu nebylo vhod, aby se jeho královna usmívala na někoho z poddaných. S předstíraným klidem poručil: „Už ani slovo!"

„Jeden den ho chválíš a vzápětí ho chceš potrestat?"

Přemysl II. Otakar vybuchl zlostí, na krku mu naskočila žíla, a aniž přemýšlel, udeřil Kunhutu do tváře. Přitom skoro nepříčetný hněvem křičel: „Proč? Proč tě tak zajímá? Mám si snad myslet, že…"

Kunhuta nikdy v podobných situacích nekřičela. Stiskla rty a poté se na něho vrhla. I když byla drobnější než urostlý král, byla jako divoká kočka. Škrábala, kousala a zvládnout ji byla nadlidská námaha. Přemysla II. Otakara zlost přešla skoro hned. Byl náladový a často se nedokázal ovládnout. Ale Kunhutu miloval a nechtěl jí ubližovat. Jenže teď s ní musel tvrdě bojovat, aby sám nepřišel k úhoně. Nakonec se mu podařilo sevřít ji a povalit do lůžka. Nalehl na ni a zmáčkl, až skoro ztratila dech. Zrudla a do tváře mu chrlila maďarské kletby, za něž by se určitě nestyděl ani její osobní strážce Arpád, o kterém všichni s obdivem tvrdili, že se mu v tomto ohledu nikdo nevyrovná.

Český král vnímal pružné tělo své ženy. Snažila se vykroutit z jeho náruče a jeho to rozesmálo. Kunhuta

ještě chvíli vzdorovala, ale pak se začala smát rovněž. Milovali se dlouho a užívali si opojnost rozkoše.

Když konečně pustil Přemysl II. Otakar královnu z náruče, sám se smířlivě zeptal: „Proč bych se měl zabývat nějakým královským prokurátorem? Od toho je můj komoří!“

„Mně přece nejde o Oldřicha,“ začala vysvětlovat Kunhuta. „Jde mi jako vždy o tebe, můj králi. Čím věrnější a schopnější služebníky budeš mít, tím silnější budeš ty sám. Jen hlupák se obklopuje hlupáky. Na to doplatil můj děd uherský král. Já nevěřím, že by Oldřich z Chlumu udělal něco nečestného.“

„Zpronevěřil peníze na výstavbu Bezdězu,“ neochotně vysvětloval Přemysl II. Otakar. Přitom ale pohladil Kunhutu po tváři. Bylo tak krásné ležet jí po boku. Voněla širokými uherskými pustami, dunícími pod kopyty koní, voněla bitvami a vášní kočovných předků.

„A opravdu je zpronevěřil?“ pochybovala česká královna. „Nedávno zabil Beneše z Dubé. A hned potom získáš svědectví, že zpronevěřil peníze. Nezdá se ti to podivné?“

„Prověřím to,“ řekl a v očích mu hrály pobavené jiskřičky. Kunhuta věděla, že zvítězila. Král měl dobrou náladu a žertoval. „Ano, prověřím to,“ pokračoval a snažil se tvářit vážně. „Což mi ovšem zabere spoustu času. Tím pádem nebudu mít zřejmě v nejbližších dnech volno, abych tě mohl opět navštívit v tvém loži. Zjistím, kde je pravda, ale ty se budeš muset uskrovnit…“

„Tak to abych si něco vybrala do zásoby,“ rozesmála se škádlivě, objala ho a strhla na sebe. Ale ještě než se poddal jejímu laskání, v duchu si umínil, že se na celý případ osobně opravdu podívá. Měl vlastně velice chytrou ženu. Pokud by skutečně šlo o intriku pána z Dubé, mohl by ho usvědčit z úkladů proti králi a oslabit jeho vliv v severních Čechách.

Lipský děkan Benediktus seděl u úzkého okénka a pozoroval hladinu Vltavy, která se zrcadlila hluboko pod skálou. V ruce svíral pohár s vínem a čekal, až se vrátí probošt. Přišel si pro odměnu, protože zařídil, aby vyšehradská kapitula výhodně prodala rukopis Románu o růži. Dostala za něj mnohem víc, než kapitulní bibliotéku stál. I když zisk patřil církvi a ta byla společnou matkou všech prelátů, považoval za křesťanské, aby něco málo obdržel i on. Neboť království nebeské, které čekalo věrné, slibovalo věčnou rozkoš až po smrti, ale na zemi se za každou věc muselo platit penězi.

Probošt Kristián vstoupil a v ruce nesl naditý kožený měšec převázaný červenou hedvábnou šňůrkou. Naposledy ho zálibně potěžkal v dlani a pak ho podal lipskému děkanovi. Přátelsky dodal, že si odměnu opravdu zaslouží, neboť se obával, aby si vůbec někdo tak hanebný rukopis koupil.

„Je to smutné, bratře, ale s legendami o mučednících a s traktáty svatého Augustina už naše bibliotéky neobstojí," povzdechl si děkan Benediktus. „Mnozí urození rytíři si nechávají předčítat a obávám se, že nejraději dopřávají sluchu spisům právě tak hanebným, jako byl ten, jehož koupi jsem zprostředkoval."

Probošt vyšehradské kapituly se zbožně pokřižoval, aby zdůraznil svůj odstup od podobných praktik. S laskavou trpělivostí se optal, co má děkan Benediktus ještě na srdci, když mu vzkazoval, že s ním musí ve vážné věci hovořit.

„Bojím se, bratře," řekl lipský prelát prostě, odložil měšec na kamenné sedátko vedle sebe a stiskl dlaně. Trochu se mu chvěly.

„Bůh drží ruku nad svými věrnými. Ale pokud se ve své moudrosti usnese, že si někdo z křesťanů zaslouží trest, nikdo proti tomu nic nezmůže," vykládal kapitulní probošt, ale v rozporu se svými slovy se tvářil zvědavě. Posadil se na úzké sedátko k oknu proti děkanovi a vybídl ho, aby se mu svěřil.

„Pán z Dubé mne poslal cosi zařídit do jednoho města nedaleko odtud," začal opatrně vysvětlovat děkan Benediktus. Ale dál se nedostal. Probošt Kristián ho přísně zarazil a zamračeně ho napomenul, ať raději mlčí, pokud k němu nemá důvěru. Pokud však chce od něj jako od bratra v Kristu pomoc, pak ať mluví bez vytáček, jak se mezi přáteli sluší.

Hubený prelát v hnědé kutně si těžce povzdechl a přiznal se, že navštívil královské město Nymburk. Jeho pán ho tam poslal za jednou vdovou. Předal jí dva pergameny, které dokazovaly, že správce hradu Bezděz Oldřich z Chlumu šidí krále. Za to, že je odevzdá na Pražském hradě a obviní královského prokurátora ze zpronevěry a vraždy jejího manžela, jí odevzdal truhličku peněz a slíbil mnohem víc, pokud se vše zdaří.

„Znám Oldřicha z Chlumu, je to čestný rytíř. Opravdu se dopustil něčeho tak hanebného?" opatrně ho přerušil vyšehradský probošt a dlaní si stíral pot z čela. Byl otylý a v dusné komnatě se mu špatně dýchalo.

Lipský děkan pokrčil rameny. „Jen plním příkazy svého pána. A raději se neptám, rozumíš mi, bratře?"

„Jistě. Co dál? Z čeho pramení tvůj neklid?"

„V Nymburku byl se mnou synovec mého pána Michal z Grabštejna. Pán z Dubé si přál, aby si vdova myslela, že jeho návštěva nějak souvisí s Markem z Vartemberka. Výslovně mi nařídil, abych té vdově tvrdil, že jsem služebník pána z Grabštejna a ty pergameny pocházejí od Vartemberků… Mé svědomí je v téhle věci čisté. Jednal jsem výhradně z příkazu Hynka Berky z Dubé. Ale to, proč se bojím, pramení z jiného důvodu."

Objevil se novic a v ruce nesl dva poháry s řídkým pivem. Podal je oběma prelátům, beze slova se otočil a rychle zmizel. Probošt vyšehradské kapituly se s rozkoší napil, spokojeně mlaskl a shovívavě upozornil: „Nejsem tvůj zpovědník, bratře, abych tě soudil. Ale zřejmě jsi obtížil duši hříchem, i když jsi jednal v čistém úmyslu."

„Vykonám pokání," slíbil rychle lipský děkan. „Ale k věci! Bezdězský purkrabí zemřel tu noc, kdy jsem navštívil Bezděz spolu s několika vojáky pána z Dubé. Měl jsem nařízeno, abych nikomu neřekl, že s námi je i velitel pánovy družiny Hroznata. Surový odporný chlap… Před několika dny ho našli mrtvého. Prý spadl z hradeb. Měl jsem vnuknutí, že ty události spolu souvisejí. A že článkem toho řetězu jsem i já."

„Bojíš se, aby tě tvůj pán nechtěl odstranit jako nepohodlného svědka?" optal se s krutou věcností vyšehradský probošt a dopil pohár. Přimhouřil oči a rychle uvažoval. Šlo o podivnou hru a z té by mohl pro svou kapitulu hodně vytěžit, pokud se bude chovat obratně. Zastával úřad královského kancléře a mohl vyšetřování ovlivnit na tu i onu stranu. Musel ovšem získat pro své záměry lipského děkana.

Povzdechl si, aby zdůraznil, jak velice mu na hostu záleží. Pak ho s obavami v hlase varoval, že tahle situace se zdá opravdu zlá. I když by se měl každý křesťan spoléhat výhradně na pomoc boží, proti zlým lidem je někdy i modlitba málo. Ovšem útěchou mu může být, že každého, kdo zemře rukou zlého člověka, čeká spasení.

„To je jistě pravda," souhlasil pokorně děkan Benediktus. „Ale ve vší své skromnosti si myslím, že má práce pro slávu boží na tomto světě ještě není hotová, a rád bych předstoupil před tvář našeho Pána co nejpozději. A určitě ne rukou zlého člověka."

„Chápu tě," souhlasil probošt Kristián. „Jsi syn svaté matky církve a je naší povinností ochránit tě. O tobě je známo, že se výtečně vyznáš v kanonickém právu…"

Děkan Benediktus překvapeně polkl a přerušil ho, že o právu má jen obecné povědomí, neboť ho nikdy nestudoval. Dokonce se ani neúčastní synod pražského biskupa.

Probošt chápavě přikyvoval svou otylou hlavou. Jakmile Benediktus skončil, věcně pokračoval: „Jistě, ale to víme jen my dva. Napíši tvému pánovi list, že jsem tě

odeslal do Řezna s důležitým posláním, které se týká nejen naší kapituly, ale dokonce zájmů českého království. Po tu dobu budeš v bezpečí. Než se vrátíš do Prahy, pokusím se celou záležitost vyjasnit. Ovšem ještě než odjedeš, sepíšeš pro mě své svědectví na pergamen, rozumíš?“

„Nerad bych svědčil proti svému pánovi… Jsem přece děkan v Lipé,“ bránil se nerozhodně hubený prelát.

„Pokud chceš ochranu matky církve, měl bys myslet na to, že tvým pánem je především Svatý otec v Římě. Teprve pak Hynek Berka z Dubé!“

Děkan Benediktus těžce sklopil tvář k zemi. V duchu uvažoval, kdo mu je v tuhle chvíli nebezpečnější, zda pán z Dubé, nebo svatá matka církev. Jednou však přistoupil na tuhle hru a cesta zpátky stejně nebyla. S ochranou církve měl naději vyjít z toho se zdravou kůží. A třeba i s nějakou odměnou. V Lipé by určitě dopadl hůře. Těsně předtím, než odjel, se v noci kdosi vloupal do jeho ložnice. Naštěstí spal tu noc u jedné nevěstky. Nevěřil na náhody. Proto hned ráno z města zmizel a utekl do Prahy.

Oldřich z Chlumu se celou cestu do Dubé trápil problémem, jak to udělat, aby někoho poslal pro lupiče pod VIhoští, ale současně aby neprozradil, že je královský prokurátor. Nakonec se rozhodl, že s tím ještě počká. Spoutaný lotr bude muset jeden nebo dva dny vydržet bez jídla. Nejlepší řešení bylo poslat pro něj muže ze své posádky, až se vrátí na Bezděz. Lupič byl důležitý svědek a bylo jistější mít ho ve vlastním žaláři než ve vězení pána z Dubé. Navíc bylo naprosto nepravděpodobné, že by zatím někdo navštívil chatrč a zajatce osvobodil.

Spoutaný pastýř byl lupič a vrah, proto si nezasluhoval žádné ohledy. Jestliže kdokoli zabíjel s klidným svědomím pocestné, nepatřil do společnosti křesťanů. Jeho nechránily zákony lidské a dokonce ani ty boží, o tom byl Oldřich z Chlumu přesvědčený. Život

sám byl příliš krutý na to, aby lidé mohli tolerovat krutost svých bližních. Řeči o milosrdenství byly sice krásné, ale soudcům nebyl dán vznešený úkol spasit lidstvo, nýbrž chránit bezbranné. Za každou cenu.

„O čem přemýšlíte, urozený pane?“ optala se tiše černovlasá nevěstka.

„Proč tak formálně?“ zasmál se. Byl rád, že ho vytrhla z přemýšlení. Hledání pravdy ho trápilo často, ale nikdy si nebyl jistý, zda umí nalézt správné odpovědi. Pravda se nedala zvážit na kupeckých váhách. O to těžší bylo nalézat ji. Nejen v knihách, ale především ve svém svědomí a srdci.

„Copak nejste královský prokurátor?“ pokračovala stísněně. Jako by se bála, aby ji nepotrestali, že s ním dosud mluvila lehkovážně.

Oldřich z Chlumu se pokoušel zahnat její obavy. Vysvětloval, že je vděčný, protože mu pomohla. Nakonec se mu podařilo rozptýlit ji, přesto stále vypadala zaraženě. Chvíli mlčela a nakonec s upřímnou lítostí vysvětlila, že by raději, kdyby ho mohla pouze potěšit svým uměním. Jejím řemeslem není pomáhat biřicům a rychtářům, neboť ti jen otravují lidem život. Ona je na světě proto, aby dávala rozkoš. Což je podle jejího mínění víc než honit chudáky. Ostych jako by z ní spadl. Přísně skončila, že se zlobí na panoše Otu a stejně tak na něj, protože ji podvedli.

Oldřich z Chlumu se už nadechoval, aby s ní začal polemizovat, ale pak si uvědomil, že vznešené ideály spravedlnosti, kterými se trápil, vidí většina poddaných jinak. Ale to neznamenalo, že by neměl pravdu on. Slib zavazoval rytíře jednat čestně ve všech situacích. I v těch, které prostí lidé nechápali.

Pomalu začínalo svítat. Pohlédl na černovlasou nevěstku. V obličeji se jí zračila únava a vypadala určitě lépe, než když se nalíčila. Přátelsky upozornil, že je sice pěkné, co řekla, ale stejně mu neodpověděla, proč se k němu najednou chová jako k cizímu.

„A nejste snad cizí?“ odvětila bez zaváhání. „Jste královský prokurátor… Teď už chápu, proč jsem vám nebyla dost dobrá. Venkovská holka z šenku. No nic… Zaplaceno mám ještě na den a pak se rozloučíme.“

Oldřich z Chlumu mohl i o tomto prohlášení polemizovat, ale pochopil, že jejich světy se zcela míjejí. Stejně těžko, jako by před ní obhajoval své pojetí spravedlnosti, by jí vysvětloval, proč není ochotný pomilovat se za peníze. Hlavou se mu mihlo poznání, že křesťanský svět není společenstvím bratrů a sester v Kristu, ale světem rytířů a poddaných. Možná by bylo pro všechny lepší, aby si každá vrstva žila po svém. Ideálům rytířů mohli poddaní jen těžko rozumět, neboť jim nijak neulehčovaly v jejich těžkém údělu. Zneklidnilo ho to tolik, že raději mlčel. Zrychlil, aby byl co nejdříve doma.

Městečko Dubou obešli bez potíží, a sotva vystoupali na návrší pod Berštejnem, v ranním oparu se vynořila silueta Bezdězu.

XIV. KAPITOLA

Na Rozálii čekal tentokrát panoš Ota déle než obvykle. Povaloval se na lůžku a přemýšlel, jak zařídit, aby uvěznění v Mařenicích dopadlo pro jeho pána co nejlépe, ale aby si současně nemusel vyčítat celibát. Když se konečně vladykova dcera objevila, tvářil se, jako by se jí nemohl dočkat. Nesla velikou mísu s kaší, z níž se ještě kouřilo. Byla ve tvářích trochu zčervenalá a vysvětlovala, že ji sama ohřívala, proto se zdržela. Mísu postavila na stůl a škádlivě podotkla, že jí přece tvrdil, jak veliký má hlad. Jak se to srovnává s tím, že ho nachází na lůžku? Navrhla, že by mohli pořadí otočit. Co kdyby se nejdříve pomilovali a teprve pak se najedli?

„Věděl bych něco lepšího, čím začneme," řekl panoš Ota a posadil se. Zvedl hliněnou lahvici s pálenkou, kterou ráno přinesla. Byla plná, protože se ještě ani jednou nenapili. Vstal a došel ke stolu. Naplnil pohárek a podal jí ho. Pak dělal, že nalévá do svého. Ale nalil do něho jen pár kapek, protože ho předem naplnil vodu. Zvedl číšku na znamení přípitku a přitom dívku vybídl: „Ale pořádně, do dna."

„Myslíš, že já tě nedokážu rozpálit?" zasmála se vulgárně.

„Třeba bych nedokázal rozpálit já tebe," odpověděl skromně a přiložil číši k ústům. Pomalu pil a přes okraj dívku sledoval. Chvíli uvažovala, ale pak do sebe vše naráz obrátila. Otřásla se, protože pálenka byla silná.

„Nejdřív všechno vypijeme," řekl rychle panoš Ota a okamžitě jí dolil. Dělal, že dolévá i do své číše.

Pokrčila rameny a upila. Teď již pila opatrněji. Panoš Ota ji začal zdrženlivě laskat. Bylo zřejmé, jak ji to potěšilo. Když si ale chtěla vyhrnout suknici, přísně ji napomenul, že ještě nevypili všechno. Zasmála se vyzývavě a obrátila do sebe i druhý pohár. Panoš Ota znovu dolil. Trochu ztěžklým jazykem se divila, kolik toho v lahvici ještě zbývá, a obvinila ho, že nepije vůbec.

Ota dopil a před jejíma očima svou číšku dolil. Pak dívku objal a začal líbat. Přitom nenápadně nalil pálenku zpět do lahvice.

„Co když ale někdo přijde, zrovna když se budeme milovat?“ optal se starostlivě. Pustil ji a odsedl si.

„Když nebudu křičet, proč by sem chodili?“ divila se ztěžklým jazykem. Měla problém sedět rovně.

„Ale co když křičet budeš?“ pokračoval panoš Ota nesmlouvavě.

Škytla a mávla rukou, jako by to nebylo důležité. Ota předpokládal, že si její slova vyložil správně. Hrál si s ní ještě chvíli a Rozálie byla stále opilejší a opilejší, až jí hlava klesla na rameno a usnula. Musel ji zachytit, aby se ze stolice nesvalila na podlahu. Vzal dívku do náruče, odnesl ji na lůžko a opatrně uložil. Trochu smutně si ji prohlížel. Měla krásné tělo a určitě by stála za hřích. Třeba k němu ještě dojde. Ale teď musel zjistit, jak se věci opravdu mají.

Vrátil se ke stolu a pokusil se napodobit její hlas. Imitace sice nezněla dokonale, ale doufal, že k oklamání strážného bude stačit. Vyrážel milostné vzdechy a křičel, jako by se Rozálie zmítala vášní. Za dveřmi zaslechl vrzání schodů. Někdo běžel dolů. Vzápětí se ozval dupot nohou mužů pádících nahoru. Dveře se prudce rozletěly. V nich stál vladyka Zdeněk z Mařenic s taseným mečem a za ním oba vojáci, kteří sem Otu přivezli. A také starší muž s vyholenou tonzurou na temeni hlavy, nejspíše místní farář. Vladyka křičel, jako by se nedokázal ovládnout zlostí: „Za to zaplatíš! Násilí na panně se trestá ztrátou hrdla, pokud…“ Zmlkl, ještě jednou otevřel ústa,

ale nedokázal pokračovat. Očima těkal od lůžka, kde s hlasitým chrápáním spala jeho opilá dcera, ke stolu, kde seděl oblečený zajatec a tvářil se jako nevinnost sama.

„Pane, já slyšel…," koktal jeden ze strážných.

„Jistě," přerušil ho panoš Ota a začal vzdychat stejně, jak to dělal před chvílí.

„Vy pitomci!" utrhl se vladyka na strážné. Pak poručil, aby dceru přenesli do její komnaty. Podíval se zle na panoše Otu a pohrdavě řekl: „Tady v horách platí jiné právo než to vaše, pane královský prokurátore. Ale takový chytrák zase nejste. Jste stále mým zajatcem!"

Otočil se a zmizel. Panoš Ota trochu smutně sledoval, jak strážný odnáší krásnou vladykovu dceru a druhý bere ze stolu mísu s kaší a mizí s ní ve dveřích. Ještě zaslechl, jak je věznitelé zajišťují závorou.

Ráno se panoš Ota vzbudil záhy. Byl rozmrzelý a měl hlad, protože včera snědl jen několik soust. Oknem slyšel bučení dobytka, vrzání okovu u studny a zpěv děvečky. Ale na něj jako by věznitelé zapomněli. Pak k němu dolehlo vyzvánění malého kostelního zvonku, který svolával na mši. Uplynula další hodina, oknem se do zšeřené místnosti prodraly sluneční paprsky, ale stále se nic nedělo. Přemýšlel, jak se zachovat.

Mařenický vladyka ho zřejmě trestal hladem za včerejšek. Chtěl nachytat Oldřicha z Chlumu se svou dcerou a pak ho obžalovat ze znásilnění. Podle zemského práva by pro něj mohl požadovat trest smrti. Panoš Ota si však byl téměř jistý, že ve skutečnosti mu šlo o peníze. Nejspíše by požadoval vysoké výkupné za poskvrnění cti své dcery. Tahle úvaha vypadala pravděpodobně, jenže proč v tom měl hrát roli Hynek Berka z Dubé? Jemu o výkupné jít nemohlo.

Pak ho napadlo, že to celé může být jinak. Byla tu ještě další možnost. Hynek Berka se mstil za souboj, v němž královský prokurátor zabil jeho syna Beneše. Jenže tenhle způsob připadal Otovi na první pohled nejen

hodně naivní, ale především zbytečný. Co by pán z Dubé získal tím, že by zostudil Oldřicha z Chlumu? Čest sice patřila k erbu každého rytíře, ovšem dcera mařenického vladyky nebyla počestná panna. Obvinění z poskvrnění její cti by rytíři v okolí brali spíše jako zábavnou historku. O čest tedy jít nemohlo.

Cítil, že mu v žaludku kručí hlady. Vstal a bezcílně procházel nevelkou komnatou, v níž ho věznili. Čtyři kroky od okna ke dveřím a čtyři zpátky. Zatracený život! Nakonec to nevydržel, a když došel ke dveřím, zlostně do nich kopl. K jeho velikému překvapení se skoro okamžitě otevřely. Za nimi stála Rozálie. Byla bledá a vypadla unaveně. Vešla a strážný za ní dveře pečlivě zavřel.

„Tys to vyvedl," řekla bez pozdravu a posadila se na kraj lůžka. „Bolí mě hlava a pozvracela jsem si nejlepší suknici. A ještě jsi mne zneuctil. Mám ostudu v celém kraji. Kvůli tobě!"

„Co si stěžuješ? Tebe tu přece nevězní, ale mne ano," odpověděl jí nevrle.

„Myslíš, že jenom ty musíš poslouchat? Víš, jak by mi otec zmaloval zadnici, pokud bych ho neposlechla? Jestliže to bereš takhle, pak tu vězní i mě," řekla a škytla. Omluvně si položila dlaň na ústa a řekla, že není zvyklá tolik pít.

Panoš Ota si ji zvědavě prohlížel. Snad poprvé odložila svou vulgární vyzývavost. Posadil se vedle ní a usmál se.

„Máš možná pravdu, svět je nespravedlivý ke všem. Tebe bolí hlava a já umírám hlady. Každý si neseme svůj kříž. Jenže ty se můžeš vyspat a bude ti lépe, ale co já, chudák? Donese mi někdo jídlo?"

„Tak vidíš, jaký jsi," ublíženě ho odstrčila. „Už zase myslíš jen na sebe."

„A na koho jiného bych měl podle tebe myslet?"

„Právě jsem ti řekla, že jsi mne zneuctil. Všichni v okolí na mě mohou plivnout. Jako bych byla děvka," vzlykala. Panoš Ota si byl jistý, že už zase hraje. Natočila

se k němu bokem, aby zdůraznila křivku svých ňader. Cudná skromnost byla pryč. Jediné, co jí mohl věřit, byl fakt, že ji zřejmě opravdu ještě trochu bolí hlava.

„Co navrhuješ?“ optal se panoš Ota věcně.

„Vrať mi mou čest,“ řekla hned. Svádivě se usmála a dodala, že litovat nebude.

„Mám veřejně prohlásit, že jsem tě nezneuctil a že nejsi děvka?“ navrhl jízlivě. „Jsem přece královský prokurátor, mně budou lidé věřit. Nikdo si pak už nedovolí podívat se na tebe křivě, neřkuli plivnout.“

„Jak chceš,“ odsekla zlostně a vstala. Došla ke dveřím a zabušila na ně. Ještě než se otevřely, ohlédla se a upozornila, že dokud nedostane rozum, je zbytečné o cokoli žádat.

„Znamená to, že nedostanu najíst?“ křikl za ní.

Ale Rozálie bez odpovědi odešla.

Záhy se panoš Ota přesvědčil, že dcera mařenického vladyky nemluvila do větru. Několikrát zabušil na dveře a křičel, že chce jíst, ale nikdo se neozval. Jednou zkusil dožadovat se jídla hlasitým křikem z okna, ale na dvoře si ho nevšímali. Čeleď měla své pokyny a nikdo si netroufl zvednout pohled k malému okénku ve druhém patře.

„To je pěkné,“ bručel si pro sebe panoš Ota, když se vrátil ke stolu a posadil se na nízkou rozvrzanou trojnožku. Uvažoval, jak by se zachoval jeho pán. Že by se Oldřich z Chlumu oženil s necudnou děvkou jen proto, aby si zachránil krk, o tom silně pochyboval. Pokusil by se uprchnout? Určitě by o tom přemýšlel, jenže jak by to udělal? Vyjednával by s mařenickým vladykou? Možná, ale těžko by ho přesvědčil. Podplatil by někoho? Určitě by se snažil, jenže koho? A čím? Nakonec ho napadlo, že jeho pán by zřejmě nedělal nic. Klidně by čekal, protože by věděl, že ho panoš Ota osvobodí. Sám se tomu nápadu zasmál.

Předpokládal, že Oldřich z Chlumu právě teď pátrá v doprovodu černovlasé nevěstky v Lipé. Tam se zpráva o

jeho únosu stěží donesla. Takže v osvobození příliš doufat nemohl.

Pak si vybavil Marjánku a bylo mu trochu smutno. Každá holka z šenku měla mnohem více cti než urozená dcera mařenického vladyky. Ovšem na druhou stranu pravda byla, že Rozálie byla hezčí než venkovské šenkýřky. Čím méně si dal Bůh práce s ženskou duší, tím pečlivěji tvaroval její postavu. Vzápětí se pokáral za své úvahy. Co dokáže udělat s člověkem hlad! Napadaly ho samé hlouposti.

K večeru pocítil v břiše slabé křeče. Měl vyschlé hrdlo, protože nedostal ani napít. On, který bez uzardění svedl každou hezkou holku, kterou potkal, tu umírá hlady jen proto, že se nechce s krásnou holkou pomilovat. Za to by ho měli po smrti svatořečit. Jeho trápení nebylo o nic strašnější než svatého Augustina. Nikdy ho nenapadlo, že by se mohl stát mučedníkem. Ovšem nikoli kvůli křesťanské víře, nýbrž kvůli necudné holce. I když to vlastně nebylo přesné. Nebránil se hřešit s ní, bránil se jen tomu, aby poškodil dobré jméno královského prokurátora. Vzápětí ho napadla námitka – copak je on, Ota, ve skutečnosti správcem Bezdězu? Chytil se toho nápadu jako tonoucí stébla. Rychle uvažoval, jak by se nechtěné záměny dalo využít, aby neublížil svému pánovi a současně se dostal se zdravou kůží ze šlamastyky. I když řešení ho napadlo okamžitě, chvíli si ještě licoměrně namlouval, že váhá. Cesta ke svobodě vedla jako obvykle skrze hřích. Už kvůli hladu mu malý hřích nebyl vůbec proti mysli. Došel ke dveřím a zabušil na ně.

„Neříkej, že nevíš, jak to chodí," vysvětloval Rozálii, sotva se v jeho vězení objevila. „Hladový chlap nemá sílu. To chceš, abych tě objímal a myslel při tom na mísu s masovou kaší? Co kdybych se nejdřív najedl a teprve pak…"

„Nepodvedeš mě zase?" optala se nedůvěřivě. Vzápětí se vyzývavě zasmála a řekla, aby se neobával, protože v její náruči by na jídlo zapomněl i po týdnu

hladovění. Protože včera jedl, není to s ním podle jejího názoru tak špatné, aby to alespoň nezkusili.

Panoš Ota se ještě chvíli pokoušel smlouvat, ale rezolutně ho umlčela a obratně ze sebe shodila oděv. Řekla, že už mu nevěří a je načase, aby dostal rozum. Pak ho odvedla k lůžku a dodala, aby se nebál, dnes sem její otec nevtrhne.

Oldřich z Chlumu se zastavil ve strmém sedle, které oddělovalo Bezděz od nižšího vrcholu sousedního kopce. Posadil se na kámen a otíral si zpocené čelo. Obloha se zatáhla a začalo pršet.

„Proč se škrábeme tudy?“ divila se černovlasá nevěstka rozmrzele a rukou čistila oděv od zbytků bodláku. „Cesta do předhradí vede přece podél lesa.“

„Nechci, aby se o mně vědělo,“ vysvětloval jí. Ukázal k nevelké skále za zády. „Někde tamhle je jeskyně. V ní se zatím schováme.“

„Copak nejste správcem Bezdězu?“ optala se, ale v jejím hlase zazněla spíše zvědavost než strach.

„Jsem, jenže sama jsi to slyšela. Unesli mě. Přemýšlela jsi o tom, co by únosci udělali, kdyby se dozvěděli, že mají místo mě jen panoše? Rozumíš? Mohl bych ohrozit Otův život, pokud by se rozneslo, že královský prokurátor je na svobodě!“

Černovlasá nevěstka přikývla a v obličeji se jí mihlo uznání. Původně Oldřicha z Chlumu většinou komandovala. To ovšem ještě nevěděla, že je zástupcem krále v severních Čechách. Pak se ho bála. Teď si uvědomila, jakou má odpovědnost. Déšť zesílil, mech byl napitý vodou a pod chodidly protivně čvachtal.

Jeskyně nebyla moc hluboká. Na rozdíl od úkrytů v pískovcových skalách byla studená a v její zadní části ležely zbytky loňského sněhu.

Marjánka se zimomřivě otřásla a rukama si objala tělo, jako by se chtěla zahřát. Přitom rozmrzele podotkla, že je tu jako v lednici a možná by bylo lepší zůstat venku

na dešti. Oldřich z Chlumu sundal z ramen plášť a do něho ji zabalil. Vděčně se usmála a optala se, zda by si nechtěl sednout blíž, protože pak by bylo teplo oběma.

„Ty toho nenecháš nikdy, viď?“ zavrtěl odmítavě hlavou, ale nezlobil se. Marjánka měla dokonce dojem, že to říká spíše trochu posmutněle. Jenže pochopila už, že v duši rytíře se obyčejná holka nevyzná. Přesto se zatvářila rozpustile a odpověděla, že toho nemůže nechat, protože to je její řemeslo.

Počkali v úkrytu, až přestane pršet. Pak se Marjánka vydala na Bezděz. Měla za úkol najít velitele Diviše a přivést ho nenápadně do jeskyně.

„Ale nikdo nesmí vědět, že jsem tě poslal já,“ nařizoval Oldřich z Chlumu. „Nezapomeň, že jde o panoše Otu!“ Nakrčila trochu nos a opáčila, že není hloupá a tohle je zbytečné ji vysvětlovat. Rukou si přizvedla suknici, aby spodní okraj neurousala ve vlhké trávě, a odběhla.

Zpátky byla dříve, než Oldřich čekal. Byla sama. Znepokojeně se optal, co se stalo.

„Velitel Diviš odjel,“ hlásila zadýchaně.

„Kdy se vrátí?“

„To nikdo netuší. Odjel totiž do Prahy. Na královský dvůr… Strážný u brány mi prozradil, že prý jel zachraňovat vás.“

„Mě? Co jsem provedl?“ vyhrkl královský prokurátor v obavách. Byl příliš dlouho pryč a nedalo se odhadnout, co pán z Dubé zatím podnikl. Oldřich začínal ztrácet přehled, kde kdo vlastně ve skutečnosti je, a pomalu už ani nevěděl, kde je on sám.

„Nikdo neví, co se děje, urozený pane,“ vysvětlovala černovlasá nevěstka. „Prý to bude něco vážného, protože velitel Diviš se před odjezdem celou noc modlil v kapli. A vedl prý takové divné řeči, jako by se s Bezdězem navždycky loučil. Alespoň tak to tvrdil voják u brány.“

Oldřich z Chlumu přikývl, ale neodpověděl hned. Teprve po chvilce uvažování jí za všechno poděkoval.

Její služba právě skončila a musí se rozloučit. Sáhl k opasku a podal jí dva stříbrňáky, které jí slíbil před třemi dny. Pak ji ještě zdrženlivě políbil.

Černovlasá nevěstka si peníze pečlivě uložila. Pak se usmála a řekla: „Stejně jsem se jednou chtěla do Prahy podívat. Půjdu s vámi.“

Chvíli se s ní dohadoval, ale nakonec souhlasil. Stejně neměl na vybranou, nebyla jeho poddaná. Venku zatím přestalo pršet. Opustili jeskyni a vydali se po lesní stezce dolů ke kupecké cestě.

XV. KAPITOLA

Nejvyšší komoří Buzic z Oseka seděl v křesle a četl listinu, kterou mu právě doručili ze Štýrska. Do komnaty vstoupil jeho služebník. Uklonil se a oznámil, že o slyšení prosí královský prokurátor Oldřich z Chlumu. Buzic z Oseka odložil listinu na stůl a mlčky pokynul, aby ho hned uvedl dál. Přimhouřil oči, protože v poslední době mu čtení dělalo trochu potíže, a dvěma prsty si masíroval kořen nosu. I když se na tenhle rozhovor připravoval už delší dobu, byl nervózní. Věděl, že jde o hořké jablko a on do něho musí kousnout.

Hynek Berka z Dubé ho měl v hrsti. Loni si od něho půjčil peníze, protože komoří potřeboval věno pro svou dceru. A teď neměl na zaplacení. Už také věděl, že pokud pánovi z Dubé pomůže, dluh mu odpustí. Původně měl z jeho nabídky radost. Jenže včera se případ pána z Chlumu nečekaně zamotal. Osobně se ho na něj vyptával král Přemysl II. Otakar. To bylo velice neobvyklé. Buzic z Oseka se obával, aby se nakonec neocitl mezi dvěma mlýnskými kameny, které by semlely jeho. Kdyby jen tušil, o co ve skutečnosti jde a proč se o běžnou záležitost zajímá král. Těžce si povzdechl a vstal. Nervózně přecházel po místnosti, ruce založené za zády. Přemýšlel. Pak za sebou zaslechl vrznutí dveří. Rychle se otočil.

Na prahu stál urostlý muž s jizvou na tváři, jehož neznal. Byl oblečený jako rytíř a na ramenou měl plášť s erbem českého krále. Nejvyšší komoří se na něho utrhl, proč obtěžuje.

Muž na prahu zvedl ruku, v níž měl pergamenovou listinu. Trochu nejistě řekl, že přichází kvůli tomuto

dopisu. Teprve pak, jako by se rozpomněl na svou povinnost, se zdvořile uklonil a představil jako Diviš, velitel družiny královského prokurátora.

Buzic z Oseka se zatvářil ještě nepřívětivěji, i když v duši pocítil úlevu. Pak se přísně optal, proč nepřišel Oldřich z Chlumu osobně.

„Nemohl, urozený pane," omlouval ho Diviš.

Ale než stačil vysvětlit, co se vlastně stalo, udeřil nejvyšší komoří do stolu a začal se rozčilovat: „Chceš naznačit, že pohrdá královskými úřady? Tak jemu nestálo za to přijet do Prahy osobně? Jako správce hradu Bezděz podléhá mně a já nestrpím, aby…"

„On zmizel," přerušil ho Diviš. „Unesli ho, proto jsem přijel já. Abych ho hájil!"

„Ty?" ušklíbl se nejvyšší komoří. V duchu uvažoval, co mu může přinést skutečnost, že královského prokurátora unesli. Ale hlavně, kdo v tom měl prsty? Že by Hynek Berka z Dubé? To by přece na něho tolik netlačil, aby případ rychle uzavřel. Pohrdavě si urostlého vojáka s jizvou na tváři měřil a jízlivě se optal: „Umíš vůbec číst?"

„Nejen to," odpověděl Diviš a ani tentokrát nezněl jeho hlas dostatečně pokorně, jak by nejvyšší komoří od služebníka očekával. Pan Buzic přezíravě podotkl, ať si tedy zůstane, pokud myslí, že to má nějakou cenu. Otočil se, aby dal na srozuměnou, že audience skončila, ale Diviš se ode dveří nehnul. Klidně čekal a pak zakašlal, aby bylo zřejmé, že tu stále je.

„Co ještě chceš?" utrhl se na něj Buzic z Oseka. Zamířil ke stolu a posadil se zpátky do křesla. Zmizení Oldřicha z Chlumu mu dávalo čas, aby se pokusil zjistit, jak s případem naložit. Mohl být vlastně rád. Ale nebyl. Podvědomě tušil, že se vše jen komplikuje. Obával se, že Hynek Berka z Dubé nebude ochotný čekat. Rozsudek mohl sice úřad nejvyššího komořího vynést i v nepřítomnosti obviněného rytíře, zvláště pokud šlo o zločin proti králi, jenže královský prokurátor byl příliš

významný muž, aby urychlené projednání žaloby nevyvolalo podezření. Kromě toho se musel obávat, že výjimečně bude skládat účty přímo českému králi. Ten těžko potvrdí rozsudek, aniž by osobně nevyslechl svého oblíbeného služebníka. Až do včerejška si nejvyšší komoří myslel, že Oldřich z Chlumu přišel o královu přízeň. Tak mu to tvrdil i Hynek Berka z Dubé. Jenže po včerejšku si tím jistý nebyl. Věděl, že musí být opatrný. Mnohem více než jindy.

„Jak jsem řekl, jsem tu proto, abych hájil urozeného pána z Chlumu," oznámil rozhodně velitel Diviš. „Mám tedy podle zemských zvyklostí právo dozvědět se, z čeho ho viníte. Ve vašem listu o tom není ani zmínka. A mám také právo vyslechnout všechna svědectví, která proti mému pánovi jsou." Diviš se odmlčel a v duchu si opakoval, co má ještě říci. Vše ho pečlivě naučil jeho dávný přítel, staroměstský rychtář Sláma. Na rozdíl od Diviše se celkem obstojně vyznal nejen v římském právu, ale i v zemských zákonech. Kdysi studoval v Bologni, ovšem univerzitu nedokončil. Věděl však dost, aby se na něj mohl Diviš spolehnout.

„Já snad špatně slyším!" rozkřikl se nejvyšší komoří hněvivě. Tohle se mu ještě nestalo, aby ho poddaný poučoval.

Diviš pokrčil rameny a svůj požadavek doslova zopakoval. Dodal ještě, že tak to stojí ve statutech, která shrnují zemské právo, jak je nedávno pečetí stvrdil nejmilostivější český král Přemysl II. Otakar.

„Nemám na tebe čas. Můj písař tě se vším seznámí," odpověděl nejvyšší komoří předstíraje klid. Věděl totiž, že ten drzý chlap má pravdu. Sotva Diviš zmizel, vybuchl zlostí. Mrštil o zem pergamenem, který před chvílí četl, sevřel pěsti a pak si nechal přinést džbán vína. Potřeboval se opít. Nejdřív dostane případ, který může ohrozit jeho výnosné postavení, a teď ho poučuje nevzdělaný voják. Kam ten svět spěje? Za chvíli si bude vykládat právo třeba i poddaný. Zatracený život!

„Tak jaká jsem byla?“ optala se zvědavě Rozálie, sotva se vymanila z Otovy náruče. Byla tmavá noc a leželi vedle sebe na lůžku. Byla hrdá, protože konečně splnila, co po ní její otec chtěl. Tedy, splnila první část úkolu. Původně byla otrávená, že by se měla provdat za nějakého stárnoucího královského úředníka. Ale teď, když ji poprvé pomiloval, byla neobyčejně spokojená. Ještě cítila, jak se před chvílí zalykala rozkoší. Potkalo ji štěstí, tenhle muž nebude vůbec špatný.

„Nic moc,“ opáčil trochu znuděně panoš Ota a protáhl se.

„Jak nic moc?“ vykřikla uraženě. Čekala slova obdivu, na něž byla od svých milenců zvyklá. Takhle hrubě s ní ještě nikdo nejednal.

„Řekl jsem ti přece, že pomilovat se a mít rád jsou dvě různé věci. Pohybovat tělem sem a tam, to umí každá sprostá holka z šenku. Ale dát duši, něhu, to je umění. Pokud bys pořádně poslouchala, když jsem ti četl Román o růži, pochopila bys to. Jenže tebe jenom zajímalo, jak…“

„Proč mě urážíš?“ rozzlobila se a vyskočila. Chtěla odběhnout, ale panoš Ota ji chytil za ruku a donutil, aby zůstala.

„Myslíš, že ti musím lichotit jen proto, že mne tu vězníte?“ řekl přísně. Seděla u zdi stočená do klubíčka, rukama objímala kolena a tvářila se nešťastně.

Ale panoš Ota jí nevěřil. Protože ženám se dalo věřit jen výjimečně, a pokud šlo o jejich city, pak většinou vůbec ne. Potřeboval z ní dostat co nejvíce informací. Ale hlavně musel zjistit, jak si to vlastně mařenický vladyka s jejich svatbou představuje. To bylo pro jeho osvobození v tuhle chvíli klíčové.

Od kováře v Bělé si Oldřich z Chlumu koupil koně, protože chtěl být v Praze co nejdříve. Černovlasá nevěstka, která ho doprovázela, jezdit neuměla, proto ji

posadil před sebe a během jízdy přidržoval, aby nesklouzla dolů. Zpočátku se děsila při každém rychlejším pohybu, ale pak se opřela o Oldřichovu hruď a bylo zřejmé, že si nový způsob cestování užívá.

Před polednem následujícího dne dorazili na návrší za vesnicí Bubeneč. Před nimi se v údolí klikatila Vltava a na protilehlém břehu se tyčily hradby Starého Města pražského. Nad stromy po jejich pravé ruce čněly špičky věží Pražského hradu. Ubytovali se v nevelkém šenku u přívozu.

„Nejdřív mne musíš trochu upravit," nařizoval Oldřich z Chlumu. Poslední dny se neholil a vypadal hodně zanedbaně. „Pak zajdu na Pražský hrad, abych se pokusil něco zjistit."

„Já bych se zatím mohla podívat do města," dychtivě navrhovala Marjánka.

„Ať se neztratíš, Praha není Mimoň," dobromyslně ji varoval. Pomalu si na její přítomnost zvykal. Ač nerad, musel připustit, že život se ženou po boku je zábavnější než být sám. Kdyby tak tou ženou byla Ludmila z Vartemberka!

V životě musel za něco už mnohokrát bojovat. Pokud mu na něčem opravdu záleželo, obvykle zvítězil. I za cenu, že musel prolít vlastní krev. Pro Ludmilu byl ochotný udělat cokoli. Nebál se ničeho a nikoho. Proto doufal, že ji získá. I přes nepřízeň jejího bratra a intriky Hynka Berky z Dubé. Přesto byl rád, že není sám.

Sotva Marjánka oholila strniště na jeho bradě, natřela mu tváře ořechovým olejem a nalíčila ho, aby vypadal starší, vydal se pěšky podél řeky k Opyši. Obešel skalní ostroh a strmou cestou stoupal k bráně. Zrovna přemýšlel, od koho by se mohl něco dozvědět, když zahlédl velitele své družiny Diviše. Kráčel proti němu se starostlivým výrazem ve tváři od brány dolů k řece. Ruku měl položenou na jílci meče a něco si polohlasně opakoval.

Oldřich z Chlumu počkal, až k němu Diviš dojde, sklopil pohled k zemi a zastavil ho. Optal se šišlavě s přízvukem, jakým většinou hovořili rytíři ze Slezska: „Odpusťte, urozený pane, můžete mi poradit?“

Velitel se na něj bez zájmu podíval a zavrtěl hlavou. Ne zrovna přívětivě dodal, že pospíchá.

Královský prokurátor s uspokojením zaznamenal, že ho Diviš nepoznal. Protože hra na schovávanou ho bavila, pokračoval zdvořile: „Víte, hledám jednoho muže.“

„Jsem v Praze cizinec stejně jako vy. Těžko vám pomohu,“ ohradil se velitel družiny a chtěl pokračovat dál.

„To se mýlíš! Člověk, kterého hledám, žije na Bezdězu. Přicházíš odtud, mám pravdu?“ pokračoval šišlavě Oldřich z Chlumu.

Diviš se teprve teď na něj pozorněji zahleděl. Chvíli trvalo, než svého pána poznal. Vzápětí se bláznivě rozesmál, popadl Oldřicha do náruče a stiskl, že skoro nemohl vydechnout. Pak ho pustil a rozpačitě se začal omlouvat, že to tak nemyslel.

„Taky tě rád vidím,“ souhlasil dobromyslně královský prokurátor. „I když ti kvůli tomu nelámu kosti v těle.“

„To já z radosti,“ omlouval se Diviš. Pak si všiml, jak se jeho pán usmívá, a pochopil, že je zbytečné cokoli říkat. Cítil rozpaky, nebyl zvyklý dávat city najevo a už vůbec ne objímat svého pána, proto vyhrkl: „Kde se tady berete? Vždyť vás unesli. A co Ota? Utekl s vámi?“

„Sedneme si někde v šenku u řeky a tam si všechno povíme. Tady na cestě přece jen…“

„U brodu je šikovný zájezdní hostinec. Pečou tam ryby a mají dobré pivo,“ navrhl okamžitě Diviš.

„Takže tady v Praze zase takový cizinec nejsi, jak jsi mi před chvílí tvrdil,“ rozesmál se Oldřich z Chlumu v dobrém rozmaru. Vydali se dolů a Diviš rychle vykládal, co se stalo, když královský prokurátor opustil Bezděz.

Velitel družiny nepřeháněl. Šenk u brodu se nacházel ve výstavném dvorci, byl celkem čistý, uvnitř voněla slanina, maso a kyselé ječné pivo. U jednoho stolu seděli dva voraři, jinak tu bylo prázdno. Usměvavá šenkýřka je rychle obsloužila.

Po cestě z Opyše pověděl Diviš vše podstatné. Oldřich z Chlumu pozorně poslouchal. Teprve když velitel družiny skončil, přikývl a napil se. Mlaskl, pivo mu chutnalo. V rychlosti vysvětlil, jak si s panošem Otou vyměnili oděv a jak se rozdělili.

„Je zřejmé, Diviši, že přepadení povozu proběhlo jinak, než sis myslel. Zajatec byl jen jeden a je logické, že stopy třech jezdců patřily Otovi a dvěma únoscům."

„Kdybych to tušil, pak bych…," omlouval se velitel a na jeho zjizvené tváři se daly číst rozpaky.

Ale královský prokurátor ho zarazil a řekl, že si nemá co vyčítat. Nemohl přece předpokládat, že si oděvy vymění. A stopy by stejně ve slatinách za Mimoni ztratil. Chvíli přemýšlel, než pokračoval v hovoru. „Jde spíše o to, kam panoše Otu odvezli. Na Lemberk těžko, ten patří Vartemberkům. V úvahu tedy připadá nějaký dvorec nebo tvrz v horách. Jsou jich tam desítky. Pán z Dubé se rovněž mohl spojit se svým synovcem Michalem a Otu dát odvézt na hrad Grabštejn. Ale musíme počítat i s možností, že ho odvezli za hranice někam do Lužice…"

„Je to možné. Naši vojáci prohledali kolem Bezdězu úplně všechno. Na žádnou stopu jsme nenarazili," vykládal stále se zjevným pocitem viny Diviš. „Udělal jsem chybu. Myslel jsem, že v tom měla prsty družina pána z Dubé. Jet do hor nás nenapadlo…"

„Jsi tady v Praze sám?"

„Ne, vzal jsem s sebou tři vojáky."

„Hned někoho pošli na Bezděz. Ať oddíl našich vojáků vyrazí ke Grabštejnu a do hor. Všechno prohledejte. Ale o mně ani slovo! Ať si všichni myslí, že jsem stále v zajetí."

„Zařídím to…"

„A teď mi řekni, co se vlastně děje, žes opustil Bezděz a jsi tady," vybídl Oldřich velitele své družiny a zavolal na šenkýřku, aby donesla ještě jeden džbánek piva.

Diviš vypadal ještě nešťastněji než před chvílí, když se dozvěděl, jak to vlastně bylo se zdánlivým únosem jeho pána. Sáhl do kožené brašny, kterou měl zavěšenou přes rameno, a vytáhl několik listin. Položil je na stůl a řekl, že v nich je vše podstatné. Zatímco jimi Oldřich z Chlumu listoval, informoval ho o krocích, které dosud podnikl.

„Pořídil jsem opisy všech pergamenů," vykládal Diviš. „K úřadu nejvyššího komořího se dostavila vdova po našem purkrabím a obvinila vás, že jste zpronevěřil peníze z královské pokladnice na výstavbu Bezdězu. Také vás žaluje, že máte prsty ve vraždě jejího manžela. Prý věděl o vašich zločinech a chtěl je ohlásit králi. Proto jste ho podle ní nechal odstranit. Přinesla dvě listiny, které mají její obvinění potvrdit. Problémem je, že jsou hodně nejasné. Vidíte? Tady se píše, že králův posel doručil na Bezděz padesát hřiven stříbra a mistr kamenické hutě Gotschalk dostal jen dvacet. Ale i nejvyšší komoří uznal, že to ještě nedokazuje, že by mistr Gotschalk nedostal zbylé stříbro později."

„To je od něj opravdu laskavé, že to uznal," jízlivě připustil královský prokurátor. Měl pevně stisknuté rty. Diviš znal ten výraz. Jeho pán neměl strach, jen neuvěřitelnou zlost.

„Druhá listina je ovšem vážnější. Jsou to osobní poznámky purkrabího Jindřicha. Vidíte?" ukazoval Diviš prstem na jedno místo v pergamenu. „Tady je jasně zapsáno, že v pokladnici chybí třicet hřiven stříbra a že vás purkrabí o té věci informoval. Podle data se to mělo stát týden před vraždou."

„To je samozřejmě lež," rozzlobil se Oldřich z Chlumu. Chvíli si listinu pečlivě prohlížel a pak ji s

pokrčením ramen vrátil na stůl. „Je to podvrh. Ale šikovně napsaný. Co dál?“

„Slávka, vdova po našem purkrabím, přísahá, že listiny jsou pravé. O všem, co se na pergamenech píše, jí údajně manžel pověděl. Prý před ní neměl tajnosti, neboť žili v křesťanské víře a lásce…“

„Jindřich se Slávkou?“ ironicky mu skočil do řeči Oldřich z Chlumu. „Byla to baba hádavá a prolhaná. Purkrabí Jindřich by si nechal uříznout jazyk, než by jí prozradil cokoli z úředních záležitostí. Protože za hodinu by to věděl celý Bezděz včetně předhradí.“

„Už jsem poslal pro našeho hradního kaplana, aby zpochybnil její výpověď,“ podotkl skromně Diviš.

„Jak tě to napadlo?“ uznale se na něj usmál královský prokurátor. „Chováš se jako zkušený jurista.“

„Mám v Praze přítele, ten se v právu trochu vyzná… Radí mi,“ připustil Diviš. „Není to z mé hlavy.“

„Šikovnost je v tom, milý Diviši, najít si chytré přátele a naslouchat dobrým radám. Zjistil jsi ještě něco?“

„Ne. Nejvyšší komoří se vymlouvá, že nemůže dělat nic, dokud se nedostavíte osobně před jeho soud. Doslechl jsem se, že se o případ zajímá sám milostivý panovník.“

Oldřich z Chlumu zamyšleně přikývl. Nebyl si jistý, zda je to dobré, nebo špatné znamení, ale jedno věděl jistě. Nejvyšší komoří nebude podnikat nic, pokud si bude myslet, že Oldřicha z Chlumu unesli. Má tedy čas zjistit víc.

Udání, které vdova Slávka předložila zemskému soudu, nebylo pro něho samo o sobě nebezpečné. U královských úřadů nerozhodoval obsah žaloby a věrohodnost svědectví, ale to, kdo podporoval žalobce a kdo hájil obviněného. Soudce se obvykle přiklonil na tu stranu, která byla vlivnější. Královský prokurátor musel proto rychle zjistit, kdo bude stát v nadcházejícím sporu s ním a kdo proti němu. Hynek Berka z Dubé byl nesmírně

mocný a měl spoustu přátel a spojenců. Oldřich z Chlumu potřeboval nejdříve některé z nich získat na svou stranu. A musel především zjistit, co si o celé věci myslí král. Nebo ještě lépe, kam se Přemysl II. Otakar postaví. I král volil v takových případech řešení, které bylo pro něho nejvýhodnější.

XVI. KAPITOLA

Ludmila z Vartemberka kráčela nepřívětivě chladnou chodbou. Zdi byly postavené z šedého kamene a vysoko nad hlavou se v šeru spojovaly v klenbu, kterou podepírala štíhlá žebra. Svítat teprve začalo a všude vládlo ospalé ticho. Znala podobná rána dobře. Ve stejnou dobu vstávala s jeptiškami na matutinu, první ranní mši. Kolikrát se chtěla ukrýt pod pokrývku, jako by byla jezevec, aby mohl spát dál. Ale hlasy starších sester zněly s naléhavou neúprosností. Nakonec vždy vstala, na bosé nohy si navlékla jednoduché sandály a pomalu kráčela stejně chladnou a syrovou chodbou do kaple. Teď by šla raději na mši než do ložnice české královny. Byla nervózní, protože měla poprvé předstoupit před královnu Kunhutu. Večer jí sice jedna zkušenější šlechtična vysvětlila, co má královna ráda a jak ji má obléknout, ale přece jen, Ludmilu čekal první den služby.

Když došla před dveře ložnice, za nimiž spala královna Kunhuta, s potěšením si všimla zájmu v očích rytíře, který zde držel stráž. Důležitě ji řekl, aby zůstala na chodbě. „Král je uvnitř. V takovém případě musíš počkat, až královnu opustí. Nebo až tě zavolají… Jak se jmenuješ, tebe neznám.“

„Říkali mi, že na Pražském hradě najdu kultivované dvořany. Ale vidím, že tu jsou nevychovanci. Máš vůbec nějaké jméno? A pokud ano, je takové, aby ses za něj nemusel stydět? Protože požádat urozenou dámu, aby se ti představila, a neříci, kdo jsi, je stejně hloupé jako…“ Víc Ludmila nestačila povědět. Otevřely se dveře a z nich rázně vyšel Přemysl II. Otakar. Bez zájmu se podíval na Ludmilu a podotkl, aby šla dál, že ji královna očekává.

Pak si všiml výrazu rytíře, který držel stráž. Zvědavě se optal, co se stalo.

Rytíř se uklonil a rozpačitě vykoktal: „Nic, můj králi. Snad jen… že měl děkan Kosmas pravdu, když popisoval památný soud kněžny Libuše.“

„Že ženy mají dlouhé vlasy, ale krátký rozum? To jsi měl na mysli?“ zasmál se český král vesele, neboť okamžitě pochopil. Se zájmem se zahleděl na dveře, za nimiž zmizela nová dvorní dáma jeho ženy. Umínil si, že si s ní bude muset promluvit. Vzpurné a chytré ženy ho vždy přitahovaly. Snad proto tolik miloval Kunhutu.

Ludmila z Vartemberka vstoupila do ložnice české královny a odhodlaně zamířila k truhlici, v níž, jak jí řekly, mívala Kunhuta uloženo zrcadlo, hřebeny a lahvice s toaletními vodami. Ale pánovitý příkaz české královny ji zastavil: „Tak ty jsi Ludmila z Vartemberka… Posaď se ke mně.“

Ludmila poslechla. Rychle zpytovala svědomí, co udělala špatně. Stará dvorní dáma ji včera varovala, že královna bývá po ránu rozmrzelá, protože nerada vstává. Nejlepší je jen mlčky plnit příkazy. Uklonila se a zvědavě si českou královnu prohlížela. Byla její pravý opak. Ludmila byla plavovlasá, křehká a měla mléčně světlou pleť. Kunhuta byla snědá a hlavu jí lemovala hříva černých lesklých vlasů. Ludmila musela s obdivem uznat, že česká královna je krásná. Skoro pocítila v srdci žárlivou závist, protože jí připadalo, že ona sama se jí vzhledem zdaleka nevyrovná.

Kunhuta počkala, až se Ludmila ostýchavě posadí na kraj lůžka, a rozmarně se protáhla. Pak se zvědavě zeptala: „Měla jsi už někdy muže?“

„Ale má paní…,“ zrudla Ludmila. Bylo mnoho otázek, které ji kvůli klášterní výchově dokázaly přivést do rozpaků. Věděla samozřejmě, že to je hloupost a že se o podobných věcech baví ženy běžně, ale jeptišky ji učily něco jiného.

„Po takové noci, jakou jsem prožila já, je nový den ten nejkrásnější dar, jaký mohl dát Bůh křesťankám. Těšíš se už na pána z Chlumu?“

„Ale má paní…,“ opakovala Ludmila a měla chuť vstát a utéct.

„Vybrala sis dobře. Kdybych nebyla česká královna, možná bychom o něho spolu soupeřily,“ zasmála se provokativně Kunhuta, když si všimla nepřátelského záblesku v očích své nové dvorní dámy. „Vím, tvůj bratr vašemu sblížení nepřeje. Ale on je jen velmož a já česká královna. A já stojím vždy na straně lásky. Je tu ovšem malý problém. Královský prokurátor se ztratil,“ pokračovala Kunhuta. Najednou mluvila důrazně a vážně.

„Co je s ním?“ vykřikla zděšeně Ludmila. Tohle nevěděla. Došlo jí, že to před ní služebníci jejího bratra tajili. Skoro ihned ji napadlo, že ve zmizení Oldřicha z Chlumu má prsty bratr Marek. Měla ho ráda a jako děti si rozuměli. Ale teď se stal hlavou rodu a od té chvíle se choval, jako by byl cizí.

„Ani já to nevím,“ pokrčila rameny Kunhuta. „Ale spolu ho najdeme. Musíme, protože ho jeho nepřátelé chtějí očernit před naším králem. Pokud nebudeme jednat rychle, mohli by ho připravit o jeho úřad. A to by byla škoda. Bezděz potřebuje dobrého správce a náš správce potřebuje krásnou ženu. Jsi hezčí, než tě líčili,“ pokračovala s neskrývaným obdivem. Královna vždy toužila po plavých vlasech a jemné světlé pleti, jakou vídala třeba u byzantských princezen. Najednou změnila tón hlasu a přísně nařídila: „Ale teď se věnuj svým povinnostem. Chci se ustrojit!“

„Tak jsi přece jen v mém domě zhřešil, pane královský prokurátore,“ konstatoval spokojeně mařenický vladyka, když následujícího dne navštívil uvězněného panoše Otu. Už nemluvil uctivě jako dříve, ale přešel do důvěrného tónu. „Zneužil jsi mého pohostinství a zneuctil

jsi mou dceru. Teď je na nás, abychom se dohodli, jak své hříchy odčiníš.“

„Na vězně se těžko mohou vztahovat povinnosti hosta,“ bránil se panoš Ota. Ale hned se zatvářil přísně. Věděl, že nemůže celou věc zlehčovat, i když mu připadala zábavná. Jeho pán by se na celou záležitost díval spíše jako na právní problém. A v řeči práva nikdy moc veselého nebylo.

„Nemáš okovy… jsi mým hostem, o kterého se jen velice svědomitě starám. Navíc netušíš, co by tě čekalo venku. Tady jsi v bezpečí,“ vysvětloval Zdeněk z Mařenic. Neměl rád zbytečné řeči. Už jeho otec ho učil, že nejlepším argumentem je meč v ruce. Jenže v životě by si netroufl neposlechnout pokyny, které dostal od Hynka Berky z Dubé.

„Pochybností je tady víc,“ pokračoval panoš Ota a tentokrát dokázal nasadit masku úřednické povýšenosti. „Když mi včera tvá dcera vlezla do lože, nebyla už panna. Takže žádné zneuctění.“

„To tvrdíš ty, aby ses vyhnul trestu. Ale já tvrdím, že lžeš. Má Rozálie na svatý kříž odpřísáhne, že jsi ji zneuctil a připravil o největší poklad, jaký dívka má.“

„Zbytečně zatěžuješ svou duši hříchem lži,“ přísně ho zarazil panoš Ota. „Tvá dcera mi prozradila, že chceš, abych se s ní oženil. Proč to neřekneš rovnou? Kdy bude svatba?“

Mařenický vladyka na chvíli ztratil řeč. Pán z Dubé ho varoval, že se královský prokurátor bude sňatku bránit a je možné, že bude trvat dlouho, než ho k tomu donutí. Jenže on o tom mluvil, jako by se na něco takového těšil. Vladyka samozřejmě věděl, že jeho dcera je krásná. Ale přece nemohl být Oldřich z Chlumu tak hloupý, aby se do ní nakonec ještě zamiloval. I když, od královských úředníků se mohl člověk nadít čehokoli.

„Dostane nějaké věno?“ pokračoval panoš Ota věcně.

Mařenický vladyka se zachmuřil ještě víc. Dostal od pána z Dubé za úkol donutit královského prokurátora,

aby se oženil s jeho dcerou. Víc o tom nepřemýšlel. Nic nenáviděl tolik jako slova, která mu připomínala, že by měl někomu něco platit. Odplivl si a rukou sevřel jílec meče. To byla jeho jediná jistota, které rozuměl. Pak rudý zlostí zařval: „A co bys chtěl ještě?“ Otočil se a odešel. Dveřmi za sebou práskl tak prudce, až zapraštěly v pantech.

Strážný, který hlídal venku, jejich rozhovor slyšel a ve tváři měl neproniknutelný výraz lhostejnosti. Sotva však vladyka s hřmotem seběhl po dřevěných schodech do spodního patra, hlasitě se rozesmál.

Když později nesl vězni oběd, řekl bodře: „Představoval jsem si vás úplně jinak, pane královský prokurátore. Ale musím uznat, jste správný chlap.“

Nejvyšší komoří stál jako opařený. Přemysl II. Otakar si ho předvolal do soukromé pracovny, kde řešil důvěrné záležitosti, o kterých nechtěl jednat před celým dvorem. Když přicházel do paláce, předpokládal, že jde o smlouvu se štýrskou šlechtou. Ale sotva vstoupil, udeřil na něj král, aby mu řekl vše, co zatím zjistil ve věci Oldřicha z Chlumu.

Buzic z Oseka se snaživě ukláněl a zmateně vysvětloval, že netušil, co bude milostivého krále zajímat. Proto s sebou nemá žádné listiny, které s případem souvisejí. Ale král ho netrpělivě zarazil a ironicky se zeptal, zda ty listiny vůbec přečetl.

Nejvyšší komoří přitakal, že to je přece jeho povinnost.

„Předpokládáme také, že si dokážeš zapamatovat, co čteš,“ pokračoval Přemysl II. Otakar. Měl skvělou náladu a pásl se na rozpacích svého služebníka. Ale nejvyšší komoří věděl, jak náladový je český král. Během minuty se mohl rozzuřit do nepříčetnosti a pak padaly hlavy.

„Jistě, pamatuji si, co čtu. I když je úředních záležitostí spousta,“ povzdechl si Buzic z Oseka. Vše si pochopitelně pamatoval do nejmenších podrobností.

Jenže stále nevěděl, kteří vlivní velmožové by byli ochotní se za královského prokurátora postavit a kteří by naopak stáli na straně žalobce. Navíc byl u něho včera pán z Dubé a hrozil dluhem, který u něho měl.

Odhodlaně se nadechl, protože věděl, že mu stejně nezbývá nic jiného než pustit se do té zatracené věci. V duchu dostal vztek na svou dceru. Kdyby se nechtěla vdávat, nemusel si půjčovat peníze na věno a teď nemusel mít takové starosti.

„Před časem zavraždili na Bezdězu purkrabího Jindřicha. Vdova po něm, paní Slávka, předložila mému úřadu listiny, které dokazují, že správce vašeho hradu Oldřich z Chlumu zpronevěřil značné množství stříbra, které jste mu milostivě na stavbu hradu svěřil. Paní Slávka se domnívá, že jejího muže nechal zavraždit Oldřich z Chlumu. Pak je tu ještě ta věc s Vartemberky. Zdá se, že Oldřich z Chlumu stojí na jejich straně proti zájmům Vaší Milosti. Prý usiluje o sňatek se sestrou pana Marka Ludmilou.

A v celé té divné věci má prsty i Michal z Grabštejna, synovec pana Hynka Berky z Dubé…“

„Víme, kdo je pán z Grabštejna.“ zarazil ho přísně český král. Měl soustředěný pohled a prsty poklepával do desky stolu. To dělával vždy, když ho něco zaujalo. Nejvyšší komoří to věděl a tušil, že si musí dávat zatraceně pozor. Kdyby se mu tak podařilo zjistit, na čí straně je Přemysl II. Otakar. Pak by se z toho mohl dostat snáze.

„Proč by na tom zločinu měli zájem páni z Vartemberka? A proč i pán z Grabštejna?“ optal se český král, natáhl ruku k misce, v níž ležely plátky kořeněného masa, a jeden si vložil do úst. Olízl mastný prst, ale přitom nespustil oči z tváře nešťastného komořího.

„Snažím se to zjistit,“ koktal Buzic z Oseka.

„Takže ty nevíš vlastně vůbec nic!“ rozkřikl se Přemysl II. Otakar. „V severních Čechách se něco chystá proti nám a ty si tu sedíš a vykládáš, že se něco

proslýchá… Ty máš být první, kdo se všechno dozví. A kdo nás má sám varovat. Zítra večer chceme slyšet pravdu!“

Pánovitým gestem nejvyššího komořího propustil. Sotva pán z Oseka zmizel, natáhl ruku pro další plátek. Kořeněné bažanti maso měl velice rád. Zamyšleně ho vložil do úst a spokojeně se usmál. Ať už nejvyšší komoří zjistí cokoli, je zřejmé, že on na tom může jenom vydělat. Buď skutečně pán z Chlumu připravuje něco spolu s Vartemberky, nebo jde o intriky pána z Dubé. V každém případě bude důvod zakročit proti některému z mocných severočeských rodů.

V tu chvíli se mu vybavila tvář nové dvorní dámy, plavovlasé a krásné Ludmily. Zatleskal a nařídil, aby ji přivedli. Nedoufal, že by se od ní něco důležitého dozvěděl, ale přece jen – byla z vartemberského rodu. Navíc pohled na ni sliboval příjemné rozptýlení.

XVII. KAPITOLA

I když se panoš Ota pohádal s mařenickým vladykou, a to pro hloupost, neboť se jen zeptal, jaké dá dceři věno, večeři dostal slušnou. Jídlo přinesl jeden z vojáků, kteří ho hlídali. Jako vždy měl ruku ostražitě položenou na jílci tesáku, ale zdaleka se už netvářil tak přísně jako první den. Misku, v níž voněla šípková omáčka s masem, položil na stůl. Vedle postavil baňatý džbán s pivem, ale neodešel hned. Jen odstoupil ke dveřím.

Protože vypadal zvědavě, panoš Ota toho využil a s hraným přátelstvím se optal na jeho jméno.

„Proč to chcete vědět, pane královský prokurátore?“ opáčil zdvořile voják. Nevypadal na otrlého hrdlořeza.

„Nehledej v tom žádný úskok,“ zasmál se panoš Ota se zdánlivou lehkomyslností. „Nějak tě oslovovat musím. Neboj, nehodlám se mstít. Jak jistě víš, tady se ožením. Proč bych měl trestat služebníky své nevěsty?“

„Nejsme její služebníci,“ odmítl skoro uraženě voják.

„Tak promiň, já to asi neřekl přesně. Je samozřejmé, že sloužíte jejímu otci,“ dělal panoš Ota hloupého.

„Vypadáme na to, že patříme k tomuhle mizernému dvorci? Abyste věděl, urozený pane, i my patříme k družině vznešeného velmože. A žijeme na hradě!“

„Takže vás poslal Hynek Berka z Dubé?“

„To jsem neřekl,“ ohradil se okamžitě voják, jako by si uvědomil, že mluví víc, než by se patřilo. Chvíli uvažoval a pak dodal: „Ale ubezpečuji vás, že nemáte pravdu. Složili jsme přísahu jinému pánovi.“

„V tom případě jeho synovci anebo strýci,“ dorážel panoš Ota. Mluvil s plnými ústy, protože jídlo mu chutnalo. Navíc to takhle vypadalo přirozeněji, jako by se

nudil a chtěl si popovídat. Ukázal na džbán s pivem, aby se s ním voják napil. Ale ten zavrtěl hlavou a rozpačitě na prahu přešlápl. Jako by sděloval veliké tajemství, tiše dodal: „Nás poslal Marek z Vartemberka.“ Uklonil se a vyšel ven dříve, než se překvapený Ota stačil na cokoli dalšího zeptat.

Sotva voják zastrčil závoru, výraz jeho tváře se změnil. Spokojeně se ušklíbl, protože splnil příkaz Hynka Berky z Dubé. Byl na sebe hrdý, protože si byl jistý, že mu to bude královský prokurátor věřit. A on dostane dva stříbrňáky navíc.

Panoš Ota pokračoval v jídle a přemýšlel. To, co právě voják prozradil, by mohla být pravda. Proč vlastně nutí královského prokurátora, aby se oženil s Rozálií? Bylo to logické a on byl hlupák, že na to nepřišel hned. Pokud se Oldřich z Chlumu ožení, nebude se moci ucházet o Markovu sestru Ludmilu. Mladý Vartemberk se spojil s Hynkem Berkou a společně dělají vše, aby královského prokurátora vyřadili ze hry o vliv v severních Čechách. Mohlo to tak být, ale také nemuselo.

Panoš Ota znal Marka z Vartemberka řadu let. Dokonce spolu prožili spoustu dobrodružství, ať s mečem v ruce, nebo na milostných kolbištích, kde se bojovalo prostředky mnohem jemnějšími. Často soupeřili o přízeň krásné dívky a bylo věcí cti, aby ji dobyli první. Ota si samolibě připomněl, že většinou vítězil on. Marek býval ješitný, někdy se choval jako rozmazlené dítě, ale nikdy by ho Ota nepovažoval za zrádce. Jenže věk spolu s majetkem dokázal změnit skoro všechny lidi. Změnil i Marka z Vartemberka? Tím si panoš Ota nebyl jistý.

Sňatek s dcerou mařenického vladyky posunul jeho zajetí do úplně jiné roviny. Už se nemohl dočkat, až se po svatbě přijde na to, že není Oldřich z Chlumu. Sňatek s královským prokurátorem bude samozřejmě neplatný. Nebyl si však jistý, zda nehrozí, že by se podle církevního práva stal řádným manželem Rozálie on, panoš Ota. Ale doufal, že se tomu ubrání. Musí však být

obezřetný. Všeobecně se uznávalo, že sňatek je platný teprve tehdy, až se naplní v manželském loži. Nestačilo tedy, aby byli snoubenci oddáni před oltářem, museli poté ještě spojit svá těla v aktu tělesné lásky.

Aby měl panoš Ota jistotu, že mu Rozálie nezůstane na krku, rozhodl se, že po svatbě ho už nikdo nedonutí, aby se s ní miloval. O to víc si chtěl její hříšné krásy užít teď. To s platností budoucího sňatku nemělo nic společného. Alespoň tak si to panoš Ota vykládal. Sotva došel v úvahách až sem, otevřely se dveře a vstoupila dcera mařenického vladyky, neboť bezbožná přání se člověku plnila obvykle snáze, na rozdíl od ušlechtilých a zbožných. Na sobě měla splývavé modré šaty, do vlasů si vpletla růži a velice jí to slušelo.

„Věříš mi, že na tebe zrovna myslím?“ uvítal ji. Vstal a galantně se uklonil. V jejích očích postřehl vítězoslavný triumf.

„Já na tebe taky,“ odpověděla a jazykem si olízla plné rudé rty. To, co u jiné dívky působilo jako něžný příslib, bylo v jejím podání nemravně vyzývavé. Ale panoše Otu to neurazilo. Pokrytecky si opakoval, že je zajatec a musí se podrobit věznitelům. Situace se pomalu vyjasňovala a jeho bavily představy, jak bude vypadat rozuzlení. Doufal jen, že se odehraje tak, aby vyvázl se zdravou kůží a bez závazků. Zdeněk z Mařenic nevypadal na rytíře, který by rozuměl žertu. A který by byl ochotný smířit se s tak ponižující prohrou.

„Jen co dojím, budu se ti věnovat,“ usmál se dvojsmyslně, ale rychle zvážněl. Stále si musel připomínat, že je královským prokurátorem a ne panošem.

Rozálie se posadila ke stolu a lítostivě se optala, proč ji nechce za manželku. S plnými ústy ji opravil, že nic takového přece netvrdí.

„Po otci žádáš věno,“ pokračovala a snažila se vypadat jako hromádka neštěstí. „Jsme chudí, ale ty jsi bohatý. Copak ti nestačí má krása?“

„Alespoň něco kdybys dostala. Třeba i malého. Jako služebník českého krále se nemohu chovat zcela v rozporu s tradicí. To prostě nejde. I kdybys byla krásná jako Helena Trojská.“

Rozálie se zamračila a panoš Ota pochopil, že uvažuje, kde královský prokurátor tu Helenu potkal a co s ní asi tak měl. Pobavilo ho, že svým způsobem žárlila. Nechal ji při tom a spokojeně mlaskal, aby zdůraznil, jak moc mu na jídle záleží.

Dcera mařenického vladyky se mračila čím dál víc. Nakonec to nevydržela a vyhrkla: „Ta Helena se uměla milovat lépe než já?“

„Určitě,“ přikývl s vážným výrazem a odsunul prázdnou misku. Napadlo ho, že by měl ještě lehce říhnout, ale neudělal to. Žíznivě se napil piva a dodal: „Kvůli té Heleně byla dokonce válka. Trvala devět let a napsali o ní strašně dlouhou báseň. Takže to asi uměla skvostně… Ale s tebou to také není špatné.“

„Takže tys ji neznal?“ ověřovala si nedůvěřivě. Když jí prozradil, že válka pro tuhle Helenu se odehrála ještě v pohanských časech, zavrtěla hlavou, jako by nevěřila, že někdo může vůbec o něčem tak pošetilém hovořit. Pak se vrátila k otázce, jak to myslí s věnem.

„Víš, co se mi v mém vězení líbí? Tedy kromě tebe? Román o růži,“ vykládal panoš Ota. „Co kdyby mi tvůj otec dal tu knihu věnem?“

Rozálie se zasmála a odpověděla, že není vůbec hloupý. Vždyť sám tvrdil, že má větší cenu než jejich dvorec. Ale protože ji otec zbožňuje, doufá, že by to pro ni mohl udělat. V duchu jásala. Kniha nebyla jejich a po svatbě se uvidí. Znala otce a věděla, že z cizího rozdává s lehkým svědomím.

„Jestli ji opravdu dostaneš věnem, pak našemu sňatku nestojí v cestě vůbec nic. K oltáři můžeme jít třeba hned zítra,“ oznámil panoš Ota s radostným výrazem ve tváři. „Nemyslíš, že bych si za to něco zasloužil?“

Venku se zatím setmělo. Rozálie vstala a chtěla sfouknout plamen voskovice. Ale panoš Ota požádal, aby nechala svíčku hořet. Rozmarně přikývla a nedočkavě si začala rozvazovat šněrování. Oděv rychle shodila na zem a vklouzla pod pokrývku.

Slunce se dosud nevyhouplo nad lesnaté hřebeny hor, když do zšeřelé komnaty v patře své tvrze vrazil zadýchaně vladyka Zdeněk z Mařenic. Panoš Ota spal a Rozálie mu ležela stulená v náruči. Přikrývku měli shrnutou a do šera svítila dvě nahá těla.

„Vstávejte," křičel vladyka, ze země sebral šaty své dcery a hodil je k lůžku, jako by tím mohl něco urychlit.

„Co se děje?" zívl panoš Ota a posadil se. Rukama si malátně protíral oči. Na vstávání neměl ani pomyšlení. Rozálie v polospánku zašeptala něco nesrozumitelného a otočila se na druhý bok. Otec ji popadl za nohy a stáhl na podlahu. Spadla s poděšeným výkřikem a začala sprostě klít.

„Nemáme čas," nabádal je vladyka netrpělivě. „Nepřátelé!"

„Budeme bojovat?" podivil se panoš Ota a začal se chvatně oblékat. Pokud hrozilo nebezpečí, uměl se probudit okamžitě.

„Ne, schováš se v lese," odpověděl mařenický vladyka netrpělivě. Ve dveřích se objevili oba vojáci, a jen se panoš Ota oblékl, svázali mu ruce a táhli ho ke schodům. Proběhli prvním patrem na pavlač a po dřevěných schodech dolů na dvůr. Byl stejně neupravený jako před několika dny, kdy sem panoše Otu přivezli. Vrata byla otevřená a nic nenasvědčovalo tomu, že by se čeleď chystala k obraně.

Vyšli před hliněný val a úzkou stezkou mezi přerostlými kopřivami pokračovali k nedalekému lesu. Obešli křoviny a začali stoupat do svahu k dřevěným chatrčím, rozesetým na pastvinách nad vesnicí. Nešli dlouho. Dorazili k seníku s chatrnými stěnami

vypletenými proutím. Otevřeli dveře a vstoupili. Uvnitř bylo šero a vonělo to zde sušenou trávou a mateřídouškou. Panoše Otu přivázali k trámu a kusem látky mu zacpali ústa. Jeden voják u něho zůstal na stráži a druhý se vydal ven na obhlídku.

Panoš Ota pochopil, že Mařenicím nehrozí přepadení nepřítelem. Pravděpodobnější bylo, že ho hledají královští vojáci a budou prohledávat dvorec. Proto ho vojáci odvedli do lesa, než se vše uklidní. Na jednu stranu měl radost, protože bylo zřejmé, že jeho pán hledá na správných místech. Na druhou stranu cítil zlost, protože se o příjezdu královských vojáků vladyka nějak dozvěděl a on tím pádem zůstane v zajetí. Ironicky se ale utěšoval, že se nestalo nic tak strašného. Kdyby ho teď královští vojáci osvobodili, přišel by o svatbu.

Panoš Ota nebyl zvyklý naříkat, pokud se stejně nedalo nic jiného dělat. Bral události tak, jak je přinášel život. Nikdy si nepřipouštěl, že měl smůlu a Bůh byl vůči němu nespravedlivý. Narodil se v rodině chudého zemana jako druhorozený syn. Neměl tedy nárok na rodný dvorec. Mohl by požadovat díl z dědictví v penězích, jenže kde by je jeho bratr sehnal? Odešel do světa a vstoupil do služeb Oldřicha z Chlumu jako panoš. To už byla spousta let.

Dveře seníku se otevřely a vstoupil voják, který hlídal venku. Polohlasně oznámil, že už dorazili. Pět vojáků. Zavřel za sebou a posadil se na hromadu voňavého sena. Zívl a dodal, že se teď chvíli vyspí, protože v noci měl službu.

Panoš Ota by nejraději udělal totéž. Ani on toho moc nenaspal, i když to, co dělal, bylo určitě příjemnější než stát na chodbě a hlídat. Napadlo ho, že vlastně měl také službu. Nechtěl být vůči dceři mařenického vladyky zlý, ale ta dívka byla zcela prázdná. Zajímalo ji jen, komu se líbí a co by z toho mohla mít. Víc se do její hlavy nevešlo. Každý člověk dostával od života jen to, co si zasloužil. Rozálie si zasloužila nejspíše pranýř. Jenže vést

křesťany po správných cestách měla církev, ne panoš Ota. Proto si s její povahou těžkou hlavu nedělal. A také ji neodsuzoval.

Do svého vězení v mařenickém dvorci se panoš Ota vrátil skoro až za soumraku. Celý den seděl svázaný v seníku. Měl zápěstí otlačená od provazů a v žaludku mu kručelo hlady.

„Jestli se tu ještě jednou nějaké nepřátelské vojsko objeví, dejte mi meč a já ho pobiju sám. Pořád to bude lepší než trčet celý den svázaný v seníku," rozčiloval se, když mu Rozálie přinesla večeři. Tentokrát to nebyla kaše, ale pořádný kus pečené kýty. A k ní placky se zelnou náplní.

„Mám pro tebe dobrou zprávu," řekla, jako by si ho chtěla udobřit. „Otec souhlasí. Jako věno mi dá Román o růži. Co ty na to?"

„No to je vynikající," řekl panoš Ota.

„Viď," usmívala se spokojeně plavovlasá dívka. „Svatba může být klidně zítra."

„Cože?" opáčil, jako by nerozuměl. „Já mluvím o tom mase. Je opravdu vynikající…"

Rozálie se rozplakala a panoš Ota měl pocit, že to snad poprvé nehraje. Odložil kýtu na stůl, mastné ruce otřel do nohavic a objal ji. Musel ji konejšit dlouho, než řekla, že mu odpouští. A že ji musí hned pomilovat.

Ota se smutně díval na zbytek lákavě vonícího masa na stole, které chladlo. Ale nerad viděl slzy v očích dívek, a to i v případě, že šlo o dceru věznitele. Zvedl ji do náruče a odnesl k lůžku. Položil ji a přísně upozornil: „Ale jen jednou! Pak dojím maso."

Spolu s farářem připravil panoš Ota listinu potvrzující sňatek s dcerou mařenického vladyky a její věno – iluminovaný rukopis Románu o růži. Trval na tom, že listina musí být vyhotovená dvojmo. Jednou pro Zdeňka z Mařenic a druhou si chtěl ponechat sám. Na pergamenu

stálo, že před Bohem a všemi svědky pojal Oldřich z Chlumu za manželku Rozálii.

Svatební hostina byla skrovná. Vladyka nepozval nikoho ze vsi. Pouze čeleď dostala mísu koláčů a vědro piva a farář štědrou výslužku. To bylo vše. Ještě téhož dne vladyka odjel. Panoše Otu nechal hned po obřadu zavřít zpět v dočasném vězení.

Když za Otou přišla Rozálie, tvářil se rozhořčeně. Zklamaně vykládal, že by ho snad konečně mohli propustit.

Rozálie měla na sobě bílou splývavou plátěnou košili, na hlavě věnec z polního kvítí a v ruce nesla plný měch. Něžně Otu políbila a řekla, aby se už nezlobil a byl trpělivý. Pak ukázala na měch, že v něm je to nejlepší víno, jaké otec sehnal. Mluvila pravdu. Víno pocházelo až z Francie a vladyka ho uloupil z vozu jednomu německému kupci.

Rozálie se tvářila vážně, protože teď byla vdaná žena a dokonce manželka královského prokurátora. „Neboj se, udělám ti hezkou noc. Nikdy na ni nezapomeneš, slibuji," šeptala vzrušeně a rychle si vyhrnovala košilku. Měla nádherně tvarovaná lýtka a panoš Ota těžce polkl, když si uvědomil, že ji musí odmítnout.

„Nezlob se, ale podle tradice mého rodu spolu dneska nemůžeme spát," řekl a vypadal nešťastně. Ten výraz ani nemusel hrát. „V našem rodě platí zásada, že žádný muž, který nosí jméno z Chlumu, nesmí spát se svou manželkou, pokud není svobodný. Platí to dokonce i v případě, že by zrovna bránil hrad obležený nepřáteli. Takový slib dal Bohu můj praděd, aby zachránil mou rodnou tvrz. My všichni jeho přísahu ctíme a dodržujeme."

„To snad ne?!" rozzlobila se Rozálie a udeřila pěstí do stolu. Stejné gesto dělával s oblibou její otec a také Hynek Berka z Dubé. Asi bylo mezi jeho spojenci nakažlivé. Okamžitě se vytasila s námitkou: „Vždyť už

jsi se mnou několikrát spal! To ti nevadilo, že jsi ve vězení?“

„Jenže jsme nebyli manželé! Ta přísaha mluví jasně o zdrženlivosti vůči vlastní manželce,“ vykládal s vážným výrazem ve tváři panoš Ota. „V životě máš vždy něco za něco. Kdybychom nešli k oltáři, mohlo to tak zůstat. Ale ty ses chtěla vdávat!“

„Chtěla jsem muže. Pořádného chlapa,“ zlobila se. Velice jí to slušelo.

„Až mne propustíte, uvidíš… Není přece všem dnům konec. Ta přísaha hovoří jen o zdrženlivosti, dokud budu ve vězení,“ sliboval vemlouvavě. Nakonec souhlasila, že se alespoň napijí.

Víno bylo vynikající a rychle stoupalo do hlavy. Pili rychle a bylo jim spolu hezky. Měch nakonec vypili celý.

Když se ráno panoš Ota probudil, zjistil, že Rozálie leží vedle něho. Oba byli nazí. Bolela ho hlava a při nejlepší vůli se nemohl upamatovat, jestli v noci manželství Oldřicha z Chlumu s touhle dívkou naplnil, či zda dodržel dávnou přísahu, kterou si vymyslel. Jak později zjistil, nepamatovala si to ani dcera mařenického vladyky.

„Vidíš,“ vyčítal jí ironicky panoš Ota. „Kdybys byla panna, poznali bychom hned, co bylo o naší svatební noci. Ale takhle…“

Nakonec přijali za bernou minci, že se mezi nimi během svatební noci nestalo vůbec nic a k porušení rodové přísahy pánů z Chlumu nedošlo.

XVIII. KAPITOLA

Hynek Berka z Dubé se cítil nejspokojeněji, pokud byl doma v severních Čechách. Ale patřil ke královskému dvoru, proto musel občas navštívit Prahu. To, co jindy považoval za přítěž, byla teď veliká výhoda. Mohl být přímo u toho, až se případ uzavře. Doufal, že k jeho spokojenosti. Musel neustále hlídat všechny muže, které do svých intrik zapletl. Většinu z nich měl v hrsti a museli ho poslouchat. Ale některé ovládat nemohl a podporu stvrdili jen společnou přísahou. Takový spojenec ho mohl kdykoli zradit.

Mezi rytíři se to navzdory krásným slovům stávalo často. Hynek Berka z Dubé zradu neschvaloval. V životě se řídil jasnými pravidly, co považoval za rytířské a čestné a co byla jen chytrost, která mu měla přinést zisk. To pak musely všechny ohledy stranou. Chytrost ale nebyla podle jeho přesvědčení zradou.

V tomto případě šlo o hodně a pro ideály nebylo místo. Přemýšlel, zda by on sám porušil slovo, které dal svému spojenci, pokud by na tom vydělal. Jenže odpověď byla jasná. I kdyby to pro něho bylo výhodné, zradit nemohl. Bez spojence by totiž celou věc nedovedl ke zdárnému konci. Ovšem jeho spojenec byl na tom stejně. Vzájemná slabost byla pevnějším poutem než tisíce rytířských přísah.

Napil se vína a vyhlédl z okna svého pražského domu. Starobylé stavení stálo na svahu u cesty, která se vinula od biskupského dvorce podél hradeb královského hradu ke strahovskému klášteru. Pokynul panošovi, aby přivedl nejvyššího komořího, který se před chvílí ohlásil a čekal v síni.

Buzic z Oseka rázně vstoupil a tvářil se rozhořčeně. Byl jedním z nejvyšších zemských úředníků a považoval za urážlivé, aby čekal takovou dobu, než ho pán z Dubé přijme.

„Jak se náš případ vyvíjí?“ uvítal ho Hynek Berka. Rukou komořího vybídl, aby se posadil do křesla. Optal se, zda dá přednost kořeněnému kyperskému vínu, které je báječně sladké, nebo si raději vezme litoměřické. To je lehčí, ale na jeho vkus trochu kyselé.

Nejvyšší komoří si poručil číši kyperského. Věděl, že je mnohonásobně dražší než jakékoli domácí víno. Své rozhodnutí důležitě komentoval: „Mám tolik starostí, že si zasloužím hlt něčeho sladkého. Protože všechno ostatní je kyselé jako otrušík.“

„Snad nechceš naznačit, že se v naší věci objevily potíže?“ mračil se hostitel a vykázal svého panoše.

„Tys mi neřekl všechno!“ zaútočil Buzic z Oseka okamžitě. „O případ se zajímá sám král! Chápeš, co to znamená?“

„Přemysl?“ překvapeně opakoval Hynek Berka z Dubé, jako by nevěřil. Napil se a chvíli přemýšlel. Pak zlostně namítl, že řekl samozřejmě všechno, ale někdo si dal zatraceně hodně práce, aby proti němu poštval panovníka.

„To všechno je pěkné, ale co mám teď dělat?“ naříkal nejvyšší komoří a dopil pohár. Chvíli čekal, a když zjistil, že ho nikdo nedolije, postavil ho významně na stůl dnem nahoru.

„Co se dá dělat, pokud se bitva nevyvíjí dobře?“ uvažoval rozmrzele Hynek Berka z Dubé. „Musíme něco obětovat, abychom neprohráli. Kořist sice nebude tak veliká, ale pořád se ještě dá vyhrát, ne?“

„Neuraz se, vznešený příteli, ale jsi rytíř a pořád přemýšlíš, jako bys vše mohl vyřešit mečem. Tohle je úřední záležitost. Soud! Tady neplatí vojenská regule. Zítra musím našemu králi všechno uspokojivě vysvětlit.

A co mu mám podle tebe povědět? Že svědectví té vdovy je nevěrohodná hloupost?“

„Jistě,“ souhlasil Hynek Berka z Dubé. „Přesně to našemu králi řekni. Vysvětli mu, že jsi všechno osobně prověřil a domníváš se, že Oldřich z Chlumu je nevinný. A že jsi už poslal do Nymburku vojáky, aby paní Slávku přivedli a ty ji mohl vyslechnout. Slib, že z ní dostaneš přiznání, kdo ji k tomu hanebnému činu navedl.“

„Ale…,“ koktal nechápavě nejvyšší komoří.

„Rozuměl jsi mi?“

„Co když ta vdova označí tebe? Pak už tě nebudu moci chránit. Bude vypovídat před svědky.“

„Starej se o své pergameny, husí brky a hloupé písaře,“ utrhl se zlostně Hynek Berka z Dubé. „A dělej jen to, co ti poručím… Až vyřídíš tohle, povím ti, jak budeš postupovat dál.“

„Sliboval jsi, že žalobou paní Slávky to skončí,“ bránil se polekaně nejvyšší komoří. „Jak vidíš, neskončí!“

Jakmile potkal Oldřich z Chlumu Diviše, řekl černovlasé nevěstce, aby se vrátila do Mimoně, že už ji nebude potřebovat. Ale Marjánka to rozhodně odmítla. Dokonce se velice rozčilila. Tvrdila, že když už je jednou v Praze, chce si ji prohlédnout a poznat nějaké zajímavé lidi. Nakonec královský prokurátor souhlasil pod podmínkou, že se ubytuje v jiném šenku. Odstěhovala se do zájezdního hostince nedaleko staveniště františkánského kláštera, kde byl ubytovaný Diviš i s družinou z Bezdězu. Oldřichovi z Chlumu se tohle řešení vůbec nelíbilo, ale nebyla jeho poddaná.

Následujícího dne vyrazil královský prokurátor do Nymburku. Tentokrát se převlékl za vandrovního tovaryše. Používání převleků ho začínalo bavit. Jako královský služebník musel s lidmi mluvit jinak, než mohl v převleku. Úřad ho sice chránil a poskytoval mu určitou míru bezpečí, ale také ho vzdaloval od lidí, které měl

chránit. Vše, co právě prožíval, mu připadalo jako masopustní zábava, kdy lidé v maskách bezostyšně hřešili. Pravda byla, že zamilovaní vždycky prováděli hlouposti. On byl zamilovaný jako nedospělý mládenec. Proč by se tedy nechoval trochu pošetileji, než by jako královský prokurátor měl?

Starým Městem pražským prošel pěšky, nepospíchal, byl příjemný den. Po deštích posledních dnů nebylo ani památky. Vracely se prosluněné dny pozdního léta.

U Odrané brány na Poříčí čekala Marjánka. Oldřich z Chlumu pochopil, že z Diviše vytáhla, co hodlá podniknout. Ale nemračil se, v dobrém počasí měl vždy lepší náladu.

„Máme stejnou cestu," uvítala ho s nevinným úsměvem.

„Snad také nechceš navštívit Beroun?" provokoval ji, i když věděl, že se snaží zbytečně. Zavrtěla hlavou a řekla, že na tak průhledný pokus neskočí. Jedou přece do Nymburku. A ještě se zeptala, zda si někde opatří koně. Když jeli spolu do Prahy, moc se jí to líbilo.

Koně si královský prokurátor najal až ve špitální vesnici Vysočany. Ale ani pak nespěchal. Seděl pohodlně v sedle, Marjánku za sebou, a rozhlížel se po krajině. Vesnice u Prahy byly mnohem výstavnější než pod Bezdězem. Pole byla úrodnější a místní sedláci prodávali obilí s větším ziskem. Česká země byla krásná.

Teprve k večeru se před nimi objevily šedavé nymburské střechy. Když přijeli blíž, uviděli pevné věže spojené vysokými hradbami, před kterými byl hluboký příkop. Nymburk byl jedním z nejlépe opevněných královských měst. Oldřich pomohl Marjánce ze sedla na zem a řekl, že tady se rozloučí. Ať se nezlobí, ale bude vyšetřovat a to není nic, u čeho by ji chtěl mít.

Marjánka počkala, až dorazí k bráně. Teprve když jí zmizel z očí, vydala se loudavě pěšky za ním.

Strážnému u brány ukázal Oldřich z Chlumu glejt, který si napsal a opatřil vlastní pečetí královského

prokurátora. Biřic stejně neuměl číst a to, že pocestný má pergamenovou listinu s jakousi pečetí, mu bohatě stačilo, aby se dál nevyptával.

Hned za bránou si Oldřich našel celkem prostý zájezdní šenk a ubytoval se. Poslední dobou se mu občas stávalo, že se po celodenní jízdě na koni cítil jako rozlámaný. Ale dneska ne. Napadlo ho, že láska možná dokáže omladit nejen duši, ale i tělo. Posadil se ke stolu a objednal si pivo. Sotva donesl šenkýř trochu otlučený džbánek, přisedl k němu kudrnatý mladík, který se představil jako pekařský tovaryš Matěj. Začal se hned vyptávat, jakého je řemesla a kam vandruje.

Oldřich z Chlumu se na nepatrný okamžik zarazil. Věděl, že by těžko obstál, pokud by se vydával za tovaryše.

O většině řemesel nevěděl vůbec nic a obával se, že i nezkušený učedník by snadno odhalil jeho neznalost. Pak ho napadla alchymie. Jako mladík se o tajné nauky zajímal. V klášterní škole v Magdeburku přečetl několik rukopisů o egyptské a arabské magii.

Když oznámil pekařskému tovaryšovi, čím je, mladík se zatvářil trochu polekaně a vzápětí si odsedl. Ale nezájem mu nevydržel dlouho. Nenápadně si Oldřicha z Chlumu prohlížel a nakonec se na něj zase obrátil a optal se, kde všude cestoval.

„Nezpovídám se zadarmo," pokrčil rameny královský prokurátor. „Budu vyprávět, ale pod podmínkou, že mi pak povíš něco o lidech tady ve městě. No, co se divíš? Hněteš těsto na chleba a neříkej, že tě nezajímá, jaká bude úroda obilí. No a já se zajímám o lidi, rozumíš?"

„Ale neuhraneš tu nikoho, viď?" smlouval tovaryš.

Oldřich z Chlumu se zasmál a upozornil, že alchymie je řemeslo jako každé jiné. Není ani pouťový kejklíř, ani se nezaprodal ďáblu. Napil se piva a začal vyprávět o německých městech, která opravdu navštívil. Tovaryš spokojeně přikyvoval, a když přišla řeč na Norimberk, hrdě podotkl, že tam také byl.

„A teď ty," oznámil po chvíli královský prokurátor.

„No jo, ale kým začít? Víš, kolik tu žije lidí?" uvažoval nahlas pekařský tovaryš a drbal se rukou v hustých kudrnách.

„Poradím ti. Vdova Slávka…," nadhodil ležérně Oldřich z Chlumu. Tovaryš se hned ochotně ujal slova. Vysvětlil, že je tu na návštěvě, a popsal, kde leží dům její matky. Litoval vdovu, jakou má v životě smůlu. Manžela jí zavraždili a ještě musí jezdit do Prahy kvůli jakémusi svědectví. A přitom chodí chudák tak těžce, že se musí opírat o hůl.

„Jak to víš?" divil se Oldřich z Chlumu překvapeně. Nepamatoval se, že by manželka jeho purkrabího chodila o holi.

„Můj mistr má dům hned vedle její matky," vysvětloval pyšně tovaryš. „Pec máme vzadu za mázhauzem a odtud je dobře vidět na dvůr. A také na vrata. Abys rozuměl, v tom domě také žije její neteř." Spiklenecky mrkl a dodal: „To ti je holka, no…"

„Mívají hodně návštěv? Hezká holka v domě, to nikdy nedělá dobrotu," zasmál se královský prokurátor a objednal džbánek piva i pro tovaryše. Ten překvapeně povytáhl obočí a uznale dodal, že už chápe, proč se věnuje alchymii. Vydělává určitě mnohem víc stříbrňáků než on. Jako pekařský tovaryš by si těžko mohl dovolit někoho hostit, i kdyby mu byl sympatický. Jemu stačí vlastní měšec nejvýše tak na pivo, které sám vypije. Oldřich z Chlumu mávl velkoryse rukou, ale v duchu si spílal, že byl neopatrný. Nemůže přece na sebe upozorňovat. Kdo to kdy viděl, aby tovaryš platil cizí útratu?

„Ale zpátky k naší sousedce," navázal hned tovaryš a žíznivě se napil. Bylo zřejmé, že plný džbánek piva odstranil poslední zbytky jeho nedůvěry vůči muži tak podezřelého řemesla. „Nikdo do jejich domu nechodí. Žijí dost skromně, tři samotné ženské v jedné domácnosti. Tedy, byly jen dvě, než se přistěhovala paní

Slávka. To ale ještě nechodila o holi. Teprve tady se jí začalo chodit špatně. Anežka, to je její neteř, ji nemá ráda. Tvrdí, že si hůl opatřila jen proto, aby nemusela pracovat. Prý pořád fňuká a celá domácnost zbývá na Anežku. Ta třetí, matka paní Slávky, je stará a skoro nevidí. Ven nevychází vůbec. Takže uznej, kdo by do takového domu chodil? Ale nemysli si, kolem Anežky se točí spousta nápadníků. Jenže jí se líbím já."

„Ani v poslední době se tam nikdo nezastavil? Třeba z Bezdězu? Její manžel tam prý dělal purkrabího," nadhodil Oldřich z Chlumu. Tovaryše vůbec nepřekvapilo, odkud to ví. Přikývl a ochotně vyprávěl, že z Bezdězu tu samozřejmě byli. Několik vojáků v pláštích s erbem českého krále přivezlo na voze vše, co zbylo po jejím manželovi. Napil se piva a pokračoval: „Vlastně pak ten dům ještě několikrát navštívil jeden prelát. Není odtud a vím, že to jáhna Ambrosia pěkně štvalo. Ale nakonec si paní Slávka objednala zádušní mši za manžela tady. Takže se náš jáhen zase uklidnil."

„Odkud byl ten cizí prelát?"

„To já nevím," bránil se pekařský tovaryš. „Ale má Anežka…"

„Tvá?" zasmál se přátelsky Oldřich z Chlumu. Tovaryš nepatrně zrudl, a jako by poznámku neslyšel, pokračoval: „Anežka zaslechla jméno pána z Vartemberka. To je nějaký strašně bohatý velmož u zemských hranic. Už jsem pověděl dost, teď zase ty."

Oldřich z Chlumu vyprávěl, dokud nedopili své džbánky. Pak vstal a poděkoval za příjemný večer. Ale ještě si nešel lehnout. Zamířil ven. Dům, který patřil matce paní Slávky, našel snadno. Bylo to zanedbané patrové stavení u hradeb. Měl pocit, že ho sleduje černovlasá mimoňská nevěstka, ale nebyl si tím jistý. Už se stmívalo a v úzkých uličkách bylo šero. Chvíli postál na ulici a zvědavě si prohlížel dům u hradeb. Matné světlo louče osvětlovalo jediné okno v prvním patře.

Chvíli nerozhodně postál a pak zamířil na rynek k chrámu.

Faráře Ambrosia zastihl doma. Správce nymburské farnosti byl tělnatý muž s tvářemi prokvetlými rudými žilkami. Měl trhané pohyby a bylo zřejmé, že to je muž žlučovitý. Sotva se ho zeptal na preláta, který nedávno navštívil paní Slávku, začal se rozčilovat, aby mu někoho takového raději ani nepřipomínal. Chvíli trvalo, než se vyzuřil. Pak se pokřižoval a s bolestnou grimasou začal vykládat, že všichni preláti jsou bratři v Kristu a měli by se podle toho chovat. Ale je smutnou pravdou, že ne všichni bratři jsou skromní.

Oldřich z Chlumu ho zarazil a optal se, jak tomu má rozumět. Chtěl snad ten cizí prelát po paní Slávce almužnu nebo milodary?

„Říkalo se to," pokračoval nazlobeně Ambrosius. Chvíli uvažoval, a jako by se upomněl, dodal, že tím nehodným služebníkem božím byl lipský děkan Benediktus. Oldřich z Chlumu poděkoval. Víc ani vědět nepotřeboval.

Nymburský farář mu požehnal a teprve pak se optal, proč ho to zajímá a zda nechce věnovat nějaký dar svaté matce církvi.

„Možná příště, jsem jen chudobný tovaryš," vysvětloval Oldřich z Chlumu a rychle zmizel. Ještě než si šel lehnout, obešel všechny zájezdní hostince. Snadno zjistil, kde lipský děkan přenocoval. I to, že s ním byl jakýsi mladý rytíř, který většinu času trávil buď se džbánkem v ruce, nebo u jedné místní nevěstky. Ale jak se jmenoval, to šenkýř nevěděl. Všichni ho totiž oslovovali jen jako urozeného pána. Oldřichovi poradil, aby se zašel zeptat nevěstky, ta by to snad mohla vědět.

Když královský prokurátor vyšel na ulici, jízlivě si říkal: „Už zase abych hledal nějakou helmrechtnici. Jako by mi nestačila ta mimoňská. Jenže když se chce člověk něco dozvědět, tak stejně většinou skončí u nich. Pak se divím, že má můj panoš pořád nějaké ženské."

Ani nymburská nevěstka netušila, jak se její zámožný zákazník jmenoval. Nechtěla se o něm vůbec bavit. Teprve když dostala stříbrňák, vzpomněla si, že jednou pro něho přišel cizí prelát a ten toho muže oslovil nějak podivně… Chvíli vzpomínala a pak nejistě řekla, že ho nazýval jako pána z Varmuže… nebo Házmburka… už neví.

„A nebylo to třeba z Vartemberka?“ optal se zvědavě Oldřich z Chlumu.

„To je možné,“ souhlasila. „I když na sobě měl plášť pánů z Dubé.“

„Ty znáš jejich erb?“ vyhrkl překvapeně Oldřich z Chlumu. Nejdříve musel zaplatit další stříbrňák, teprve pak se nevěstka uvolila pokračovat. Hrdě řekla, že páni z Dubé mají v erbu dvě zkřížené ostrve. To ví náhodou jistě, protože kdysi pracovala v jednom hampejzu na Menším Městě pražském a ten navštěvoval sám správce pana Hynka Berky z Dubé.

Když Oldřich vyšel na ulici, čekala na něho Marjánka. Trochu potutelně podotkla, že ho prodejné dívky nějak přitahují. Ale než se stačil ohradit, pokračovala se starostlivým výrazem: „Vy jste někomu ve městě prozradil, že jste přijel do Nymburku vyšetřovat?“

„Co tě napadá?“ zavrtěl rezolutně hlavou. Pak ji uchopil za ruku a odvedl do temné postranní uličky, aby nebyli na očích. Optal se, co se vlastně děje.

„Toho tovaryše, se kterým jste seděl u stolu, vyslýchal rychtář. Zahlédla jsem ho náhodou před domem té vdovy…“

„Jak ses dozvěděla o Slávce?“

„Diviš mi o ní řekl,“ podotkla skromně. Oldřich z Chlumu si umínil, že to svému veliteli pořádně vytmaví. Panoš Ota sice nenechal žádnou ženskou suknici na pokoji, ale nikdy před ženskými nic neprozradil. Diviš se sice choval zdrženlivěji, i když ani tím už si Oldřich nebyl v tuhle chvíli jistý, ale v každém případě si s

opatrností těžkou hlavu nedělal. Jediné, co ho mohlo omluvit, byla nezvratná pravda, že to byl jeho první velký případ. Marjánka rychle pokračovala: „Pronajala jsem si malou komůrku v místní lázni. Není to nic moc, ale je bezpečná. Nevracejte se do svého hostince.“

„Nejdříve zjisti, co se děje,“ souhlasil okamžitě. Zdrženlivě se usmál a dodal, že raději počká tady. Na ulici se cítí bezpečnější.

Marjánka se vrátila rychle. Nesla vak s jeho věcmi a hrdě hlásila, že všechno zařídila. V šenku na něho čekají dva nymburští bičici. Popíjejí pivo a komůrku v patře nikdo nehlídá. Takže nebyl problém vyhodit vak z okna a pak pro něj zajít.

„Zjistila jsi, o co jim jde?“ optal se trochu nazlobeně. Sám nevěděl, jestli na bičice, nebo na mimoňskou nevěstku.

„Chvíli poté, co jste opustil dům u hradeb, někdo Slávku zavraždil.“

Oldřich z Chlumu věděl, že jeho obvinit nemohou. Vždyť do domu ani nevkročil. Jenže mohl se spolehnout na městské právo? Kromě toho nesměl přiznat, kým ve skutečnosti je. Dokonce si ani nebyl jistý, zda není v nebezpečí také Marjánka. Nakonec zůstali na ulici až do rána. Několikrát zahlédli světlo louče, kterou nesl strážný, kontrolující pořádek ve spícím městě. Vždy se ale stihli ukrýt. Marjánka zašla za nevěstkou, kterou Oldřich z Chlumu vyslýchal, a koupila od ní obnošené ženské šaty. Královský prokurátor se do nich převlékl a mimoňská nevěstka ho nalíčila ještě vyzývavěji, než chodívala sama. Ráno, hned jak se otevřely městské brány, opustili společně Nymburk. V bráně je nikdo nezdržoval, protože strážní dostali příkaz zadržet mladého muže v oděvu tovaryše. Dvě ženštiny zjevně pochybné pověsti je nezajímaly. Nesměli je pouštět do města, ale když odcházely, bylo to pro Nymburk jen dobře.

XIX. KAPITOLA

Probošt Kristián klečel před oltářem s rukama zbožně sepjatýma. Královna Kunhuta měla jako obvykle zpoždění, proto se zatím věnoval modlitbě. Odříkával už nejméně dvacátý otčenáš, když za sebou zaslechl šustění látky. Pokřižoval se a trochu těžce vstal ze studených ošoupaných dlaždic.

Česká královna poklekla na jedno koleno, pokřižovala se, ale hned se vztyčila a přísně se probošta optala, co zjistil.

„Má paní, sloužit vám není snadné," začal rozpačitě.

„Dáváme tvé kapitule ročně tolik, že si můžeme dovolit chtít po tobě i mnohem delikátnější služby," zasmála se.

„To jistě," ukláněl se zdvořile, jako by se omlouval za neobratná slova. Nicméně stál si na svém: „Jsme jen služebníci boží. Máme především pečovat o spásu věřících, má paní. A kromě toho…"

„Takže nevíš nic," zarazila ho netrpělivě královna Kunhuta.

„Sama víte, že urozeného pána z Chlumu nenašli ani královští vojáci. Copak já mohu prohledávat hrady a tvrze?"

„Všude jsou přece duchovní. Hradní kaplani, městští děkani, venkovští faráři, jáhni, oltářníci, klerikové. Nechceš nám snad tvrdit, že si nikdo z nich ničeho nevšiml? Chápeme, že před královskými vojáky mlčeli. Ale že by tobě neřekli pravdu?"

„Přeceňujete můj bezvýznamný vliv," kroutil se probošt Kristián. V podobných záležitostech se církev nikdy nemíchala do světských sporů. Duchovní sloužili Bohu. Kromě toho sice podávali důvěrné zprávy, ale ty

sloužily výhradně pražskému biskupovi. Nikomu nebylo nic do toho, co v nich je. Ani českým králům ne.

„Tak my přeceňujeme tvůj vliv?“ zlostně ho zarazila královna Kunhuta. „Jsi kancléř českého království. Ale přesto nemáš žádný vliv… Dobrá. V tom případě koledu, kterou jsme chtěli na Vánoce věnovat vyšehradské kapitule, dáme staroměstskému špitálu. I tam žijí lidé, kteří nemají vliv. Ale na rozdíl od tebe jsou chudobní.“

„Naše kapitula je také chudobná,“ vyhrkl okamžitě probošt. Na Vánoce dávala obvykle česká královna jejich kapitule pěknou hromadu stříbrňáků. Bolelo ho srdce při představě, že by o ně přišel. Proto rychle slíbil, že zjistí, co se dá.

„To už jsi měl udělat,“ odsekla uraženě Kunhuta a chtěla odejít. Probošt se rozhodl rychle. Na základě toho, co mu řekl lipský děkan Benediktus, stejně už delší dobu pátral sám. A věděl o všem.

„Oldřicha z Chlumu vězní v jednom dvorci v horách na hranici s Lužicí,“ oznámil a tvářil se jako uražená ctnost. „Ale zatím nevím nic bližšího. Proto jsem nechtěl Vaši královskou Milost zneklidňovat.“

„Zneklidníš nás jen v případě, pokud nám co nejdříve nepovíš víc,“ usmála se vítězoslavně a bez rozloučení odešla.

Lipský kat Knochenbrecher seděl v kuchyni domu pánů z Dubé na Menším Městě pražském a okusoval maso z vepřového kolena. Tohle jídlo miloval. Byl spokojený ještě z jiného důvodu. Věděl, že ho pán pochválí. Mohutnou rukou si vzal z mísy další kus masa a říhl.

„Tady jsi,“ podivil se Hynek Berka z Dubé, který se nečekaně objevil ve dveřích. Vchod do kuchyně byl nízký, a když jím procházel, musel hodně sklonit hlavu, i když nebyl nijak urostlé postavy.

Kat vyskočil a z klína smetl na podlahu tuhé kůže a chrupavky, které nedokázal rozkousat. Mastné ruce si otřel do ušmudlaných nohavic a zdvořile se uklonil.

„Vyřízeno?“ optal se nedočkavě podsaditý velmož, vzal si z jeho mísy kus masa a hladově se do něho zakousl.

„Jistě!“ souhlasil uctivě kat Knochenbrecher. Svou pýchu ani neskrýval. „Ta vdova z Nymburku už nikomu nic nepoví.“

„Zařídil jsi, aby tě někdo viděl?“

„Jak jste si přál,“ pokračoval hřmotný kat. „Celou dobu jsem měl na sobě plášť s erbem lvice. Zahlédl mě soused té vdovy a pak ještě dvě měšťanky. I když tam určitě nikdo netuší, kdo jsou Vartemberkové, lvici v erbu si pamatovat budou.“

„Nemluvíš nějak moc?“ zarazil ho chladně Hynek Berka z Dubé. „Ještě něco?“

Knochenbrecher pokrčil rameny, ale z výrazu jeho tváře bylo zřejmé, že má ještě nějakou zprávu. Natáhl ruku s otevřenou dlaní, aby zdůraznil, že si zaslouží odměnu.

„Až pak,“ odmítl jeho prosbu Hynek Berka z Dubé a z mísy vylovil další kus masa.

„Objevil se tam nějaký cizinec. Mladík. Vysoký, hladce oholený… vyptával se na vdovu Slávku. Já bych řekl, že to byl panoš královského prokurátora Ota ze Zástřizlí.“

„To je hezké, že bys řekl. Jenže já to musím vědět jistě!“

„Zahlédl jsem ho jen z dálky, byl mu hodně podobný. Upozornil jsem však na něj nymburského rychtáře. Slíbil uvěznit ho a měl mi pak říci, co a jak. Jenže ten mladík se ztratil. Někdo ho musel varovat. Do šenku, kde přenocoval, se nevrátil. Kdosi mu dokonce odnesl věci. Nebyl to obyčejný poutník. Buď panoš Ota, anebo protřelý lotr…“

„Taková smůla,“ zabručel rozmrzele pán z Dubé. Pak rozhodně odmítl za takovou zprávu zaplatit. „Nevíš jistě, jestli to byl Oldřichův panoš. A ještě ti utekl. Nic si nezasloužíš!“

„Utekl nymburskému rychtáři, ne mně. Pokud bych ho mohl zadržet já, mně by nezmizel. Jenže v Nymburku žádnou pravomoc nemám. Ale stejně se hodilo, že se tam objevil. Všichni ho podezírají.“

„Víš dobře, že panoše Otu hledáme už déle než týden. Tady ať si pátrá, nic nezjistí. Doma by mi vadil víc. I když ve vězení bych ho viděl nejraději,“ uvažoval Hynek Berka z Dubé nahlas. Pak milostivě vytáhl z měšce několik stříbrňáků a hodil je katovi. Knochenbrecher je obratně zachytil. Pán z Dubé si vzal z mísy poslední kus masa a odešel. Kat rozmrzele odložil prázdnou mísu na polici.

Tři dny si žil panoš Ota ve svém mařenickém vězení jako král. Rozálie se o něho starala s laskavou něhou ženy, která se právě vdala. Chlubila se, že všechno jídlo vaří sama. Ale když panoš Ota smlouval, jestli by se nemohl podívat, jak jí to v kuchyni sluší, vždy to odmítla.

„Proč bych ti měl věřit, žes to udělala ty? Třeba neumíš uklohnit ani prosnou kaši,“ provokoval ji. „Nechci utéct. Prostě mě to tady nebaví.“

„Kolik služebníků máš na Bezdězu v kuchyni?“ vyzvídala dychtivě.

„Nikoho, budeš vařit pro celou hradní posádku. Uživit padesát lidí není legrace,“ strašil ji s vážným výrazem ve tváři.

„Proč mi vyhrožuješ? Udělala jsem něco?“ bránila se a vypadala tak lítostivě, že toho panoš Ota nechal. Její svět byl jednoduchý a zcela přehledný. Najíst se, napít a pomilovat. Byla by vlastně ideální manželka. Jenže panoš Ota se znal a věděl, že jen tohle mu nemůže ke štěstí stačit. Když jí řekl něco hezkého, usmála se. Když ji

pokáral, byla smutná. Ale když chtěl hovořit o něčem jiném než o ní, nudila se.

Žil si klidně a nemusel na nic myslet. Občas sice odrážel návrhy své dychtivé novomanželky, aby se pomilovali, ale celibát už ho nemrzel zdaleka tolik jako na začátku. Čím vyzývavěji a dychtivěji se Rozálie chovala, tím méně ho přitahovala. Jednou se jí pokusil vysvětlit, že se ženou je to jako s hradem. Čím obtížněji ho musí rytíř dobývat, tím více si pak vítězství váží. Dívala se na něj s milým a zcela nechápavým úsměvem a pak se optala, jestli přece jen nechce porušit přísahu, kvůli které se s ní nechce milovat, i když jsou manželé. Rozmrzele ji odbyl a Rozálie se urazila a odešla. Panoše Otu pobaveně napadlo, že to je jejich první skutečná manželská rozepře. Otřásl se hrůzou při představě, že tohle by měl být jeho život. Ne, on pro manželství zrozený nebyl. A napadlo ho ještě něco. Že ho Rozálie mnohem víc přitahovala, když byla svobodná, než teď, kdy je jeho manželka.

Rozálie se vrátila brzy. Neuměla se hněvat dlouho. Objala ho a líbala tak nenasytně, až se musel násilím vymanit z její náruče. V duchu prosil Boha, aby ho už toho utrpení zbavil a nějak zařídil, aby se dostal na svobodu. Usadil ji ke stolu a vytáhl tlustou knihu, kterou dostal věnem. Položil rukopis na stůl a zálibně hladil dlaní drsnou kůži, v níž byl svázaný. Pak se zeptal: „Jestlipak víš, že tahle kniha vypráví vlastně o tobě? Rosa je latinsky růže a Rozálie znamená něco jako růžemi ověnčená.“

„Opravdu?“ rozzářila se dychtivě, přitulila se k němu a poprosila, aby jí z té knihy něco přečetl. Zbytek dne strávili nad Románem o růži. Rozálie soustředěně poslouchala, a když skončil, tiše poznamenala, že to bylo krásné, a odešla, aniž se pokoušela nabídnout mu, že noc stráví spolu. Panoše Otu to pobavilo. Kniha, která měla vzbudit milostnou touhu, působila na Rozálii zcela

obráceně. Uvažoval, zda vůbec může o Rozálii mluvit jako o své manželce.

Miloval se v životě už s mnoha dívkami. Některé byly stejně krásné jako Rozálie, ale mnohem chytřejší a zábavnější. Ale s žádnou nestál před oltářem. Nedokázal si představit, že by měl po boku některé z nich žít až do smrti, pokud by nedostala věnem hrad a panství. Když o svých představách uvažoval, zastyděl se, že uvažuje jako prodejná ženská. Spát šel záhy a celou noc se na lůžku převaloval, protože se mu zdály necudné sny.

Ráno se ve dvorci objevil Zdeněk z Mařenic. Přihnal se na koni zaprášený a zpocený. Panoš Ota ho viděl okénkem ze svého vězení. Chvíli bylo ticho a pak se ozvaly hřmotné kroky na rozvrzaných schodech a vzápětí zaskřípěla závora. Ve dveřích stál vladyka a v ruce nesl veliký džbán. Vstoupil a nařídil strážnému, aby přivedl Rozálii. Posadil se ke stolu a pokusil se přátelsky usmát. Víno nalil ze džbánu do tří pohárů a počkal, až se objeví jeho dcera. Rozálie byla rozcuchaná, protože ji právě vytáhli z lůžka.

„Tak, milé děti, čeká nás cesta," oznámil spokojeně.

„Propustíte mě? Mohu se vrátit na Bezděz?" optal se panoš Ota a upil. Víno bylo příjemně sladké.

„To ještě ne, ale už brzy se dočkáš," zavrtěl rezolutně hlavou vladyka. „Čeká nás ještě jedna povinnost. Pojedeme společně a mnohem dál. Za vznešenější společností, než je vojenská družina na Bezdězu. Copak ty netoužíš, pane Oldřichu, představit svou krásnou manželku našemu králi?"

„Já uvidím krále?" vypískla s posvátnou úctou Rozálie.

„Je to nutné?" protestoval panoš Ota naoko neochotně.

V duchu se těšil, že bude konec té prazvláštní komedie. Konečně bude svobodný. Jen mu bylo trochu líto Rozálie. Ale pak si řekl, že na královském dvoře je spousta svobodných rytířů a vzhledem ke své kráse a

hlavně nenasytné touze po milování jistě brzy najde někoho, kdo se jí ujme.

„Copak nejsi královský prokurátor?“ rozvíjel svůj plán Zdeněk z Mařenic. Do jeho hlasu se vkradla jistá zdvořilost a dokonce úcta. Jako by si teprve teď uvědomil, koho ve svém dvorci věžní. Dosud mluvil se svým zajatcem stejně drsně jako se svou čeledí. Teď tón změnil, i když bylo zřejmé, že mu stále nedůvěřuje. Napil se a přísně upozornil: „Ovšem, milý zeti, ne aby tě napadlo stěžovat si našemu králi. Ať už na mě, nebo na někoho z mých přátel!“

„To bych skutečně nerad, milý tcháne,“ odpověděl stejně sladce panoš Ota, až vladyka zlostně nadskočil. „Já ovšem netuším, kdo všechno jsou tví přátelé. Pak by se mohlo stát, že bych nechtěně o někom řekl něco špatného. Pokud mi však povíš jejich jména, určitě si dám pozor, abych o nich mluvil jen v dobrém.“

Zdeněk z Mařenic se snažil tvářit vychytrale, ale nebyl dobrý herec. Panoš Ota okamžitě pochopil, že hraje představení přesně tak, jak ho napsal Hynek Berka z Dubé.

„Můj vážený zeti, měl bys konečně uslyšet pravdu,“ začal důležitě Zdeněk z Mařenic. „Urozený pán Marek z Vartemberka tě nedávno varoval, aby ses vyhnul jeho sestře Ludmile. Jenže tys ho neposlechl. Proto jsem tě pozval na návštěvu a ty ses náhodou zamiloval do mé krásné dcery. A ze svobodné vůle sis ji vzal za manželku. Taková je celá pravda. Jen Markovi z Vartemberka můžeš poděkovat za své štěstí, protože sis vybral mnohem lépe, než kdyby ses dvořil jeho sestře. Možná by ti přinesla vyšší věno, ale ne krásu a věrnou lásku, kterou ti dá má Rozálie.“

Jeho plavovlasá dcera vypadala v tu chvíli jako světice.

Usmívala se a oči jí zářily jako křišťály. Pouze hluboký výstřih s obrazem světice nějak neladil.

Panoš Ota uvážlivě přikyvoval, jako by souhlasil s každým slovem mařenického vladyky. Pak se optal, zda mu na cestu do Prahy půjčí koně, nebo si může poslat na Bezděz pro svého.

„Milý zeti," naštvaně ho zarazil Zdeněk z Mařenic, kterému podobné hovory působily téměř fyzickou bolest. Kdyby mohl, už dávno by toho drzého úředníka vyhodil ze svého dvorce, aby měl pokoj. Jenže vydržet to musel, protože pánovi z Dubé slíbil, že se bude ke svému zajatci chovat laskavě. Hynek Berka byl příliš mocný a měl ho dokonale v hrsti. Sevřel pod stolem dlaně a řekl: „Možná jsem chudý, ale nejsem hloupý. Koně jsem ti samozřejmě už přivedl. Vypůjčil jsem si ho. Na něm pojedeš a budeš spoutaný. To jen aby tě nenapadaly hloupé myšlenky. Neboť král se na tebe i mou dceru těší a já bych ho nechtěl nechat čekat, pokud bys provedl něco nepředloženého." Dopil číši a vstal. Řekl, že má za sebou dlouhou cestu a teď si půjde odpočinout. Víno jim tu nechá, ať se dobře baví.

Sotva se za ním zavřely dveře, skočila Otovi jeho žena kolem krku a začala ho líbat. „Konečně jsi svobodný, takže tě neváže ta hloupá přísaha. Můžeme se milovat. Už se moc těším, pojď!"

„Neslyšela jsi?" odstrčil ji rozhořčeně. „Pojedu spoutaný. To znamená, že stále ještě nejsem svobodný. Budeme si muset ještě nějakou dobu počkat, má milá. Ale netrap se, v Praze budeme za dva nebo tři dny. Tam si všechno vynahradíme, neboj se."

Večer přijal Přemysl II. Otakar nejvyššího komořího jako prvního ze všech, kteří čekali na soukromé slyšení.

Český král seděl u stolu ve své pracovně a netrpělivě poklepával dvěma prsty do desky stolu.

Buzice z Oseka polil studený pot. Bylo zřejmé, že král má mizernou náladu.

„Tak jak je to s Oldřichem z Chlumu?" vyjel na něho netrpělivě, sotva překročil práh.

Nejvyšší komoří se uklonil a chvějícím se hlasem oznámil, že celý případ osobně prověřil. Pročetl všechny listiny a dospěl k závěru, že svědectví, která předložila jeho úřadu vdova po purkrabím Jindřichovi, jsou křivá. Oldřich z Chlumu žádné peníze nezpronevěřil, a jak to je se smrtí bezdězského purkrabího, se musí vyšetřit.

„Opravdu?“ hrozivě se optal český král. I když před ním ležely v míse plátky jeho oblíbeného kořeněného masa, ani se na ně nepodíval.

„Je to tak, můj pane,“ pofňukával komoří. „Můj úřad se snaží zjistit, co paní Slávku k takové hanebnosti vedlo, ovšem…“

„Počkej, snad nám nechceš namluvit, že si náš komoří nedokáže poradit s jednou prolhanou ženskou?“

„Zemřela… tedy, zavraždili ji. Nedalo se tomu zabránit. Chtěl jsem ji vyslechnout, ale bylo už pozdě. Já…,“ koktal Buzic z Oseka a cítil, jak mu po zádech stékají pramínky potu a nepříjemně ho šimrají.

Přemysl II. Otakar měl přísně stažené obočí a hovořil tiše a úsečně, se zdánlivým klidem a bez emocí. Podobně vypadal vždy, když trestal. „Co s nejvyšším komořím, který nedbalostí zhanobil důstojnost našich úřadů?“

„Za nic nemohu,“ vykřikl zděšeně nejvyšší komoří. Napadlo ho, že má jedinou naději, jak se zachránit. Musí hněv krále obrátit jiným směrem. Tu zatracenou vdovu zavraždil někdo ze služebníků pánů z Vartemberka. Alespoň tak to tvrdil nymburský rychtář. Chopil se toho jako tonoucí stébla a chvatně vyhrkl: „Zjistil jsem, že za vším stojí Vartemberkové!“

Český král přikývl a chvíli uvažoval. Pak natáhl ruku k misce a vzal si plátek masa. V tu chvíli nejvyšší komoří věděl, že se protentokrát zachránil. Přemysl II. Otakar si vložil maso do úst a o poznání klidněji poznamenal, že tahle zpráva zní zajímavě. Propustil nejvyššího komořího s tím, aby mu zítra sdělil, co nového o podílu Vartemberků na hanebném spiknutí vypátral.

XX. KAPITOLA

Oldřich z Chlumu seděl u stolu ve staroměstském šenku spolu s Divišem, jeho přítelem rychtářem Slámou a černovlasou mimoňskou nevěstkou. Marjánka na Oldřicha ostře vyjela, když se ji pokusil vystrnadit. Tvrdila, že má právo účastnit se jednání, neboť královskému prokurátorovi pomohla už tolikrát, že si trochu úcty zaslouží, i když ona sama není úředník. Chtěla dodat ještě něco, ale na poslední chvíli si to rozmyslela.

Rychtář Sláma byl muž středního věku s bystrou tváří a veselýma očima. Pobaveně Marjánku poslouchal, a když konečně skončila se svými lamentacemi, optal se Oldřicha z Chlumu, jestli ji má nechat zavřít do šatlavy. Bylo to, jako by přilil oleje do ohně. Rozkřikla se, že to je pěkná spravedlnost, protože ona pána z Chlumu zachránila před vězením už dvakrát. Za to by tam měla sama skončit? To se raději vrátí do Mimoně.

„A kdo tě tu drží?“ provokoval ji staroměstský rychtář. Marjánka měla s muži dlouholeté zkušenosti a pochopila, že za jeho popichováním je víc než úřednická nadutost. Přestala se rozčilovat, skromně se usmála a řekla, že ji tu drží především touha pomáhat spravedlnosti. Pak se zatvářila obdivně a dodala, že kromě toho i pár hezkých chlapů.

„Snad pár hezkých rychtářů,“ rozesmál se Oldřich z Chlumu a vzápětí zvedl ruku na znamení, že je konec s žertováním. Nařídil, aby ho všichni poslouchali, protože jim chce cosi důležitého povědět. Než však stačil pokračovat, skočila mu Marjánka do řeči a s nevinným výrazem ve tváři se zeptala, zda to platí i pro ni.

Nakonec z jednání nebylo nic, protože rychtář Sláma objednal další pivo. Zábava uvolněně plynula a všichni čtyři každou chvíli vypukli v hlasitý smích, až se po nich ostatní hosté ohlíželi, co se u jejich stolu slaví. Oldřich z Chlumu zapomněl alespoň na chvíli na starosti. Ale nevyčítal si to, právě naopak. Věděl, že každý lovecký pes si potřebuje odpočinout, protože pak poběží rychleji.

Měl radost ještě z jedné věci. Nenápadně sledoval, jak se rychtář Sláma se zájmem dívá na Marjánku. Musel uznat, že mu černovlasá mimoňská nevěstka mimořádně pomohla. Mnohem víc, než za co dostala zaplaceno. Byl jí vděčný, a i když si to nechtěl přiznat, nebyla mu zcela lhostejná. Jako rytíř by ji měl alespoň dopravit bezpečně zpátky domů. Jenže teď se zdálo, že se všechno vyvine jinak.

Vzpomněl si na pohádku, kterou mu vyprávěla matka, když byl ještě dítě. O převozníkovi, který spolu s veslem předal cizinci povinnost převážet poutníky přes řeku. Připadal si stejně jako ten převozník. Jako by Marjánka byla veslo, které právě postoupil staroměstskému rychtáři. Pokud veslo přijme, přejde starost o ni na něj a jeho svědomí. V nestřeženém okamžiku se naklonil k Divišovi, aby se ho na jeho přítele vyptal. Viděl rychtáře Slámu poprvé v životě.

I Diviš se divil, protože Slámu znal léta a věděl, že se většinou chová s vážnou, někdy až škrobenou důstojností. Stejně jako jeho pán. To se ale Oldřichovi z Chlumu neodvážil povědět. Podotkl jen, že Sláma je slušný chlap a pokud ví, byl zatím ženatý jen dvakrát.

Staroměstský rychtář zaslechl konec jejich rozhovoru a vybuchl v hlasitý smích. Když pozdě večer trochu nejistě vstával od stolu, optal se Marjánky, zda by přece jen nedala raději přednost staroměstské šatlavě.

„Asi si nic jiného nezasloužím," odpověděla a chytila ho za ruku. I jí se jazyk trochu pletl. Pak se trochu dojatě podívala na Oldřicha z Chlumu a podotkla, že až ho budou chtít zase uvěznit, aby se obrátil na ni. Společně s

rychtářem odešla. Oldřich z Chlumu ji sledoval pohledem, dokud za ní nezapadly dveře. Dopil džbánek a povzdechl si: „To bychom měli. Sám vidíš, Diviši, jak těžké je soudit jiné. Protože občas i hřích je bohulibá věc.“

Po večerní mši, kterou na Pražském hradě sloužil sám biskup, neboť byla zádušní za prvního českého krále Vratislava, se Ludmila sešla se svým bratrem Markem. Do Prahy přijel nečekaně, neboť přátelé ho varovali, že se proti Vartemberkům něco chystá. Byl vlahý podvečer, proto zůstali na nádvoří. Obešli chrám a usadili se na hromadu trámů, které byly připravené na výstavbu nového kapitulního domu.

„Jsi pořád krásnější,“ řekl hrdě Marek místo pozdravu.

„Co je mi to platné,“ povzdychla si Ludmila, ale hned si uvědomila, že je chyba prozrazovat své city. Oldřicha z Chlumu bratr neschvaloval a ještě by si mohl začít vymýšlet, že by se měla provdat za někoho, koho jí vybere on. Jak byli muži hloupí! Domnívali se, že bez nich nejde nic na světě. Jako by si mladá dívka neuměla najít ženicha sama. Ale Marek z Vartemberka měl jiné starosti.

„Ludmilo, nevím, co se chystá, ale vůbec se mi to nelíbí. Sloužíš české královně, nezaslechla jsi něco ve spojitosti se jménem našeho rodu?“ optal se polohlasně, jako by je mohl někdo slyšet.

„Kdybych se něco dozvěděla, budeš první, komu to napíšu,“ odpověděla stejně tiše. Sama královna ji jednou upozornila, že na Pražském hradě mají uši i holé zdi.

„Prý je s tebou i strýček Havel?“ pokračoval bratr. Nezdálo se, že by měl z té zprávy obzvláštní radost. Ludmila to z jeho hlasu vycítila a zajímalo ji, co mu vadí. Strýček přijel s ní, aby nebyla sama, než pozná život na dvoře české královny. Když mu to řekla, Marek jen

roztržitě přisvědčil. To Ludmilu popudilo. Zeptala se naštvaně, co má proti Havlovi z Lemberka.

Okamžitě vysvětloval, že samozřejmě vůbec nic. Na chvíli se zamyslel a opatrně dodal: „Ovšem musíme vzít v úvahu, co vždycky říkával náš otec. Pamatuješ?“

„Namluvil toho spoustu,“ zlobila se Ludmila. „Říkal třeba, že čest je víc než majetek. A to by mělo platit i o lásce…“

„Nech toho,“ přerušil ji přísně. „Radil nám, abychom nevěřili nikdy a nikomu. A zvláště vlastním příbuzným ne.“

„Udělal strýček Havel něco špatného?“

„To nevím,“ pokrčil rameny Marek. „Jen opakuji, co nám radil otec. Znal svět a díky němu jsme dnes tak bohatí. Být opatrný není nectnost. To říkával také. A pak mi vštípil ještě jednu zásadu.“

„Jakou?“ pobízela ho zvědavě Ludmila. Už dlouho spolu nemluvili tak otevřeně. Vlastně od té doby, co Beneš z Dubé zavraždil jejich otce Markvarta a Marek se stal hlavou rodu.

Mladý Vartemberk se zatvářil důležitě, ale oči mu vesele hrály. Ludmila ho znala a věděla, že teď si z ní bude utahovat. Ohrnula ret, aby dala najevo, že ji nemůže rozházet. Marek přikývl a zvedl prst, aby zdůraznil, co říká: „Otec také říkával, že křesťanstvo mohou sužovat různé pohromy – neúroda, mor, válka, ale nejhorší ze všech je umíněná ženská.“

Nepamatovala si, že by jejich otec něco podobného o ženách tvrdil. Nejspíše si to ovšem myslel, i když k Ludmile se choval vždy laskavě a s úctou. Okamžitě útočně odsekla: „Naše abatyše zase tvrdila, že s osly hýkají zpravidla jen muži.“

„Tak vidíš, i ctihodná abatyše uvažovala jen jako ženská,“ provokoval ji Marek. Vzápětí zvážněl a vrátil se ke svému problému. „Nejde jen o to, co mi prozradili přátelé u dvora. Když unesli Oldřicha z Chlumu, zabili dva naše vojáky. Jednomu z nich lupiči ukradli plášť, na

kterém je vyšitý erb se lvicí. Proč? Copak pro ně měl nějakou cenu? Vždyť ho nikdo nemůže na veřejnosti nosit a těžko ho zloděj prodá. Přitom meč tomu zabitému nechali. Meč, který má mnohem větší cenu.“

Ludmila už o únosu královského prokurátora věděla. Měla strach a denně se za něho modlila. Skoro nepřátelsky se zeptala: „A nemají v jeho únosu náhodou prsty Vartemberkové?“

„To máš o mně opravdu tak špatné mínění?“ suše se zasmál Marek. „Umím si tě ohlídat sám a čestně. Nechci, abys dělala cokoli proti Oldřichovi z Chlumu, chci jen, abys teď pomohla mně. Mohu se na tebe spolehnout?“

„To je samozřejmé,“ odpověděla okamžitě. Byla dcerou svého otce a nebyla zvyklá vzdávat se. Pokud někdo intrikoval proti Vartemberkům a navíc ohrožoval Oldřicha z Chlumu, byla ochotná udělat cokoli, aby se pomstila.

Marek z Vartemberka ji pohladil po tváři, jak to dělával od jejího dětství. Trhla sebou, protože to vždycky nesnášela. Vadilo jí, pokud se k ní bratr choval shovívavě jako k malé holce. Marek to dobře věděl, a proto ji tím stále škádlil. Usmál se a pak jí rychle vysvětlil, o co mu jde. Potřeboval zjistit, co se v okolí českého krále povídá o něm. A také co se povídá o jeho strýci Havlovi z Lemberka. Když se loučili, poznamenal jakoby mimochodem: „V Praze je momentálně i Hynek Berka z Dubé. Když po tvé nepovedené svatbě opouštěl Vartemberk, uzavřeli jsme dohodu, že zůstaneme spojenci. O to méně mu mohu věřit.“

Ráno se v šenku u přívozu, kde měl Oldřich z Chlumu pronajatou komnatu, objevil staroměstský rychtář Sláma. Byl sám, což královského prokurátora překvapilo. Přátelsky ho uvítal: „Je vidět, že si umíš zjednat autoritu. Marjánka byla se mnou týden a nedokázal jsem se jí ani na chvíli zbavit. Šla by se mnou snad i na slyšení ke králi.“

„Všiml jsem si," odpověděl rychtář a posadil se na truhlici k oknu. „Přijde za chvíli. Pohádala se s šenkýřkou, protože podle jejího názoru vařila špatně kaši. Dodělá ji po svém a pak nám ji přinese."

„Ale pak si ji zase odvedeš," oznámil nesmlouvavě Oldřich z Chlumu. „Mně už pomohla dost."

„Odvedu," slíbil s úsměvem rychtář Sláma. Na krátký okamžik se zadíval k podlaze na špičky kožených škorní, jako by uvažoval, čím začít. Potom řekl, že se věci konečně pohnuly. Oldřich z Chlumu ho vyzval, aby spustil.

Staroměstský rychtář sáhl do kožené brašny, kterou měl zavěšenou přes rameno, a vytáhl pergamen s pečetí zemského komořího. Podal mu ho a spokojeně vykládal: „Hlavní je asi tahle listina. Pan Buzic z Oseka odvolává z moci svého úřadu všechna obvinění vznesená proti vám. Jeho úřad prozkoumal žalobu paní Slávky a shledal ji ve všech bodech lživou."

„Zajímavé řešení," divil se Oldřich z Chlumu. „Já bych poté, co ji zavraždili, spíše čekal, že mi její smrt připočtou k tíži. Bylo by logické, že jsem měl zájem na odstranění nepohodlného svědka. Něco se muselo stát, co jinak zamíchalo kartami. Jenže na královském dvoře si člověk nemůže být nikdy žádným spojencem jistý. A jak to vypadá, nemůže si být jistý už ani nepřítelem. To je mi svět."

„Však na to brzy přijdete. Žalobu proti vám odvolali. Můžete se vrátit na Pražský hrad, abyste se ujal případu," spokojeně vykládal staroměstský rychtář. Ničemu se nedivil, ve městě to bylo mezi vlivnými patriciji stejné. Někdy možná ještě horší. Čím méně mohl měšťan intrikami získat, tím jednal zarputileji. A tím byl také nebezpečnější.

Ale královský prokurátor vrtěl nesouhlasně hlavou. „Na Pražském hradě se stále ukázat nemohu. Pořád netuším, co je s mým panošem. Pokud bych se tam

objevil, třeba bych ho ohrozil. Za tohle riziko mi návrat na královský dvůr nestojí. Zjistil jsi něco v Nymburku?“

„Dobře znám tamního rychtáře. Paní Slávku zabil údajně muž, který měl na sobě plášť s erbem pánů z Vartemberka. Vidělo ho hned několik svědků. Vůbec se neskrýval, nymburský rychtář mi vzkázal, že prý to dokonce vypadalo, jako by chtěl, aby si ho lidé všimli. Celou záležitost komplikuje podle nymburského městského práva cizí tovaryš, který se na paní Slávku těsně před její smrtí vyptával a pak zmizel… Ovšem od Marjánky už vím, jak to bylo.“

„Není nad to, když má člověk při pátrání pomocnici,“ ušklíbl se jízlivě Oldřich z Chlumu.

Ale než stačil v lamentacích pokračovat, otevřely se dveře a vstoupila černovlasá mimoňská nevěstka. Nebyla skoro vůbec nalíčená a tváře měla zrudlé od ohně, u něhož vařila kaši. V ruce nesla mísu, z níž se ještě kouřilo. Kaše dráždivě voněla. Postavila ji na stůl a oznámila, že ještě přinese pivo. Mohou si vybrat ječný ležák nebo světlé pšeničné.

Sotva zmizela na chodbě, pokračoval staroměstský rychtář chvatně, jako by chtěl vše vypovědět, než se vrátí: „Je opravdu škoda, že se zatím nemůžete objevit na královském dvoře. Od jednoho písaře vím, že se cosi děje kolem mladého Vartemberka. Měl prý zradit krále.“

„Marek? Tomu nevěřím!“

„Měl mít prsty ve vraždě bezdězského purkrabího. To on donutil paní Slávku, aby vás obvinila. A když to nevyšlo, nechal ji zavraždit. Vrah měl přece podle nymburského rychtáře na sobě plášť s jeho erbem. Prý v tom spiknutí hraje nějakou roli i jeho sestra Ludmila. Říká se, že Marek z Vartemberka vás chce odstranit, aby se správcem Bezdězu stal někdo, kdo nebude Vartemberkům překážet. Stojí prý také za vaším únosem. Jeho strýc Havel z Lemberka veřejně odmítl nařčení, že by o nějakém spiknutí věděl. Ovšem všude vystupuje jen

za sebe, o svém synovci Markovi mlčí. Už to vyvolává spoustu dohadů.“

Než stačil Oldřich z Chlumu reagovat, vběhla do jizby Marjánka. Měla prázdné ruce a tvářila se důležitě.

„Kde máš pivo?“ uvítal ji nelaskavě staroměstský rychtář. Černovlasá nevěstka si ho nevšímala. Obrátila se na královského prokurátora a začala vysvětlovat, že přišla na něco strašně zajímavého. A pro pátrání určitě důležitého.

Oldřich z Chlumu vrhl na rychtáře pobavený pohled, jako by říkal, že některých věcí se člověk prostě nezbaví. Pak se optal, co se stalo.

„V noci vylovili nedaleko odtud z řeky tělo muže. Někdo mu rozbil hlavu a pak ho hodil do Vltavy. Leží v přístřešku a za chvíli ho mají odvézt na hřbitov.“

„To ví přece každý,“ zarazil ji rychtář Sláma ne zrovna přívětivě. „Ze Starého Města není. Ani z Menšího. Asi nějaký tulák. V podobných případech je městské právo bezmocné. Vrah se skoro nikdy nenajde. Co se dá dělat, když si lotři vyřizují účty mezi sebou?“

„Já toho mrtvého znám,“ triumfovala Marjánka. „Pochází z Lipé a byl katem Hynka Berky. Jmenoval se Knochenbrecher. A byl to největší lotr pod sluncem.“

Oldřich z Chlumu vstal a rukou si chtěl uhladit vousy na bradě, protože zapomněl, že je hladce oholený. Zatracená práce, pomyslel si. Když teď neměl vousy, připadalo mu, jako by ho nic chytrého nenapadalo. Trochu rozmrzele navrhl, že by se na něj měli jít podívat.

Když sestupovali po rozvrzaných schodech do šenku, řekl královský prokurátor rychtáři Slámovi: „Poslouchal jsem tě pozorně. Na Marka z Vartemberka můžeš zapomenout. Pokud má někdo z královského dvora prsty ve všech těch zločinech, je to Hynek Berka z Dubé. Teď se zbavuje nepohodlných svědků. Jenže nepřišel jsem na to, o co mu vlastně může jít. Chápal bych, že se mi chce pomstít. Jenže proč svádí podezření na Vartemberky?“

„Co když se mýlíte a opravdu za vším stojí pan Marek?“

„Nesmysl,“ přerušil ho Oldřich z Chlumu. „Já totiž s určitostí vím, že mého purkrabího nezabil nikdo z Vartemberků, ale velitel družiny Hynka Berky z Dubé Hroznata. I ten je po smrti, stejně jako Knochenbrecher… Uděláš pro mě něco, pane rychtáři?“

„Jsem vám k službám, urozený pane!“

„Nalož tělo zavražděného lipského kata na vůz, oblékni ho do pláště s vartemberským erbem a doprav do Nymburku. Ať si ho svědkové prohlédnou, jestli to náhodou není onen muž, který zavraždil paní Slávku. Tamní rychtář tvrdí, že se jim okatě vystavoval, proto by neměl být problém, aby ho poznali.“

XXI. KAPITOLA

Bylo toho hodně, co svědčilo proti Vartemberkům. Vše sepsané na pergamenové listině předložil nejvyšší komoří českému králi. Předčítal jednotlivé body s pomalou dikcí a soupis to byl dlouhý. Přemysl II. Otakar pozorně poslouchal. Sotva Buzic z Oseka skončil, propustil ho, aniž cokoli komentoval. Nedal mu v té záležitosti žádné pokyny, a co nejvyššího komořího zneklidnilo nejvíce, nekřičel a nikomu nevyhrazoval.

V předsálí královy soukromé pracovny čekali na slyšení další urození mužové. Nejvyšší komoří mezi nimi zahlédl i Hynka Berku z Dubé. I když byl menší postavy, přehlédnout se nedal. Neměl na sobě dvorský šat jako ostatní velmožové, ale byl ve vojenské zbroji. Celý život byl především válečník. Ale Buzic z Oseka už pochopil, že rytířství vystavované Hynkem Berkou na odiv je jen šikovná maska, protože ve dvorských intrikách si v ničem nezadal s těmi, kdo nosili brokátová roucha a tvářili se nadutě.

Zastavil se a tiše ho informoval, že králi předložil všechna provinění Vartemberků, jak si Hynek Berka přál. Než stačil domluvit, objevil se panovníkův služebník, že král očekává pána z Dubé. Hynek Berka spokojeně přikývl, ani se na nejvyššího komořího nepodíval a s pyšně vztyčenou hlavou vstoupil. Sotva za ním služebník zavřel dveře, uklonil se a zdvořile čekal, až ho Přemysl II. Otakar osloví. Jenže ten si dával načas. V ruce držel listinu, kterou mu přinesl Buzic z Oseka. Neuměl sice číst, ale paměť měl vynikající a mohl by slovo od slova

zopakovat vše, z čeho byli Vartemberkové obviňováni. Přísně si Hynka Berku přes okraj pergamenu měřil.

Pak listinu odložil na roh stolu, kde byly už dvě jiné. Aniž by řekl cokoli laskavého, jak bývalo při přijetí významného velmože zvykem, zeptal se, co mu může pán z Dubé povědět k záležitosti pánů z Vartemberka. Hynek Berka si trochu neklidně uvědomil, že král ho chce nachytat. Bylo přece jasné, že by neměl vědět, co je v listině, kterou mu předložil nejvyšší komoří. To znamenalo, že není přesvědčený o Markově vině. Ale to svým způsobem nahrávalo záměrům Hynka Berky. Uklonil se a začal zdvořile děkovat, že ho král přijal. Přemysl II. Otakar ho netrpělivým gestem zarazil, aby mluvil k věci.

„Jsem rytíř," oznámil trochu uraženě Hynek Berka z Dubé. „Pokud by Vartemberkové porušovali má práva, ochráním se sám s mečem v ruce. Tak jako letos na jaře."

„A pokud by porušovali práva tvého krále?"

„Jsem váš věrný poddaný, můj pane!"

„V záležitosti, o níž nás informoval pan Buzic z Oseka, se objevuje i jméno pána z Dubé."

„Zkoušíte mne, můj králi?" usmál se Hynek Berka z Dubé. V duchu si spokojeně říkal, že český král není tak chytrý, aby ho přechytračil. Teď musel upřesnit obvinění vznesená nejvyšším komořím, ale jinak. Pán z Dubé bez zaváhání pokračoval: „Netuším, o čem jste hovořil s nejvyšším komořím. Přišel jsem za vámi s věcí, která mne znepokojila, můj pane. Připouštím, že se o ní mohl doslechnout i pán z Oseka. Zvláště pokud zmínil jméno některého z příslušníků mého rodu. Jde o mého synovce Michala z Grabštejna. Spolu s Markem z Vartemberka unesli správce vašeho hradu Bezděz."

„Kde ho vězní?" skočil mu do řeči Přemysl II. Otakar. Na jeho tváři bylo zřejmé, že si oddechl. O únosu nebyla ve zprávě nejvyššího komořího ani zmínka. Tuhle záležitost si vyhradil pro sebe Hynek Berka jako trumf. Proto se také vyhnul odpovědi.

Teprve když král otázku přísně zopakoval, začal vysvětlovat, že byl vždycky věrným poddaným, a proto ho mrzí některé staré křivdy, které byly spáchány na jeho rodu.

Přemysl II. Otakar stáhl zlostně obočí a stiskl rty. Bylo zřejmé, že se hněvá, ale znal české pány a věděl, že jejich pomoc je vždy obchod. Hynek Berka z Dubé něco nabízel a něco za svou pomoc samozřejmě očekával. Chladně se zeptal, jaké křivdy má na mysli a co chce po něm, českém králi.

„Váš otec Václav I., slavné paměti český král, odňal mému otci hrad Grabštejn a svěřil ho mému strýci. Po něm Grabštejn zdědil jeho syn Michal. Já se však domnívám, že by mělo jít o nedílný rodový majetek. Vaše královská Milost by měla proto zvážit, zda by Grabštejn neměl vlastnit, stejně jako ostatní hrady, nejstarší příslušník našeho rodu, tak jak tomu bývalo kdysi. Rodové panství by se nemělo dělit na menší úděly."

„Jinými slovy chceš, abychom ti věnovali Grabštejn?" upřesňoval si opatrně český král. „Michal z Grabštejna je ovšem stejně věrný poddaný jako ty. Proč bychom měli krátit jeho práva?"

„Unesl přece Oldřicha z Chlumu…," připomněl Hynek Berka z Dubé a znovu se významně odmlčel.

„Kde ho vězní? Pošlu tam své vojáky."

„V jedné bezvýznamné tvrzi v horách poblíž zemské hranice s Lužicí. Ale nebude třeba dobývat ji. Je jiná doba, peníze zmohou více než meč. Už jsem tamnímu vladykovi zaplatil. Je na cestě sem do Prahy. I s panem Oldřichem z Chlumu a s jeho novou manželkou…"

„S kým?"

„Pán z Chlumu se během svého zajetí zamiloval do vladykovy krásné dcery a oženil se s ní. Pokud mu dopřejete milostivé slyšení, budete mít příležitost poznat ji. Říká se, že je opravdu krásná," vykládal Hynek Berka z Dubé přátelsky.

„Až pán z Chlumu dorazí do Prahy, vyslechneme ho. Pak rozhodneme, co bude s Grabštejnem," oznámil český král a pána z Dubé propustil. Hynek Berka se uklonil a s vítězoslavným výrazem na tváři odcházel.

Administrátor pražského biskupa Jana III. z Dražic byl ve srovnání s většinou ostatních významných prelátů ještě mladý muž. Byl podsaditý, měl nazrzlé vlasy, široký dobromyslný obličej a latinsky hovořil lépe než česky, protože pocházel ze Saska. Jmenoval se Knut a kdysi chodil v Magdeburku do církevní školy spolu s Oldřichem z Chlumu. Nepadli si tehdy do oka, poprali se, ale pak se usmířili a nakonec se stali přáteli.

Oldřich Knutova přátelství nezneužíval. Ale občas ho přece jen musel požádat o pomoc. Církev měla o dění v zemi mnohem lepší zprávy než všichni zemští úředníci dohromady. Vidět do duší věřících a ovládat jejich svědomí tvořilo základ církevní moci. Proto byli preláti skoupí, aby cokoli z tohoto bohatství prozradili laikům. Ani Knut nebyl výjimkou. Ovšem někdy sám uznal, že je třeba kyvadlo spravedlnosti postrčit správným směrem, a sdělil Oldřichovi z Chlumu něco, o čem se domníval, že by měl při vyšetřování vědět. Své zprávy ovšem odvažoval pečlivě jako na lékárnických vahách.

Když za ním Oldřich z Chlumu přišel do biskupského paláce, chvilku si ho pobaveně prohlížel a pak se zeptal, kde má vousy. Pohrozil mu prstem a dodal: „Tak se mi zdá, příteli, že tě posedl bazilišek světské marnivosti a jsi náchylný přijmout od zrádného hada jablko hříchu. Zamiloval ses?"

„Dnes jsem nepřišel kvůli učeným disputacím. Znáš můj názor, že křesťanům by se žilo mnohem lépe, pokud by smilstvo bylo jediný hřích, jehož se věřící dopouštějí… Potřebuji pomoc, Knute."

„Tak spusť… Dáš si trochu vína? Mám ho až z Burgundska. Dar lillského arcibiskupa."

„Hledám děkana Benedikta. V Lipé není, služebníci Hynka Berky tvrdí, že se s nikým nerozloučil a zmizel. Mše ve městě slouží zatím jeho almužník. Potřeboval bych Benediktovo svědectví v případu jedné vraždy, pokud je ovšem vůbec ještě živý.“

„Ptal ses pána z Dubé?“

„Měl by svědčit proti němu,“ upozornil Oldřich z Chlumu a rychle vysvětlil celý propletenec se smrtí bezdězského purkrabího Jindřicha a vraždou jeho ženy v Nymburku. Knut pozorně poslouchal.

„Pokusím se to zjistit,“ slíbil pak váhavě. „Ale pokud vím, náš biskup ho určitě nikam neposlal. To bych věděl. Je možné, že už svědčí před soudem věčným… Kdo ho viděl naposledy?“

„Mé možnosti pátrat jsou v současné době značně omezené,“ povzdychl si Oldřich z Chlumu. „Velitel Diviš pouze zjistil, že děkan Benediktus v Lipé není. Nic víc.“

„Jsi královský prokurátor. Především bys měl začít pátrat ty sám. Copak náš milostivý král neochraňuje služebníky boží stejně svědomitě jako rytíře?“

„Nech toho, Knute,“ nevrle ho zarazil Oldřich z Chlumu. V tónu svého přítele cítil nechuť vůči panovníkovi. Celkem oprávněně. Přemyslovy vztahy s církví byly více než chladné. Ale neodpustil si komentář: „Já za to nemohu, že jste nechtěli povolit králi rozvod, i když jeho manželství bylo bezdětné. Tohle Přemysl církvi stěží zapomene. Jenže teď nejde o krále, ale o mě. Proč myslíš, že jsem se oholil? Chtějí mě zabít, nebo v lepším případě alespoň zničit. Můj panoš se vydával za mě a doplatil na to. Unesli ho a stále netuším, zda je vůbec ještě živý. Jde mi o krk!“

„Přeháníš,“ vrtěl nedůvěřivě hlavou biskupův administrátor. Napil se vína, spokojeně ho poválel na jazyku a pak slíbil, že udělá, co jen půjde. Navrhl, aby Oldřich z Chlumu přišel zase zítra večer.

Královský prokurátor se rozloučil a zamířil k přívozu přes Vltavu, aby se dostal na staroměstský břeh.

Probošt vyšehradské kapituly čekal v kapli, až se objeví královna Kunhuta. Zjistil vše, co panovnice požadovala. Probošt Kristián byl ochotný udělat cokoli, jen aby kapitula neztratila štědrou donátorku. Obával se však, zda ji zprávami o Oldřichovi z Chlumu uspokojí. Pokřižoval se a zvedl pohled ke kříži, který visel v šeru na chladné kamenné stěně. Bylo tak těžké sloužit dvěma pánům. Bohu a ještě králi. I když byl v chrámu Páně, musel se pobaveně zasmát, protože on sloužil pánům třem. Ještě královně. Současně ho napadla neuctivá otázka, která z těch tří služeb je nejobtížnější. Ale odpověď znal předem. Vyhovět ženě bylo vždy těžké.

Královna Kunhuta dorazila, jak měla ve zvyku, se značným zpožděním. Pospíchala a rukou si upravovala pramen černých vlasů, který jí vyklouzl pod okrajem hedvábné loktuše, jíž si zavinula hlavu. Aby ani na okamžik nebudila zdání skromné pokory, na hlavě měla masivní stříbrnou čelenku s perlami. Došla před oltář, poklekla na jedno koleno a chvatně se pokřižovala. Pak se podívala na probošta a usmála se. Bůh byl sice přísný, ale spravedlivý. Na tom se od časů prvních křesťanů nezměnilo nic. Zato Kunhuta byla žena mnoha tváří, proto bylo tak obtížné sloužit jí.

„Má paní, zjistil jsem vše, jak jste si přála, i když to bylo hodně obtížné. Vyšehradská kapitula není tak zámožná jako pražský biskup, také proto má jen nemnoho služebníků. Skoro všechny jsem musel poslat do severních Čech, neboť pátrat v hlubokých lesích na hranicích s Lužicí je úkol…“

„K věci,“ přerušila ho královna Kunhuta a úsměv jí zmizel z tváře. Zívla, aby dala najevo, že zdlouhavé litanie ji nudí.

Probošt věděl předem, že ho zarazí, ale zdlouhavý úvod si nemohl odpustit. Copak šlo přiznat, že se prostě zeptal biskupského administrátora a ten mu vše prozradil? I když ho královna přerušila, doufal, že si bude

pamatovat, jak obtížně plnil její přání, a podle toho projeví svou štědrost na Vánoce. Uklonil se, jako by se omlouval, a rychle drmolil, že už je starý a roztržitý muž. Pak se jí podíval pevně do očí a zcela změnil tón: „Oldřicha z Chlumu věznili v mařenické tvrzi. Je to obyčejný dvorec v lesích někde mezi Lemberkem a Lipou. Ovšem teď už tam královský prokurátor není. Vladyka Zdeněk ho veze do Prahy. I se svou dcerou, kterou si pan Oldřich vzal za manželku."

„On se oženil s nějakou venkovskou husičkou?" nedůvěřivě ho přerušila královna. Probošt Kristián postřehl v tónu jejího hlasu cosi, co by mohl nazvat žárlivostí, kdyby nebral v potaz, že hovoří česká královna.

„Prý je ta dívka mimořádně krásná a… Hmm, také mimořádně necudná. I když se to neslučuje s učením křesťanské církve, mnohé muže právě takové ženy přitahují. To platí už od časů Maří Magdaleny, než vstoupila na pravou cestu. Třeba i manželka pana Oldřicha se napraví a…"

„Pán z Chlumu není Spasitel, aby napravoval duše zbloudilých žen," neuctivě namítla královna Kunhuta. „Asi ho donutili. Může být takový sňatek vůbec platný?"

„Co Bůh spojil, člověk ať nerozlučuje," začal důležitě mentorovat probošt, ale okamžitě se zarazil, protože si uvědomil, že i český král Přemysl II. Otakar nechal rozloučit své prvé manželství, aby se mohl oženit s Kunhutou. Rychle dodal, že ovšem jsou výjimky, pokud Svatý otec v Římě shledá důvody, které jsou křesťanské, a rozluku povolí. Pokud ale došlo k naplnění sňatku v manželském loži, o čemž v případě Oldřicha z Chlumu nelze pochybovat, je sňatek před Bohem platný a je jedno, zda mu předcházelo zajetí či nikoli. To by možná mohl trestat soud světský, ale z hlediska církevního to nemění nic na věci, že Oldřich z Chlumu je ženatým mužem.

Královna Kunhuta se už neusmívala. V očích měla zlost, ale v jejím hlase zněla spíše něha. Vstala a proboštovi oznámila, že se bude modlit za to, aby se mýlil. A že jí vůbec nedělá potěšení skutečnost, že to bude muset oznámit Ludmile z Vartemberka. Pak se pokřižovala a odešla.

Probošt Kristián vstal a opustil Pražský hrad. Pospíchal dolů k řece, aby se stihl do večera vrátit na Vyšehrad. Zahlédl loďku převozníka, v níž sedělo několik lidí. Na zádi stál hubený vysoký muž s bidlem a právě chtěl odrazit od břehu. Probošt se rozběhl, mával rukama a ze všech sil křičel, aby na něho počkal. Převozník si ho ale nevšímal. Kam by došel, kdyby měl pořád na někoho čekat? Tohle se mu stávalo desetkrát denně. Jenže muž, který seděl na přídi, mu cosi přísně nařídil. Převozník vytáhl bidlo z vody a odplivl si.

Zadýchaný probošt nastoupil a rukou převozníkovi žehnal. Ale hubený muž se tvářil tak nevrle, že toho probošt Kristián raději nechal. Muž, který seděl na přídi a který zařídil, aby loďka počkala, proboštovi přátelsky pokynul, aby se posadil vedle něj. Posunul se k okraji a uvolnil mu místo na úzké lavičce.

„Děkuji ti, synu," laskavě požehnal alespoň jemu a těžce dosedl, až dřevo zapraskalo.

„Jsem rád, že tě potkávám, bratře probošte. Co nového v bibliotéce? Máš nějaké nové zajímavé rukopisy?" optal se muž v plášti. Teprve teď se na něj probošt pátravě zadíval. Pak zavrtěl hlavou a překvapeně vyhrkl: „Pane z Chlumu, co tu děláš? Nepoznal jsem tě hned, bez těch vousů… Myslel jsem, že z Mařenic ti to bude do Prahy trvat déle."

„Z jakých Mařenic?" zarazil ho nechápavě královský prokurátor.

„No z té tvrze, kde tě věznili. A kde ses oženil… Naše královna je z toho hodně rozmrzelá."

Sotva loď přistála u staroměstského břehu, požádal Oldřich z Chlumu probošta, aby se s ním posadil ke stolu

v nuzném výčepu pro voraře před hradbami, a donutil ho, aby mu pověděl všechno, co o té věci věděl.

XXII. KAPITOLA

Konečně měl Oldřich z Chlumu pohromadě všechny zprávy a mohl pomalu rozplést podivný příběh intrik. Těšil se, až uvidí svého panoše, který byl na cestě do Prahy. Současně si blahořečil, že nikomu neodhalil svou skutečnou totožnost. Byl si jistý, že tím zachránil Otovi život. Nemohl se dočkat, až uvidí jeho manželku. Došlo mu, že si ji musel vzít z donucení, ale probošt Kristián tvrdil, že to je mimořádně krásná dívka, takže zřejmě nebyl důvod panoše Otu litovat.

Po delším smlouvání mu probošt Kristián postoupil listinu s výpovědí lipského děkana Benedikta, z níž bylo zřejmé, že bezdězského purkrabího Jindřicha zavraždil velitel družiny Hynka Berky z Dubé. A staroměstský rychtář Sláma získal svědectví několika nymburských měšťanů, že vdovu Slávku zavraždil muž, jehož tělo vylovili z Vltavy a identifikovali jako lipského kata Knochenbrechera. Nebylo toho mnoho, aby usvědčil Hynka Berku, ale k očištění jména Marka z Vartemberka to bohatě stačilo. Víc zatím Oldřich z Chlumu udělat nemohl.

Jakmile královský prokurátor shromáždil všechna důležitá svědectví, měl by se s nimi správně vydat na Pražský hrad. Buď za nejvyšším komořím, anebo přímo za českým králem. Jenže to neudělal. Případ nepostrádal přes zločiny, které se během posledních týdnů staly, na určité komičnosti. A Oldřich z Chlumu se rozhodl dohrát ho do zábavného konce.

Nebyl problém zjistit, kdy má český král přijmout mařenického vladyku s královským prokurátorem a jeho mladou manželkou. Probošt Kristián vyhověl ještě

jednou. Oldřich z Chlumu kdysi vytáhl vyšehradskou kapitulu z ošemetné šlamastyky a starý prelát se mu nyní za tu službu odvděčil, i když nepříliš ochotně. Na slavnostní přijetí u českého krále vzal s sebou Oldřicha z Chlumu v přestrojení za kapitulního bratra.

Před českého krále předstupovali rytíři se svými prosbami, ale Přemysl II. Otakar vypadal poněkud roztržitě. Většinu žádostí bez dalšího zkoumání zamítl, jako by to chtěl mít už za sebou. A stále častěji se obracel ke dveřím, kudy měla vstoupit trojice z Mařenic.

Oldřich z Chlumu v řádovém hábitu a s kápí hluboko staženou do tváře si prohlížel hlouček urozených dam, které doprovázely českou královnu. Na kraji stála Ludmila z Vartemberka. Byla bledá a v ruce tiskla hedvábný kapesníček. Kolem očí si namalovala nevýrazné černé stíny, aby zakryla stopy slz. Vypadala jako hromádka neštěstí a neobyčejně jí to slušelo. Oldřich z Chlumu pocítil zvláštní něhu, když si ji prohlížel. Byla vlastně ještě děvčátko, i když se snažila vypadat jako hrdá šlechtična. Ale především byla jediný člověk na světě, na kterém mu opravdu záleželo.

Oddělil se od hloučku prelátů a s tváří skloněnou k zemi se k ní vydal. Cítil se provinile, protože sice dohraje divadlo až do efektního konce, ale Ludmilu potrápil. Nechal ji skoro dva dny v nejistotě. Najednou mu jeho vítězství nepřipadalo tak skvělé. Došel k Ludmile a ostýchavě se dotkl její ruky. Trhla sebou a lhostejně se na něho obrátila.

„Jen klid, má dcero," řekl konejšivým hlasem s tváří stále skloněnou k podlaze. „Ale ten, kdo tě zachránil kdysi na lovu, když jsi byla ještě malé děvčátko, a pak házel kamínky do vody, by si nikdy nevzal někoho jiného než tebe!"

„Kdo jsi?" vyhrkla tiše, ale i tak se po ní jedna z dvorních dam přísně ohlédla, aby nerušila. Povinností dvora bylo během královské audience poslouchat a mlčet.

Oldřich z Chlumu se k plavovlasé dívce naklonil a pošeptal: „Ten, kdo tě miluje, Ludmilo.“

Ludmila z Vartemberka zvedla rukou okraj jeho kápě a rychle se mu podívala do tváře. Poznala ho hned. Stiskla nazlobeně rty. Přesně v té chvíli ohlásil herold, že ke slyšení přichází královský prokurátor Oldřich z Chlumu, mařenický vladyka Zdeněk a manželka královského prokurátora paní Rozálie. Vzápětí se ve dveřích objevil panoš Ota. Sálem to zašumělo, protože většina rytířů znala Oldřicha z Chlumu i jeho panoše. Otu navíc dobře znala i spousta urozených dam, které audienci sledovaly. Z několika míst se ozval tlumený smích. Český král vstal z trůnu a v tu chvíli vůbec nevypadal jako přísný panovník. Měl co dělat, aby se nerozesmál nahlas.

Ludmila z Vartemberka rychle uchopila Oldřicha z Chlumu za ruku, naklonila se k němu a tiše pošeptala: „Ty bys ale zasloužil.“ Pak ho letmo políbila na tvář a ctnostně se od něho odtáhla.

Komoří Buzic z Oseka, který stál vedle trůnu, měl otevřená ústa jako ryba, která se na suchu dusí. Měl by jménem krále příchozí vyzvat, aby poklekli před trůnem, ale měl před očima červené mžitky a obával se, že omdlí. Až dosud ho Hynek Berka uklidňoval, že má královského prokurátora pevně v hrsti a vše pečlivě promyslel. Když se teď na svého spojence podíval, pán z Dubé se krčil, jako by se chtěl v hloučku velmožů ztratit. Nejvyšší komoří pochopil, že Oldřich z Chlumu byl chytřejší než jeho soupeř, a intuice mu napovídala, že zřejmě brzy o výnosný úřad přijde. Znovu dostal zlost na svou dceru a její sňatek, kvůli kterému se musel zadlužit.

„Máš krásnou dceru,“ oznámil laskavě Přemysl II. Otakar a sestoupil z trůnu. Mařenický vladyka vypadal vyděšeně. Poprvé ho přijal český král. Klečel na zemi a potil se rozrušením mnohem víc, než když poprvé přepadl kupce. To už bylo dávno, ale stále se na to dobře pamatoval. Zato jeho dcera Rozálie si užívala chvíli

slávy. Dělala vše, aby ukázala své půvaby. Byla na sebe hrdá a trochu opovržlivě se zadívala k hloučku přepychově, ale podle jejího názoru nudně oblečených urozených dam. Ona sama měla zelené brokátové šaty s velikým výstřihem, které jí pro tuhle příležitost půjčil Hynek Berka z Dubé z truhlice svých dcer.

Přemysl II. Otakar si potěšeně prohlížel klečící dívku. Pak se rozhlédl sálem a významně oznámil: „Rádi na našem dvoře vítáme vladyku z Mařenic a jeho dceru. Ale kde se skrývá náš prokurátor? To český král nestojí Oldřichovi z Chlumu za to, aby nám složil hold?“

Vladyka z Mařenic zvedl hlavu, ale protože neznal dvorské způsoby, vyjel na českého krále: „Copak není tady vedle nás?“

„Ne,“ odpověděl pobaveně Přemysl II. Otakar. „Nebo chceš tvrdit, že znáš našeho prokurátora lépe než my, český král? Tento mladík je jeho panoš.“

Rozálie sebou trhla, jako by ji uštkl had. Obrátila se na Otu a hlasem trhovkyně začala ječet: „Tak tys mě podvedl? Zneuctil jsi mě. Připravil o počestnost. Jak ses vůbec mohl opovážit, já…“

„Mlč!“ křikl na ni voják, který stál vedle trůnu a v ruce držel královský praporec. Věděl, že by to měl nařídit nejvyšší komoří, který audience u krále vedl, jenže Buzic z Oseka jen otvíral ústa, ale nedokázal vydat jediný hlásek.

Oldřich z Chlumu se naklonil k Ludmile, stáhl si kápi z hlavy a omluvně řekl: „Jinak to nešlo, má milá!“ Pak si začal razit davem cestu k trůnu. Očima hledal Hynka Berku. Ten se zatím vzpamatoval a už zase stál s hrdě vztyčenou hlavou. Jejich pohledy se na okamžik střetly. Pán z Dubé měl zlost, že se osobně nepřesvědčil, koho to vlastně nechal zajmout. Copak ho mohlo napadnout, že chytí panoše Otu? A že mařenický vladyka královského prokurátora osobně nezná? Ušklíbl se, jako by chtěl Oldřichovi říci, ať ukáže, co umí, jemu stejně nic nedokáže.

Oldřich z Chlumu došel ke klečící trojici, uklonil se králi a poklekl vedle svého panoše. Ota se na něj letmo obrátil a rozpustile mrkl. Přemysl II. Otakar si toho všiml. I když to bylo od Oty vůči němu nezdvořilé, nemohl si odpustit, aby se na královského prokurátora nezadíval a neudělal to samé, co jeho panoš. Pak se vrátil na trůn a nařídil, aby mu konečně královský prokurátor všechno vysvětlil, neboť i on, český král, pomalu ztrácí přehled o svých služebnících.

Ještě než začal Oldřich z Chlumu vysvětlovat, vstala Rozálie z místa, kde klečela, obešla otce a klekla si vedle královského prokurátora. Pak se obrátila ke králi a oznámila, že tohle je její skutečný manžel. A že to má písemně na listině. Mařenický vladyka hned vytáhl ze záňadří pergamenový svitek a podal ho komořímu.

„Budeme se tedy nejprve zabývat tou dívkou," řekl český král, který zcela rezignoval na formální postupy svých audiencí. „Přečti tu listinu."

Buzic z Oseka staženým hrdlem oznámil, že podle této listiny uzavřel pán z Chlumu sňatek s Rozálií, dcerou mařenického vladyky. A věnem dostal rukopis Románu o růži.

„Náš majestát má pochybnosti o pravosti tohoto sňatku," oznámil Přemysl II. Otakar, sotva nejvyšší komoří dočetl a pergamen svinul. Rozálie už otvírala ústa, aby se začala hádat, ale otec ji okřikl, že je husa a aby mlčela.

„Já jsem husa?" zaječela. „Tys chtěl, abych si ho vzala."

Voják se zástavou ji znovu přísně okřikl. Král chvíli počkal, a když dívka zmlkla, pokračoval: „Je zjevné, že v době, kdy došlo ke sňatku, pán z Chlumu v Mařenicích nebyl. Jen jeho panoš."

„To je pravda, můj pane," ozval se Hynek Berka a vystoupil z hloučku velmožů. Byl rozhodnutý bojovat do poslední chvíle. Rytíř se přece nevzdává. „Copak církevní právo nepovoluje sňatek v zastoupení? Pán z

Chlumu se s touto dívkou oženil na dálku a při obřadu ho zastupoval jeho panoš.“

„Sňatek v zastoupení má jen symbolickou platnost,“ ozval se ihned Oldřich z Chlumu a obrátil se k hloučku prelátů, aby potvrdili jeho slova. „Používá se třeba v případě, kdy je nevěsta příliš mladá a manželství nemůže být naplněno. Aby bylo platné, musí následovat druhý obřad, kdy Bůh před oltářem spojí skutečné snoubence.“

Všichni v sále ztichli a obrátili se na pražského biskupa, který seděl na nízké stoličce a až dosud dřímal. Jan III. z Dražic nerad zasahoval do světských sporů. Několikrát se mu to nevyplatilo a od té doby se snažil vyhnout jednoznačné odpovědi. Téhle zásady se přidržel i nyní. Přikývl a přemýšlivě oznámil: „Možných výkladů je více.“

„Může církev uznat sňatek, který nebyl naplněn v manželském loži?“ obrátil se na něj okamžitě panoš Ota. Všiml si překvapeného pohledu svého pána.

„Smyslem sňatku je, aby žena byla počestně obtěžkána a rodila děti,“ potvrdil důstojně pražský biskup. „Pokud muž nedokáže tuto povinnost v manželském loži splnit, sňatek není platný, neboť postrádá základní smysl, pro který spojuje Bůh osudy dvou křesťanů.“

Panoš Ota se obrátil na krále. „V tom případě jsou všechny námitky pána z Dubé liché. Protože sňatek, který jsem uzavřel z donucení, a nikoli v zastoupení, nebyl v manželském loži ani jednou naplněn.“

„To není pravda,“ začala hlasitě protestovat Rozálie. „Pomiloval se se mnou několikrát!“

„Po svatbě?“ optal se jí sladce Ota.

Dcera mařenického vladyky označovala všechna církevní přikázání a světské zákony za nesmysly. Nic z nich neznala a nenapadlo ji, že by je někdy v životě k něčemu potřebovala. Proto bez zaváhání začala vysvětlovat, že sice po svatbě ne, ale před svatbou jejich sňatek naplnili mnohokrát. Jakmile se jí však pražský

biskup pokusil se shovívavým výrazem vysvětlit, že v tom případě je to hřích smilstva, ale o naplnění manželství jít nemůže, rozhodla se pro osvědčenou obranu. Rozplakala se, vstala a po stupních vystoupila k trůnu. Poklekla u nohou českého krále a uchopila ho za ruku. V jejím pohledu ale nebylo nic z pokory dívky, která hledá ochranu u svého krále. Dala si záležet, aby se tělem lehce dotýkala královy nohou a aby mu poskytla co nejlepší pohled na křivky, které mohla nabídnout.

To, co udělala, bylo tak nečekané, že sám Přemysl II. Otakar najednou nevěděl, jak se má zachovat. Žádný rytíř by přece neměl odmítnout pomoc dívce, které bylo ublíženo. Ale současně bylo jasné, že jako král musí trestat hanebnost. Vysvobodila ho královna Kunhuta. Předstoupila před trůn a chladně si klečící Rozálii měřila. Pak se obrátila na abatyši kláštera klarisek ze Starého Města pražského. „Tahle nebohá dívka přišla o počestnost a zhřešila. Jako jedinou cestu ke spáse její duše vidíme, aby v tvém klášteře konala pokání. Třeba zde najde zalíbení ve službě Bohu."

Protože Rozálie neznala českou královnu a netušila, kdo právě hovoří, ostře se ohradila. Tím zpečetila svůj osud. Ani Hynek Berka si netroufl protestovat. Dceru mařenického vladyky vzápětí odvedli dva vojáci v doprovodu abatyše. Sotva za nimi zapadly dveře, český král si zjevně oddechl. Formálně poděkoval Kunhutě, že se projevila jako laskavá panovnice, která cítí s utrpením svých poddaných. Vrhla po něm vyčítavý pohled a beze slova se vrátila ke dvorním dámám.

Na své místo se chtěl vrátit i Hynek Berka z Dubé, ale Přemysl II. Otakar ho zastavil: „I když prohlašujeme údajný sňatek našeho prokurátora za lživý a neplatný, stále nám není řada věcí jasná. Možná bys nám je mohl objasnit ty, pane z Dubé."

„Copak já o těch událostech něco vím?" bránil se Hynek Berka a ukázal na mařenického vladyku. „Ať on poví, kdo zajatého pána z Chlumu přivezl a v jeho dvorci

střežil.“ Přísně po něm šlehl pohledem. Mnohokrát mu opakoval, jak má vypovídat. Mohl se spolehnout, že to vladyka udělá, protože se ho bál určitě víc než českého krále.

Zdeněk z Mařenic nečekal na králův pokyn a začal chvatně vykládat, že Oldřicha z Chlumu přivezli dva vojáci, kteří slouží v posádce pána z Grabštejna. Celou dobu ho v jeho dvorci střežili, aby neuprchl. Navíc se zmínili, že to dělají nejen se svolením jejich pána, ale také na pokyn Marka z Vartemberka. Pak se obrátil na panoše Otu a jako špatný herec se ho optal, zda může jeho slova potvrdit, protože jemu to vojáci prozradili přece také.

„Nepamatuji se,“ opáčil panoš Ota. „Ale jistě vím, že když mne přepadli a spoutali, slyšel jsem hlas pána z Dubé. Přiznávám, neviděl jsem ho, měl jsem přes hlavu přetažený pytel. Ale hlas jsem poznal.“

„Takové svědectví nelze přijmout,“ rozzlobil se Hynek Berka. „Pán toho prolhaného panoše se mi chce pomstít za to, že…“

„Já?“ přerušil ho přísně Oldřich z Chlumu. „Pokud se chce někdo mstít, jsi to ty! Je načase všechno skončit. Svědectví mého panoše je věrohodné. Ti dva, kteří strážili mého panoše, slouží opravdu Michalovi z Grabštejna. Ale těsně před přepadením se zastavili u jednoho ovčáka nedaleko Ronova a zmínili se o tobě, pane z Dubé.“

„Pokud měl někdo zájem násilím tě oženit, a o nic jiného přece nešlo, pak to byl Marek z Vartemberka. Ne já. Ludmila je jeho sestra,“ nevrle upozornil Hynek Berka.

„Jsi lhář,“ vykřikl mladý Vartemberk a vystoupil z hloučku velmožů. „Pokud jsi rytíř, dokaž to! Máš meč stejně jako já!“

„To už přestává všechno!“ rozzlobil se český král. Pobavený úsměv mu zmizel z tváře. Vstal z trůnu a pomalu se rozhlížel sálem. Všichni strachem klopili oči k

podlaze. Pochopili, že zábava skončila. Teď šlo o hodně, a kdo mohl, snažil se nepříjemné roztržce vyhnout. Byl to ostatně spor pánů z Dubé a z Vartemberka. Ostatní příslušníci dvora zde byli jen proto, aby naslouchali a mlčeli. A podle toho se také chovali.

„V našem království vládne právo," pokračoval přísně Přemysl II. Otakar. „Nikdo nebude vyhrožovat mečem! Pane z Chlumu, jsi náš prokurátor. Můžeš nám objasnit, co se vlastně stalo?"

Oldřich z Chlumu hovořil dlouho. I když se ho občas pokusil Hynek Berka přerušit, král ho vždy pánovitým gestem umlčel. Oldřich nejprve vysvětlil, jak byl zavražděn purkrabí Jindřich a jak později i jeho vdova. A že obě vraždy mají na svědomí služebníci Hynka Berky, kteří se vydávali za muže Marka z Vartemberka. Předložil výpověď lipského děkana, že listiny obviňující pána z Chlumu poslal do Nymburku Hynek Berka. To byl také důvod, proč později nechal vdovu Slávku zavraždit.

„Věříme, že to tak bylo," souhlasil český král nesmlouvavě. „Ale nerozumíme, proč se to celé stalo."

„Ve hře bylo hodně. Šlo o zájmy dvou nejmocnějších severočeských rodů," začal Oldřich z Chlumu. Věděl již dost o celé intrice, ale stále mu některé detaily nesouhlasily. Proto si nebyl jistý, zda ví vše. „Hynku Berkovi šlo o Grabštejn. Není přece tajemstvím, jak těžce nesl, že ho vlastní jeho synovec. Proto se rozhodl, že vyřeší dva problémy najednou. Pomstí se mně za smrt svého syna a obviní synovce. Oprávněně může očekávat, že Grabštejn získá on."

„Jistě, přesně to nám navrhl," souhlasil král. „Ale nechápeme, proč své muže navlékal do plášťů s vartemberským erbem."

„Možná proto, že Michal z Grabštejna má stejný erb jako on," uvažoval nahlas královský prokurátor. Ani on neznal odpověď.

Přemysl II. Otakar uvažoval jen chvíli. Pak vstal a položil ruku na jílec svého meče. „Hrad Grabštejn náš otec kdysi svěřil pánům z Dubé. Ale ve skutečnosti zůstal vždy královským majetkem.“

Hynek Berka zrudl zlostí. Tenhle výklad byl hodně svévolný, ale v tuhle chvíli nemohl nic namítat. Provinil se a bylo na českém králi, aby trestal. Hynek Berka měl dost pevných hradů, aby se ubránil královskému vojsku. Jenže po válce s Markvartem z Vartemberka byly jeho síly vyčerpané. Potřeboval čas na oddech. Musel se podrobit.

„Abychom zabránili budoucím sporům o tento hrad, které vedou páni z Dubé mezi sebou, zabavujeme ho a svěřujeme našim věrným spojencům pánům z Donína,“ pokračoval Přemysl II. Otakar. Věděl, že si podobnou věc může v tuhle chvíli dovolit. Hynek Berka proti němu nepovstane, protože jeho osobně ve skutečnosti nepoškodil. Poškodil jen jeho synovce a s jeho spojenectvím po tom všem, co se stalo, stejně nemohl Hynek Berka počítat. Králi však nešlo jen o Grabštejn. Řada rytířů, spřízněných s pány erbu dvou zkřížených ostrví, se nejspíše postaví za Michala. Nikoli proti králi, ale proti jeho strýci, který vše zavinil. Tím král nejsnáze oslabí dosud jednotný tábor pánů z Dubé. A věrné Doníny vklíní mezi državy Vartemberků a pánů z Dubé.

Sbor shromážděných velmožů po kratším dohadováni králův rozsudek potvrdil a tím byl osud hradu Grabštejn zpečetěn. Hynek Berka se ještě objal s českým králem na znamení, že jeho rozhodnutí přijímá a spor považuje za uzavřený.

XXIII. KAPITOLA

Sotva opustil Oldřich z Chlumu v doprovodu panoše Oty Pražský hrad, optal se ho, kde má knihu, o níž se v listině hovořilo. Panoš Ota si pro ni zašel do šenku, kde se předchozího dne ubytoval spolu s mařenickým vladykou. Když Román o růži dával svému pánovi, v rychlosti vysvětlil, jak hanebná to je kniha a jakou zábavu a dokonce poučení skýtá.

„Možná tobě," namítl rezervovaně královský prokurátor, listoval pergamenovými stránkami a zběžně je pročítal. Když došel na konec, zarazil se. Na přídeští byla napsána poznámka o tom, že knihu opsali v clunyjském skriptoriu. Oldřich z Chlumu rychle uvažoval, jak se vůbec tak vzácná kniha mohla dostat do mařenického dvorce.

„Rozálie tvrdila, že ji otci někdo půjčil. Nejspíše Hynek Berka."

„Jenže ten také neumí číst. Proč by kupoval knihu? Ale i kdyby ji koupil, jak by ho napadlo, že se hodí k tomu, aby tě Rozálie svedla? Kdyby tak věděl, koho bude Rozálie ve skutečnosti svádět! Dávat tolik peněz za necudnou knihu bylo přece úplně zbytečné, protože tebe svést není nic těžkého."

„To se mýlíte," bránil se panoš Ota. „Tam jsem byl za vás, ne za sebe."

„I tak jsi hřešil s tou dívkou. To já bych nikdy neudělal."

„Pokud bych jí nevyhověl, nechali by mě umřít hlady," žaloval panoš Ota. „Ale věřte mi, hanbu jsem vám neudělal, protože…"

„Nech už toho," zasmál se Oldřich z Chlumu. „Jsi lotr a ta dívka na to doplatila."

„Rozálie? Vy si opravdu myslíte, můj pane, že lotr musí nosit jen mužské nohavice? A jestli vás dojala slzami, pak nerozumíte ženám."

„Dej mi tu knihu," nařídil Oldřich z Chlumu, aby dal na srozuměnou, že se nemíní o té věci dál přít.

„Pokud si ji přečtete, zjistíte, můj pane, že mám pravdu," neodpustil si panoš Ota a podal mu ji.

Oldřich z Chlumu ale nemínil pomocí nemravné knihy zjišťovat, jak je to s ženskou ctností a slzami. S manuskriptem v ruce se vydal za proboštem Kristiánem. Tušil správně, že do českých zemí ji přivezl některý z kapitulních bratří. Za slib, že už nikdy nebude po kapitule žádat jakoukoli pomoc, mu vyšehradský probošt prozradil, komu knihu prodal.

„Vezmu si Oldřicha, i kdybys mě za to vydědil a proklel," křičela Ludmila z Vartemberka na svého bratra. Marek ji zamračeně poslouchal. Přemysl II. Otakar díky chytrosti svého prokurátora uznal, že proti němu nepodnikl nic, zač by měl Vartemberky trestat. Současně vyjádřil přání, aby provdal Ludmilu za Oldřicha. Ale strýc Havel z Lemberka byl proti. A měl pravdu. Pokud vyhoví králi, posílí tím panovníkův vliv v severních Čechách. Přitom Vartemberkové za to nezískají vůbec nic. Pokud vzal v úvahu, že rod Hynka Berky z Dubé ztratil Grabštejn a hrad získali páni z Donína, věrní spojenci českého krále, bylo to celé na povážnou.

„To neuděláš! Nevezmeš si ho," oznámil své sestře výhrůžně. „Nemám nic proti Oldřichovi z Chlumu. Možná bych se smířil i s tím, že nemá žádný majetek. Jenže jde o vliv našeho rodu v severních Čechách. Chceš, abychom dělali jen to, co chce král?"

„Pokud mě vydědíš, bude jedno, zda jsem manželkou královského prokurátora," odsekla stejně výhrůžně. „Oldřich tě zachránil. To má být vděk?"

„Udělal jen to, co je jeho povinnost. Má chránit zákon. Nic víc. Vděčný bych musel být jen v případě, že by lhal v můj prospěch. Jenže tohle by on nikdy neudělal.“

„Žádný rytíř nesmí lhát…“

„Náš otec Markvart byl rytíř. A jaký! Myslíš, že mluvil jen pravdu?“

„Stejně si Oldřicha vezmu,“ oznámila pevně Ludmila a dupla si umíněně nohou. Pak se otočila a vyšla ven. Práskla za sebou dveřmi.

„Co tě ke mně přivádí, pane Oldřichu?“ vítal přátelsky královského prokurátora Havel z Lemberka. „Musím ti poděkovat, že ses postavil za náš rod. Přiznávám, že mne intriky pána z Dubé zaskočily. Že usiloval o Grabštejn, to chápu. Ale proč do toho chtěl zatáhnout i Vartemberky?“

„Proč myslíš?“ opáčil s neskrývaným opovržením v hlase Oldřich z Chlumu. Aniž počkal, až ho mocný velmož vyzve, posadil se do křesla. Z okna pražského paláce pánů z Vartemberka byl výhled za hradby Menšího Města pražského. Slunce pomalu mizelo za střechami strahovského kláštera.

Z tváře Havla z Lemberka se vytratil přátelský úsměv. Sevřenými rty se optal, jak tomu má rozumět.

„Přesně tak, jak jsem svou poznámku myslel,“ odpověděl Oldřich z Chlumu. „Povím ti o dvou událostech a řekni sám, zda uvažuji správným směrem. Můj panoš Ota si jako věno vyžádal rukopis Románu o růži. Pán z Dubé ho do Mařenic přivezl, aby podnítil zájem svého zajatce o tělesné obcování. Jenže ten rukopis dostal pán z Dubé od svého spojence, jemuž ho prodala vyšehradská kapitula. A to jsi ty, pane z Lemberka.“

„Kdo ti to řekl?“

„Na tom nezáleží. Má informace je správná. A ještě něco. Když vojáci z bezdězské posádky prohledávali pohraniční lesy, zastavili se na Lemberku. Teprve pak

pokračovali do Mařenic. Ale mého panoše Otu nenašli, protože vladyka ho stihl včas ukrýt. Předem ho varoval muž, který se přihnal na zpěněném koni. Z Lemberka, pane Havle.“

„Jak se opovažuješ?“

„Spojení s pánem z Dubé ti mělo zajistit vůdčí postavení ve vartemberském rodu. Pokud by Marek upadl v nemilost u krále, stal by ses hlavou ty. A možná bys mohl usilovat o některé hrady, které drží Marek. Můžeš namítnout, že ti nikdo nic nedokáže. Ale já ti odpovím, že se pleteš. To, co jsem ti právě řekl, nechá král s mimořádným potěšením prověřit. Navíc jsem si jistý, že nabídne Hynku Berkovi milost, pokud se přizná, s kým se proti němu spojil. Můžeš mít potíže. Mohl bys dokonce o Lemberk přijít!“

„Kdo všechno to ví?“

„Takže se přiznáváš?“

„Odpověz mi!“ rozkřikl se Havel z Lemberka a položil ruku na jílec meče. Jenže bylo to prázdné gesto. Oldřich z Chlumu byl rovněž ozbrojený a nedalo se předpokládat, že by ho lemberský pán porazil. A navíc byli v pražském paláci.

„Neví to nikdo. A nemusí se to ani dozvědět. Pokud…“

„Chceš peníze?“

„Ne, chci se oženit s tvou neteří Ludmilou. Pokud přiměješ jejího bratra Marka, aby souhlasil se sňatkem, budu mlčet. Nebudu přece svědčit proti muži, s nímž budu spřízněný. Ale to platí jen v tomto případě. V budoucnu tolik ohledů mít nebudu!“

Havel z Lemberka byl pragmatickým mužem. Téměř okamžitě na nabídku kývl.

Svatba královského prokurátora s Ludmilou se konala na Vartemberku už za měsíc.

Do skriptoria vyšehradského kláštera vstoupil probošt Kristián a v ruce nesl knihu zabalenou v hedvábné látce.

Emmeram z Greifswaldu stál u pulpitu a hubeným prstem si ukazoval v řádcích nádherně zdobeného žaltáře. Polohlasně si pro sebe opakoval jednotlivá slova a byl šťastný. Jak uklidňující byla slova velebící Boha!

„Bratře bibliotékáři, přináším ti knihu, kterou jsme dostali darem. Od naší královny Kunhuty," řekl probošt, a i když se tvářil neutrálně, bibliotékář okamžitě pojal podezření.

Rychle uchopil balíček, odhrnul látku a rukopis otevřel. Stačil mu jediný pohled.

„Ale bratře probošte, to je ta hanebná kniha! Přece jsme ji prodali."

„Ano, ale divným řízením božím se dostala do rukou naší královny."

„Měli jsme ji spálit hned, jak ji bratr Cretién přivezl. Můžeme to udělat i teď, pokud…"

„Ne! Copak jsi neslyšel? Dar královny Kunhuty. Ale to není všechno," pokračoval probošt Kristián a teď už nedokázal zakrýt pobavený úsměv. „Naše královna projevila přání poslechnout si, o čem kniha píše. Současně nařídila, aby jí někdo z bratrů naší kapituly z knihy předčítal. Doporučil jsem tebe, bratře bibliotékáři."

„Ale ta kniha je přece hanebná!"

„Pokud si ji chce poslechnout naše královna, pak určitě ne! Nebo chceš z hanebnosti nařknout královnu Kunhutu?"

„To ne… Ujmu se toho úkolu. Budu se modlit za spásu její duše."